

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Utgifterna under denna post har sistförflutna budgetår uppgått till 239 486 kronor. Med hänsyn härtill och till beräknad ökad förbrukning och höjda inköpspriser föreslås för nästa budgetår en höjning med 45 000 kronor.

Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt. Det ökade medelsbehovet under denna post betingas främst av nya telefonanknytningar, ökad samtalsfrekvens och högskolans fortsatta utvidgning.

Tryckningskostnader. Posten beräknas av högskolan till 50 400 kronor. Kanslern beräknar medelsbehovet till oförändrat belopp, 38 700 kronor, med hänsyn till bland annat, att utgivningen av studentkatalogen enligt hans åsikt framdeles bör bekostas av studentkåren.

Renhållning och städning. Till stöd för den föreslagna höjningen åberopas tillkomsten av nya städningsområden, höjningen av städerskelönerna och ökade kostnader för renhållning m. m.

Underhåll och byggnader m. m. Av den för innevarande budgetår uppförda posten till underhåll av byggnader m. m. avses 120 000 kronor för normala utgifter, 50 000 kronor för slutförande av renovering av de två större lärosalarna i huset Norrtullsgatan 2 och 20 000 kronor till iordningställande av verkstad i huset Kungstensgatan 45 åt maskinist- och reparationspersonal samt vissa omändringsarbeten för mineralogiska institutet i samma byggnad. För nästa budgetår beräknas ett oförändrat belopp av 120 000 kronor för normala underhållsutgifter. Vidare beräknas 30 000 kronor till kostnader för renovering av lärosal D och de tre seminarierummen i huset Norrtullsgatan 2. Posten i fråga äskas alltså för nästa budgetår uppförd med 150 000 kronor, vilket innebär en minskning med 40 000 kronor.

Hyror. Det minskade medelsbehovet beror i huvudsak på att en del provisoriska lokaler kan disponeras längst till den 1 januari 1958.

Försäkringar. Ökningen av denna post motiveras med att sakförsäkringskostnaderna stigit, lönerna höjts och personalen ökat.

Övriga utgifter. Till stöd för förslaget om en höjning av denna post åberopas högskolans pågående expansion.

Departementschefen. I enlighet med föreliggande förslag tillstyrker jag oförändrad medelsanvisning av 120 000 kronor till löpande utgifter under posten underhåll av byggnader m. m. Däremot är jag endast beredd förorda anvisande av 15 000 kronor till renovering av lärosal D och seminarierum i huset Norrtullsgatan 2. Posten till underhåll av byggnader m. m. bör sålunda uppföras med 135 000 kronor, vilket innebär en minskning med 55 000 kronor. Kanslerns beräkning av medelsbehovet i övrigt under förevarande utgiftspost anser jag mig kunna godtaga. Vad jag föreslagit föranleder en höjning av utgiftsposten med 11 000 kronor till 979 000 kronor.

3. Materiel m. m.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 825 000 kronor och skall enligt beslut av Kungl. Maj:t disponeras på sätt framgår av s. 563 i statsliggaren.

Från högskolans sida äskas en ökning av förevarande post med 102 400 kronor till 927 400 kronor.

Kanslern föreslår för sin del att posten uppföres med 872 500 kronor, vilket innebär en höjning med 47 500 kronor. Av höjningen motsvarar 45 000 kronor av utredningsmannen för budgetåret 1957/58 förordad förstärkning av anslagsmedlen till materiel m. m. (prop. 1956: 108 s. 78 f.). Till stöd för återstoden av höjningen anför kanslern följande.

Utredningsmannen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skall höjas med ytterligare 1 000 kronor, därest vid högskolan från och med den 1 juli 1958 inrättas en ordinarie professur i teaterhistoria. Med utlåtande den 10 februari 1956 överlämnade jag bland annat en från Drottningholms teatermusei nämnd till mig inkommen, den 2 november 1955 dagtecknad skrift angående upplåtande av lokal för ämnet teaterhistoria vid Stockholms högskola, därest nämnda professur inrättades vid högskolan efter professor Beijers avgång från sin personliga professur, dock under villkor att det till institutionens förfogande stående, från högskolan utgående materielanslaget komme att höjas med minst 1 000 kronor. I det föregående har jag tillstyrkt att en ordinarie professur i teaterhistoria inrättas från och med den 1 juli 1957. Enligt min mening skulle ett antagande av Drottningholms teatermusei nämnds nyss angivna erbjudande medföra högst betydande fördelar för undervisningen och forskningen i ämnet teaterhistoria, därigenom att teatermuseets synnerligen omfattande bibliotek och bildarkiv är inrymda i ifrågavarande lokaler. Det nuvarande materielanslaget till ämnet teaterhistoria utgör 1 600 kronor. Jag tillstyrker, att anslagsmedlen till materiel höjes med 1 000 kronor.

Jag har jämväl funnit mig böra tillstyrka en höjning av de för exkursioner och fältövningar m. m. inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen beräknade medlen med 1 000 kronor utöver det av utredningsmannen förordade beloppet av 16 000 kronor. Härigenom skulle de för undervisningen i geografi viktiga exkursionerna för ämnesdelen naturgeografi kunna dubbleras, vilket synes mig angeläget med hänsyn till att antalet studerande i ämnet successivt ökats från 25 till 40 per år.

I det föregående har jag tillstyrkt viss ökning av humanistiska avdelningens kursanslag för anordnande av undervisning i praktisk konstverksundersökning. Jag tillstyrker jämväl av lärarrådet framlagt förslag om uppräknig av materielanslaget till Bergska institutet för konsthistoria (nu 4 500 kronor) med 400 kronor för inköp av materiel, film m. m. för ifrågavarande undervisning.

Departementschefen. Jag anser mig böra föreslå, att förevarande utgifts-post för nästa budgetår höjes med 50 000 kronor. Posten bör därför upptagas med 875 000 kronor. Vid denna min anslagsavvägning har jag bland annat räknat med att det i det följande upptagna reservationsanslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. skall kunna avlastas vissa utgifter för materiel samt att medel för anskaffande av skyddskläder till biträdande lärare, assistenter och amanuenser vid högskoleinstitutionerna skall finnas tillgängliga under här ifrågavarande utgifts-post.

Såsom jag närmare berört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet torde de under förevarande utgiftspost anvisade medlen i fortsättningen böra fördelas av kanslern efter förslag av högskolan.

4. Nyanskaffning av apparater m. m.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 250 000 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 ankommer det på kanslern att, efter förslag av styrelsen för högskolan, besluta rörande fördelningen av utgiftsposten.

Innan jag närmare ingår på anslagsäskandena för nästa budgetår beträffande denna utgiftspost torde jag få erinra om att utredningsmannen i sitt i fjol anmälda betänkande framhöll, att en årlig medelsanvisning av minst 300 000 kronor under de närmaste tre à fyra budgetåren vore erforderlig för att högskolan på här ifrågavarande område skulle kunna uppnå paritet med de äldre universiteten. Inom ramen för en dylik medelstilldelning skulle även ett elektronmikroskop kunna anskaffas för matematisk-naturvetenskapliga avdelningen. Vid min anmälan av förevarande anslagsfråga uttalade jag i propositionen 1956:108 (s. 82), att jag icke vore beredd att för innevarande budgetår beräkna några medel för anskaffande av nämnda elektronmikroskop. Med hänsyn till vad utredningsmannen anfört om behovet att utöka apparatbeståndet vid vissa av högskolans institutioner ansåg jag mig dock böra tillstyrka, att medelsanvisningen under nu ifrågavarande utgiftspost för innevarande budgetår höjdes med 50 000 kronor till 250 000 kronor.

I anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *högskolan*, att utgiftsposten måtte upptagas med 450 000 kronor. Av detta belopp avses 150 000 kronor för anskaffande av ett elektronmikroskop till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen.

Kanslern förordar, att under förevarande utgiftspost för nästa budgetår anvisas ett belopp av 350 000 kronor och förutsätter därvid, att förutnämnda elektronmikroskop kan anskaffas inom ramen för anslaget med fördelning av kostnaderna på budgetåren 1957/59.

Departementschefen. Den begärda medelsanvisningen för anskaffande av ett elektronmikroskop avser ett dylikt mikroskop av största typ. Enligt min mening bör högskolans behov av elektronmikroskop ytterligare utredas. Jag anser mig därför icke kunna för nästa budgetår beräkna några medel för ändamålet. Jag föreslår, att utgiftsposten, som för innevarande budgetår höjts med 50 000 kronor till 250 000 kronor, för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

5. Engångskostnader för byggnadsarbeten

För innevarande budgetår har under den i högskolans huvudstat ingående utgiftsposten Engångskostnader för byggnadsarbeten anvisats 2 000 000 kronor, fördelade på följande sätt:

1. Putsning av kanslibyggnadens fasad samt inredning och utrustning av byggnaden	110 000
2. Nybyggnad för fysiska institutet	1 690 000
3. Program och ritningar m.m. till nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi	100 000
4. Program och ritningar m.m. till nybyggnad för de botaniska instituten	100 000
	Summa kronor 2 000 000

Högskolan föreslår, att förevarande utgiftspost för nästa budgetår uppföres med 6 300 000 kronor. Därvid förutsättes, att medel under posten beräknas för följande ändamål, nämligen reparationsarbeten å högskolans kanslibyggnad, nybyggnad för fysiska institutet, nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, nybyggnad för de botaniska instituten, reparationsarbeten inom gamla bergsskolan samt reparationsarbeten inom huvudbyggnaden i kvarteret Vega.

Byggnadsstyrelsen föreslår i avgivet yttrande, att utgiftsposten för nästa budgetår upptages med 3 845 000 kronor och fördelas sålunda:

1. Reparationsarbeten å högskolans kanslibyggnad	175 000
2. Nybyggnad för fysiska institutet	2 000 000
3. Nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet samt institutet för oorganisk och fysikalisk kemi	1 000 000
4. Tillbyggnad till institutet för organisk-kemisk forskning ..	650 000
5. Anordnande av panncentral	20 000
	Summa kronor 3 845 000

Kanslern ansluter sig helt till byggnadsstyrelsens förslag.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Byggnadsstyrelsen anför i sitt yttrande inledningsvis följande.

Utredningsmannen för Stockholms högskolas upprustning har i sitt betänkande med utredning och förslag angående förstärkning av Stockholms högskolas personalorganisation m.m. såvitt gäller högskolans lokalbehov behandlat endast de mest aktuella byggnadsfrågorna. Utredningsmannen har avsett att i ett andra betänkande framlägga en mera fullständig plan för tillgodoseende av lokalbehovet.

Då det gäller att utarbета en dylik plan ligger det i sakens natur, att hänsyn måste tagas till det starkt växande studerandeantalet. Som en arbetshypotes räknas härvid — efter samråd med 1955 års universitetsutrednings sekretariat — med att studerandeantalet vid högskolan inom de närmaste tio à femton åren kommer att öka i förhållande till studerandeantalet under år 1955 med, inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen 50 procent, inom humanistiska avdelningen 100 procent och inom den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen 150 procent.

Från de olika ämnesrepresentanterna vid högskolan har under våren 1956 införskaffats uppgifter om de olika ämnenas lokal- och personalbehov vid en utökning av studerandeantalet i nyss angiven omfattning inom högskolans olika avdelningar. På grundval av dessa uppgifter har inom byggnadsstyrelsen arbetet med uppgörande av plan för tillgodoseende av högskolans lokalbehov på längre sikt igångsatts. Med hänsyn till problemens komplicerade natur befinner sig denna utredning ännu på ett förberedande stadium.

Vidare har Kungl. Maj:t den 1 juni 1956 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att uppgöra program och ritningar till nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi samt till nybyggnad för botaniska instituten samt ställt sammanlagt 200 000 kronor till förfogande för ändamålet. Av samma skäl som förut åberopats beträffande den allmänna byggnadsplanen har även beträffande sistnämnda byggnadsfrågor en överarbetning av tidigare föreliggande program måst i första hand upptagas.

Sedan Kungl. Maj:t den 27 juli 1956 vidare uppdragit åt utredningsmannen att i samråd med vederbörande vid högskolan och naturhistoriska riksmuseet samt med byggnadsstyrelsen verkställa undersökning av frågan huruvida icke ett närmare samgående mellan vissa delar av riksmuseet och motsvarande institutioner inom Stockholms högskola skulle kunna anvisa möjligheter att minska det inom högskolan framräknade utrymmesbehovet och därav betingade nybyggnader m. m., har hela frågan om botanikens nybyggnadsplaner måst tagas under omprövning. Något anslag för budgetåret 1957/58 finner sig byggnadsstyrelsen av denna anledning icke kunna tillstyrka.

1. **K a n s l i b y g g n a d e n.** Kostnaden för reparationsarbeten inom denna byggnad har tidigare beräknats till 310 000 kronor (prop. 1954: 136 s. 101), vilket belopp anvisats för budgetåren 1953/56. Till inredning och utrustning av byggnaden har vidare för budgetåren 1955/57 anvisats 110 000 kronor, varjämte för putsning av byggnadens fasader för innevarande budgetår anvisats 60 000 kronor. För ifrågavarande ändamål har alltså hitintills anvisats sammanlagt 480 000 kronor eller det belopp, som av högskolan tidigare beräknats erforderligt för ändamålen. Kostnaden uppskattar högskolan nu till 630 000 kronor, och ytterligare 150 000 kronor anses sålunda behövliga för arbetenas slutförande.

Byggnadsstyrelsen anför bland annat följande. Såvitt byggnadsstyrelsen kunnat utröna vid granskning av ritningarna och de nu lämnade anbuds- och kostnadsuppgifterna för arbetenas fullföljande föreligger i detta fall en felbedömning av arbetets svårighetsgrad, vilken först vid arbetets igångsättande kunnat fastställas. Enligt vad styrelsen vidare under hand erfarit har sedan tiden för högskolans anslagsäskanden ytterligare omständigheter framkommit, som bekräftar att den tidigare beräknade posten för oförutsedda utgifter med hänsyn till arbetets art varit alltför knappt beräknad. Bland annat måste sålunda anslutningen till värmecentralen inom kvarteret Vega, vilken innebär att ledningar skall framföras under gatumark, på grund av icke förut tillgängliga uppgifter angående läget på stadens ledningar i gatan nu beräknas mera kostsam än tidigare. Med hänsyn härtill och till nu framräknade uppgifter angående den allmänna prisstegringen vill byggnadsstyrelsen för sin del föreslå, att ett tilläggsanslag av

175 000 kronor anvisas för dessa byggnadsarbeten i stället för av högskolan äskade 150 000 kronor.

2. **Fysiska institutet.** En närmare redogörelse för denna byggnadsfråga återfinnes under punkten 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition. Såsom av redogörelsen framgår har tidigare planerats att uppföra nybyggnad för fysiska institutet och institutet för teoretisk fysik inom kvarteret Vega. Enligt av högskolans lärarråd i skrivelse den 17 maj 1954 framlagt förslag skall nybyggnad för nämnda två institut i stället förläggas till Stockholms stad tillhörig mark inom kvarteret Mimer (vid Norrtulls sjukhus). Byggnadskostnaderna har därvid beräknats uppgå till 5 100 000 kronor, vartill kommer utgifter med sammanlagt 450 000 kronor för viss fast inredning, tele- och sökaranläggning m. m. Till byggnadsföretaget har för budgetåret 1953/54 anvisats 150 000 kronor, för budgetåret 1955/56 1 000 000 kronor och för innevarande budgetår 1 690 000 kronor eller sålunda sammanlagt 2 840 000 kronor. Genom beslut den 17 maj 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att, i samråd med Stockholms högskola och utredningsmannen för högskolans upprustning, verkställa en översyn av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet för nybyggnad för dess fysiska institut samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill översynen föranledde. Härvid skulle beaktas vad departementschefen under punkten 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition anförde i fråga om såväl en begränsning av byggnadsföretagets omfattning som en avvägning av detsamma med hänsyn till det framtida behovet av personal vid institutet. Tillika anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till avtal med Stockholms stad i fråga om upplåtelse av tomt för nybyggnaden. Med skrivelse den 31 januari 1956 överlämnade byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t det begärda avtalsförslaget, vilket numera godkänts av såväl Kungl. Maj:t som Stockholms stad.

Byggnadsstyrelsen anför rörande ifrågavarande nybyggnad följande. På grund av tomtens centrala läge i staden och dess därav följande höga värde har byggnadsstyrelsen vid översynen av byggnadsprogrammet i samråd med utredningsmannen och högskolan utgått från att vid byggnadens planering de stadsplanemässiga förutsättningarna för tomtens utnyttjande helt bör tillvaratagas. Detta innebär att den tidigare föreslagna byggnadskroppen ej bör minskas. Däremot har, i den mån detta varit förenligt med nu förutsebara personalbehov samt undervisningens och forskningens krav, för övrigt eftersträvat att åtminstone temporärt begränsa de fysiska institutens lokaler så, att utrymme även för andra högskolans ändamål kan erhållas. På grundval av de överenskommelser som därvid under hand träffats har nytt ritningsförslag upprättats. Kostnaden för här ifrågavarande byggnadsföretag beräknar styrelsen enligt prisläget den 1 juli 1956 till 5 550 000 kronor. Däri har då inberäknats den i förutnämnda avtal med Stockholms stad upptagna kostnaden för anordnande av vissa lokaler inom Norrtulls sjukhus, som kronan har att bestrida med anledning av det intrång, som måste göras på sjukhuset. Nybyggnadskostnaden motsvarar det i 1955 års statsverksproposition angivna beloppet med det tillägg som betingas av under tiden därefter inträffade prisstegringar. Byggnadsstyrelsen räknar med att byggnadsföretaget skall kunna igångsättas i slutet av 1956, om vederbörligt tillstånd härtill erhålles. Därest

detta blir fallet, bör för budgetåret 1957/58, utöver redan beviljade medel, ytterligare 2 000 000 kronor vara disponibla.

3. **Kemiska övningslaboratoriet m. m.** Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att uppgöra program och ritningar m. m. till nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för organisk och fysikalisk kemi samt med stöd av riksdagens beslut ställt 100 000 kronor till förfogande för ändamålet. *Byggnadsstyrelsen* hemställer nu på förslag av högskolan, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor till byggnadsföretaget.

4. **Institutet för organisk-kemisk forskning.** I skrivelse den 22 december 1955 hemställde högskolan om anvisande av ett anslag av 350 000 kronor för utförande av nybyggnad av annexet till högskolans institut för organisk-kemisk forskning. I ärendet upplyste, att högskolan sedan början av 1940-talet å tomten nr 12 i kvarteret Bergsmanen mindre haft en annexbyggnad till sitt institut för organisk-kemisk forskning. Byggnaden, som endast vore i ett plan och med en golvyta av cirka 175 kvadratmeter, användes huvudsakligen till kemiska forskningsarbeten. Sedan aktiebolaget Samuelsson & Bonnier förvärvat vissa angränsande fastigheter inom sagda kvarter, hade bolaget av olika anledningar kontaktat högskolan och bland annat överlämnat ett stadsplaneförslag, enligt vilket den nuvarande byggnaden kunde ersättas med en ny, bestående av två våningar ovan jord och två under gatunivån. Det framhölls, att kostnaderna för nybyggnaden uppenbarligen bleve lägre, därest byggnadstiden sammanföll med byggnationen av kvarteret i övrigt. En nybyggnad vid en senare tidpunkt, då kvarteret vore färdigbyggt, komme enligt högskolan att draga väsentligt större kostnader och även i övrigt stöta på stora tekniska svårigheter. Högskolans framställning vore åtföljd av en detaljerad kostnadsberäkning, som slutade på 350 000 kronor.

I propositionen 1956:108 (s. 91) föreslog departementschefen att, därest den då pågående utredningen om nybyggnaden skulle ge vid handen att densamma borde komma till stånd, Kungl. Maj:t måtte få besluta härom. Departementschefen förordade vidare, att de under budgetåret 1957/58 ifrågakommande kostnaderna för nybyggnader borde bestridas ur de för nybyggnaden för högskolans fysiska institut beräknade anslagsmedlen.

Byggnadsstyrelsen anför nu rörande förevarande byggnadsföretag följande. Ärendet har numera på byggnadsstyrelsens begäran kompletterats med en inom högskolan upprättad promemoria samt med mera utarbetade ritningar, av vilka nybyggnadens avsedda användning framgår. Med hänsyn till det trängande behovet av undervisningslokaler vid högskolan samt till att en framdeles erforderlig ny organisk-kemisk institutionsbyggnad icke inom ramen för nu gällande avtal med Stockholms stad angående upplåtelse av mark inom kvarteret Mimer torde kunna komma till stånd inom detta kvarter förrän efter relativt lång tid, har byggnadsstyrelsen, som i ärendet samrätt med utredningsmannen för Stockholms högskolas upprustning, ansett sig i princip böra stödja förslaget. Styrelsen har därvid även beaktat det förhållandet att ifrågavarande tillbyggnad nu kan genomföras på bästa ekonomiska villkor i samband med för närvarande pågående byggnadsföretag inom samma kvarter. För byggnadsföretaget erforderlig ändring av gällande stadsplan har numera antagits av stadens myndigheter och byggnadsstyrelsen har i utlåtande i ärendet tillstyrkt ändringen. I samband med inom byggnadsstyrelsen verkställd kostnadsberäkning

har emellertid den av högskolan presterade utredningen ytterligare måst kompletteras i flera avseenden. Med hänsyn till att högskolan ej medtagit kostnader för bland annat ventilationsskorsten, utökning av panncentral, större förråds-cisterner för eldningsolja samt arvoden och kontroll måste kostnaden för byggnadsföretaget sålunda nu beräknas till ca 650 000 kronor.

5. **P a n n c e n t r a l.** För anordnande av en för samtliga byggnader i kvarteret Vega samt för fastigheterna Kungstensgatan 45 och Drottninggatan 116 gemensam panncentral har medelsbehovet tidigare beräknats till 380 000 kronor, vilket belopp anvisats för budgetåren 1953/56. Enligt fråga från byggnadsstyrelsen nu lämnade uppgifter har den allmänna byggnadskostnadsstegringen medfört en fördyring av byggnadsföretaget med 20 000 kronor, vilket belopp äskas för nästa budgetår.

Departementschefen. Kostnaderna för reparationsarbeten inom kanslibyggnaden har tidigare beräknats till 310 000 kronor, vilket belopp anvisats för budgetåren 1953/56. För putsning av byggnadens fasad har för innevarande budgetår anvisats 60 000 kronor. Till inredning och utrustning av byggnaden har slutligen anvisats 110 000 kronor, varav 50 000 kronor för innevarande budgetår. Byggnadsstyrelsen beräknar nu ett ytterligare belopp av 175 000 kronor erforderligt för byggnadsarbetenas slutförande och föreslår, att nämnda belopp anvisas för nästa budgetår. Jag anser mig böra biträda byggnadsstyrelsens förslag.

Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att, i samråd med högskolan och utredningsmannen för högskolans upprustning, verkställa en översyn av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet för nybyggnad för dess fysiska institut. Nybyggnaden avses skola förläggas invid Norrtulls sjukhus inom kvarteret Mimer. Mellan Stockholms stad och kronan har numera avtal träffats rörande upplåtelse med tomträtt av del av kvarteret Mimer för nybyggnaden.

Vid den numera verkställda översynen har det befunnits, att den tidigare av högskolan föreslagna byggnadskroppen ej bör minskas med hänsyn till att — på grund av tomtens centrala läge och höga värde — de stadsplanemässiga förutsättningarna för tomtens utnyttjande helt bör tillvaratagas. Jag anser mig böra godtaga denna uppfattning. Kostnaden för nybyggnaden beräknar styrelsen enligt prisläget den 1 juli 1956 till 5 550 000 kronor. I detta belopp har inräknats i förutnämnda avtal med Stockholms stad upptagna kostnader för anordnande av lokaler inom Norrtulls sjukhus, vilka kronan har att bestrida med anledning av det intrång, som måste göras på sjukhuset. Mot den av byggnadsstyrelsen sålunda redovisade totalkostnaden synes icke vara något att erinra. Byggnadsstyrelsen, som räknar med att byggnadsföretaget skall kunna igångsättas i slutet av år 1956, hemställer, att till nybyggnaden, vartill redan anvisats tillhoppa 2 840 000 kronor, måtte för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor. För egen del

anser jag mig böra tillstyrka, att ett anslag av 1 350 000 kronor anvisas för nästa budgetår för ifrågavarande byggnadsföretag.

Som av det föregående framgått beräknas kostnaderna för nybyggnad av annexet till institutet för organisk-kemisk forskning, vilka förra året preliminärt uppskattades till 350 000 kronor, nu till 650 000 kronor. Enligt min mening har högskolan icke iakttagit vederbörlig försiktighet och omsorg när det gällt att planlägga och kostnadsberäkna detta byggnadsföretag. Med hänsyn till vad i ärendet anförts till stöd för att nybyggnaden kommer till stånd anser jag mig likväl böra för nästa budgetår tillstyrka en medelsanvisning av 650 000 kronor till ifrågavarande byggnadsföretag.

För täckande av genom byggnadskostnadernas stegring uppkommen merkostnad för byggnadsarbetena å den för bland annat samtliga byggnader inom kvarteret Vega gemensamma panncentralen torde i enlighet med föreliggande förslag böra anvisas 20 000 kronor.

Däremot är jag icke beredd att föreslå anvisande av medel för nästa budgetår till nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi. Frågan om medelsanvisning till reparationsarbeten inom gamla bergsskolan och huvudbyggnaden inom kvarteret Vega avser jag att upptaga till behandling när jag senare i dag anmäler till ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör utgiftsposten till engångskostnader för byggnadsarbeten för nästa budgetår uppföras med 2 195 000 kronor.

6. Bidrag till vissa institutioner

I gällande huvudstat för Stockholms högskola är denna utgiftspost uppförd med 153 000 kronor. Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1956: 159 anmälda beslut medgivit, att posten må under budgetåret 1956/57 överskridas med 5 200 kronor samt föreskrivit, att posten skulle disponeras sålunda:

1.	Bidrag till nordiska museet	42 900
2.	» » psykotekniska institutet	73 900
3.	» » ryska institutet	41 400
	Summa kronor	158 200

Högskolans styrelse har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att utgiftsposten måtte uppföras med det nu under posten disponibla beloppet, 158 200 kronor. Sedermera har styrelsen i särskild skrivelse den 21 november 1956 föreslagit, att nämnda belopp måtte höjas med 63 600 kronor till 221 800 kronor. Till stöd härför har styrelsen åberopat innehållet i en av rektorsnämnden gjord framställning, vari anförts bland annat följande.

Ryska institutet vid Stockholms högskola inrättades 1944. Dess syfte är enligt de av styrelsen fastställda stadgarna att främja studiet av ryskt språk och rysk kultur. För detta syftes vinnande skall institutet meddela undervisning i slaviska språk, särskilt ryska språket, upprätta och underhålla ett bibliotek, utge skrifter samt i övrigt bedriva sådan verksamhet, som befördrar institutets syfte. Institutet tillhör Stockholms högskola och är underställt dess styrelse.

Sedan lärarrådets petita avgavs, har möjlighet yppat sig att till institutet knyta tre framstående kännare av den slaviska världens språk och förhållanden, nämligen filosofie doktorn Johannes Angere, filosofie doktorn Bruno Kalnins och Dimitrij Sovrè, dipl. phil. Beträffande deras data må följande anföras.

Angere är född 1915 i Väst-Ingermanland. Efter skolutbildning och lärartjänstgöring i Ryssland kom han 1945 till Sverige. Han har vid Uppsala universitet avlagt filosofie kandidatexamen 1948 med, bland annat, betyget berömlig i slaviska språk och filosofie licentiatexamen i finsk-ugriska språk 1951. Han disputerade därstädes för doktorsgraden 1956 över en avhandling med titeln »Die uralo-jukagirische Frage». Han är för närvarande sysselsatt med att utarbeta en jukagirisk-tysk ordbok.

Kalnins är född 1899 i Lettland. Sin akademiska utbildning har han erhållit vid universiteten i dåvarande Petrograd och i Riga. 1937 avlade han juridisk examen vid universitetet i Riga, där han 1940—41 var docent i folkrätt och statsrätt. Han har avlagt filosofie licentiatexamen i statskunskap vid Stockholms högskola och där disputerat för doktorsgraden 1956 på avhandlingen »Der sowjetische Propagandastaat». Han är sedan 1954 svensk medborgare.

Sovrè är född 1926 i Kroatien. Han är emellertid uppvuxen i Slovenien och studerade vid universitetet i den slovenska huvudstaden Ljubljana, där han 1949 avlade »diplomiran filosof»-examen (slutexamen). Han tjänstgjorde som assistent vid samma universitet tills han 1953 utsågs till innehavare av det norska statsstipendiet 1953/54 för Jugoslavien i Oslo. 1954/55 innehade han ett lektorat i slovenska vid universitetet i Oslo. Sedan höstterminen 1955 är han verksam vid Stockholms högskola och är för läsåret 1956/57 knuten till ryska institutet såsom extra amanuens. Han är sysselsatt med förberedelser för avläggande av disputationssprov i slaviska språk.

För det vetenskapliga arbetet inom ryska institutet liksom för undervisningen där skulle det vara av stort värde att till högskolan kunna knyta dessa tre var på sitt område väl kvalificerade vetenskapsmän. De representerar skilda vetenskapsgrener och skulle på ett värdefullt sätt förstärka de redan nu verksamma arbetskrafterna vid institutet. Kalnins skulle sålunda vara väl skickad att sköta de betydande delar av institutets bibliotek, som har historiskt, samhällsvetenskapligt eller juridiskt innehåll, och att hålla propedeutiska föreläsningar över Rysslands statsskick och historia. Enligt gällande studieplan krävs nämligen av de studerande kunskaper inom dessa områden men någon undervisning häri kan för närvarande icke erbjudas på grund av brist på lärare. Kalnins skulle dessutom genom sin vetenskapliga utbildning i statskunskap kunna nyttiggöras för den akademiska undervisningen även i detta ämne. — Angere, vilken liksom Kalnins talar flytande ryska, skulle också kunna utnyttjas för den propedeutiska undervisningen i ryska och såsom assistent vid biblioteket med uppgift exempelvis att

redigera de bibliografiska och filologiska meddelanden, som utgår därifrån. — Sovrè behärskar alla de slaviska språken men är specialist på de sydslaviska språken och skulle härigenom vara väl lämpad att sköta de delar av biblioteket, som avser dessa språk och som utvidgats de senare åren genom de ökade förbindelserna med Jugoslavien. Sovrè, som beräknas avlägga filosofie licentiatexamen i slaviska språk i början av vårterminen 1957, skulle i övrigt genom sin utbildning på ett förträffligt sätt kunna fylla kännbara luckor i undervisningen i slaviska språk genom att i assistents ställning tjänstgöra som kursledare och handledare.

Ryska institutet skulle sålunda, därest dessa tre personer kunde knytas till detsamma, tillföras en betydande förstärkning ifråga om den vetenskapligt utbildade personalen. Då det emellertid icke kan ifrågasättas, att de även skulle utföra det biblioteksmässiga kontors- och rutinarbetet, och då institutet för närvarande icke har tillgång till annan personal för detta ändamål än en 63-årig arkivarbetare, synes det vara ofrånkomligt, att en väsentlig förstärkning av bibliotekets resurser även i detta avseende åvägbringas. Rektorsnämnden anser det emellertid för närvarande vara tillfyllest om ett biblioteksbiträde kunde anställas med arvode motsvarande lönen i löneklass 13. Det må erinras om att ett biträde vid en slavisk institution med bibliotek måste äga tämligen omfattande och goda kunskaper i de slaviska språken, motsvarande minst fordringarna för högsta betyget i filosofie kandidatexamen. Sådana biträden vid kungl. biblioteket är placerade i lönegrad 13. Även expensanslaget torde vid en dylik utvidgning av institutet böra förstärkas med ett mindre belopp.

I avvaktan på den reform och omorganisation av institutet, som torde vara ofrånkomlig men som icke kan genomföras förrän den bebådade organisationsundersökningen av högskolans bibliotek kommit till stånd och resulterat i en definitiv organisation av dessa, synes det rektorsnämnden vara lämpligast att bereda Angere, Kalnins och Sovrè arvodesanställning vid ryska institutet.

Beträffande storleken av de arvoden, som bör utgå till dem, vill rektorsnämnden för sin del föreslå, att arvodet till Kalnins med hänsyn till dennes kompetens såväl på det språkliga som det samhällsvetenskapliga området bestämmes till 20 000 kronor för år eller något under det arvode som institutets föreståndare för närvarande åtnjuter. För Angeres vidkommande anser rektorsnämnden, att ett arvode av den storlek, som för närvarande utgår till biträdande lärare, skulle vara lämpligt under det att Sovrè borde beredas ställning och arvode motsvarande förste assistents. Tjänstgörings-skyldigheten för dessa befattningshavare torde böra fastställas av universitetskanslern.

Det äskade beloppet av 63 600 kronor skulle således disponeras på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Arvode till Kalnins såsom bibliotekarie och lärare	20 000
2. Arvode till Angere såsom biblioteksamanuens och lärare	17 280
3. Arvode till Sovrè såsom assistent	13 644
4. Biblioteksbiträde i Cg 13	10 644
5. Förstärkning av expensmedel	2 032

Summa kronor 63 600

Kanslern förordar, att ifrågavarande utgiftspost uppräknas med dels ett belopp av 5 200 kronor motsvarande det för innevarande budgetår

medgivna överskridandet och dels med 63 600 kronor för förstärkning i enlighet med högskolans förslag av bidraget till ryska institutet eller alltså med sammanlagt 68 800 kronor till 221 800 kronor. Kanslern anför bland annat följande.

Till en början torde jag få erinra därom, att lärarpersonalen i ämnet slaviska språk för närvarande utgöres av en professor, en e. o. docent och en biträdande lärare. Därjämte åligger det universitetslektorerna i polska språket och tjeckiska språket vid universitetet i Uppsala att mot för envar fastställt arvode, som bestrides av Stockholms högskola, meddela viss undervisning vid högskolan. Kursanslaget till ämnet slaviska språk utgår för närvarande med 1 400 kronor.

I min underdåniga skrivelse den 18 september 1956 angående anslag till Stockholms högskola för budgetåret 1957/58 har jag tillstyrkt en höjning av kursanslaget till slaviska språk med 15 000 kronor.

Den i det föregående omnämnda befattningen som biträdande lärare har under senare år icke varit besatt. Kungl. Maj:t har senast den 6 juli 1956 medgivit, att arvodet till biträdande läraren må tagas i anspråk för kursundervisning i ryska samt bemyndigat mig att meddela närmare bestämmelser om arvodesbeloppets fördelning. Rektorsnämnden har den 27 november 1956 anhållit, att tillhopa 10 000 kronor därav måtte få disponeras för nybörjarkurs och lektorsundervisning i ryska samt biträde vid rättande av tentamensskrivningar i slaviska språk och 6 846 kronor till arvode åt en amanuens.

Den ifrågasatta anställningen av Angere, Kalnins och Sovrè vid ryska institutet skulle otvivelaktigt medföra en beaktansvärd förstärkning även av lärarkrafterna i ämnet slaviska språk. Med utgången av juni 1957 väntas nämligen innehavaren av docentbefattningen med företräde för slaviska språk lämna denna utan att någon kompetent slavist finnes att efterträda honom. Befattningen som biträdande lärare torde samtidigt kunna tillsättas. Behovet av undervisning i slaviska språk torde från och med nästa budgetår få lösas efter delvis andra linjer än de nuvarande. Den av mig tillstyrkta höjningen av kursanslaget för ämnet med 15 000 kronor har avsetts att möjliggöra detta. Därest emellertid Angere anställs på sätt högskolemyndigheterna hemställt, skulle han kunna leda nybörjarkursen i ryska (minst 100 timmar) och höjningen av kursanslaget skulle då kunna begränsas till 9 000 kronor.

Vid ett anställande av Kalnins vid ryska institutet skulle den i studieplanen för slaviska språk upptagna undervisningen i Rysslands statskick och historia kunna genomföras, vilket enligt min mening är mycket önskvärt.

Den kännbara bristen av undervisning i sydslaviska språk skulle på ett glädjande sätt kunna täckas vid en utökning av den Sovrè såsom amanuens ävilande tjänstgöringsskyldigheten på sätt högskolemyndigheterna föreslagit.

För verksamheten vid ryska institutet, som bland annat fungerar som seminariebibliotek för ämnet slaviska språk, skulle ett anställande av Angere och Kalnins medföra uppenbara fördelar. En utökning av Sovrè tjänstgöringsskyldighet synes mig jämväl ur institutets synpunkt väl motiverad. Institutets nuvarande resurser är otillräckliga för skötseln av det omfattande biblioteket, som är ett av de förnämsta av sitt slag i Europa.

Ett anställande av Angere, Kalnins och Sovrè skulle sålunda medföra stora fördelar för såväl undervisningen i slaviska språk som verksamheten vid ryska institutet.

Till de av mig i det föregående anförda synpunkterna vill jag gärna lägga ytterligare en. Angere och Kalnins har inkommit till Sverige såsom politiska flyktingar. Trots synnerligen ogynnsamma yttre omständigheter har de på ett hedrande sätt i sin nya miljö genomfört akademiska studier och slutligen förvärvat filosofie doktorsgrad. Det synes mig angeläget att de erhåller den uppmuntran som fortsatt möjlighet att bedriva vetenskapligt arbete i Sverige skulle medföra.

Ryska institutets kontorspersonal utgöres för närvarande av en äldre arkivarbetare. Vid ett genomförande av den ifrågasatta utökningen av den vetenskapligt utbildade personalen vid institutet erfordras en förstärkning även av biträdespersonalen. Jag har funnit mig kunna godtaga förslaget om inrättande för ändamålet av en extra befattning som biblioteksbiträde i Cg 13 med hänsyn till att av befattningens innehavare bör krävas såväl biblioteksteknisk utbildning som goda kunskaper i slaviska språk.

Den begärda förstärkningen av institutets expensmedel med 2 032 kronor föranleder icke någon erinran från min sida.

Departementschefen. Såsom framgått av det föregående har kanslern — med biträdande av ett av högskolan framlagt förslag — förordat en betydande förstärkning av ryska institutets personalorganisation. För egen del är jag icke beredd att för nästa budgetår förorda en upprustning av den omfattning, som det föreliggande förslaget innebär. Jag anser emellertid, att starka skäl talar för en viss förstärkning av personalen vid institutet. Vad personfrågan beträffar synes det mig då av flera skäl naturligt, att den till levnadsåren äldste, nämligen Kalnins, i första hand knytes till institutet. Jag föreslår därför, att härför beräknade medel, 20 000 kronor, anvisas för nästa budgetår. Då jag därutöver funnit mig böra förorda en höjning med 5 000 kronor av ifrågavarande utgiftspost, torde densamma för nästa budgetår böra uppföras med 178 000 kronor.

7. Pensioner och livräntor

Denna utgiftspost är nu uppförd med förslagsvis 300 000 kronor och disponeras sålunda:

1. Huvudmansavgifter, <i>förslagsvis</i>	271 500
2. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	28 500
	Summa kronor 300 000

Kanslern föreslår, att denna utgiftspost med hänsyn till av honom förordade nya tjänster uppföres med 337 000 kronor, innebärande en höjning med 37 000 kronor.

Departementschefen. Enligt mina beräkningar bör förevarande utgifts-post för nästa budgetår uppföras med 335 000 kronor, vilket är 35 000 kronor mer än för innevarande budgetår.

Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet.

Högskolans styrelse har beräknat intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — sålunda (inom parentes anges förändringarna i förhållande till nu gällande huvudstat):

Avkastning från högskolans fonder	520 000	(+ 20 000)
Hyror och arrenden	23 600	
Bidrag från enskilt håll	39 200	(+ 3 600)
Diverse inkomster	3 800	

Avkastning från högskolans fonder. *Kanslern* tillstyrker den av styrelsen företagna uppräknigen av denna inkomstpost.

Hyror och arrenden. *Kanslern* tillstyrker, att posten upptages med oförändrat belopp.

Bidrag från enskilt håll. Denna inkomstpost synes *kanslern* böra upptagas med av styrelsen angivet belopp, 39 200 kronor.

Diverse inkomster. *Kanslern* föreslår, att ifrågavarande inkomstpost för utjämnande av statsbidragets slutsumma höjes till 3 900 kronor.

Departementschefen. Mot beräkningen av intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — har jag i och för sig ingen erinran. För inkomstsummans avrundning bör dock posten »Diverse inkomster» upptagas med 3 200 kronor. Jag beräknar alltså inkomsterna utöver statsbidraget och bidraget från Stockholms stad sålunda:

Avkastning från högskolans fonder	520 000
Hyror och arrenden	23 600
Bidrag från enskilt håll	39 200
Diverse inkomster	3 200
	Summa kronor 586 000

Jag har i det föregående förordat, att huvudstatens utgiftssida skulle beräknas sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	7 069 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	979 000
Materiel m. m.	875 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	250 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten	2 195 000
Bidrag till vissa institutioner	178 000
Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	335 000
	Summa kronor 11 881 000

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (11 881 000 — 586 000 =) 11 295 000 kronor, varav Stockholms stads bidrag utgör maximibeloppet 1 200 000 kronor och statens bidrag återstoden eller 10 095 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså för nästa budgetår uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 1 195 000 kronor.

Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola, att tillämpas under budgetåret 1957/58:

H u v u d s t a t

Utgifter

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	7 069 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	979 000
3. Materiel m. m.	875 000
4. Nyanskaffning av apparater m. m.	250 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten ...	2 195 000
6. Bidrag till vissa institutioner	178 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	335 000

Summa kronor 11 881 000

Inkomster

1. Avkastning från högskolans fonder	520 000
2. Hyror och arrenden	23 600
3. Bidrag från enskilt håll	39 200
4. Diverse inkomster	3 200
5. Bidrag från Stockholms stad	1 200 000
6. Bidrag från staten	10 095 000

Summa kronor 11 881 000

d) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 095 000 kronor.

[100] 29. **Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	81 800	81 800
1956/57 (statsliggaren s. 564)	85 700	.
1957/58 (förslag)	94 000	

I anslutning till 1956 års riksdags beslut om höjning av statstjänstemännens löner m. m. har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 maj 1956 till ifrågavarande kurs för budgetåret 1956/57 anvisat 2 100 kronor från det under tolfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner.

Kommittén för the Graduate School for English Speaking Students vid Stockholms högskola — vilken kommitté anordnar nu ifrågavarande kurs — hemställer för nästa budgetår om en anslagsökning med 11 300 kronor. Av ökningen hänför sig 9 200 kronor till av kommittén framlagt förslag om höjning av för kursundervisningen i fråga nu utgående timarvoden, medan återstoden motsvarar förutnämnda tilläggsanslag, 2 100 kronor. Kommittén räknar med följande förhöjning av nyssnämnda timarvoden, nämligen för föreläsare från 80 till 90 kronor, för seminarieledare från 110 till 125 kronor och för lärare i svenska från 20 till 30 kronor. Till stöd för de föreslagna höjningarna åberopas den allmänna lönenivåns förskjutning uppåt under den treårsperiod som förflutit sedan ifrågavarande arvoden senast uppräknats.

Departementschefen. Jag tillstyrker till en början, att anslaget ökas med belopp, motsvarande omförmälda tilläggsanslag, 2 100 kronor. I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräkning av vissa arvoden, beräknar jag vidare under förevarande anslag för nämnda ändamål ett avrundat belopp av 6 200 kronor. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår höjas med 8 300 kronor till 94 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 94 000 kronor.

[101] 30. **Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** Detta förslagsanslag, som avser ersättning till statens fastighetsfond för till högskolan upplåtta lokaler i kvarteret Vega i Stockholm, är nu uppfört med 25 000 kronor. Genom beslut den 4 maj 1956 har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att tillgodoföra fastighetsfonden

23 500 kronor av anslaget. Nämnade belopp avser ersättning till fonden för lokaler, som är upplåtna till vissa institutioner vid högskolan.

Vid anmälan i propositionen 1956: 108 av frågan om anslag för budgetåret 1956/57 till Stockholms högskola redovisade jag bland annat ett av byggnadsstyrelsen överlämnat förslag till överenskommelse mellan Stockholms stad och kronan rörande upplåtelse med tomträtt av del av kvarteret Mimer för nybyggnaden för högskolans fysiska institut m. m. Jag uttalade därvid bland annat, att den tomträttsavgäld, som kronan enligt överenskommelsen skulle erlægga och som för den närmaste tioårsperioden beräknats till 118 000 kronor per år, borde bestridas av byggnadsstyrelsen från den i staten för allmänna fastighetsfonden upptagna utgiftsposten till hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden. Härvid torde — framhöll jag vidare — under förutläggning att riksdagen icke framställde erinran häremot byggnadsstyrelsens delfond böra tillgodoföras mot avgälden svarande belopp från förslagsanslaget till Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler. Mot sistnämnda uttalande framställdes icke någon erinran från riksdagens sida (Rskr 1956: 303).

Ifrågavarande förslag till överenskommelse har numera godkänts. Av olika skäl synes det mig lämpligt, att för nästa budgetår medel för bestridande av ifrågavarande tomträttsavgäld upptages under en särskild anslagstitel, benämnd Ersättning för viss tomträttsavgäld till Stockholms stad. Jag framlägger därför i det följande förslags härom. Det sålunda nyttillkommande anslaget bör givas förslagsanslags karaktär.

Under nästa budgetår torde ytterligare lokaler inom byggnaderna i kvarteret Vega komma att upplåtas till högskolan. Årshyran för dessa lokaler, vilka för närvarande disponeras av tekniska högskolans i Stockholm fackavdelning för arkitektur, beräknas enligt under hand från byggnadsstyrelsen inhämtad uppgift till 23 000 kronor. Med hänsyn härtill bör förevärande anslag för nästa budgetår ökas med sistnämnda belopp till 48 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[102] **31. Ersättning för viss tomträttsavgäld till Stockholms stad.** Under hänvisning till vad jag vid anmälan av nästföregående anslag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för viss tomträttsavgäld till Stockholms stad* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 118 000 kronor.

[103] **32. Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1952:153 beslöt 1952 års riksdag vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna. Dessa åtgärder avsåg — jämte annat — att öka utbildningen av lärare vid universiteten, bland annat genom att öppna möjligheter för lärare utan vanlig akademisk utbildning (folkskollärare) att förskaffa sig begränsad sådan utbildning och därmed kompetens för undervisning i högre skolor. Vidare avsågs, att särskilda fortbildningskurser, förlagda till olika orter i landet, skulle anordnas i ämnena matematik, fysik, kemi, zoologi och botanik. Omfattningen av dessa kurser skulle närmast motsvara, vad som fordras för godkänt betyg i filosofisk ämbetsexamen (1-betygskurser).

För den ökade lärarutbildningen anvisades under rubriken Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor för budgetåret 1952/53 ett reservationsanslag av 750 000 kronor, och därefter har till samma ändamål och under samma rubrik anvisats för budgetåret 1953/54 likaledes 750 000 kronor, för budgetåret 1954/55 800 000 kronor, varav 50 000 kronor å tilläggsstat, och för budgetåret 1955/56 1 350 000 kronor, varav 450 000 kronor å tilläggsstat. För innevarande budgetår har under rubriken Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. anvisats ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor för *dels* de ändamål, som hittills tillgodosetts genom anslagen till Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor, *dels* andra åtgärder till förstärkning av undervisningsresurserna i filosofiska fakulteternas läroämnen. Dispositionen av förutnämnda anslag har icke varit strängt bunden, utan det har ankommit på Kungl. Maj:t att inom den givna ramen fritt disponera anslagsmedlen för därmed avsedda ändamål.

Med anlitande av här avsedda anslag har från och med hösten 1952 en rad åtgärder vidtagits för avhjälpande av lärarbristen. Sålunda har akademiska fortbildningskurser anordnats för folkskollärare i främst ämnena matematik, fysik, kemi, botanik och zoologi med ändamål att bibringa kursdeltagarna kunskaper, motsvarande fordringarna för godkänt betyg i filosofisk ämbetsexamen. Vidare har extra ett-betygskurser kommit till stånd i ett stort antal humanistiska ämnen. I både naturvetenskapliga och humanistiska ämnen har härjämte ordinarie ett- och tvåbetygskurser dubblerats. Den kursverksamhet, som bedrivits med stöd av ifrågavarande anslag, har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1952 stått under överinseende av universitetskanslern. Kanslern har hos Kungl. Maj:t föreslagit antalet kurser och deras förläggning samt till Kungl. Maj:t inkommit med beräkningar rörande kostnaderna för kursernas anordnande m. m.

Universitetskanslern föreslår, att anslaget för nästa budgetår under av honom angivna olika förutsättningar uppföres med antingen 4 000 000 eller 3 000 000 kronor. Kanslern erinrar därvid om att han i skrivelse den 7

augusti 1956 hemställt, att till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. måtte å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor.

Vidkommande anslagsbehovet för nästa budgetår anför kanslern bland annat följande.

Enligt mitt bedömande måste man — med hänsyn till dels det ständigt starkt växande studentantalet, dels den alltjämt svåra bristen på lärare vid högre skolor, särskilt i de matematisk-naturvetenskapliga ämnena — räkna med att förstärkningsanordningar i de filosofiska fakulteternas läroämnen måste vidtagas i en allt mer ökad omfattning. Särskilt bör den verksamhet som avser anordnande av extra ett-betygskurser samt dubblerade (förstärkta) ordinarie ett- och två-betygskurser ävensom vidtagande av förstärkningsanordningar i övrigt av den ordinarie undervisningen bli föremål för en kraftig utbyggnad. Jag beräknar med ledning av de kostnader som hittills varit förenade med dessa förstärkningsanordningar anslagsbehovet till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 till 4 000 000 kronor. Detta innebär en ökning av innevarande budgetårs anslag med $(4\ 000\ 000 - 2\ 000\ 000 =)$ 2 000 000 kronor eller — vid bifall till mina i omförmälda skrivelse den 7 november 1956 gjorda äskanden — med $(4\ 000\ 000 - 2\ 000\ 000 - 1\ 400\ 000 =)$ 600 000 kronor. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra därom att jag i petitaframställningar för budgetåret 1957/58 avseende vissa anslag vid universiteten samt Stockholms högskola — med hänsyn till att det behov av personal- och undervisningsförstärkning som erkänts föreligga genom att medel ur anslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. (motsvarande anslag) ställts till förfogande i fortsättningen borde tillgodoses på så sätt att medel för ändamålet anvisades på respektive lärosätes stat — föreslagit inrättandet i dylikt hänseende av ett visst antal tjänster m. m. vid nämnda lärosäten. Vid bifall till sistnämnda äskanden torde anslagsbehovet till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. för budgetåret 1957/58 kunna begränsas till ett belopp av 3 000 000 kronor, innebärande en ökning av innevarande budgetårs anslag med $(3\ 000\ 000 - 2\ 000\ 000 =)$ 1 000 000 kronor respektive — därest det av mig för innevarande budgetår begärda tilläggsanslaget å 1 400 000 kronor beviljas av 1957 års riksdag — en minskning med $(2\ 000\ 000 + 1\ 400\ 000 - 3\ 000\ 000 =)$ 400 000 kronor.

Departementschefen. Som framgått av den lämnade redogörelsen har med anlitande av anslagsmedel ur förevarande anslag en rad åtgärder satts in för avhjälpan av lärarbristen. Den utbildning som anordnats har för varje år fått en väsentligt ökad omfattning. Till följd härav har anspråken på anslaget ständigt stegrats. Huvudparten av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har sålunda redan disponerats av Kungl. Maj:t. Jag ämnar därför senare denna dag föreslå, att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ytterligare 700 000 kronor till de ändamål det här gäller.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att jag i det föregående vid anmälan av vederbörande anslag föreslagit väsentliga förstärkningar av lärarorganisationen vid universitetens filosofiska fakulteter samt Stockholms högskolas matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdel-

ningar. Den allt kraftigare tillströmningen av studerande till nämnda fakulteter och avdelningar gör det emellertid antagligt, att tillfälliga förstärkningsanordningar av olika slag måste vidtagas i betydande omfattning även under nästa läsår. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 3 000 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för anslaget fritt förfoga över anslagsmedlen för därmed avsedda ändamål.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[104] **33. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 493 000 ¹	2 666 403
1956/57 (statsliggaren s. 565)	3 135 000	
1957/58 (förslag)	4 042 000	

Inledning.

I skrivelse nr 326 anmälde 1955 års riksdag, att riksdagen — med godkännande av vad statsutskottet i ämnet anført i utlåtande nr 148 — medgivit, att den prekliniska tandläkarutbildningen finge från och med budgetåret 1956/57 omorganiseras i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat i propositionen 1955:138 (s. 2—18). Riksdagen godkände jämväl av departementschefen i nyssnämnda proposition (s. 19—81) förordade anordningar för ökad examination av tandläkare. Sistnämnda beslut innebar bland annat, att den årliga intagningen av elever vid tandläkarhögskolan i Stockholm skulle från och med läsåret 1955/56 ökas med 40 till omkring 140 om året samt att en till högskolan anknuten odontologisk läroanstalt skulle inrättas i Umeå. Denna läroanstalt, som startat innevarande budgetår, skall successivt utbyggas under detta och de närmast följande budgetåren.

Vid läroanstalten mottages från och med höstterminen 1956 20 nya odontologie kandidater varje termin för utbildning under tredje—åttonde studietidterminerna. Vid full utbyggnad kommer antalet studerande vid kliniken att uppgå till 120. Till kliniken är ansluten en tandsköterskeskola, vid vilken undervisningen tager sin början höstterminen 1957. Med biträddande av Kungl. Maj:ts i ärendet framlagda förslag (se 1956 års åttonde huvudtitel s. 242—252) har 1956 års riksdag för budgetåret 1956/57 anvisat medel för läroanstaltens i Umeå första utbyggnadsår.

I propositionen 1955:138 har förutsatts, att statens och Västerbottens läns landstings åtaganden beträffande läroanstalten i Umeå skulle regle-

¹ Härtill kommer ett belopp av 31 675 kronor under anslaget till Tandläkarhögskolorna: Ökad intagning av elever för tandläkarutbildning.

ras i avtal samt att slutligt förslag till dylikt avtal borde föreläggas Kungl. Maj:t först efter ytterligare förhandlingar.

Efter förhandlingar med vederbörande har *odontologiska förhandlings-sakkunniga* med skrivelser av den 4 maj 1956 avgivit förslag *dels* till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Västerbottens läns landsting angående inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå, *dels och* till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan och Umeå stad angående vissa åtaganden i samband med inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå.

Landstingets representanter har förklarat sig icke ha något att erinra mot förstnämnda avtalsförslag. Stadsfullmäktige i Umeå har för sin del den 21 juni 1956 godkänt sistnämnda avtalsförslag. Yttranden i ärendet har avgivits den 18 juli 1956 av statskontoret, den 21 juli 1956 av medicinalstyrelsen, den 2 oktober 1956 av universitetskanslern efter hörande av lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm, den 12 november 1956 av riksräkenskapsverket och den 16 november 1956 av statens lönenämnd, varefter ärendet remitterats till medicinalstyrelsen.

I skrivelse den 27 juni 1956 har *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* föreslagit, att den till högskolan hörande läroanstalten i Umeå måtte erhålla benämningen »Kungl. tandläkarhögskolan i Stockholm, tandläkarinstitutet i Umeå». En *reservant* i kollegiet har i första hand uttalat sig för benämningen »högskoleklinik» och i andra hand föreslagit benämningen »Kungl. tandläkarhögskolans i Stockholm avdelning i Umeå».

Kanslern har i utlåtande den 6 juli 1956 uttalat, att nämnda läroanstalt såsom utgörande en avdelning av högskolan, bör benämnas »Kungl. tandläkarhögskolan i Stockholm, avdelningen i Umeå».

Representanter för Västerbottens läns landsting har till mig framfört önskemål om att läroanstalten i Umeå måtte erhålla den av lärarkollegiet föreslagna benämningen.

Departementschefen. Frågan om godkännande av förutnämnda förslag till avtal med Västerbottens läns landsting torde jag få underställa Kungl. Maj:t inom den närmaste tiden. Angående Kungl. Maj:ts ställningstagande torde meddelande få lämnas till riksdagens vederbörande utskott. För genomförande av det föreslagna avtalet med Umeå stad fordras vissa medelsanvisningar, till vilka ställning icke tidigare tagits. Till dessa medelsanvisningar återkommer jag i det följande. Slutlig ställning till sistnämnda avtalsförslag torde av Kungl. Maj:t icke böra tagas, förrän riksdagen meddelat beslut rörande ifrågavarande medelsanvisningar.

I fråga om benämningen av den till tandläkarhögskolan i Stockholm hörande läroanstalten i Umeå anser jag att övervägande — framförallt praktiska — skäl talar för att läroanstalten benämnas »tandläkarinstitutet i Umeå», i förekommande fall med angivande av läroanstaltens ställning i

förhållande till högskolan i Stockholm. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot torde därför Kungl. Maj:t böra meddela beslut i ämnet av nu angiven innebörd.

A n s l a g s ä s k a n d e n.

Universitetskanslern hemställer, att ifrågavarande förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 893 000 kronor. Denna hemställan grundar sig huvudsakligen på förslag i ämnet från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*. Av höjningen hänför sig omkring 155 000 kronor till uppräknig av löner och arvoden enligt 1956 års riksdags beslut samt till löneklassuppflyttningar m. m. I övrigt framlägger kanslern i huvudsak följande förslag:

U t b y g g n a d e n a v l ä r o a n s t a l t e n i U m e å :

- 1) fyra laboratorer i Ca 34 (en i ett vart av ämnena karieslära, proteslära, tandkirurgi, barntandvård),
- 2) sju avdelningstandläkare i Ce 24 (en i ettvart av ämnena karieslära, proteslära, tandkirurgi, pulpa- och rotbehandling, odontologisk ortopedi, dental röntgendiagnostik samt en vid mottagningsavdelningen),
- 3) sju assistenter (en i karieslära, en i tandkirurgi och en i bettanalys under hela budgetåret; en i karieslära, två i proteslära och en i barn-tandvård från och med den 1 januari 1958),
- 4) fem förste amanuenser (en i pulpa- och rotbehandling, en i dental röntgendiagnostik och en i allmän patologi under hela budgetåret; en i tandkirurgi och en i odontologisk ortopedi från och med den 1 januari 1958),
- 5) en tredje amanuens i intern medicin,
- 6) arvoden till kursgivare i allmän patologi, allmän kirurgi, intern medicin och tandhistopatologi,
- 7) en avdelningssköterska (operationssköterska) i Ce 14,
- 8) två avdelningstandsköterskor i Ce 13,
- 9) tre kontrollbiträden i Ce 10,
- 10) sexton tandsköterskor i Ce 10 (varav fyra först från och med den 1 januari 1958),
- 11) två tandtekniker i Ce 18,
- 12) tre tandtekniker i Ce 12,
- 13) fyra laboratoriebiträden i Ce 11 för de vetenskapliga laboratorierna (varav ett först från och med den 1 januari 1958),
- 14) ett röntgenbiträde i Ce 11,
- 15) ett kanslibitråde i Ce 11,
- 16) ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång,
- 17) en hantverkare i Ce 14,

250 *Statsverkspropositionen år 1957: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

- 18) förändring av tre tjänster som laboratoriebiträden i Ce 11 till tjänster som tandtekniker i Ce 12,
- 19) medelsanvisning för tillsyn över kliniklokaler och städning samt för tillfälliga arbetskrafter, vikariatsersättningar m. m.,
- 20) arvoden för den teoretiska undervisningen vid tandsköterskeskolan,
- 21) arvode åt föreståndare för odontologiska biblioteket;

Vissa befattningar vid tandläkarhögskolan i Stockholm:

- 22) en laborator i Ca 34 i odontologisk farmakologi i stället för biträdande lärare i ämnet,
- 23) ett laboratoriebiträde i Ce 11 (heltid) i stället för ett i Cg 11 (halvtid) vid bifall till förslaget under 22),
- 24) ett laboratoriebiträde i Ce 11 för seminarieundervisningen,
- 25) en avdelningstandläkare i Ce 24 vid avdelningen för dental röntgen-diagnostik,
- 26) en förste amanuens i speciell bakteriologi,
- 27) en biblioteksassistent i Ce 15 (halvtid),
- 28) ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid avdelningen för bettanalys med parodontoprotetik,
- 29) tre ekonomibiträden i Cg 5,
- 30) uppflyttning av K. H. Kihlmans personliga tjänst som verkmästare från Ce 18 till Ce 20.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Fyra laboratorer i Ca 34. (p. 1). I överensstämmelse med vad som förordats i 1956 års åttonde huvudtitel, s. 250 ff, har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956 förordnat professorn i proteslära vid tandläkarhögskolan i Malmö G. W. O. Nyquist att från och med den 1 juli 1956 vara föreståndare för läroanstalten i Umeå och tillika fullgöra de med laboratorsbefattningen i bettanalys med parodontoprotetik vid läroanstalten förenade åliggandena. Tillika har föreskrivits, att laboratorsbefattningen i bettanalys med parodontoprotetik i Umeå, som uppförts å personalförteckningen från och med innevarande budgetår, skall hållas obesatt så länge Nyquist innehar nämnda förordnande. Genom samma beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att de i propositionen 1955:138 förordade laboratorsbefattningarna i karieslära, proteslära, tandkirurgi och barntandvård vid läroanstalten i Umeå må ledigförklaras under innevarande budgetår för tillträde den 1 juli 1957 eller den senare tidpunkt, som kan komma att bestämmas. *Lärarkollegiet* föreslår, att sistnämnda fyra laboratorsbefattningar inrättas från och med nästa budgetår. *Kanslern* tillstyrker förslaget.

Sju avdelningstandläkare i Ce 24 (p. 2). I propositionen 1955:138 har upptagits tio avdelningstandläkartjänster i Ce 24. Av dessa har tre inrättats från och med innevarande budgetår. *Lärarkollegiet* och *kanslern* föreslår, att återstående sju tjänster inrättas från och med nästa budgetår.

Sju assistenter (p. 3). Antalet assistentbefattningar är i propositionen 1955:138 beräknat till elva. Av dessa har fyra inrättats under innevarande budgetår. Återstående sju befattningar föreslås av *lärarkollegiet* och *kanslern* inrättade under nästa budgetår från tidpunkter som framgår av sammanställningen.

Fem förste amanuenser (p. 4). Av de sju i propositionen 1955:138 beräknade befattningarna föreslår *lärarkollegiet*, att fem inrättas från tidpunkter, som framgår av sammanställningen. Med inrättande av återstående två befattningar, vilka avser barntandvård, anses kunna anstå ett år utan att berättigade anspråk på patientvården härigenom efter-sattes. *Kanslern* tillstyrker förslaget.

En tredje amanuens (p. 5). I propositionen 1955:138 har räknats med en tredje amanuens i Umeå, nämligen i intern medicin. *Lärarkollegiet* och *kanslern* föreslår, att befattningshavaren anställs från och med nästa budgetår.

Arvodet till vissa kursgivare (p. 6). I propositionen 1955:138 har förutsatts, att för den undervisning i allmän patologi, allmän kirurgi och intern medicin, som enligt studieplanen skall äga rum i Umeå, skall utgå kursgivararvodet, beräknade enligt enahanda grunder som arvoden å motvarande kursgivare i Stockholm (timarvode 50 kronor). Ifrågavarande kursgivararvodet beräknas av *lärarkollegiet* till respektive 7 000 kronor, 4 900 kronor och 3 500 kronor. För undervisningen i tandhistopatologi i Umeå, som skall bestridas av lärare från tandläkarhögskolan i Stockholm, har i propositionen 1955:138 beräknats ett årsarvode av 3 000 kronor. *Lärarkollegiet* begär för nästa budgetår 1 500 kronor. Förslagen tillstyrkes av *kanslern*.

Biträdespersonal (p. 7—18). Enligt propositionen 1955:138 skall denna personal — fränsett undervisningen i vissa »övrigha hithörande ämnen» — vid full utbyggnad av läroanstalten utgöras av sammanlagt 54 personer. Av ifrågavarande tjänster har 16 kommit till stånd från och med innevarande budgetår. *Lärarkollegiet* har nu hemställt om inrättande för nästa budgetår av samtliga återstående biträdesbefattningar utom två tjänster som tandsköterska i Ce 10, avsedda för kandidatkliniken, och en laboratoriebiträdesbefattning i Ce 11. Av de för nästa budgetår begärda tjänsterna föreslår *lärarkollegiet*, att två tandsköterskebefattningar i Ce 10 vid kandidatkliniken, två tandskötersketjänster i Ce 10 vid den för barntandvård och odontologisk ortopedi gemensamma kliniken samt en laboratoriebiträdesbefattning i Ce 11 kommer till stånd från och med den 1 januari 1958, medan de övriga 30 tjänsterna skulle inrättas från och den 1 juli 1957.

Vad särskilt beträffar de under p. 12 och 18 framförda förslagen må erinras om att i propositionen 1955:138 beräknats sex befattningar som laboratoriebiträde i Ce 11, avsedda för tandtekniker. Av dessa befattningar har tre inrättats från och med innevarande budgetår. *Lärarkollegiet* hemställer nu, att de tre återstående befattningarna inrättas från och med nästa budgetår. Vidare föreslår *lärarkollegiet* änyo, att ifrågavarande tjänster omvandlas till tjänster som tandtekniker i Ce 12. Kollegiet meddelar, att kompetenta sökande till de redan inrättade befattningarna icke anmält sig.

Kanslern ansluter sig till vad kollegiet föreslagit i fråga om biträdespersonalen.

Vissa medelsanvisningar (p. 19). I anslutning till bestämmelserna i TB Saar 26 § 2 mom. beräknar *lärarkollegiet* en medelsanvisning av 600 kronor för tillsyn över kliniklokaler och städning. Till tillfälliga arbetskrafter, vikariatsersättningar m. m. beräknar *lärarkollegiet* omkring 8 000 kronor. *Kanslern* har ingen erinran mot beräkningarna.

Vissa arvoden vid tandsköterskeskolan (p. 20). Enligt propositionen 1955: 138 har de årliga kostnaderna för den teoretiska undervisningen vid tandsköterskeskolan beräknats till: arvode åt föreståndare 1 500 kronor och timplärlararvoden (278 timmar, motsvarande två kurser, à 30 kronor =) 8 340 kronor. *Lärarkollegiet* har framhållit, att arvode till föreståndare måste beräknas för hela nästa budgetår; under höstterminen 1957 skall han nämligen övervaka den förberedande utbildningen och förbereda den teoretiska undervisningen. Då endast en teoretisk kurs kommer att hållas nästa läsår, erfordras enligt *lärarkollegiet* för timarvoden allenast i runt tal 4 200 kronor. *Kanslern* biträder kollegiets förslag.

Arvode åt föreståndaren för odontologiska biblioteket (p. 21). Enligt det inledningsvis nämnda förslaget till avtal med Umeå stad åtager sig staden bland annat, att i stadsbiblioteket emottaga och genom den därstädes anställda personalen svara för skötseln av högskoleklinikens bibliotek (det odontologiska biblioteket) vilket skall ingå som en del av stadsbibliotekets avdelning för medicinsk och naturvetenskaplig litteratur. Såsom ersättning för skötseln av det odontologiska biblioteket skall högskolan enligt avtalet erlägga till stadsbiblioteket årligen 11 000 kronor (motsvarande ungefär hälften av de sammanlagda avlöningsförmåner, vilka tillkommer en biblioteksassistent i 19 och ett biträde i 6 löneklassen). Vidare skall den tjänsteman vid stadsbiblioteket, som av tandläkarhögskolan utses att förestå det odontologiska biblioteket, äga uppbära av högskolan ett årligt arvode av 3 600 kronor för den bibliotekstekniska ledningen av biblioteket.

Lärarkollegiet har hemställt, att medel måtte — under förutsättning, att Kungl. Maj:t godkänner omförmålda avtal — för nästa budgetår uppföras på tandläkarhögskolans stat för nu angivna ändamål, därav 11 000 kronor under högskolans omkostnadsanslag och 3 600 kronor under högskolans avlöningsanslag.

Under nyssnämnda förutsättning anser sig *kanslern* böra under avlöningsanslaget för nästa budgetår uppföra omförmålda arvodesbelopp à 3 600 kronor.

Ett laboratoriebiträde i Ce 11 för seminarieundervisningen (p. 24). Enligt 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga borde såsom arbetshjälp åt professorn i tandkirurgi vid seminarieundervisningen finnas ett tekniskt utbildat biträde. För budgetåret 1952/53 gjorde *lärarkollegiet* framställning om inrättande av denna befattning. *Kanslern* tillstyrkte bifall till framställningen. I 1952 års åttonde huvudtitel (s. 142) framhöll chefen för ecklesiastikdepartementet att med inrättandet av ifrågakvarande befattning torde böra anstå något år.

Lärarkollegiet har upplyst, att av utrymmesskäl endast en för samtliga professorers seminarieundervisning gemensam lokal kunde anordnas i samband med ombyggnad av högskolans lokaler, varför omförmålda biträdes uppgift skulle vara att tillhandagå alla professorerna vid nämnda undervisning. *Lärarkollegiet* har nu understrukit, att seminarieundervisningen,

som visat sig vara av synnerligt gagn för utbildningen, krävde mycket omsorgsfulla förberedelser. Vid avdelningarna funnes icke personal, som kunde avdelas för dessa uppgifter; avsaknaden av en befattningshavare, som stode till förfogande för ändamålet, medförde därför stora praktiska olägenheter. Kollegiet har hemställt, att medel måtte anvisas för anställande från och med den 1 juli 1957 för ifrågavarande ändamål av ett för professorerna gemensamt laboratoriebiträde i Ce 11.

Kanslern biträder kollegiets framställning.

En avdelning standläkare i Ce 24 vid avdelningen för dental röntgendiagnostik (p. 25). Såsom anförts i propositionen 1955: 138 (s. 70), har lärarkollegiet i de senaste årens petita starkt framhållit behovet av ännu en avdelning standläkare vid avdelningen för dental röntgendiagnostik. I lärarkollegiets motivering har den starka arbetsbelastningen vid avdelningen påvisats och det har konstaterats, att professorn är upptagen av kursundervisning i sådan utsträckning, att högskolans patientvårdande verksamhet hindras. I den departementspromemoria, för vilken redogörelse lämnas i propositionen, klarlägges, att ifrågavarande avdelning standläkartjänst i allt fall måste finnas från och med höstterminen 1959, då den första gruppen kandidater från Umeåkliniken skall genomgå den kliniska kursen i röntgendiagnostik vid avdelningen.

Till belysning av den stigande arbetsfrekvensen vid avdelningen har lärarkollegiet nu åberopat en sammanställning över antalet bokförda patientundersökningar för perioden 1949/50—1954/55. Av denna sammanställning framgår bland annat, att från verksamhetsåret 1949/50 till verksamhetsåret 1954/55 antalet helstatus ökat från 176 till 2 287, antalet intraorala bilder från 25 729 till 47 976 och antalet extraorala bilder från 455 till 2 955. I siffrorna ingår icke de undersökningar, som utförts som hjälp åt högskolans lärare för deras vetenskapliga arbeten. Lärarkollegiet anser, att dylika undersökningar kvantitativt uppgår till omkring en fjärdedel av antalet patientundersökningar. I sammanhanget framhåller lärarkollegiet, att arbetsfrekvensen för åren 1944/46, då avdelningens personaluppsättning fastställdes, endast utgjorde omkring en tredjedel av den nuvarande.

Enligt kollegiets mening är allvarliga olägenheter förbundna med ett uppskov ända till budgetåret 1959/60 med inrättandet av en ny avdelning standläkartjänst vid avdelningen. De skäl, som tidigare från kollegiets och kanslerns sida anförts till stöd för tjänstens inrättande gör sig enligt kollegiets mening med allt större skärpa gällande än tidigare. Härtill bidrage även de arbetsuppgifter, som numera ankomme på högskolan som en Stockholms stads centraltandpoliklinik. *Kanslern* tillstyrker, att tjänsten inrättas från och med nästa budgetår.

Departementschefen. I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført i fråga om lönegradsplaceringen för vissa tjänster och uppräknig av vissa arvoden beräknar jag under förevarande anslag för nämnda ändamål erforderliga medel i vad avser tandläkarhögskolan i Stockholm och den till högskolan hörande läroanstalten i Umeå.

Jag beräknar vidare erforderliga medel för utgiftsökningar av automatisk natur.

Vad kanslern föreslagit under punkterna 1—21 anser jag mig böra tillstyrka, dock att den under punkten 17 föreslagna hantverkartjänsten bör placeras i Ce 12.

Av kanslerns under punkterna 22—30 framlagda förslag tillstyrker jag inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i Ce 11 för seminarieundervisningen (punkt 24) och av en tjänst som avdelningstandläkare i Ce 24 vid avdelningen för dental röntgendiagnostik (punkt 25).

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 4 042 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 881 000 kronor. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	769 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 024 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 583 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	666 000
<u>Summa kronor</u>	<u>4 042 000</u>

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 042 000 kronor.

[105] 34. **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	569 000	629 295
1956/57 (statsliggaren s. 569)	749 500	
1957/58 (förslag)	897 500	

Lärarkollegiet vid högskolan anhåller om höjning av detta förslagsanslag med 148 500 kronor. *Universitetskanslern* föreslår höjning av anslaget med 161 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp kronor	Föreslagen ökning eller minskning kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	8 000	— 300
2. Expenser:		
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	150 000	+ 30 000
b) Övriga expenser	298 000	+ 52 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	500	+ 9 500
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	10 500	+ 5 000
5. Övriga utgifter:		
a) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, <i>förslagsvis</i>	165 000	+ 25 000
b) Undervisnings- och åskådningsmateriel	48 500	—
c) Högskolans vetenskapliga laboratorier	25 500	+ 23 500
d) Materiel för den prekliniska undervisningen m. m., <i>förslagsvis</i>	43 500	+ 5 800
e) Ersättning enligt avtal till Umeå stad för skötseln av odontologiska biblioteket i Umeå	—	+ 11 000
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	749 500	+161 500

Kanslern anför i huvudsak följande.

Sjukvård m. m. Denna anslagspost torde med hänsyn till belastningen (för budgetåret 1955/56 5 377 kronor) kunna uppföras med 7 700 kronor.

Bränsle, lyse och vatten. Denna delpost har för innevarande budgetår beräknats för högskolan i Stockholm till 125 000 kronor och för läroanstalten i Umeå till 25 000 kronor. Utgifterna vid läroanstalten under förevarande delpost har uppskattats till 45 000 kronor vid fullt utbyggd drift (propositionen 1955:138 s. 72), innebärande alltså en höjning med 20 000 kronor.

Lärarkollegiet har räknat med att medelsbehovet för läroanstalten i Umeå under nästa budgetår komme att uppgå till nyssnämnda belopp samt med att en höjning av 5 000 kronor vore erforderlig för högskolans i Stockholm del (varvid lärarkollegiet utgått från att utgifterna under budgetåret 1955/56 komme att uppgå till omkring 132 000 kronor).

Jag har icke något att erinra mot lärarkollegiets förslag i vad avser läroanstalten i Umeå. Vidkommande högskolan i Stockholm synes mig den av lärarkollegiet föreslagna höjningen med 5 000 kronor otillräcklig med hänsyn till de faktiska, till närmare 144 000 kronor uppgående utgifterna för budgetåret 1955/56. Jag förordar därför för min del en uppräknig av sistnämnda anslagsmedel med 10 000 kronor.

Övriga expenser. För högskolan i Stockholm föreslår lärarkollegiet höjning av medelsanvisningen med 10 000 kronor, varav 6 500 kronor för städning och 3 500 kronor för tvätt. Härigenom skulle den sammanlagda medelsanvisningen för högskolan i Stockholm komma att uppgå till 267 400 kronor.

Beträffande läroanstalten i Umeå föreslår lärarkollegiet höjning av medelsanvisningen med 42 000 kronor, varav 33 400 kronor för städning, 3 000 kronor för tvätt, 4 000 kronor för telefon och 1 600 kronor för övriga utgifter. Härigenom skulle den sammanlagda medelsanvisningen för läroanstalten i Umeå komma att uppgå till 82 600 kronor. Medelsbehovet vid fullt

utbyggd drift vid läroanstalten är i propositionen 1955: 138 (s. 72) beräknat till 86 000 kronor.

Jag har icke funnit något att erinra mot de gjorda beräkningarna och tillstyrker alltså, att förevarande delpost för nästa budgetår uppräknas med av lärarkollegiet föreslagna belopp. I detta sammanhang får jag emellertid framhålla, att vid bifall till mitt under avlöningsanslaget framställda förslag om inrättande av tre befattningar som ekonomibiträden vid högskolan i Stockholm delposten å andra sidan kan sänkas med i runt tal 18 000 kronor.

P u b l i k a t i o n s t r y c k. Under denna post är nu uppfört ett belopp av 500 kronor och lärarkollegiet har räknat med samma medelstillelning för budgetåret 1957/58.

I annat sammanhang — lärarkollegiets framställning om medel för budgetåret 1957/58 till Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter — har lärarkollegiet på anförda skäl understrukit vikten av att bidrag till publicering av vunna forskningsresultat kunde lämnas och hemställt om att under nyssnämnda anslag måtte för nästa budgetår uppföras 10 000 kronor för stödjande av den odontologiska vetenskapliga publiceringsverksamheten.

Jag får erinra om att jag den 31 oktober 1955 avgav underdånigt utlåtande över en av vitterhetsakademien gjord framställning rörande statens stöd till vissa tidskrifter och i samband därmed stående frågor. Jag föreslog härvid, bland annat, dels att publiceringsanslag till medicinska och odontologiska tidskrifter skulle prövas och avgöras av en nämnd inom medicinska forskningsrådet, dels också att anslagsmedlen till denna publiceringsverksamhet skulle avsevärt förstärkas. I 1956 års åttonde huvudtitel förklarade chefen för ecklesiastikdepartementet (punkt 349 s. 725 o. 726) sig icke beredd att för det dåvarande framlägga förslag i ämnet.

Vid min prövning av lärarkollegiets omförmälda förslag har jag kommit till den uppfattningen att syftet med detsamma bäst kan tillgodoses om under högskolans omkostnadsanslag uppföres en särskild, förslagsvis betecknad post till t r y c k n i n g s k o s t n a d e r, ur vilken medel kan utannonseras till stödjande av vetenskaplig odontologisk publiceringsverksamhet. Denna post torde böra uppföras med 10 000 kronor. Samtidigt torde den nuvarande posten till publikationstryck böra utgå ur omkostnadsstaten.

R e s e e r s ä t t n i n g a r. Då för läroanstalten i Umeå under nästa budgetår behov torde föreligga av hela det under förevarande post vid klinikkens fulla utbyggnad avsedda beloppet, 15 000 kronor, biträder jag lärarkollegiets förslag om höjning av posten med 5 000 kronor till 15 500 kronor.

F ö r b r u k n i n g s m a t e r i e l f ö r h ö g s k o l a n s p r a k t i s k a v e r k s a m h e t. Umeåanstaltens andel av denna delpost, vilken andel vid full utbyggnad beräknas komma att uppgå till 60 500 kronor, är för närvarande 17 000 kronor. För den utökade verksamheten vid läroanstalten under budgetåret 1957/58 beräknar lärarkollegiet en höjning av anslagsmedlen med 25 000 kronor erforderlig. Jag biträder detta förslag.

H ö g s k o l a n s v e t e n s k a p l i g a l a b o r a t o r i e r. För högskolans i Stockholm del utgår ur denna post 23 000 kronor. Lärarkollegiet har starkt understrukit nödvändigheten av att forskningen vid högskolans olika avdelningar förses med sådana ekonomiska resurser att ett effektivt forskningsarbete kan bedrivas vid högskolan. Det årliga härför erforderliga beloppet uppskattar lärarkollegiet till 40 000 kronor. Emellertid har kollegiet ansett, att den ifrågasatta anslagsförstärkningen kunde uppdelas på

de närmaste budgetåren, och för nästa budgetår äskat en höjning av anslagsmedlen med 6 000 kronor. Jag tillstyrker bifall till denna kollegiets begäran.

För läroanstaltens i Umeå behov torde såsom lärarkollegiet föreslagit en uppräknig av de ur förevarande post utgående medlen böra ske med 17 500 kronor till 20 000 kronor. I propositionen 1955:138 har räknats med sistnämnda belopp vid full utbyggnad av läroanstalten.

Materiel för den prekliniska undervisningen m. m. Ett bifall till mitt under avlöningsanslaget framställda förslag om inrättande av en laboratur i odontologisk farmakologi bör medföra en uppräknig av förevarande delpost med 4 000 kronor. Vidare torde posten böra höjas med 1 800 kronor för undervisning vid läroanstalten i Umeå i allmän patologi.

Ersättning enligt avtal till Umeå stad för skötseln av odontologiska biblioteket i Umeå. Enligt förutnämnda, att de odontologiska förhandlingssakkunniga framlagda förslaget till avtal med Umeå stad skall högskolan såsom ersättning för skötseln av det odontologiska biblioteket till stadsbiblioteket i Umeå årligen erlägga ett belopp av 11 000 kronor.

Lärarkollegiet har begärt att — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande av avtalsförslaget — en anslagspost av ifrågavarande storleksordning måtte uppföras i omkostnadsstaten för nästa budgetår. Jag biträder lärarkollegiets ifrågavarande framställning.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag sänkning av posten till sjukvård m. m. med 300 kronor samt höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 30 000 kronor, av delposten till övriga expenser med 52 000 kronor, av posten till reseersättningar med 5 000 kronor, av delposten till förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet med 25 000 kronor och av delposten till högskolans vetenskapliga laboratorier med 23 500 kronor. Delposten till materiel för den prekliniska undervisningen m. m. torde böra höjas med 1 800 kronor, vilket belopp bör avses för undervisningen i allmän patologi i Umeå. Såsom kanslern föreslagit torde vidare under omkostnadsanslaget böra beräknas ett belopp av 11 000 kronor till avtalsenlig ersättning till Umeå stad för skötseln av odontologiska biblioteket i Umeå. Kanslerns förslag att medel till främjande av vetenskaplig odontologisk publiceringsverksamhet skulle anvisas under omkostnadsanslaget kan jag icke biträda. Anslagsposten till publikationstryck bör därför under oförändrad benämning uppföras med nuvarande belopp. I övrigt torde jag härvidlag få hänvisa till vad jag anför och föreslår under anslaget till Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. Vid bifall till vad jag nu förordat torde omkostnadsanslaget för nästa budgetår böra höjas med sammanlagt 148 000 kronor till 897 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 897 500 kronor.

[106] 35. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	14 512
1956/57 (statsliggaren s. 570)	24 000	
1957/58 (förslag)	27 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget avser 9 000 kronor årliga utgifter vid biblioteket i Stockholm och 15 000 kronor årliga utgifter vid biblioteket i Umeå.

Lärarkollegiet har — under erinran om den kraftiga stegringen av bok- och tidskriftspriserna, som under de senare åren ägt rum — begärt att Stockholmsbibliotekets andel av anslaget måtte höjas med 6 000 kronor. För Umeåbibliotekets del begär kollegiet oförändrat belopp.

Kanslern tillstyrker kollegiets förslag.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår kunna tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 3 000 kronor, vilket belopp bör avses för årliga utgifter vid biblioteket i Stockholm. Anslaget bör alltså uppföras med 27 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 27 000 kronor.

[107] 36. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	140 000	129 150
1956/57 (statsliggaren s. 570)	140 000	
1957/58 (förslag)	140 000	

I propositionen 1955: 138 har det årliga medelsbehovet under detta reservationsanslag för läroanstalten i Umeå beräknats till 8 000 kronor vid full utbyggnad. *Lärarkollegiet* beräknar medelsbehovet vid denna läroanstalt för nästa budgetår till 2 000 kronor och hemställer, att anslaget höjes med detta belopp.

Kanslern anser, att höjningen kan anstå till budgetåret 1958/59, och föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 140 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

[108] 37. **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	265 000	100 000
1956/57 (statsliggaren s. 570)	1 158 000	
1957/58 (förslag)	548 500	

Detta reservationsanslag, som disponeras av utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna, har varit uppfört å riksstaten från och med budgetåret 1955/56. Hittills har anvisats 1 423 000 kronor, varav 1 361 500 kronor till utrustning av läroanstalten i Umeå och 61 500 kronor till utrustning för den prekliniska undervisningen m. m.

Föregående års riksdag har medgivit, att utrustning för läroanstalten i Umeå må beställas till ett belopp av högst 548 500 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58.

Lärarkollegiet hemställer, att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår. Vid bifall härtill skulle hela det i propositionen 1955: 138 för utrustning av läroanstalten i Umeå beräknade beloppet, 1 910 000 kronor, ha anvisats. Kollegiet framhåller emellertid, att det med hänsyn till vissa av de tyska dentalindustrierna företagna prishöjningar är ovisst om detta totalbelopp kommer att förslå. Slutligen erinrar kollegiet om att det för budgetåret 1958/59 erfordras en medelsanvisning av 14 000 kronor för utrustning av den farmakologiska institutionen vid karolinska institutet (jfr propositionen 1955: 138, s. 67 och 74).

Kanslern biträder lärarkollegiets förslag.

Departementschefen. I enlighet med lärarkollegiets av kanslern biträdda förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 548 500 kronor. Detta innebär en anslagsminskning med 609 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 548 500 kronor.

[109] 38. **Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 344 000 ¹	2 570 395
1956/57 (statsliggaren s. 570)	2 604 000	
1957/58 (förslag)	2 798 000	

I skrivelse nr 326 anmälde 1955 års riksdag, att riksdagen — med godkännande av vad statsutskottet i ämnet anfört i utlåtande nr 148 — med-

¹ Därtill kommer 2 105 kronor under anslaget till Tandläkarhögskolorna: Ökad intagning av elever för tandläkarutbildning.

givit, att den prekliniska tandläkarutbildningen finge från och med budgetåret 1956/57 omorganiseras i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat i propositionen 1955: 138 (s. 2—18). Riksdagen godkände jämväl av departementschefen i nyssnämnda proposition förordade anordningar för ökad examination av tandläkare. Sistnämnda beslut innebär, bland annat, att den årliga intagningen av elever vid tandläkarhögskolan i Malmö ökats med 20 till omkring 100 om året från och med läsåret 1955/56.

Universitetskanslern hemställer, att ifrågavarande förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 253 000 kronor. Denna hemställan grundar sig huvudsakligen på förslag i ämnet från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö*. Av höjningen hänför sig omkring 138 000 kronor till av 1956 års riksdag beslutade uppräkningsar av löner och arvoden samt till löneklassuppflyttningar m. m. I övrigt framlägger kanslern följande förslag:

- 1) en laborator i Ca 34 i odontologisk farmakologi i stället för kursgivare,
- 2) en professor i barn tandvård i Co 14 i stället för laborator i Ca 34,
- 3) en avdelningstandläkare i Ce 24 i dental röntgendiagnostik,
- 4) ett kontrollbiträde i Ce 10 vid allmänna mottagningen,
- 5) en förste amanuens vid avdelningen för tandkirurgi,
- 6) en förste amanuens vid avdelningen för bettanalys med parodontoprotetik,
- 7) ett laboratoriebiträde i Ce 11 (heltid) i stället för ett i Cg 11 (halvtid) vid bifall till förslaget under 1),
- 8) ett kanslibitråde i Ce 11 vid kansliet,
- 9) ett ekonomibitråde i Ce 6,
- 10) tre ekonomibiträden i Cg 5,
- 11) en hantverkare (dentalreparatör) i Ce 12,
- 12) arvode åt narkosläkare.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

P r o f e s s u r i b a r n t a n d v å r d (p. 2). *Lärarkollegiet* har, med tillstyrkan av *kanslern*, ånyo hemställt, att laboratorbefattningen i barn tandvård vid högskolan omvandlas till en professur i ämnet samt att laboratorn Arvid Eigil Syrrist utnämnes till förste innehavare av professuren. Utöver vad tidigare anförts i ämnet (se 1956 års åttonde huvudtitel, s. 258 ff.) har åberopats vad statsutskottet anført i sitt utlåtande 1956: 78, punkten 35.

K o n t r o l l b i t r ä d e i C e 1 0 v i d a l l m ä n n a m o t t a g n i n g e n (p. 4). Tjänsten erfordras för inskrivningen av patienter och för skötseln av arkivet. *Kanslern* framhåller, att det är av vikt att servicen vid mottagningsavdelningen skötes så att den icke på grund av bristfällig organisation leder till otillfredsställande patienttillgång. Då det enligt vad *lärarkollegiet* upplyst möter avsevärda svårigheter att provisoriskt lösa

förevarande fråga genom tillfälligt ianspråktagande av personal, tillhörande annan avdelning vid högskolan, tillstyrker kanslern att mottagningsavdelningen från och med nästa budgetår utrustas med den av lärarkollegiet begärda tjänsten som kontrollbiträde i Ce 10.

Förste amanuenser (p. 5 och 6). I propositionen 1955:138 (s. 58 och 61) har departementschefen förordat, att lärarpersonalen vid högskola successivt utökas med en assistent på allmänna mottagningen samt med en amanuens på var och en av avdelningarna för karieslära, proteslära, tandkirurgi, odontologisk ortopedi och betttanalys med parodontoprotetik. *Lärarkollegiet* har hemställt om inrättande av assistentbefattningen och av amanuensbefattningarna å avdelningarna för tandkirurgi och odontologisk ortopedi från och med den 1 juli 1957 samt av amanuensbefattningarna å avdelningarna för karieslära (underavdelningen för pulpa och rotbehandling) och betttanalys från och med den 1 januari 1958. Amanuensbefattningen å avdelningen för proteslära har kollegiet avsett att upptaga i nästkommande petitaframställning. Med inrättandet av assistentbefattningen samt amanuens tjänsterna vid avdelningarna för karieslära och odontologisk ortopedi kan enligt *kanslerns* mening anstå till budgetåret 1958/59. Kanslern tillstyrker däremot, att vid högskolan inrättas från och med den 1 juli 1957 en amanuensbefattning vid avdelningen för tandkirurgi och från och med den 1 januari 1958 en amanuensbefattning vid avdelningen för betttanalys med parodontoprotetik.

Hantverkare i Ce 12 (p. 11). Under hänvisning till den av 1956 års riksdag beslutade ändrade ordningen för elevernas förseende med instrument (se 1956 års åttonde huvudtitel s. 265—275) har *lärarkollegiet* begärt inrättande från och med nästa budgetår av två nya tjänster som dentalreparatörer (hantverkare) i lönegraden Ce 12. Med hänsyn till den nyuppsättning av instrument, som kommer att förefinnas under budgetåret 1957/58, är det enligt *kanslerns* mening tillräckligt om en tjänst av ifrågasvarande slag kommer till stånd från och med nyssnämnda budgetår.

Narkosläkare (p. 12). Under tandläkarhögskolans i Stockholm avlöningsanslag finnes uppfört ett arvode av 3 000 kronor åt en narkosläkare. *Lärarkollegiet* vid tandläkarhögskolan i Malmö har hemställt om uppförande under omkostnadsanslaget av en delpost till kostnader för narkos vid tandbehandling, att utgå med samma belopp som finnes upptaget under Stockholmshögskolans avlöningsanslag. *Kanslern* tillstyrker, att medel för ändamålet ställes till Malmöhögskolans förfogande och förordar, att de två högskolorna jämföras i förevarande avseende, vilket innebär att under Malmöhögskolans avlöningsanslag uppföres ett arvode av 3 000 kronor åt narkosläkare.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag inrättande av en tjänst som kontrollbiträde i Ce 10 vid allmänna mottagningen (p. 4), en befattning som förste amanuens vid avdelningen för tandkirurgi (p. 5), en befattning som förste amanuens vid avdelningen för betttanalys med parodontoprotetik (p. 6) och en tjänst som hantverkare i Ce 12 (p. 11). Någon ändrad tjänstebenenämning för högskolans hantverkarpersonal ifrågasätter jag icke. Såsom kanslern föreslagit torde vidare till arvode åt narkosläkare böra beräknas enahanda medelsanvisning som vid tandläkarhögskolan i Stockholm (p. 12).

Härutöver anser jag mig icke med anledning av kanslerns förslag kunna tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur. Detta mitt ställningstagande innebär bland annat, att jag icke heller i år funnit mig kunna biträda förslaget om förändring av laboratorsbefattningen i barntandvård till en professur i ämnet.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om lönegradsplacementen för vissa tjänster och uppräknig av vissa arvoden beräknar jag under förevarande anslag för nämnda ändamål erforderliga medel i vad avser tandläkarhögskolan i Malmö.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 2 798 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 194 000 kronor. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	299 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	804 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 228 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	467 000
	Summa kronor 2 798 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 798 000 kronor.

[110] 39. **Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	548 500	575 647
1956/57 (statsliggaren s. 573)	573 200	
1957/58 (förslag)	607 300	

Lärarkollegiet vid högskolan begär ökning av detta förslagsanslag med 59 100 kronor. *Universitetskanslern* föreslår ökning av anslaget med 50 100 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp	Föreslagen ökning eller minskning
	kronor	kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	6 500	— 500
2. <i>Expenser</i> :		
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	110 000	—
b) Övriga <i>expenser</i>	219 000	+ 29 500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	500	—
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	1 500	—
5. <i>Övriga utgifter</i> :		
a) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, <i>förslagsvis</i>	142 000	+ 2 000
b) Undervisnings- och åskådningsmateriel	31 200	+ 1 100
c) Högskolans vetenskapliga laboratorier	23 000	+ 3 000
d) Materiel för den prekliniska undervisningen m. m., <i>förslagsvis</i>	39 500	+ 5 000
e) Underhåll och förnyelse av instrument åt eleverna	—	+ 10 000
	<hr/>	
Summa kronor	573 200	+ 50 100

Kanslern anför i huvudsak följande.

Sjukvård m. m. Denna anslagspost torde med hänsyn till belastningen (för budgetåret 1955/56 4 836 kronor) kunna sänkas med 500 kronor.

Övriga expenser. Denna delpost bör höjas på grund av *dels* löneökning för städerskepersonalen med det av lärarkollegiet angivna beloppet av 26 500 kronor, *dels* studentantalets ökning med 1 000 kronor, *dels* ock ändrad ordning för bestridande av kostnaderna för sophämtning med 2 000 kronor, eller alltså tillhoppa med 29 500 kronor. Vid bifall till mitt under avlöningsanslaget framställda förslag om inrättande av tre befattningar som ekonomibiträde i Cg 5, kan posten å andra sidan sänkas med i runt tal 19 500 kronor.

Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet samt Undervisnings- och åskådningsmateriel. I propositionen 1955: 138 (s. 61) har chefen för ecklesiastikdepartementet uttalat, att de i propositionen (s. 57) förordade anslagshöjningarna torde bära genomföras med beaktande av det efter hand ökade antalet elever och undervisningens krav. Lärarkollegiet har ansett att anslagshöjningen under vart och ett av de fyra budgetåren 1956/57—1959/60 borde genomföras med $\frac{1}{4}$ av den vid fullt genomförd organisation avsedda höjningen. I enlighet härmed har kollegiet hemställt om en uppräknig av förevarande två poster med respektive 2 000 och 1 100 kronor. Jag biträder detta förslag.

Högskolans vetenskapliga laboratorier. Lärarkollegiet anser, att delposten bör uppräknas så att oförändrade belopp kan utgå till avdelningar, där vetenskaplig forskning tidigare bedrivits, och att avdelningarna för speciell bakteriologi och materiallära kan erhålla åtminstone 1 500 kronor vardera. Sistnämnda två avdelningar, där vetenskaplig forskning ej tidigare bedrivits i egen regi, hade numera kommit under ledning av dokumenterade forskare. Jag tillstyrker kollegiets förslag.

Materiel för den prekliniska undervisningen m. m. Ett bifall till mitt under avlöningsanslaget framställda förslag om inrättande av en laboratur i odontologisk farmakologi bör medföra en

uppräknning av förevarande delpost med 4 000 kronor. Lärarkollegiet har på framställning av kursgivaren i allmän kirurgi K. E. Hogeman begärt att under denna post måtte anvisas ett belopp av 1 000 kronor för framställning av färgdiapositiv. Jag biträder detta förslag.

Underhåll och förnyelse av instrument åt eleverna. Under hänvisning till den av 1956 års riksdag beslutade ändrade ordningen för elevernas förseende med instrument under studietiden (se 1956 års åttonde huvudtitel s. 267, 270 o. 273) har lärarkollegiet anhållit, att under denna rubrik måtte uppföras ett belopp av 12 000 kronor. Enligt min mening torde det vara tillfyllest om 10 000 kronor för nästa budgetår ställas till förfogande för ändamålet.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag minskning av anslagsposten till sjukvård m. m. med 500 kronor samt höjning av delposten till övriga expenser med 29 500 kronor, av delposten till förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet med 2 000 kronor och av delposten till undervisnings- och åskådningsmateriel med 1 100 kronor. Delposten till högskolans vetenskapliga laboratorier torde böra höjas med 1 000 kronor. Under delposten till materiel för den prekliniska undervisningen m. m. beräknar jag en höjning med 1 000 kronor, vilket belopp bör avses för framställning av färgdiapositiv. Till underhåll och förnyelse av instrument åt eleverna torde böra beräknas 5 000 kronor. Detta belopp bör dock lämpligen anvisas under högskolans reservationsanslag till nyanskaffning och underhåll av utrustning. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 34 100 kronor till 607 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 607 300 kronor.

[111] 40. Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	14 500	15 380
1956/57 (statsliggaren s. 573)	14 500	
1957/58 (förslag)	16 000	

Lärarkollegiet hemställer om en uppräknning av detta reservationsanslag med 3 000 kronor. Härvid framhåller kollegiet, att med nuvarande medelsanvisning bindning av inköpta och donerade tidskrifter icke kunnat ske i erforderlig omfattning.

Kanslern tillstyrker lärarkollegiets förslag.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår kunna tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 1 500 kronor. Anslaget bör alltså

uppföras med 16 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

[112] **41. Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	70 000	77 272
1956/57 (statsliggaren s. 574)	80 000	
1957/58 (förslag)	95 000	

Lärarkollegiet hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor.

Kanslern tillstyrker förslaget och anför huvudsakligen följande.

Enligt propositionen 1955: 138 (s. 57 ff.) har vid ökad intagning vid Malmöhögskolan av 20 elever per år beräknats att nyanskaffningsanslaget skulle till år 1960 successivt förstärkas med sammanlagt 30 000 kronor upp till 100 000 kronor. För innevarande budgetår uppräknades anslaget med 10 000 kronor (1956 års åttonde huvudtitel s. 263). *Lärarkollegiet* har nu hemställt om anslagets förstärkning för nästa budgetår med ytterligare 10 000 kronor. Jag biträder *lärarkollegiets* hemställan.

Departementschefen. I enlighet med *lärarkollegiets* av *kanslern* tillstyrkta förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppräknas med 10 000 kronor. Såsom jag under högskolans omkostnadsanslag framhållit bör vidare under förevarande anslag anvisas ett belopp av 5 000 kronor till underhåll och förnyelse av instrument åt eleverna. Anslaget bör alltså för nästa budgetår höjas med tillhoppa 15 000 kronor till 95 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 kronor.

[113] **42. Tandläkarhögskolan i Malmö: Utrustning av vissa lokaler m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	87 000	0
1956/57 (statsliggaren s. 574)	462 000	
1957/58 (förslag)	130 000	

Detta reservationsanslag har varit uppfört å riksstaten från och med budgetåret 1955/56 och disponeras av utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna. Ur anslaget bestrides engångskostnaderna för den utrust-

ningskomplettering, som föranledes av omorganisationen av den prekliniska undervisningen m. m. och av den ökade elevintagningen vid högskolan.

Kostnaderna för anskaffning av utrustning för den prekliniska undervisningens omorganisation m. m. har i propositionen 1955: 138 (s. 17) beräknats till 262 000 kronor. Detta belopp har anvisats för innevarande budgetår.

Kostnaderna för anskaffning av den utrustning, som föranledes av den ökade elevintagningen, har i propositionen 1955: 138 (s. 59) beräknats till 412 000 kronor. Av detta belopp har anvisats 87 000 kronor för budgetåret 1955/56 och 200 000 kronor för innevarande budgetår. Vidare har 1956 års riksdag medgivit, att utrustning för detta ändamål må beställas till ett belopp av högst 125 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58.

Kanslern hemställer nu, att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår. *Därjämte* hemställer *kanslern* om en ytterligare engångsanvisning av 40 000 kronor, varav 14 500 kronor till anskaffning av utrustning för den av *kanslern* föreslagna laboraturen i odontologisk farmakologi, 5 500 kronor till inköp av kursmikroskop för undervisningen i allmän bakteriologi och 20 000 kronor till anskaffande av viss ytterligare utrustning för farmakologiska institutionen.

I sistnämnda hänseende har *lärarkollegiet* anfört:

Beträffande undervisningen i farmakologi har ämnesrepresentanten, professor Gunnar Ahlgren i Lund, anfört: I betänkande om den »Prekliniska tandläkarutbildningens ordnande» (SOU 1951: 50) finnes upptagna beräkningar för utrustningskostnader för olika teoretiskt-medicinska institutioner. På grund av mycket ojämn information blev institutionsföreståndarnas önskemål mycket olika specificerade och motiverade. Min mycket modesta, preliminära beräkning av viss grundutrustning för farmakologiska institutionen slutade på 25 000 kronor. Detta belopp uppräknades av kansler med hänsyn till prisstegringarna till 33 000 kronor men har i propositionen nedprutat till 18 000 kronor. Detta belopp är högst otillräckligt. Sedan numera förutsättningarna blivit annorlunda, framför jag nu äskande om ett utrustnings- och materielanslag av 62 010 kronor, från vilket skall dragas i propositionen föreslagna 18 000 kronor. Allt fortfarande är beräkningen hållen utan tanke på prutmån. I uppställningen ifråga har jag ej upptagit sådan specialapparat, som kan erfordras för en lärare i laborators ställning.

Kollegiet delar professor Ahlgrens uppfattning om det för kursen beräknade utrustningsanslagets otillräcklighet och hemställer således om ett ytterligare anslag för detta ändamål med 44 010 kronor.

Departementschefen. Till den fortsatta utrustningskomplettering, som föranledes av den ökade elevintagningen vid högskolan, torde i enlighet med *kanslerns* förslag böra anvisas 125 000 kronor. Med hänsyn till mitt under högskolans avlöningsanslag redovisade ställningstagande till *kanslerns* förslag om inrättande av laboratur i odontologisk farmakologi beräk-

nar jag inga medel till utrustning för en dylik befattning. Däremot anser jag mig kunna tillstyrka anvisande av 5 000 kronor till anskaffning av viss ytterligare utrustning för farmakologiska institutionen. Någon medelsanvisning till inköp av särskilda för undervisningen i allmän bakteriologi avsedda kursmikroskop anser jag mig icke kunna föreslå. Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 130 000 kronor. Detta innebär en anslagsminskning med 332 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Utrustning av vissa lokaler m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

[114] **43. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	220 000	178 960
1956/57 (statsliggaren s. 574)	237 000	
1957/58 (förslag)	128 000	

Av innevarande års anslag utgör 128 000 kronor bidrag till elever vid Stockholmshögskolan för anskaffande av instrument.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har — under erinran om den av 1956 års riksdag beslutade ändrade ordningen för elevernas förseende med instrument (1956 års åttonde huvudtitel s. 265—275), vilken ändring komme att beröra Stockholmshögskolan först budgetåret 1958/59 — hemställt, att under förevarande anslag måtte för nästa budgetår anvisas 128 000 kronor eller samma belopp, som nu utgår till högskolan för nämnda ändamål.

Kanslern tillstyrker kollegiets förslag.

Departementschefen. I enlighet med lärarkollegiets vid tandläkarhögskolan i Stockholm av kanslern tillstyrkta förslag torde ifrågavarande förslagsanslag för nästa budgetår böra uppföras med 128 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 109 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 128 000 kronor.

[115] **44. Tandläkarhögskolorna: Anskaffning av undervisningsinstrument m. m.** *Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* har — under erinran om den av 1956 års riksdag beslutade ändrade ordningen för elevernas förseende med instrument, vilken ändring skall genomföras för Malmöhögskolan från och med budgetåret 1957/58 (se 1956 års åttonde

huvudtitel s. 265—275) — hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett engångsanslag av 288 000 kronor för anskaffning av undervisningsinstrument och viss annan utrustning för högskolan. Den begärda medelsanvisningen motsvarar av 1956 års riksdag för ändamålet medgivet beställningsbemyndigande.

Kanslern tillstyrker lärarkollegiets förslag.

Departementschefen. I enlighet med lärarkollegiets vid tandläkarhögskolan i Malmö av kanslern tillstyrkta förslag torde för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår böra beräknas 288 000 kronor. Detta belopp bör anvisas som reservationsanslag under rubriken Tandläkarhögskolorna: Anskaffning av undervisningsinstrument m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Anskaffning av undervisningsinstrument m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 288 000 kronor.

[116] **45. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	150 000	146 799
1956/57 (statsliggaren s. 574)	120 000	
1957/58 (förslag)	120 000	

Anslag för ifrågavarande ändamål har uppförts å riksstaten från och med budgetåret 1949/50. Beträffande tillkomsten av amanuensklinikerna och syftet med desamma torde få hänvisas till i propositionen 1949:92 lämnad redogörelse. Utgifterna vid klinikerna bestrides från högskolornas inkomster av patientavgifter och, i den mån dessa icke förslår, från förevarande förslagsanslag. I enlighet med lärarkollegiernas av kanslern biträdde förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 120 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[117] **46. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	165 000	149 822
1956/57 (statsliggaren s. 575)	165 000	
1957/58 (förslag)	209 000	

Detta förslagsanslag avser för närvarande främst driftkostnaderna för tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg, vilka enligt avtal mellan staten och Göteborgs stad upprättats av staden.

Tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg. Göteborgs sjukhusdirektion har överlämnat förslag till stat för ifrågavarande skolor. Därvid har sjukhusdirektionen räknat med en ökning av medelsanvisningen med omkring 5 800 kronor, varav 2 750 kronor för löneklassförändringar, 900 kronor för utökning av tjänstgöringen för biträdet åt instruktionssköterskan, 1 250 kronor för städning och 900 kronor för annonsering.

Inspektion av auktoriserade arbetsplatser. Medicinalstyrelsen beräknar oförändrat belopp, 5 000 kronor, till bestridande av kostnaderna för sådana inspektioner av auktoriserade arbetsplatser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor, som icke komme att ombesörjas av styrelsen inom folktandvårdens ram.

Tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet. Sedan Stockholms stadsfullmäktige den 20 november 1950 beslutat, att tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet i fortsättningen skulle bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällde för den statliga tandsköterskeutbildningen, hemställde Stockholms stads folktandvårdsstyrelse — med stöd av stadsfullmäktiges bemyndigande — i skrivelse den 11 december 1950 att från och med år 1951 måtte för ifrågavarande utbildning anvisas dels ett årligt statsbidrag av tills vidare 20 000 kronor, dels ock ett engångsbidrag av 2 000 kronor för inköp av demonstrationsmateriel m. m. Ur det årliga statsbidraget beräknades skola utgå arvode till kursföreståndare med 1 500 kronor, lön till instruktionstansköterska enligt 15 lönegraden, lön till tandsköterska enligt 8 lönegraden, timarvoden till föreläsare med sammanlagt 2 100 kronor, kostnader för arbetsmateriel med 2 000 kronor samt vikariatsersättningar och oförutsedda utgifter med tillhoppa omkring 800 kronor.

Tillika hemställde folktandvårdsstyrelsen, att tandsköterskeskolan vid Eastmaninstitutet måtte ställas under medicinalstyrelsens överinseende, att godkänd genomgång av tandsköterskeskolan skulle medföra behörighet som examinerad tandsköterska samt att elever under skoltiden måtte erhålla samma rätt till stipendier som elever vid statliga tandsköterskeskolor.

Medicinalstyrelsen tillstyrkte framställningen samt föreslog, att institutets tandsköterskekurs måtte under benämningen »Statens tandsköterskeskola vid Eastmaninstitutet» inordnas i den statliga tandsköterskeutbildningen.

Universitetskanslern, som hörde kollegienämnden vid tandläkarhögskolan i Stockholm, anslöt sig till medicinalstyrelsens yttrande.

Därefter har folktandvårdsstyrelsen i skrivelse den 15 november 1955 framhållit, att de årliga utgifter, för vilka statsbidrag begärdes i skrivelsen

den 11 december 1950, till följd av ålderstillägg och allmän lönehöjning för den lönegradsplacerade personalen samt höjda timarvoden till föreläsarna visat sig överstiga det beräknade statsbidragsbeloppet å 20 000 kronor. Ifrågavarande utgifter uppgick sålunda för åren 1951, 1952, 1953 och 1954 till respektive 22 746, 25 936, 25 471 och 26 323 kronor. Styrelsen anser, att statsbidraget bör utgå retroaktivt från och med år 1951, eftersom utbildningen sedan denna tid bedrivits efter de i den första framställningen angivna riktlinjerna, och erinrar därvid om att staden medgivits retroaktivt statsbidrag för folktandvård från och med år 1951.

Under åberopande av anförda omständigheter och med modifiering av sitt tidigare förslag om årligt statsbidrag med visst belopp hemställer styrelsen om anvisande *dels* av årligt statsbidrag, räknat från och med år 1951, med belopp motsvarande avlöningsutgifterna för föreståndare, lärare och instruktionsköterskor jämte ersättning för kostnader för arbetsmateriel m. m., *dels ock* av ett engångsbidrag med 2 000 kronor för anskaffning av demonstrationsmateriel m. m.

I yttrande över denna framställning har *medicinalstyrelsen* anfört, bland annat, att styrelsen icke ansett sig böra taga ställning till frågan, huruvida retroaktivt statsbidrag bör utgå.

Satskontoret har anfört:

Statskontoret har icke funnit skäl motsätta sig, att statsbidrag får utgå till den vid Eastmaninstitutet bedrivna utbildningen av tandsköterskor. Beträffande de av Stockholms folktandvårdsstyrelse gjorda beräkningarna rörande bidragets storlek vill ämbetsverket dock ifrågasätta, huruvida icke bidragssumman bör minskas med ett belopp motsvarande lönen till den i kostnadsplanen upptagna tandsköterskan (lönegrad 8). Anledning torde nämligen knappast föreligga att vid statsbidragsavvägningen räkna med större personal vid Eastmaninstitutets tandsköterskeskola än vid de statliga skolorna, där för kursverksamheten endast finnes en instruktionsköterska.

Folktandvårdsstyrelsen har hemställt om statsbidrag från och med år 1951. Med anledning härav må framhållas följande. Frågan om statsbidrag till tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet väcktes, såsom framgår av handlingarna i ärendet, av 1944 års tandläkarutbildningskommitté. Föredragande departementschefen (prop. 253/1947, s. 123) fann emellertid lämpligt, att ståndpunkt till spørsmålet toges först i samband med en blivande reglering av frågan om tandläkarinstitutets i Stockholm ställning i förhållande till den blivande folktandvården därstädes. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 23 april 1954 godkändes avtal mellan kronan och staden om samordnande av tandläkarhögskolans i Stockholm patientvårdande verksamhet med stadens folktandvård. Därest statsbidragsgivning för förfluten tid anses böra ifrågakomma — vilket statskontoret icke anser sig kunna förorda — synes mot bakgrunden av vad nu anförts retroaktiviteten i varje fall icke böra utsträckas längre än till den 1 september 1954, från vilken tidpunkt nyssnämnda avtal trätt i kraft.

Vad angår frågan om rätt till stipendier för elever vid Eastmaninstitutets tandsköterskeskola läser särskilt beslut härom icke vara erforderligt. I

kungl. brev den 25 september 1953 föreskrives nämligen, att de i kungörelse 532/1953 meddelade bestämmelserna om statlig studiehjälp åt elever vid yrkesskolor från och med budgetåret 1953/54 skall äga motsvarande tillämpning beträffande statlig studiehjälp åt elever vid statliga och statsunderstödda tandsköterskeskolor.

I övrigt har ämbetsverket icke funnit anledning till särskilt uttalande.

Departementschefen. Mot Göteborgs sjukhusdirektions beräkningar rörande driftkostnaderna för tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg har jag ingen väsentlig erinran. Det bör liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlönings- och omkostnadsstater för skolorna.

Till inspektion av vissa auktoriserade arbetsplatser för tandtekniker och tandsköterskor beräknar jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Såsom förut antytts väcktes frågan om statsbidrag till tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga i deras betänkande rörande hjälpkrafterna inom tandvårdsarbetet (SOU 1946: 87). Vid anmälan av detta betänkande i propositionen 1947: 253 förklarade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att beträffande det under Stockholms stads myndigheter lydande Eastmaninstitutet, där enligt gällande donationsbestämmelser kurser för utbildning av tandsköterskor skulle vara anordnade, funne han lämpligt, att ståndpunkt till frågan om statsbidrag till nämnda utbildning toges först i samband med en blivande reglering av frågan om dåvarande tandläkarinstitutets i Stockholm ställning i förhållande till folktandvården därstädes. Sistnämnda fråga har numera reglerats, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 23 april 1954 godkänt avtal mellan kronan och staden angående samordnande av tandläkarhögskolans i Stockholm patientvårdande verksamhet med stadens folktandvård. Detta avtal gäller från och med höstterminen 1954.

Tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet, som omfattar ett 30-tal elever om året, bedrivs i nära anslutning till de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelats för högskolornas tandsköterskeskolor och tandsköterskeskolan i Göteborg. Genom beslut den 11 maj 1951 har Kungl. Maj:t också bemyndigat medicinalstyrelsen att utfärda behörighetsbevis såsom examinerad tandsköterska åt den, som med godkända betyg genomgått Eastmaninstitutets tandsköterskekurs.

Jag anser mig böra föreslå, att statsbidrag från och med nästa budgetår utgår för tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet. Något retroaktivt statsbidrag anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka. Det från och med nästa budgetår utgående statsbidraget torde böra utformas i nära anslutning till vad Stockholms stads folktandvårdsstyrelse föreslagit. Jag föreslår sålunda, att staden från och med nästa budgetår erhåller årligt

statsbidrag för ifrågavarande tandsköterskeutbildning med belopp motsvarande arvode åt kursföreståndare, avlöning åt en instruktionstandsköterska i 15 lönegraden, en tandsköterska i 8 lönegraden, timarvoden åt föreläsare, kostnader för arbetsmateriel samt vikariatskostnader. Det årliga statsbidragets belopp torde vid nuvarande kostnadsläge böra beräknas till högst 30 000 kronor. Såsom folktandvårdsstyrelsen föreslagit torde vidare böra anvisas ett engångsbidrag av 2 000 kronor för inköp av demonstrationsmateriel m. m. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser för bidragens utgående.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 september 1953 har föreskrivits, att de i kungörelsen 1953: 532 angående statlig studiehjälp åt elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt centrala verkstadsskolor meddelade bestämmelserna skall äga motsvarande tillämpning beträffande statlig studiehjälp åt elever vid statliga och statsunderstödda tandsköterskeskolor. Beviljas statsbidrag till ifrågavarande tandsköterskeutbildning, kommer alltså elevernas stipendiefråga att erhålla en automatisk lösning.

I fråga om grunderna för dispositionen av förevarande förslagsanslag i övrigt (jfr. 1952 års åttonde huvudtitel s. 157 f.) ifrågasätter jag icke någon ändring.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat och med hänsyn tagen jämväl till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag detta förslagsanslag för nästa budgetår till 209 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 44 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 209 000 kronor.

[118] **47. Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 23 500 kronor. Bestämmelser om anslaget disposition återfinnes å s. 576 f. i statsliggaren. Enligt dessa bestämmelser står till förfogande av karolinska mediko-kirurgiska institutet 10 600 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Stockholm, till förfogande av universitetet i Göteborg 3 500 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Göteborg, till förfogande av universitetet i Lund 2 700 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Malmö och 2 700 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Lund samt till förfogande av universitetet i Uppsala 4 000 kronor för undervisning vid epidemisjukhuset i Uppsala.

Universitetskanslern föreslår oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om uppräknig av vissa arvoden förordar jag att ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjes med ett avrundat belopp av 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 28 500 kronor.

[119] **48. Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 7 500 kronor. Universitetskanslern föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

[120] **49. Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	52 959
1955/56	50 000	64 637
1956/57 (statsliggaren s. 577)	50 000	
1957/58 (förslag)	72 000	

Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1955/56. I nämnda bestämmelser föreskrives bland annat följande.

Finner fakultet eller sektion vid något av rikets universitet, karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, lärarkollegiet vid någon av tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, farmaceutiska institutets lärarkollegium eller avdelning vid Stockholms högskola nödigt anmoda annan än innehavare av eller vikarie å befattning såsom professor, laborator (motsvarande) eller docent vid det egna lärosätet att vid disputationsakt opponera, äger denne att för uppdragets fullgörande åtnjuta dels arvode med belopp, uppgående till lägst 300, högst 500 kronor, dels ock, därest han icke är bosatt å den ort, där disputationsakten äger rum, resekostnadsersättning och traktamente i enlighet med de i allmänna resereglementet givna bestämmelserna. Dock må ersättning för själva opponentuppdraget icke utgå till sådan befattningshavare, som på grund av uppdraget i vederbörlig ordning erhållit nedsättning i sin undervisningsskyldighet. Arvodet bestämmes till beloppet av kanslern för rikets universitet.

Befattningshavare i statens tjänst eller vid Stockholms högskola, som är berättigad att för fullgörande av opponentuppdrag erhålla arvode eller

nedläggning i sin undervisningsskyldighet, må i stället åtnjuta ersättning för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet för uppdragets fullgörande, därest kanslern för rikets universitet med hänsyn till omfattningen av uppdraget eller andra särskilda omständigheter finner ett framträdande behov av dylik ledighet föreligga.

Universitetskanslern föreslår, att anslaget med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår höjes med 10 000 kronor till 60 000 kronor.

Departementschefen. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om uppräknade av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 12 000 kronor. Därutöver torde anslaget i enlighet med kanslerns förslag böra höjas med 10 000 kronor. Sammanlagt bör sålunda ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 22 000 kronor till 72 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 72 000 kronor.

[121] 50. Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	658 200	570 571
1953/54	1 005 000	903 335
1954/55	1 962 000	1 812 344
1955/56	2 780 000	2 574 131
1956/57 (statsliggaren s. 578)	4 480 000	
1957/58 (förslag)	6 980 000	

Det statliga naturastipendiesystemet infördes budgetåret 1939/40 för studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. Från och med budgetåret 1944/45 öppnades möjligheter till naturastipendier även för studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Vid 1950 års riksdag fattades på grundval av studentsociala utredningens förslag (SOU 1948: 42) principbeslut om riktlinjer för den framtida utformningen av de studentsociala stödåtgärderna, innebärande i fråga om det direkta stödet att detta skulle inriktas på ett utbyggande av statsstipendier och studielån i kombination. Av statsfinansiella skäl begränsades emellertid tills vidare den fortsatta utbyggnaden av naturastipendiesystemet till en vidgning av kretsen av stipendieberättigade med studerande vid medicinska högskolan i Göteborg.

Naturastipendieringen utvidgades genom beslut av 1953 års riksdag till att omfatta samtliga akademiska utbildningsanstalter under åttonde och tionde huvudtitlarna. Vidare ökades stipendietidens längd per läsår från högst åtta till högst nio månader.

Gällande bestämmelser rörande naturastipendieringen — reglementet 1953: 366 (ändr. 1954: 419) för utdelning av statsstipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter — är i huvudsak av följande innehåll.

Naturastipendium utgår i form av fri bostad och kost (s. k. helt stipendium) eller i form av endera av dessa förmåner (s. k. delstipendium). Stipendierna må tilldelas *obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning* vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg, karolinska institutet, Stockholms högskola, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg, tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, farmaceutiska institutet (apotekarlinjen), gymnastiska centralinstitutet (gymnastiklärarlinjen), socialinstitutet i Stockholm och Göteborg samt sydsvenska socialinstitutet. Naturastipendium får ej innehas under längre sammanlagd tid än tre läsår vid universiteten och karolinska institutet samt Stockholms högskola, två och ett halvt läsår vid tandläkarhögskolorna, två läsår vid tekniska högskolorna, ett och ett halvt läsår vid handelshögskolorna och farmaceutiska institutet, ett läsår vid gymnastiska centralinstitutet samt två terminer vid socialinstitutet. Denna maximitid för innehav av stipendium må begränsas, om så erfordras för att antalet ledigblivna stipendier skall kunna hållas i möjligaste mån konstant från ett år till ett annat. I regel bör stipendium beviljas under den tidigare delen av studietiden. Som nämnts får stipendieförmånerna åtnjutas under högst nio månader av läsåret. Stipendierna utdelas av statsstipendienämnderna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg.

Av innevarande budgetårs anslag å 4 480 000 kronor har beräknats 4 385 000 kronor till naturastipendier, 9 700 kronor till bokstipendier, 75 000 kronor till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader och 10 300 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 705 000 kronor till 7 185 000 kronor. Därvid beräknar nämnden en ökning av anslagsmedlen till naturastipendier med 2 695 000 kronor till 7 080 000 kronor och till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader med 5 000 kronor till 80 000 kronor; i fråga om anslagsmedlen till Kungl. Maj:ts disposition räknar nämnden med en höjning med 5 000 kronor till 15 300 kronor; till bokstipendier beräknas oförändrat belopp, 9 700 kronor.

Naturastipendierna. Garantilånenämnden upprepar sitt tidigare vid flera tillfällen framförda yrkande, att naturastipendiesystemet utbygges med största möjliga skyndsamhet till den omfattning, som föreslagits av studentsociala utredningen och som i princip antagits av statsmakterna. Att denna utbyggnad nu med kraft fullföljes, finner garantilånenämnden oundgängligen nödvändigt för att de starkt växande anspråken på arbetskraft med högre utbildning skall kunna mötas och den önskvärda ökade

rekryteringen till universitet och högskolor icke skall hämmas för de studerande, för vilka ekonomiska eller geografiska utbildningshinder föreligger.

Vad beträffar *fortsatta stipendier* erinrar garantilånenämnden bland annat om att fortsatt stipendium beviljas med förtursrätt framför utseende av nya stipendiater. Av statsstipendienämndernas uppgifter framginge att 1 570 stipendiater komme att vara berättigade till fortsatta stipendier — hela eller delade — under 1957/58 i värde sammanlagt motsvarande 1 504 hela stipendier.

Garantilånenämnden övergår härefter till beräkning av antalet *nya stipendier*. Härvid påpekar nämnden inledningsvis, att »1952 års studentstatistiska undersökning» bekräftade de av studentsociala utredningen angivna siffrorna för stipendiebehovet, nämligen 26 procent av en årgång nyinskrivna vid universitet och högskolor samt 33 procent av en årgång nyinskrivna vid socialinstituten.

Nämnden har i sin framställning åberopat följande tablå.

År	Antal student-examina	Nyinskrivna		Utdelade stipendier	
		Antal	% av student-examina	Antal	% av nyinskrivna
1953	4 984	3 830	76,8	273	7
1954	5 289	4 220	79,8	548	13
1955	5 935	4 468	75,3	690	15
1956	6 192 ¹	4 790 ²	77,3 ²	1 060	22
1957	7 446 ¹	5 760 ²	77,3 ²	1 498 ³	26 ³

Garantilånenämnden framhåller, att utdelningen av 1 060 nya stipendier 1956 innebar att 38 procent av 2 783 inkomna ansökningar kunde bifallas.

Garantilånenämnden föreslår, att den sedan år 1950 pågående successiva utbyggnaden av stipendiesystemet fullföljes genom att antalet nya stipendier ökas från 22 till 26 procent av antalet nyinskrivna. På grund av studentantalets ökning erfordrades redan vid oförändrad stipendiering 220 nya stipendier. Den föreslagna ökningen till 26-procentig stipendiering krävde ytterligare 218 nya stipendier. Sammanlagt uppginge därmed behovet av nya stipendier vid samtliga läroanstalter utom socialinstituten till 1 498.

Vid socialinstituten utgör enligt studentsociala utredningen — såsom förut nämnts — motsvarande stipendiebehov 33 procent av en årgång nyinskrivna. Åren 1953—1956 inskrevs enligt garantilånenämnden i medeltal 222 studerande vid socialinstituten. Med ledning av detta medeltal räknar nämnden för socialinstitutens del med ett behov av 74 nya stipendier för vårterminen 1958, i värde motsvarande 37 helårsstipendier.

¹ Enligt realskoleutredningens prognos.

² Antagande 77,3-procentig inskrivning, d. v. s. medelvärdet av 1953—1955.

³ Garantilånenämndens förslag för budgetåret 1957/58.

Garantilånenämnden beräknar sålunda det totala antalet erforderliga nya stipendier för nästa budgetår till $(1\ 498 + 37 =) 1\ 535$, innebärande en ökning med 455. Därav är — påpekar nämnden — ungefär hälften, 220 stipendier, automatiskt betingad av studentantalets ökning.

Garantilånenämnden anför härefter:

Statsstipendienämnderna beräknar, att årskostnaden för ett helt stipendium under 1957/58 kommer att utgöra i genomsnitt 2 300 kronor i Uppsala, 2 403 i Lund, 2 500 i Stockholm och 2 680 i Göteborg, d. v. s. cirka 2 430 kronor i medeltal för hela landet mot 2 330 kronor under innevarande budgetår. Garantilånenämnden har emellertid vid sina anslagsberäkningar utgått från en oförändrad genomsnittlig stipendiekostnad jämfört med innevarande år. Visserligen torde det vara realistiskt att räkna med en fortsatt ökning av kostnaderna för bostad och kost, men garantilånenämnden har i detta sammanhang beaktat att stipendiater i viss utsträckning på grund av framför allt militärtjänst icke kunnat fullt utnyttja sina stipendier under nio månader per år, varigenom en viss besparing uppstår.

Garantilånenämnden föreslår sammanfattningsvis, att för nästa budgetår medel anvisas till 1 504 *fortsatta* och 1 535 *nya* stipendier eller till sammanlagt 3 039 stipendier. Härför beräknar nämnden ett anslagsbelopp av $(3\ 504\ 000 + 3\ 576\ 000 =) 7\ 080\ 000$ kronor. Av anslagsökningen från innevarande budgetår, 2 695 000 kronor, utgör enligt garantilånenämnden 2 147 000 kronor automatisk utgiftsökning orsakad av prolongationsstipendier samt beträffande nya stipendier av studentantalets ökning vid oförändrad stipendieringsfrekvens. Återstående 548 000 kronor är enligt nämnden den ökning som uppkommer genom nämndens förslag att för nya stipendier öka stipendieringsfrekvensen från 22 till 26 procent av nettoantalet nyinskrivna.

F ö r v a l t n i n g s k o s t n a d e r. För innevarande budgetår har 75 000 kronor fördelats mellan de fyra statsstipendienämnderna till bestridande av deras förvaltningskostnader. Då det till Kungl. Maj:ts disposition stående anslagsbeloppet, vilket för innevarande budgetår uppgår till 10 300 kronor, i regel användes till att förstärka statsstipendienämndernas medel till förvaltningskostnader, står sålunda tillhoppa 85 300 kronor till förfogande innevarande år för bestridande av här avsedda förvaltningskostnader. Garantilånenämnden har vid sin prövning av statsstipendienämndernas äskanden om medel till förvaltningskostnader mot bakgrunden av icke blott naturastipendieringens utan även låneverksamhetens kraftiga expansion funnit en ökning av de sammanlagda anslagsmedlen till förvaltningskostnader med 10 000 kronor till 95 300 kronor oundgängligen erforderlig. Därvid har garantilånenämnden räknat med att av sistnämnda belopp 80 000 kronor skulle före budgetårets ingång fördelas mellan statsstipendienämnderna och återstoden 15 300 kronor ställas till Kungl. Maj:ts disposition för att under budgetårets lopp användas till att utfylla statsstipendienämndernas medelsbehov.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) hemställer i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1956, att anslagsmedlen till naturastipendier måtte i enlighet med studentsociala utredningens förslag avpassas så, att stipendier kan tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet», samt att fördenskull nämnda medel måtte för nästa budgetår höjas med 4 263 000 kronor till 8 648 000 kronor. Under antagande att naturastipendier bör stå till förfogande för en 26-procentig stipendiering beräknar SFS det erforderliga antalet stipendier till 3 532. I skrivelsen anför SFS, bland annat, följande.

Den akuta bristen på arbetskraft inom flera akademiska yrkesområden kräver effektiva åtgärder av rekryteringsbefrämjande karaktär. Påvisbara tendenser i riktning mot en förändrad socialgruppsfördelning bland gymnasisterna motiverar kraftansträngningar för att åstadkomma liknande breddning på universitets- och högskoleplanet. — I upprepade framställningar har SFS pekat på de sociala olägenheterna med en omfattande studieskulsättning och även framhållit, att inga tecken tyder på, att den långvariga utvecklingen mot allt större omfattning av studieskulsättningen i någon väsentlig grad skulle ha bromsats genom hittills utgående stipendieanslag. Endast genom en kraftigt ökad stipendiering torde man kunna få en tillfredsställande rekrytering till de akademiska studiebanorna och samtidigt hejda den växande skulsättningen. De senaste årens relativt kraftiga anslagshöjningar till naturastipendier har icke varit tillräckliga för att hindra en ökad studieskulsättning ens bland de årgångar, som närmast berörts av stipendieringen. — De framställningar SFS tidigare gjort angående anslagen till naturastipendier har aldrig mött några principiella gensagor från någon av de instanser, som haft att ta ställning till dem. De har accepterats såsom överensstämmande med studentsociala utredningens av statsmakterna som målsättning antagna förslag. Endast i fråga om takten för realiserandet av denna målsättning har olika meningar gjort sig gällande. Då emellertid föredragande departementschefen i 1956 års statsverksproposition uttalat, att han anser en fortsatt successiv utvidgning av naturastipendieringen angelägen och därför räknat med behov av ytterligare anslagsförstärkningar under nästkommande budgetår, torde man ha rätt att hoppas, att detta uttalande innebär, att man nu är beredd att föreslå en sådan ytterligare utbyggnad av stipendiesystemet, att studentsociala utredningens målsättning helt och på en gång förverkligas. En långsam och successiv utbyggnad i dagens läge är icke försvarbar.

I detta sammanhang får jag även anmäla, att *garantilänenämnden* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 juni 1956 på grundval av kreditanstalternas, statsstipendienämndernas och egna erfarenheter rörande administrationen av de olika studentsociala stödformerna föreslagit vissa ändringar i gällande författningar på området. I anledning härav har Kungl. Maj:t på min föredragning den 30 november 1956 utfärdat kungörelser angående ändring i reglementet den 15 juni 1939 (nr 290) för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier, kungörelsen den 16 juni 1950 (469) angående studielån med statlig kreditgaranti samt kungörelsen den 11

oktober 1946 (nr 676) angående statlig kreditgaranti för lån åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.

I sistnämnda skrivelse har garantilånenämnden vidare ifråga om de statliga naturastipendierna föreslagit, att gällande bestämmelser ändras i följande hänseenden. För erhållande av likformighet med bestämmelserna angående garantilån till studerande och numera även med de ändrade bestämmelserna för räntefria studielån för universitetsstudier föreslås, att stipendium skall kunna åtnjutas under tillfälliga studier vid läroanstalt i utlandet. Garantilånenämnden föreslår därjämte, att statsstipendienämnd må kunna medgiva att stipendium helt eller delvis utgår i kontant form, då särskilda skäl därtill föreligger, exempelvis svårighet att regelbundet besöka visst matställe på grund av kurser på olika platser, självhushåll, etc.

Över garantilånenämndens i skrivelsen den 25 juni 1956 framlagda förslag har *statskontoret*, *generalpoststyrelsen* och *SFS* avgivit yttranden, varvid de här närmare berörda förslagen tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Departementschefen. Det statliga naturastipendiesystemet, vilket ingår som ett viktigt led i de studentsociala stödåtgärderna, har successivt utbyggt till sin nuvarande utformning. De två senaste etapperna i systemets utbyggnad utgör de vid 1953 och 1954 års riksdagar beslutade utvidgningarna av naturastipendieringen i tvenne olika avseenden. Genom 1953 års riksdagsbeslut utsträcktes stipendieringen till att omfatta samtliga akademiska läroanstalter inom åttonde och tionde huvudtitlarnas områden, varigenom den redan från början åsyftade yttre ramen för stipendieringen uppnåddes. Vid 1954 års riksdag beslöts en sådan höjning av anslagsmedlen till naturastipendier, att en icke oväsentlig lättnad i de restriktiva behörighetsvillkoren beträffande studiebegåvning kunde genomföras. Medan sålunda anslagsmedlen för läsåret 1953/54 endast räckte till att ge dem stipendier, som — utom att vara obemedlade — hade minst AB+ i medelbetyg i studentexamen, uppsattes såsom mål vid medelstilledningen för läsåret 1954/55, att de obemedlade nyinskrivna, som hade ett genomsnittsbetyg av AB, skulle kunna få stipendium. Det beräknades därvid, att antalet stipendiater skulle kunna utökas från något mindre än 4 procent till ungefär 12 procent av totalantalet abiturienter. Enligt de uppgifter, som garantilånenämnden lämnat i föreliggande anslagsframställning, räckte de för läsåret 1954/55 tillgängliga anslagsmedlen till utdelning av — förutom fortsatta stipendier åt därtill berättigade — 548 nya stipendier, varigenom omkring 12 procent av totalantalet nyinskrivna kunde erhålla stipendium. De för läsåret 1955/56 tillgängliga medlen räckte till utdelning av 690 nya stipendier, innebärande en stipendiering av 15 procent av totalantalet nyinskrivna. Vid medelstilledningen för innevarande läsår räknades med att antalet nya stipendier skulle kunna ökas till 845 och motsvara drygt

17 procent av totalantalet nyinskrivna. Av garantilånenämndens redogörelse framgår att av de för innevarande läsår disponibla anslagsmedlen kunnat — sedan behovet av fortsatta stipendier tillgodosetts — utdelas 1 060 nya stipendier, vilket innebär en stipendiering av 22 procent av totalantalet nyinskrivna. Enligt vad jag inhämtat har därvid statsstipendie-nämnderna också nästan helt tagit i anspråk en under budgetåret 1955/56 å stipendieanslaget uppkommen besparing av omkring 200 000 kronor.

Garantilånenämnden föreslår i sin framställning om anslag för nästa budgetår, att naturastipendiesystemet nu utbygges till den omfattning, som föreslagits av studentsociala utredningen och som i princip antagits av statsmakterna. För en dylik utbyggnad beräknar nämnden, att en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med 2 695 000 kronor till 7 080 000 kronor erfordras. Nämnden räknar därvid i första hand med 3 504 000 kronor till 1 504 fortsatta stipendier, varigenom någon inskränkning i rätten till fortsatt stipendium icke skulle behöva ske. Vidare beräknar nämnden ett belopp av 3 576 000 kronor till 1 535 nya stipendier. Därmed skulle stipendieringen — i överensstämmelse med studentsociala utredningens förslag — kunna utsträckas till att omfatta 26 procent av det beräknade totalantalet nyinskrivna vid universiteten och ifrågavarande högskolelinjer.

Även SFS har i sin förutnämnda skrivelse föreslagit, att naturastipendieanslaget i enlighet med studentsociala utredningens förslag måtte avpassas så att stipendium kan tilldelas de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet. SFS beräknar den för en 26-procentig stipendiering erforderliga anslagshöjningen till 4 263 000 kronor. Därvid har dock SFS till skillnad från garantilånenämnden beräknat anslagsmedel för att den 26-procentiga stipendieringen skall kunna genomföras även beträffande de studerande, vilka inskrivits ett respektive två år bakåt i tiden vid de utbildningslinjer, där stipendium kan prolongeras.

Den vid 1950 års riksdag beslutade målsättningen för det statliga naturastipendiesystemet innebar en stipendiering av den omfattning, som garantilånenämnden — och i princip även SFS — nu föreslår. Sedan stipendieringen under innevarande budgetår kunnat utsträckas till 22 procent av totalantalet nyinskrivna, synes mig tidpunkten nu vara inne att fullfölja förut angivna målsättning. Föreliggande utredningar har visat, att en stipendiering omfattande de obemedlade och mindre bemedlade studerande vilka uppvisar god studielämplighet innebär, att stipendier bör beräknas för 26 procent av totalantalet nyinskrivna vid ifrågavarande läroanstalter.

Beträffande genomförandet av denna målsättning ansluter jag mig till garantilånenämndens förslag, att å ena sidan fortsatt stipendium under läsåret 1957/58 beviljas alla därtill berättigade nuvarande stipendiater samt att å andra sidan nya stipendier beräknas för angivna 26 procent nyinskrivna. Då man torde kunna räkna med att nästa budgetår kommer

att finnas tillgänglig en besparing av uttagna stipendiemedel i stort sett motsvarande den som kunde disponeras innevarande budgetår, d. v. s. omkring 200 000 kronor, anser jag att den erforderliga anslagshöjningen för att uppnå nämnda målsättning bör beräknas till 2 500 000 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med detta belopp till 6 980 000 kronor.

Såsom garantilånenämnden föreslagit torde anslagsmedlen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader böra ökas med 5 000 kronor och anslagsmedlen till Kungl. Maj:ts disposition med likaledes 5 000 kronor. Den ökning med 10 000 kronor av utgifterna under anslaget, som föranledes härav, bör tackas inom den av mig i det föregående föreslagna anslagshöjningen.

De förslag till vissa ändringar i gällande stipendiebestämmelser, som garantilånenämnden i särskild skrivelse framlagt och som jag förut redogjort för, anser jag mig böra biträda.

Vid bifall till vad jag föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 6 980 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av garantilånenämnden besluta om de olika anslagsmedlens fördelning samt meddela i övrigt erforderliga föreskrifter rörande anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturstipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 6 980 000 kronor.

[122] **51. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	600 000	445 830
1955/56	550 000	641 198
1956/57 (statsliggaren s. 579)	500 000	
1957/58 (förslag)	550 000	

Universitetskanslern förordar, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår höjes med 100 000 kronor till 600 000 kronor.

Departementschefen. I avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande medelsätgången under förevarande anslag anser jag mig endast böra förordar, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 50 000 kronor till 550 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

[123] **52. Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 680 000 kronor (statsliggaren s. 579). Ur anslaget utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser (se statsliggaren s. 580 f.) dels licentiand- och doktorandstipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet och Stockholms högskola, dels ock stipendier för främjande av högre odontologiska och farmaceutiska studier vid tandläkarhögskolorna respektive farmaceutiska institutet. Sistnämnda stipendier och licentiandstipendierna utgår med 3 000 kronor för stipendieår samt doktorandstipendierna med 6 000 kronor för stipendieår. Antalet licentiandstipendier vid universiteten, karolinska institutet och Stockholms högskola utgör nu 144 och antalet doktorandstipendier 204 samt antalet stipendier vid tandläkarhögskolorna och farmaceutiska institutet 7 respektive 1.

De större konsistorierna i Uppsala, Lund och Göteborg samt lärarkollegierna vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och tandläkarhögskolan i Stockholm har gjort framställningar om utökning av antalet stipendier.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1956 hemställt, att vid universiteten, karolinska institutet och Stockholms högskola måtte inrättas ytterligare 111 licentiandstipendier och 121 doktorandstipendier. SFS har vidare föreslagit en uppräkningsmedel med 1 400 kronor till 7 400 kronor av doktorandstipendiernas belopp ävensom en höjning med 1 000 kronor till 4 000 kronor av licentiandstipendierna och stipendierna vid tandläkarhögskolorna och farmaceutiska institutet.

Universitetskanslern, som haft att yttra sig över SFS framställning, föreslår *dels* uppräkningsmedel med fjorton procent av de nuvarande stipendiebeloppen, *dels* inrättande av 46 licentiandstipendier och 61 doktorandstipendier, nämligen vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund ett av vardera slaget vid teologiska fakulteten (nu 6 av vardera slaget), två doktorandstipendier vid juridiska fakulteten (nu 6), likaledes två doktorandstipendier vid medicinska fakulteten (nu 9), åtta av vardera slaget vid humanistiska fakulteten (nu 29 av vardera slaget), och sex av vardera slaget vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten (nu 10 av vardera slaget), vid universitetet i Göteborg två doktorandstipendier vid medicinska fakulteten (nu 9) och två av vardera slaget vid filosofiska fakulteten (nu 15 av vardera slaget), vid karolinska institutet tre doktorandstipendier (nu 15) samt vid Stockholms högskola sex av vardera slaget vid matematisk-naturvetenskapliga avdelningen (nu 10 av vardera slaget), två doktorandstipendier vid stats- och rättsvetenskapliga avdelningen (nu 6) och åtta av vardera slaget vid humanistiska avdelningen (nu 29 av vardera slaget), *dels ock* inrättande av ytterligare ett stipendium vid tandläkarhögskolan i Stockholm (nu 7).

I skrivelse den 30 oktober 1956 ansluter sig *Sveriges akademikers central-*

organisation till det av SFS framlagda förslaget i vad det avser antalet stipendier samt anhåller om höjning av licentandstipendierna till 5 000 kronor och av doktorandstipendierna till 9 000 kronor.

Departementschefen. De föreliggande förslagen innebär samtliga en betydande ökning av det nuvarande antalet stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier och därjämte en icke oväsentlig höjning av stipendiebeloppen. Ett förverkligande av kanslerns förslag skulle exempelvis medföra en kostnadsökning å sammanlagt 813 000 kronor. För egen del är jag väl medveten om betydelsen av här ifrågavarande stipendiering. Då emellertid frågan om forskarrekruteringen över huvud taget — enligt vad jag inhämtat — för närvarande är föremål för utredning inom 1955 års universitetsutredning och då här avsedda stipendier kommer att behandlas i nämnda större sammanhang, är jag icke nu beredd förorda några åtgärder på förevarande område. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 680 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 680 000 kronor.

[124] 53. **Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	75 000	74 200
1955/56	65 000	87 954
1956/57 (statsliggaren s. 582)	55 000	
1957/58 (förslag)	75 000	

Detta reservationsanslag är nu uppdelat på en anslagspost å 32 950 kronor till resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg, karolinska institutet, Stockholms högskola, tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö samt farmaceutiska institutet och en anslagspost å 22 050 kronor till resestipendier åt obefordrade vetenskapsidkare vid samma läroanstalter. Behörighet att söka förstnämnda stipendier tillkommer enligt gällande bestämmelser professor, preceptor, prosector, laborator, observator, lärare i fysikalisk diagnostik, i radioterapi och i reumatologi samt föreståndaren för medicinska Nobelinstitutets biokemiska avdelning ävensom överbibliotekarie och förste bibliotekarie vid universiteten samt karolinska institutet.

Det större konsistoriet i Uppsala har gjort framställning om en anslagshöjning med 30 000 kronor.

Det större konsistoriet i Lund har hemställt om sådan ändring av bestämmelserna rörande ifrågavarande resestipendier, att stipendium skulle

kunna tilldelas även andra ordinarie befattningshavare i lägst 29 lönegraden än ordinarie lärare och förste bibliotekarier.

Universitetskanslern biträder sistnämnda förslag och hemställer i likhet med konsistoriet i Uppsala, att anslaget för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor till 85 000 kronor. Kanslern anför bland annat följande.

Jag torde få erinra därom, att anslaget med hänsyn till tidigare förefintliga reservationer från och med budgetåret 1954/55 successivt sänkts från 85 000 kronor till nuvarande belopp av 55 000 kronor. Samtidigt har emellertid kretsen av stipendieberättigade personer ökats dels genom att lärare vid farmaceutiska institutet kan erhålla resestipendium ur anslaget och dels på grund av personalökningar vid de mig underställda läroanstalterna. Slutligen har stipendiebeloppen uppräknats. Med hänsyn till att reservationerna förbrukats torde anslaget åtminstone böra återföras till det tidigare beloppet av 85 000 kronor. Jag vill därvid särskilt understryka det stora behovet av internationella vetenskapliga kontakter.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 20 000 kronor till 75 000 kronor. Någon utökning av kretsen av befattningshavare, till vilka resestipendium må utgå, anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[125] **54. Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	65 000	64 430
1956/57 (statsliggaren s. 583)	65 000	
1957/58 (förslag)	70 000	

Universitetskanslern föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor. Av denna höjning avses 2 000 kronor till gästföreläsningar vid den till tandläkarhögskolan i Stockholm hörande odontologiska läroanstalten i Umeå. Återstoden av höjningen motiveras med att ersättningen till gästföreläsare under senare år måst successivt höjas till följd av de allt högre rese- och levnadskostnaderna.

Departementschefen. För gästföreläsningar vid högskolekliniken i Umeå beräknar jag i likhet med kanslern 2 000 kronor. Då därutöver en viss förstärkning av anslaget synes motiverad, tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 70 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en ökning med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[126] 55. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 691 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 584 i statsliggaren.

De större konsistorierna vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har gjort framställningar om anslagsförstärkningar med respektive 49 000, 69 000, 49 000 och 42 500 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker för sin del en anslagsökning med 90 000 kronor och anför som skäl härför i huvudsak följande.

Jag anser det uppenbart, att de belopp som står till förfogande för främjande av medicinsk forskning vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg är alltför låga i förhållande till behoven, sådana dessa tager sig uttryck i ansökningar om bidrag för forskningsuppgifter. Jag har därför funnit mig böra förorda att de för universiteten avsedda delposterna var och en uppräknas med 20 000 kronor. Även posten till tandläkarhögskolan i Stockholm bör enligt min mening höjas med 20 000 kronor, varav 10 000 kronor bör avses till forskningsbidrag vid den till högskolan hörande odontologiska läroanstalten i Umeå. Även den för tandläkarhögskolan i Malmö avsedda posten bör förstärkas med 10 000 kronor.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har för institutets vidkommande äskat en anslagsökning med 13 500 kronor,

Styrelsen för veterinärhögskolan har hemställt om en höjning med 27 000 kronor av högskolans andel i anslaget.

Departementschefen. Med anledning av föreliggande förslag förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor till 721 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets fördelning mellan de olika läroanstalterna. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 721 000 kronor.

[127] 56. **Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	107 000	—
1956/57 (statsliggaren s. 584)	160 000	
1957/58 (förslag)	262 000	

Ur detta förslagsanslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1955/56, bestrides avlöningskostnaderna m. m. för sju kliniska forskartjänster i lönegraden Ce 30, varav två inrättats från och med innevarande budgetår. Tjänsterna är avsedda för framstående vetenskapsidkare inom

det medicinska ämnesområdet och har till ändamål att främja utvecklingen av medicinsk forskning med klinisk inriktning. Anslaget disponeras av universitetskanslern enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat (statsliggaren s. 585).

Statens medicinska forskningsråd föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta anslag höjes med i avrundat tal 195 400 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner — av förslag om inrättande av ytterligare åtta forskningsläkartjänster. Av forskningsrådets framställning inhämtas bland annat följande.

Statens medicinska forskningsråd vill uttala, att de inrättade forskningsläkartjänsterna utgör ett väsentligt tillskott till landets medicinska forskningsresurser. Rådets möjligheter att ta forskningsinitiativ på betydelsefulla kliniska forskningsfält har därigenom vidgats. Som man kunde vänta har tjänsterna väckt det största intresse bland yngre, medicinska forskare. Vid en preliminär ansökningstermin för de fem första forskningsläkartjänsterna år 1955 anmälde sig inte mindre än 36 forskare som sökande, och vid ett liknande ansökningstillfälle för de två år 1956 inrättade tjänsterna anmälde sig 16 väl kvalificerade sökande. Tillgången till välkvalificerade personer med intresse att ägna sig åt en forskningsverksamhet i den form, som forskningsläkartjänsterna bjuder, är således mycket stor, och behovet av dylika tjänster, insatta på olika områden av den kliniska forskningen, är likaledes mycket stort. Rådet har fördelat tjänsterna inom sådana fält av medicinen, som rådet ansett mest angelägna. Sålunda har två tjänster hänförts till neuropsykiatrisk forskning, en tjänst till socialmedicinsk forskning, två tjänster till ämnesomsättningsforskning, en tjänst till cirkulationsforskning och en tjänst till klinisk blodforskning. Det är enligt rådets mening väsentliga och intressanta forskningsproblem, som de nya forskningsläkarna har tagit upp. För vissa av dessa projekt har redan värdefulla och i något fall till och med sensationella resultat framkommit, vilka redovisas genom den medicinska litteraturen. Rådet finner således att avsikten med de inrättade forskningsläkartjänsterna i allo har kunnat fullföljas.

I den plan, som forskningsrådet tidigare avgivit för ökningen av rådets resurser under en femårsperiod, föreslog rådet att under denna tid 25 forskningsläkartjänster skulle inrättas, d. v. s. 5 per år. Rådet rekommenderade samtidigt, att en förstärkning av universitetens docenttjänstinstitution skulle ske vid de medicinska fakulteterna. På detta sätt skulle de medicinska vetenskaperna komma i paritet med naturvetenskaperna och humaniora i fråga om relationen i antal mellan universitetens ordinarie lärare och antal docenttjänster och motsvarande tjänster.

Då 1956 års riksdag endast beviljade två nya forskningsläkartjänster, föreligger nu någon eftersläpning i förhållande till den av rådet framlagda planen. Med hänsyn till de goda erfarenheter, som rådet redan har av de nyinrättade forskningsläkartjänsterna, och med hänsyn till det synnerligen starka behovet av en förstärkning av den kliniska forskningen på åtskilliga, även ur samhällets synpunkt, väsentliga områden, vill rådet hemställa, att denna eftersläpning inhämtas, varjämte ytterligare fem forskningsläkartjänster inrättas. I detta sammanhang vill rådet fästa uppmärksamheten

på åldringsvårdsutredningens förslag, att två forskningsläkartjänster skall tillsättas med reservation för dessa tjänster för åldersforskning. Rådet har i sitt remissyttrande över åldringsvårdsutredningens betänkande livligt tillstyrkt detta förslag, som enligt rådets erfarenhet beträffande forskningsläkartjänsterna kommer att innebära en stimulans för åldersforskningen. Rådet vill icke heller motsätta sig, att dessa två tjänster under en viss tidsperiod reserveras för åldersforskning.

Sammanfattningsvis får statens medicinska forskningsråd sålunda hemställa, att åtta nya forskningsläkartjänster inrättas, varav två tjänster reserveras för åldersforskning.

Såsom forskningsrådet antytt, har 1952 års åldringsvårdsutredning i sitt den 4 januari 1956 avgivna betänkande (SOU 1956: 1) föreslagit, att för åldersforskning skall inrättas två forskningsläkartjänster. Förslaget motiveras med samhällets intresse av att den kliniska forskningen snabbt främjas även på det geriatrika området. Den ena av tjänsterna bör enligt utredningen tilldelas ämnesområdet somatisk geriatrik och den andra ämnesområdet psykiatrisk geriatrik. Ifrågavarande betänkande och remissyttrandena däröver kommer att anmälas av chefen för socialdepartementet i särskild proposition, till vilken torde få hänvisas.

Departementschefen. Det torde icke råda någon tvekan om att forskningsläkartjänsterna utgör ett värdefullt tillskott till de medicinska forskningsresurserna och jag finner i likhet med forskningsrådet en ökning av antalet tjänster väl motiverad. För nästa budgetår anser jag mig dock endast kunna tillstyrka inrättande av fyra nya tjänster.

Liksom åldringsvårdsutredningen och flera remissorgan finner jag det synnerligen angeläget, att åldersforskningen intensifieras. I vad mån till forskningsrådets förfogande stående forskningsläkartjänster skall utnyttjas för speciellt geriatrika forskningsuppgifter synes mig emellertid böra ankomma på rådet att bestämma under beaktande av bland annat förutläggningarna för forskning inom olika discipliner av det medicinska forskningsområdet.

Vid bifall till vad jag föreslagit och med beaktande av den av föregående års riksdag beslutade höjningen av statstjänstemännens löner torde föresvarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 262 000 kronor, innebärande en höjning med 102 000 kronor. Anslaget torde fördelas på olika poster för avlöningar och omkostnader på sätt framgår av staten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för de kliniska forskartjänsterna, som föranledes av vad jag i det föregående anför;

b) godkänna följande stat för de kliniska forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

S t a t		
<i>Avlöningar</i>		
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	203 000	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	58 000	261 000
<i>Omkostnader</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	900	1 000
		Summa kronor 262 000

c) till *Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 262 000 kronor.

[128] **57. Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	16 735
1956/57 (statsliggaren s. 585)	15 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

I enlighet med förslag av universitetskanslern torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 15 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[129] **58. Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	300 000	284 601
1956/57 (statsliggaren s. 585)	300 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Med anledning av från vissa universitets- och högskolemyndigheter inkomna framställningar föreslår *universitetskanslern*, att universitetets i Göteborg och tandläkarhögskolans i Stockholm andelar i anslaget höjes med respektive 10 000 och 15 000 kronor. Av sistnämnda belopp avses 10 000 kronor för anordnande av en högtidlig invigning av den odontologiska läroanstalten i Umeå. Kanslern hemställer sålunda, att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor till 325 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av anslaget utan föreslår, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kanslern meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[130] **59. Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	10 000	10 000
1955/56	15 000	15 000
1956/57 (statsliggaren s. 586)	15 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

Stockholms högskolors rektorskonvent hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om en höjning med 5 000 kronor till 20 000 kronor av bidraget till bestridande av rektorskonventets egna utgifter. *Universitetskanslern* tillstyrker bifall till framställningen.

Rektorskonventet har vidare i särskild skrivelse den 6 september 1956 föreslagit, att under ifrågavarande anslag måtte till understödjande av den akademiska musikverksamheten vid Stockholms högskolor anvisas 15 000 kronor. *Statskontoret* avstyrker bifall till framställningen.

Departementschefen. Jag anser mig ej böra tillstyrka någon höjning av medelsanvisningen till rektorskonventets egen verksamhet. Ej heller är jag beredd tillstyrka, att medel för nästa budgetår anvisas till musikverksamheten vid Stockholms högskolor. Ifrågavarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 15 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[131] **60. Rasbiologiska institutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	116 300	145 142
1956/57 (statsliggaren s. 586)	127 500	
1957/58 (förslag)	132 300	

Institutets styrelse hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 38 700 kronor. Härav beräknas 4 200 kronor för automatiska

utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar och den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner. Styrelsens förslag innebär i övrigt följande.

1. Extraordinariesättning av tjänsten som rasbiolog i Cg 31.
2. Inrättande av en tjänst som forskningsassistent i Ce 27.
3. Inrättande av en tjänst som antropolog i Cg 23.

Universitetskanslern tillstyrker bifall till styrelsens förslag om extraordinariesättning av tjänsten som rasbiolog liksom även den av styrelsen föreslagna förstärkningen av institutets personalorganisation. Enligt kanslern bör dock den föreslagna befattningen som forskningsassistent benämnas förste assistent och för befattningen som antropolog gälla en reglerad befordringsgång omfattande lönegraderna Cg 19—Cg 23.

Departementschefen. Förslaget om extraordinariesättning av tjänsten som rasbiolog är jag icke beredd förorda. Ej heller kan jag tillstyrka någon utökning av personalen vid institutet. Emellertid bör anslaget med hänsyn till automatiska utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar och den av föregående års riksdag beslutade höjningen av statstjänstemännens löner för nästa budgetår höjas med 4 800 kronor till 132 300 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman	27 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	75 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 000

Summa kronor 132 300

b) till *Rasbiologiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 132 300 kronor.

[132] 61. Rasbiologiska institutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	13 300	15 205
1956/57 (statsliggaren s. 586)	16 000	
1957/58 (förslag)	18 000	

Institutets styrelse föreslår, att delposten till övriga expenser (nu 8 500 kronor) och därmed anslaget i dess helhet höjes med 2 000 kronor. Till stöd härför åberopas huvudsakligen ökade kostnader för städning och telefon.

Universitetskanslern biträder styrelsens framställning.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av medelsanvisningen till övriga expenser med 1 000 kronor. Vidare anser jag mig böra föreslå, att bränsleposten uppräknas med 1 000 kronor med hänsyn till medelsåtgången sistförflutna budgetår. Sammanlagt bör alltså anslaget höjas med 2 000 kronor till 18 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 kronor.

[133] **62. Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	31 100	39 894
1956/57 (statsliggaren s. 586)	31 100	
1957/58 (förslag)	31 100	

Institutets styrelse och *universitetskanslern* föreslår oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 31 100 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 31 100 kronor.

[134] **63. Farmaceutiska institutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	456 300	487 387
1956/57 (statsliggaren s. 587)	565 000	
1957/58 (förslag)	618 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår *styrelsen för farmaceutiska institutet* — på framställning av *institutets lärarkollegium* — att förevarande förslagsanslag höjes med 103 300 kronor till 668 300 kronor. Den föreslagna anslagshöjningen betingas av följande förslag:

- 1) anvisande av 1 200 kronor till representationsbidrag åt rektor,
- 2) omvandling av en tjänst som laborator i kemi och farmaceutisk kemi i lönegrad Ce 31 till en tjänst som laborator i oorganisk och fysikalisk kemi i lönegrad Ca 34 och samtidigt därmed indragning av ett arvode å 2 400 kronor till en biträdande lärare i kemi,
- 3) utbyte av en tjänst som lektor i botanik i lönegrad Ce 33 mot en dylik tjänst i lönegrad Ca 34,
- 4) inrättande av en tjänst som laborator i galenisk farmaci i lönegrad Ce 31,

- 5) anvisande av medel till befattningsarvoden åt tre laboratorer och lektorn i botanik (kostnad 4 032 kronor),
- 6) inrättande av tre befattningar som förste amanuens,
- 7) förhöjning av kamrerararvodet från 3 000 till 5 000 kronor,
- 8) inrättande av en tjänst som expeditionsvakt i Ce 11,
- 9) inrättande av en tjänst som kanslibitråde i Ce 11,
- 10) inrättande av tre tjänster som laboratoriebiträde i Ce 11.

Till stöd för de under punkterna 6—8 och 10 framförda förslagen anför lärarkollegiet bland annat följande.

6. Tre befattningar som förste amanuens. I sin anslagsframställning för innevarande budgetår föreslog lärarkollegiet, att fem befattningar som förste amanuens skulle inrättas. Statsmakterna biföll framställningen såtillvida, att två befattningar som förste amanuens tillkom. Då institutet tidigare icke haft några vetenskapligt betonade tjänster mellan förste assistent och tredje amanuens, har lärarkollegiet ur principiella synpunkter hälsat beslutet med utomordentligt stor tillfredsställelse. Då kollegiet emellertid anser, att ett framträdande behov av ytterligare amanuens tjänster föreligger, hemställer kollegiet, att ytterligare tre dylika tjänster inrättas från och med nästa budgetår.

7. Kamrerararvodet. Det nuvarande arvodet till institutets kamrerare — 3 000 kronor — fastställdes att utgå från och med budgetåret 1954/55. Dessförinnan uppgick arvodet till 2 400 kronor. I den framställning från institutets sida, vilken på sin tid föranledde uppräkningsen till 3 000 kronor, framhölls, att även det sistnämnda arvodet vore blygsamt. Med den utveckling, som därefter skett, är arvodet oskäligt lågt. Som en illustration till den hastiga ökningen av de kamerala göromålen må nämnas, att antalet ekonomiska verifikationer enbart under det senaste året ökat med omkring 20 procent. Sålunda utgjorde under budgetåret 1954/55 antalet verifikationer 1 647, medan det under budgetåret 1955/56 översteg 2 000.

8. Expeditionsvakt i Ce 11. Vid institutet finns fyra institutionsvaktmästare, nämligen en i Ca 14, två i Ca 12 och en i Ce 12. Eftersom institutet har nio vetenskapligt arbetande avdelningar, är denna personalgrupp synnerligen hårt anlitad. Förhållandena skärpes ytterligare av att dessa vaktmästare tillika måste utföra arbetsuppgifter av expeditionsvaktsnatur. Den nu begärda expeditionsvakten skall ha uppsikt över institutets samtliga lokaler, vara förman för städpersonalen, fungera som vaktmästare vid biblioteket, ombesörja vaktmästargöromål å kansliet samt tjänstgöra som förvaltare för gemensam materiel. Därest en tjänst som expeditionsvakt tillkommer, innebär detta icke blott en avlastning från institutionsvaktmästarna till fromma för det vetenskapliga arbetet, utan även att vissa arbeten kan rationaliseras och förbilligas. Detta gäller särskilt materielanskaffning och vård av gemensam materiel. Vidare kan åtskilliga häftnings- och bindningsarbeten för bibliotekets och kansliets räkning utföras inom institutet, varigenom besparingar kan ernås. Likaså kan framkallnings- och kopieringsarbeten förbilligas.

10. Tre laboratoriebiträden i Ce 11. Kollegiet har avstått från att framlägga vissa förslag om inrättande av nya högre tjänster, enär kollegiet ansett det synnerligen angeläget att i möjligaste mån ytterligare effektivisera förefintliga högre tjänster genom ökad biträdeshjälp.

Detta skulle kunna ske bland annat genom en utökning av antalet laboratoriebiträden. Då kollegiet nu framlägger förslag om inrättande av tre tjänster för dylika biträden, är dessa avsedda för följande avdelningar, nämligen avdelningen för oorganisk och fysikalisk kemi, avdelningen för farmakodynamik och toxikologi samt för den farmakognostiska avdelningen. Vid de två förstnämnda saknas biträden helt. Den farmakognostiska avdelningen har nu ett biträde, men detta är helt otillräckligt med hänsyn till den intensiva och personalkrävande forskning som där bedrivs.

Departementschefen. En viss förstärkning av institutets amanuensorganisation synes mig angelägen. Jag förordar därför, att ytterligare en befattning som förste amanuens inrättas vid institutet från och med nästa budgetår.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknings av vissa arvoden beräknar jag under förevarande anslag för nämnda ändamål ett avrundat belopp av 6 000 kronor.

Med anledning av vad lärarkollegiet anfört till stöd för en förstärkning av vaktmästarpersonalen och den tekniska biträdespersonalen anser jag mig böra föreslå, att för nästa budgetår beräknas medel för anställande vid institutet av en expeditionsvakt i Ce 11 och ytterligare ett laboratoriebiträde i Ce 11. Det sålunda nytillkommande laboratoriebiträdet torde böra placeras vid avdelningen för oorganisk och fysikalisk kemi.

Vad i institutets anslagsäskanden i övrigt föreslagits har jag icke funnit mig böra biträda.

Vid bifall till var jag i det föregående föreslagit och med beaktande jämväl av den automatiska utgiftsökningen under anslaget till följd av den av föregående års riksdag beslutade höjningen av statstjänstemännens löner m. m. bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 618 000 kronor, innebärande en ökning med 53 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på inkomst- och utgiftsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	139 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	108 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . .	256 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	119 600
<u>Summa kronor</u>	625 000

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationsfond	7 000
Nettoutgift kronor 618 000	

b) till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 618 000 kronor.

[135] 64. Farmaceutiska institutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	50 600	61 790
1956/57 (statsliggaren s. 588)	55 600	
1957/58 (förslag)	57 100	

Institutets styrelse begär för nästa budgetår en höjning av detta förslagsanslag med 1 500 kronor. Höjningen hänför sig till delposten till övriga expenser (nu 32 900 kronor) och motiveras med ökade städningskostnader till följd av utvidgade lokaler och höjda löner för städningspersonalen.

Departementschefen. Jag biträder styrelsens förslag. Anslaget bör därför höjas med 1 500 kronor till 57 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 57 100 kronor.

[136] 65. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	65 000	57 176
1956/57 (statsliggaren s. 589)	52 500	
1957/58 (förslag)	92 500	

Institutets styrelse anhåller, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår måtte ökas med 106 500 kronor till 159 000 kronor. Styrelsen räknar därvid med att compensation bör erhållas — förutom för inträffade prisstegringar — för det inkomstbortfall, som föranletts av 1956 års riksdags beslut om avskaffande vid institutet av termins-, övnings- och depositionsavgifterna, vilka till stor del disponerats för materielanskaffning. Ett ökat medelsbehov under anslaget föranledes dessutom enligt styrelsen av att en professorsbefattning i farmakodynamik och toxikologi tillkommit från och med innevarande budgetår. Vidare finner styrelsen en viss medelsanvisning erforderlig för tillgodoseende av föreliggande ersättnings- och reparationsbehov i fråga om institutets apparatbestånd.

Departementschefen. Jag anser mig icke för nästa budgetår böra beräkna någon särskild medelsanvisning för förnyelse m. m. av institutets apparat-

bestånd. Med hänsyn till bortfallet av förutnämnda elevavgifter, tillkomsten av en ny professur och inträffade prisstegringar anser jag mig kunna tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår höjes med 40 000 kronor till 92 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 92 500 kronor.

[137] **66. Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Under denna anslagsrubrik har för budgetåren 1953/55 till inredning och utrustning av vissa för farmaceutiska institutet nytillkommande lokaler i nybyggnaden för Stockholms högskolas zootomiska institut anvisats tillhoppa 458 000 kronor. För budgetåren 1955/57 har under samma anslagsrubrik anvisats sammanlagt 300 000 kronor för komplettering av inredningen och utrustningen för vissa delvis renoverade lokaler i institutets gamla fastighet.

Institutets styrelse hemställer nu om en ytterligare medelsanvisning av 175 000 kronor. Styrelsen framhåller därvid, att förenämnda för budgetåren 1953/57 anvisade medel, sammanlagt 758 000 kronor, beräknats för biblioteket samt för de kemiska, mikrobiologiska, farmakognostiska och galeniska avdelningarna. Vad de två sistnämnda avdelningarna beträffar hade dock medelsanvisningarna hittills avsett endast apparatur. Därutöver erfordras enligt styrelsen anslag till viss inredning. Vidare återstår, anför styrelsen, att utrusta den botaniska avdelningen samt avdelningen för social- och rättsfarmaci. I fråga om den närmare motiveringen för styrelsens nu framlagda förslag och beräkningen av kostnaderna för förslagens genomförande torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. Jag har blivit övertygad om nödvändigheten av att ytterligare medel till inredning och utrustning av institutets nya lokaler anvisas. Den erforderliga medelsanvisningen synes mig emellertid kunna begränsas till 140 000 kronor och uppdelas på budgetåren 1957/58 och 1958/59. För ändamålet i fråga beräknar jag för nästa budgetår 80 000 kronor. Vad beträffar upphandlingen av här avsedd inredning och utrustning synes mig angeläget, att de fördelar, som i regel kan vinnas genom en central upphandling, tillvaratages. Med hänsyn härtill förordar jag, att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilken utsträckning ifrågavarande inredning och utrustning skall upphandlas av 1954 års medicinska utrustningskommitté. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

[138] **Ortnamnskommissionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	123 500	135 912
1956/57 (statsliggaren s. 589)	136 900	
1957/58 (förslag)	142 200	

Ortnamnskommissionen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 32 400 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av højningen av statstjänstemännens löner m. m., av förslag om højning med 150 kronor av arvodena å 1 650 kronor till de två av Kungl. Maj:t utsedda kommissionsledamöterna samt om inrättande av en arkivchefsbefattning i Ce 37 med nuvarande förste arkivarien och souschefen, docenten Harry Ståhl som förste innehavare. Till stöd för sistnämnda förslag har åberopats bland annat, att innehavaren av professuren i nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, vid universitetet i Uppsala, vilken nu är arkivets chef och vars undervisningsskyldighet i anledning därav nedsatts till hälften, anhållit, att han måtte befrias från chefskapet för arkivet och i stället åläggas full undervisningsskyldighet.

Universitetskanslern avstyrker bifall till förslaget om inrättande av en arkivchefsbefattning med hänsyn till att frågan om tjänstgöringsskyldigheten för professorn i nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, icke bör avgöras förrän 1955 års universitetsutredning uppdragit allmänna riktlinjer för tillgodoseendet av lärarbehovet i de olika universitetsämnena. Ej heller är kanslern beredd tillstyrka den begärda arvodeshøjningen. För löneklassuppflyttningar erfordras enligt kanslerns beräkningar en højning av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal med 200 kronor och av anslagsposten till rörligt tillägg med 100 kronor. I fråga om sistnämnda post föreslår kanslern vidare en uppräknig med 4 300 kronor, betingad av den av 1956 års riksdag beslutade højningen av statstjänstemännens löner. Sammanlagt tillstyrker kanslern sålunda en anslagsökning med 4 600 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka föreliggande förslag om inrättande av en arkivchefsbefattning vid ortnamnskommissionen. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 700 kronor. Därutöver räknar jag med att anslaget bör höjas med 4 600 kronor till följd av den förra året beslutade højningen av statstjänstemännens löner m. m. Sammanlagt bör sålunda förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 5 300 kronor till 142 200 kronor. Det bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföl-

jande hemställan. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	107 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	31 100
	Summa kronor 142 200

- b) till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 142 200 kronor.

[139] **68. Ortnamnskommissionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	23 300	23 203
1956/57 (statsliggaren s. 589)	17 700	
1957/58 (förslag)	21 800	

Ortnamnskommissionen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 8 600 kronor enligt följande sammanställning.

1. Övriga expenser (nu 10 400)	+ 1 600
2. Publikationstryck (nu 5 000)	+ 1 000
3. Engångsanvisning för inköp av kartsåp och karthyllor samt kortfackskåp	+ 6 000
	+ 8 600

Av ortnamnskommissionens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Genom stegringarna i den allmänna prisnivån har det belopp, som hittills utgått till övriga expenser, blivit helt otillräckligt. Skrivmateriel och papper kommer dessutom att kräva ökade kostnader på grund av ökad förbrukning i samband med fortsättningen av arbetet med etymologiregistret m. m. Oundgängliga bokinköp och bokbindning kräver också större belopp.

2. Med den takt, i vilken bearbetningen nu fortskrider, är det nuvarande anslaget till publikationstryck helt otillräckligt. För ortnamnen i Vartofta härad, Skaraborgs län, som utkommit under året, har tryckningskostnaderna uppgått till 10 120 kronor. Två nya häradsbeskrivningar föreligger snart färdiga i manuskript, och kommissionen beräknar, att de skola kunna tryckas under de två närmaste åren.

3. Alla kartsåp på arkivet är nu helt fyllda och plats saknas för de närmaste årens accession av bland annat flera hundra blad av den nya ekonomiska kartan, som är under utgivning. Kostnaden för två skåp jämte sockel uppgår till 1 130 kronor. För arkivets bundna kartfolianter krävs

dessutom fem stycken hyllställningar till en sammanlagd kostnad av 3 490 kronor. För etymologiregistret och övriga separata register behövs nya kortfackskåp i trä. För två dylika skåp blir kostnaden 1 300 kronor. Sammanlagt kräves alltså för dessa nyanskaffningar i avrundat tal 6 000 kronor.

Universitetskanslern biträder kommissionens förslag.

Departementschefen. I fråga om delposten till övriga expenser förordar jag en höjning med 600 kronor av anslagsmedlen till löpande utgifter samt anvisande av ett engångsbelopp av 3 000 kronor till anskaffande av karthyllor och förvaringsskåp. Delposten till övriga expenser torde alltså böra höjas med tillhoppa 3 600 kronor. Jag tillstyrker vidare, att anslagsposten till publikationstryck uppräknas med 500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande förevarande anslag, som alltså för nästa budgetår bör höjas med sammanlagt 4 100 kronor till 21 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 21 800 kronor.

[140] 69. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	40 000	40 000
1956/57 (statsliggaren s. 590)	40 000	
1957/58 (förslag)	41 000	

Ortnamnskommissionen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Reseersättningar till kommissionens personal (nu 3 500) ..	+	500
2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare (nu 13 000)	+	5 000
3. Insamling av vetenskapligt material rörande de svenska ortnamnen (nu 20 500)	+	1 500
4. Insamling av finska och lapska ortnamn i Sverige (nu 3 000)	+	3 000
		<hr/>
		+ 10 000

Universitetskanslern föreslår, att anslaget höjes med 3 500 kronor och anför därvid bland annat följande.

Med hänsyn till höjda biljettpriser och ökade traktamenten tillstyrker jag, att posten till reseersättningar till kommissionens personal uppräknas med 500 kronor.

Kommissionen har uppskattat det sammanlagda medelsbehovet för en inventering av de finska och lapska ortnamnen i riket till minst 40 000 kronor och för budgetåret 1957/58 begärt ett belopp av 6 000 kronor för ändamålet.

De skäl, som av kommissionen anförts för en ökning även av anslagsposterna 2 och 3, synas mig i och för sig mycket beaktansvärda. Med hänsyn till att antalet personer som idiomatiskt behärskar finska och lapska snabbt minskas anser jag emellertid inventeringen av de finska och lapska ortnamnen i Sverige vara särskilt starkt motiverad och därför böra givas ett visst företräde framför övriga ändamål. Jag tillstyrker därför, att den för sagda inventering avsedda delposten av förevarande anslag för nästa budgetår höjes med det av kommissionen begärda beloppet, 3 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslagsposten till reseersättningar till kommissionens personal höjes med 300 kronor och anslagsposten till insamling av finska och lapska ortnamn i Sverige med 700 kronor. Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag icke för nästa budgetår någon ändring beträffande anslaget, som alltså sammanlagt torde böra höjas med 1 000 kronor till 41 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 41 000 kronor.

[141] **70. Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 000 kronor (statsliggaren s. 590).

Institutets styrelse hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med i avrundat tal 23 000 kronor. Det ökade medelsbehovet motiveras främst med angelägenheten av att institutet erhåller möjlighet att anställa en fast medarbetare med tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner, motsvarande dem som åvilar respektive tillkommer en andre assistent (1 000 timmar per arbetsår respektive 11 382 kronor per år).

Universitetskanslern föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 800 kronor till 17 800 kronor. Av nämnda höjning avser 4 100 kronor att bereda institutet möjlighet att anställa en fast medarbetare med tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner, motsvarande dem som åvila respektive tillkommer en förste amanuens (600 timmar per arbetsår respektive 6 846 kronor).

Departementschefen. Jag anser mig icke böra förorda någon höjning av förevarande anslag utan föreslår, att detta för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 12 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[142] **71. Landsmålsarkiven: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	285 600	308 487
1956/57 (statsliggaren s. 590)	319 000	
1957/58 (förslag)	332 500	

Styrelsen för landsmålsarkivet i Uppsala hemställer, att detta arkivs andel i anslaget höjes med i runt tal 9 400 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar — av förslag om inrättande av en tjänst som tekniskt biträde i lönegrad Ce 11.

Universitetskanslern biträder styrelsens förslag.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot den föreslagna löneställningen för den äskade nya tjänsten som tekniskt biträde.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund anhåller för detta arkivs vidkommande om oförändrat anslag. *Kanslern* biträder styrelsens förslag.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka föreliggande förslag om inrättande vid arkivet i Uppsala av en tjänst som tekniskt biträde. Den höjning av anslaget som erfordras på grund av de automatiska utgiftsökningarna under anslaget — den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner och förändringar i personalens löneklassplaceringar — beräknar jag till 13 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande anslaget, föreslår jag, att detta för nästa budgetår höjes med nämnda belopp till 332 500 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Av det i denna under icke-ordinarieposten angivna beloppet beräknar jag 171 800 kronor för arkivet i Uppsala och 76 500 kronor för arkivet i Lund.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	7 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	248 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	76 600
	<hr/>
	Summa kronor 332 500

b) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 332 500 kronor.

[143] **72. Landsmålsarkiven: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	25 000	26 176
1956/57 (statsliggaren s. 591)	22 200	
1957/58 (förslag)	22 800	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslår för arkivets vidkommande en höjning med 100 kronor av anslagsposten till reseersättningar (nu 700 kronor). *Universitetskanslern* tillstyrker styrelsens framställning.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund hemställer, att arkivets andel i anslaget ökas med ett engångsbelopp av 500 kronor. Detta avses för inköp och bindning av ekonomiska kartan över Malmöhus län. *Kanslern* tillstyrker förslaget.

Departementschefen. Med biträdande av föreliggande förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 600 kronor till 22 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 22 800 kronor.

[144] **73. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	92 500	92 500
1956/57 (statsliggaren s. 591)	92 900	
1957/58 (förslag)	77 500	

Uppsala-arkivets andel i anslaget uppgår för närvarande till 71 400 kronor, varav 17 900 kronor utgör engångsanvisning till inköp av inspelningsbil. *Arkivstyrelsen* begär en sammanlagd anslagsökning med 38 600 kronor enligt följande sammanställning:

1. Reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare (nu 13 000)	+ 13 000
2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare (nu 15 000)	+ 20 000
3. Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m. (nu 15 200)	+ 14 800
4. Forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur (nu 3 300)	+ 2 700
5. Fortsatta undersökningar av estlandssvenskarnas språk och folkkultur (nu 4 000)	+ 6 000
6. Bortfall av engångsanvisning	— 17 900
	+ 38 600

Universitetskanslern förordar för sin del oförändrad medelsanvisning. Kanslern räknar därvid i likhet med styrelsen med bortfall av det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet av 17 900 kronor. Å andra sidan förordar kanslern motsvarande höjning av anslagsposterna 1—5. Sålunda föreslår kanslern, att anslagsposterna till reseersättningar, till tillfälliga vetenskapliga medarbetare och till inlösen av samlingar m. m. höjes med respektive 3 000, 3 500 och 2 700 kronor. Vidare tillstyrker kanslern styrelsens förslag om förstärkning med 2 700 kronor av medelsanvisningen till forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur och med 6 000 kronor av medelsanvisningen till fortsatta undersökningar av estlandssvenskarnas språk och folkkultur.

Lunda-arkivets andel i anslaget utgör nu 21 500 kronor. *Arkivstyrelsen* föreslår, att anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, insamling av dialektala ortnamnsformer i Skåne m. m. (nu 13 500 kronor) höjes med 3 500 kronor. *Kanslern* tillstyrker för sin del att posten i fråga och därmed arkivets andel i anslaget ökas med 1 600 kronor.

Departementschefen. För Uppsala-arkivets vidkommande beräknar jag i första hand en minskning med 17 900 kronor, motsvarande det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet. Å andra sidan tillstyrker jag, att anslagsposten till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare uppräknas med 1 500 kronor och anslagsposten till fortsatta undersökningar av estlandssvenskarnas språk och folkkultur med 500 kronor. Vad arkivet i Lund angår anser jag mig endast i så måtto kunna biträda arkivstyrelsens förslag, att jag tillstyrker en uppräknning med 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår uppföras med 77 500 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 15 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 77 500 kronor.

[145] **74. Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg.** Detta anslag är nu upptaget med 24 300 kronor. Kungl. Maj:t har emellertid jämlikt beslut den 1 juni 1956 med stöd av riksdagens i skrivelsen 1956: 159 anmälda beslut medgivit, att anslaget må under innevarande budgetår överskridas med högst 770 kronor för beredande av arvodesförbättring enligt i propositionen 1956: 81 angivna grunder åt föreståndaren för ifrågasvarande institut.

Institutets styrelse begär för nästa budgetår ett till i runt tal 29 100

kronor förhöjt statsbidrag. Höjningen föranledes, förutom av behovet av ökade medel till traktamenten och resor samt upppteckningsverksamheten, av förslag om ytterligare löneförbättring åt institutets föreståndare, filosofie licentiaten C. M. Bergstrand. Denne, som i löneavseende nu är jämställd med arkivarie i lönegraden Ce 27, anses med hänsyn till sin kompetens, ålder och långvariga anställningstid böra tillerkännas arvode med belopp, motsvarande lönen i löneklass 29.

Universitetskanslern anför för sin del följande.

Då styrelsen tack vare en höjning av bidraget från och med budgetåret 1954/55 varit i stånd att höja föreståndarens arvode till ett belopp motsvarande lön enligt 27 löneklassen å löneplan nr 1, varå enligt beslut senast vid 1956 års riksdag viss förbättring åvägabragts, är jag icke beredd att för närvarande förorda ytterligare höjning av arvodet. Vidkommande framställningen i övrigt finner jag en viss förstärkning av anslaget påkallad och tillstyrker därför en uppräknings av detsamma med — förutom 770 kronor för täckande av förutnämnda arvodesförbättring åt föreståndaren — 630 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka en höjning av ifrågasvarande anslag med 2 000 kronor till 26 300 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 26 300 kronor.

[146] 75. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	110 000	253 885
1955/56	200 000	340 651
1956/57 (statsliggaren s. 592)	250 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Ur detta förslagsanslag utgår enligt gällande bestämmelser ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, som avser befattningar vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola, tandläkarhögskolorna och farmaceutiska institutet samt vissa överläkarbefattningar vid Göteborgs stads sjukhus och Malmö allmänna sjukhus ävensom vissa andra läkarbefattningar.

Sakkunnig eller specialsakkunnig som är befattningshavare i statens tjänst eller professor vid Stockholms högskola äger såsom ersättning för uppdragets fullgörande efter eget val erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner, särskilt arvode eller dessa två förmåner i förening, jämkade med hänsyn till att båda slagen av förmåner åtnjutes. Annan sakkunnig

äger för uppdragets fullgörande erhålla särskilt arvode. Särskilt arvode må ej överstiga, för specialsakkunnig 300 kronor, för sakkunnig, som yttrat sig över väckt kallelseförslag, 400 kronor och för annan sakkunnig 1 000 kronor.

Universitetskanslern förordar, att anslaget med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår höjes med 50 000 kronor.

Sveriges professorers förening har i skrivelse den 8 november 1956 gjort framställning om höjning av de särskilda arvoden.

Departementschefen. Såsom framgår av vad jag i det föregående anført må det särskilda sakkunnigarvudet ej överstiga, för specialsakkunnig 300 kronor, för sakkunnig som yttrat sig över väckt kallelseförslag 400 kronor och för annan sakkunnig 1 000 kronor. Då ifrågavarande arvoden utgår med samma belopp som år 1937 synes mig med hänsyn till den under mellantiden skedda förändringen av penningvärdet en väsentlig förhöjning av beloppen nu böra ske. Jag anser mig böra föreslå, att arvodesbeloppen i fråga höjes till respektive 450, 600 och 1 500 kronor. Då den sålunda förordade arvodeshöjningen kan förväntas komma att medföra en minskning av tjänstledigheterna för sakkunniguppdrag och därmed också av kostnaderna för ersättning för mistade avlöningsförmåner, räknar jag icke nu med någon av arvodeshöjningen betingad ökning av medelsbehovet under förevarande anslag. Med hänsyn till anslagsbelastningen sistförflutna budgetår torde emellertid anslaget i enlighet med kanslerns förslag för nästa budgetår böra höjas med 50 000 kronor till 300 000 kronor.

Några särskilda anslagsmedel till ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid till exempel naturhistoriska riksmuseet, musikhögskolan och konsthögskolan finnes icke anvisade. Kostnaderna för ersättning åt dylika sakkunniga har därför hittills måst bestridas ur åttonde huvudtitels reservationsanslag till extra utgifter. Det synes mig lämpligt, att ramen för ianspråktagande av medel ur förevarande anslag vidgas så, att ur detsamma framdeles får utgå ersättningar åt sakkunniga i alla sådana befordringsärenden inom åttonde huvudtitels område, där sakkunnigersättning icke skall utgå ur särskilt för ändamålet anvisade medel. Någon anslagshöjning av nu angiven anledning ifrågasätter jag icke för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser rörande anslagets disposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[147] **76. Bidrag till institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	613 900	657 140
1956/57 (statsliggaren s. 593)	675 900	
1957/58 (förslag)	737 000	

Det belopp, varmed förevarande förslagsanslag är uppfört för innevarande budgetår, har genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 överskridits med 20 800 kronor i anledning av den av förra årets riksdag beslutade höjningen av statstjänstemännens löner m. m. Genom nämnda beslut har sålunda under förevarande anslag disponerats sammanlagts 696 700 kronor, varav till institutet i Stockholm 315 800 kronor, till institutet i Göteborg 182 600 kronor och till institutet i Lund 163 700 kronor samt till en personlig professur vid institutet i Stockholm för professorn G. E. Heckscher förslagsvis 34 600 kronor. Under den tjänstledighet från professuren, som Heckscher för närvarande åtnjuter för fullgörande av annat uppdrag, må sistnämnda anslagspost tas i anspråk för gäldande av erforderliga kostnader för bestridande genom vikarier av Heckschers undervisnings- och examinationskyldighet vid institutet i Stockholm.

Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning i Stockholm hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att bidraget till institutet måtte höjas med i runt tal 110 000 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar — av följande förslag:

- 1) anvisande av medel till en mentalhygienisk påbyggnadskurs,
- 2) uppflyttning av sekreterartjänsten från Ce 21 till Ce 25,
- 3) inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8,
- 4) höjning av föreläsningens arvoden från 40 till 60 kronor och för dubbeltimme övningskurs eller seminarium från 75 till 110 kronor samt av examinationsarvoden från 10 kronor per tentand till 20 kronor per godkänd tentamen,
- 5) anvisande av 3 200 kronor till undervisning i samhällsplanering (nytt examensämne),
- 6) anvisande av 2 800 kronor till utökning av praktiska kursen som följd av det under punkt 5 framlagda förslaget,
- 7) anvisande av ytterligare 7 000 kronor till omkostnader och inventarier (nu 25 000),
- 8) anvisande av ytterligare 1 500 kronor till bokinköp och bokbindning (nu 11 000 kronor),
- 9) anvisande av 5 700 kronor till ersättning åt vikarie för institutets bibliotekarie,
- 10) medelsanvisning av 29 200 kronor till vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. **Mentalhygienisk påbyggnadskurs.** I det nuvarande årliga bidraget till institutet ingår ett stående bidrag av 5 000 kronor till

påbyggnadskurser. Under en treårsperiod har institutet av sitt statsbidrag alltså kunnat disponera 15 000 kronor till påbyggnadskurser. Av detta belopp har cirka 10 000 kronor använts till bestridande av kostnaderna för en mentalhygienisk påbyggnadskurs för socialarbetare inom det mentalhygieniska arbetsområdet. Senast anordnades en dylik kurs våren 1956. Den omfattade fem månader och hade 20 deltagare. Sammanlagt 10 000 kronor erhöles från landsting och privata stiftelser till stipendier åt kursdeltagarna.

Genomgång av nämnda kurs är satt som villkor för att statsbidrag skall utgå till landsting till avlöning av kurator, som är anställd inom den psykiska barnavården. Då stor brist råder på kuratorer, som genomgått mentalhygienisk kurs, har landstingen vållats stora olägenheter vid upporganiserandet av den psykiska barnavården.

Vidare har vid socialinstitutet efter överenskommelse med medicinalstyrelsen anordnats mentalhygieniska påbyggnadskurser för abortkuratorer. Dessa kurser har i regel anordnats parallellt med förutnämnda mentalhygieniska kurs. Senast anordnades en dylik kurs 1954. För innevarande budgetår har ur det under elfte huvudtiteln uppförda anslaget till Abortförebyggande åtgärder anvisats 20 000 kronor till en sådan kurs för abortkuratorer, varav högst 10 000 kronor må disponeras för kostnad för utbildningens anordnande och högst 10 000 kronor till stipendier.

Sedan medicinalstyrelsen meddelat socialinstitutet, att det enligt styrelsens uppfattning vore önskvärt, att kursplanen för den till våren 1957 planerade kursen för abortkuratorer utvidgades och omlades efter i stort sett samma linjer som den förutnämnda mentalhygieniska kursen för socialarbetare, hemställde institutet i skrivelse den 22 maj 1956 om anvisande av medel ur anslaget till Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst för anordnande av en för abortkuratorer och kuratorer inom den psykiska barnavården gemensam mentalhygienisk kurs. Genom beslut den 26 oktober 1956 anvisade Kungl. Maj:t ur nämnda anslag 5 800 kronor till nämnda utvidgade kurs.

För sistnämnda kurs disponeras alltså statsmedel till ett sammanlagt belopp av 29 100 kronor, nämligen 20 000 kronor ur anslaget till Abortförebyggande åtgärder, 5 800 kronor ur anslaget till Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst samt 3 300 kronor ur statsbidraget till socialinstitutet.

Socialinstitutet framhåller i sina anslagsäskanden för nästa budgetår att det med hänsyn till det stora utbildningsbehovet är nödvändigt, att institutet beredes möjlighet att anordna en mentalhygienisk kurs även våren 1958 avsedd i första hand för kuratorer, som kommer från eller syftar att ägna sig åt abortprofylaktisk verksamhet, och kuratorer för den psykiska barnavården. Kostnaderna för kursen uppskattas till 38 620 kronor, varav 15 320 kronor beräknas till undervisningsarvodet, 10 000 kronor till arvode åt biträdande lärare, 10 000 kronor till stipendier och 3 300 kronor till administration m. m. Med hänsyn till att administrationskostnaderna i huvudsak kan bestridas ur det nu i institutets statsbidrag ingående bidraget å 5 000 kronor till påbyggnadskurser erfordras enligt institutets beräkningar för nästa budgetår en medelsanvisning för den föreslagna mentalhygieniska kursen av 35 620 kronor.

2. *Uppflyttning av sekreterartjänsten.* Vid institutets omorganisation 1945 placerades sekreteraren och de biträdande lärarna i praktisk socialvård i samma lönegrad. I samband med tjänsteförtecknings-

revisionen 1952 flyttades nämnda lärarbefattningar upp i lönegrad 25 under det att tjänsten som sekreterare placerades i lönegrad 21. Institutets nuvarande sekreterare, som är socionom, har numera bland annat lärares rådgivande funktion beträffande studerande på den teoretiska linjen på samma sätt som biträdande lärare i praktisk socialvård har för studerande på sociala linjen och läraren i kommunal ekonomi och bokföring för studerande på kamerala och socialkommunala linjen. Sekreteraren svarar för utredningar, föredragningar och sekreterargöromål i lärarråd, undervisnings-, antagnings- och stipendienämnd, kontakten med timlärarna, schemaplanering och budgetplanering, utarbetande av årsberättelse, redigering av studiehandbok m. m. Det har vidare visat sig nödvändigt att överflytta en betydande del av de administrativa uppgifter, som tidigare utförts av rektor, på sekreteraren. Detta gäller bland annat anslagsframställningar och föredragning av dylika ärenden i styrelsen. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning föreslås att tjänsten som sekreterare vid institutet flyttas upp från lönegrad 21 till lönegrad 25.

7. **O m k o s t n a d e r o c h i n v e n t a r i e r.** Av den äskade höjningen avses 1 000 kronor för arbetsgivarbidrag enligt gällande bestämmelser om allmän sjukförsäkring. Till stöd för återstoden av höjningen åberopas främst angelägenheten av att institutet får ökade möjligheter att underhålla och förnya inventarierna.

10. **E n g å n g s a v g i f t e r t i l l s t a t e n s p e n s i o n s a n s t a l t.** Det äskade beloppet avses för tillgodoräkning av tjänsteår för fem av institutets befattningshavare, nämligen bibliotekarien, fil. lic. Ebon Anderson, biträdande läraren i praktisk socialvård, socionom G. Abrahamsson, revisor G. Lundberg, socionom, fil. kand. Karin Dahlberg och fil. kand. Greta Svanström.

Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg äskar för nästa budgetår en höjning av bidraget till institutet med 40 900 kronor. Höjningen föranledes — förutom av automatiska utgiftsökningar — av följande förslag:

- 1) höjning av rektors arvode från 3 000 till 3 500 kronor,
- 2) inrättande av en befattning som biträdande lärare i praktisk socialvård i lönegrad Ce 25,
- 3) samma förslag som framförts av institutet i Stockholm under punkt 4,
- 4) ökning med 300 kronor av medelsanvisningen till omkostnader.

Till stöd för det under sistnämnda punkt framlagda förslaget har åberopats, att ett nytt kollektivavtal medfört ökade kostnader för löner till städpersonalen.

Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet anhåller för nästa budgetår om en höjning av bidraget till institutet med 52 600 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar — av följande förslag:

- 1) samma förslag som framförts av institutet i Göteborg under punkt 1,
- 2) inrättande av en befattning som biträdande lärare vid den praktiska kursen i lönegrad Ce 25,
- 3) medelsanvisning till ett skrivbiträde i Cg 6 med halvtidstjänstgöring,
- 4) samma förslag som framförts av instituten i Stockholm och Göteborg under respektive punkt 4 och 3,

- 5) anvisande av 2 040 kronor till förstärkning av undervisningen i kommunal förvaltning m. m.,
- 6) ökning med 621 kronor av medelsanvisningen till omkostnader,
- 7) anvisande av 2 825 kronor till engångsavgifter till statens pensionsanstalt för läraren vid institutet D. S. A. Rinman.

Statskontoret framhåller att, i den mån ytterligare mentalhygieniska påbyggnadskurser anses påkallade, bidrag till dem bör utgå över reservationsanslaget till Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst. Ämbetsverket tillstyrker, att socialinstitutets i Stockholm bidrag till omkostnader uppräknas med 1 000 kronor för täckande av de ökade kostnaderna för arbetsgivarbidrag. *Statskontoret* ifrågasätter, huruvida det icke skulle vara tillfyllest, att tjänsten som bibliotekarie vid sistnämnda institut under ordinarie innehavarens tjänstledighet för uppdrag såsom ledamot av riksdagen uppehålles med en å halvtid tjänstgörande bibliotekarie.

Statskontoret, som i vad gäller förutberörda engångsavgifter till statens pensionsanstalt inhämtat yttrande från statens pensionsanstalt, upplyser, att för Dahlberg, Lundberg, Svanström och Rinman debiterade engångsavgifter avser tillgodoräkning av tjänstetid, som bortfallit i samband med höjning av pensionsunderlagen. Ämbetsverket vill icke motsätta sig, att statsbidrag beviljas för gäldande av dessa avgifter. Den för Abrahamsson debiterade avgiften avser tillgodoräknande av tjänstgöringstid vid institutet i Stockholm före inträde på SPA-reglementet. Enligt ämbetsverket bör statsbidrag medgivas högst med belopp som erfordras för att bereda tillgodoräkning till två tredjedelar av sådan tid. Med hänsyn till att staten icke ensam ekonomiskt svarar för verksamheten vid institutet ifrågasätter *statskontoret*, om icke bidrag bör utgå med endast 70 procent av ett på förut angivna sätt begränsat belopp. Av det till engångsavgift för Ebon Andersson äskade beloppet utgör enligt *statskontoret* 1 010 kronor avgift för tillgodoräknande av del av tjänstetid, som bortfallit i samband med höjning av pensionsunderlaget. Ämbetsverket vill icke motsätta sig, att statsbidrag utgår till denna avgift. Mot en ytterligare engångsavgift av 24 777 kronor äger Ebon Andersson tillgodoräkna dels återstoden av i samband med höjning av pensionsunderlaget borträknad tid, dels ock tjänsteår enligt 18 § 3 mom. SPA-reglementet. *Statskontoret* anser sig icke kunna tillstyrka, att statsbidrag helt eller delvis lämnas för gäldande av ifrågavarande högre engångsavgift med mindre Stockholms stad bidrager därtill i samma utsträckning som staten.

Övriga av institutens styrelser framlagda förslag är *statskontoret* ej berett biträda. Ämbetsverket framhåller, att de utgiftsökningar, som innefattas i föreliggande framställningar, synes helt komma att få bäras av statsverket. Enligt ämbetsverkets mening måste en höjning av de kommunala bidragen

till institutens verksamhet anses motiverad, varför en skyndsam omprövning av bidragsgrunderna bör komma till stånd.

Statens lönenämnd, som endast haft att yttra sig över socialinstitutets i Stockholm förslag om uppflyttning i högre lönegrad av sekreterartjänsten vid institutet, anser, att tjänsten bör placeras i lönegrad 23, därest kvalificerade uppgifter i av institutets styrelse angiven omfattning anförtros ifrågavarande befattningshavare.

Över förslaget om anordnande vid socialinstitutet i Stockholm av en mentalhygienisk påbyggnadskurs våren 1958 har yttranden inhämtats från *medicinalstyrelsen* och *familjerådgivningskommittén*. Medicinalstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att den föreslagna kursen kommer till stånd. Styrelsen framhåller särskilt, att behovet av kuratorer kommer att ytterligare kraftigt öka i samband med den pågående utbyggnaden av mentalsjukvården. Styrelsen hemställer, att 20 000 kronor anvisas till stipendier åt deltagare i kursen. Familjerådgivningskommittén finner kursen vara en värdefull förstärkning av utbildningskapaciteten på området. Kommittén biträder medicinalstyrelsens förslag om höjning med 10 000 kronor av det till stipendier äskade beloppet.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla, att *styrelserna för socialinstituten i Stockholm, Göteborg och Lund* i särskilda skrivelser hemställt om anvisande å tilläggsstat av respektive 2 100, 800 och 661 kronor, vilka belopp avses till täckande av havda, icke tidigare beräknade kostnader för arbetsgivarbidrag enligt gällande bestämmelser om allmän sjukförsäkring.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått har anslagsbeloppet för innevarande budgetår överskridits med 20 800 kronor i anledning av den av föregående års riksdag beslutade höjningen av stats-tjänstemännens löner m. m. För nästa budgetår bör anslaget uppräknas med nämnda belopp.

Det av styrelsen för socialinstitutet i Stockholm framlagda förslaget om anordnande av en mentalhygienisk påbyggnadskurs våren 1958 har tillstyrkts av såväl medicinalstyrelsen som familjerådgivningskommittén. Även för egen del finner jag vägande skäl tala för att denna kurs kommer till stånd. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att erforderliga medel anvisas härför. I likhet med statskontoret anser jag emellertid, att bidrag till kursen bör utgå ur reservationsanslaget till Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst. Kostnaderna för kursen beräknar jag till 37 800 kronor. Vid min uppskattning av medelsbehovet för kursen har jag beräknat 10 000 kronor till stipendier. Med anledning av medicinalstyrelsens och familjerådgivningskommitténs förslag om anvisande av 20 000 kronor till stipendier vill jag endast framhålla, att jag förutsätter att från kommunalt och annat håll liksom hittills kommer att anvisas medel till stipendier åt kursdeltagarna. För innevarande budgetår har 5 800 kro-

nor kunnat anvisas till en dylik kurs ur berörda kursanslag. En ytterligare medelsanvisning av 32 000 kronor skulle alltså erfordras och jag förordar därför, att reservationsanslaget till Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst höjes med nämnda belopp. Vid bifall härtill torde det nu i institutets statsbidrag ingående årliga bidraget av 5 000 kronor till påbyggnadskurser böra minskas med 3 300 kronor.

Under av statens lönenämnd angiven förutsättning tillstyrker jag, att sekreterartjänsten vid socialinstitutet i Stockholm från och med ingången av nästa budgetår placeras i lönegrad Ce 23. Institutets anslagsmedel till omkostnader och inventarier har för innevarande budgetår uppräknats med 5 000 kronor, varav 1 000 kronor beräknats till arbetsgivarbidrag. För nästa budgetår är jag endast beredd tillstyrka, att nämnda anslagsmedel uppräknas med 1 000 kronor eller det belopp, som ytterligare erfordras till arbetsgivarbidrag.

Institutets i Göteborg äskande om en höjning med 300 kronor av anslagsmedlen till omkostnader anser jag mig böra tillstyrka.

Till de av instituten i Stockholm och Lund gjorda framställningarna om anvisande av medel till vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt är jag av flera skäl icke beredd att i år taga ställning. Med anledning av vad statskontoret anfört rörande bland annat bidrag till dylika avgifter för bibliotekarien vid institutet i Stockholm har ärendet i denna del remitterats till institutet.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om uppräknning av vissa arvoden beräknar jag vidare under förevarande anslag för nämnda ändamål erforderliga medel. Härvid har jag utgått från, bland annat, att riksdagen icke riktar någon erinran mot att grunderna för examinationsarvodena ändras på sätt föreslagits i föreliggande anslagsframställningar.

Enär jag icke är beredd förorda, att i enlighet med föreliggande särskilda framställningar från instituten i Stockholm, Göteborg och Lund å tilläggsstat äskas begärda medel till bestridande av vissa arbetsgivarbidrag, beräknar jag i stället för nästa budgetår under förevarande anslag medel härtill, nämligen respektive 2 100, 800 och 661 kronor.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår icke med annat än automatiska utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar m. m. Det totala anslagsbehovet uppskattar jag till 737 000 kronor, vilket innebär en ökning med 61 100 kronor. Jag har härvid beräknat till institutet i Stockholm 327 400 kronor, till institutet i Göteborg 196 000 kronor och till institutet i Lund 179 000 kronor samt till den personliga professuren vid institutet i Stockholm förslagsvis 34 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 737 000 kronor.

[148] **77. Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	10 000	15 500
1955/56	5 000	7 498
1956/57 (statsliggaren s. 594)	10 000	
1957/58 (förslag)	42 000	

Med hänvisning till vad jag under närmast föregående anslagspunkt an-
fört och föreslagit rörande anordnande vid socialinstitutet i Stockholm av
en mentallhygienisk kurs våren 1958 förordar jag, att detta reservations-
anslag för nästa budgetår höjes med 32 000 kronor till 42 000 kronor. Det
torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets
disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattnings-
havare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1957/58
anvisa ett reservationsanslag av 42 000 kronor.

[149] **78. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare.** Till detta
ändamål anvisades för ett vart av budgetåren 1945/47 ett anslag av 26 000
kronor. För budgetåren 1947/57 har anslaget med hänsyn till uppkommen
reservation uppförts med lägre belopp, för innevarande budgetår sålunda
med 10 000 kronor. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t må av årets anslag
jämte reserverade medel tagas i anspråk dels högst 16 000 kronor för an-
ordnande av fortsättnings- och repetitionskurser, dels högst 9 000 kronor
för stipendier och resekostnadsbidrag åt kursdeltagare.

Medicinalstyrelsen förordar, att under budgetåret 1957/58 anordnas två
fortsättnings- och repetitionskurser. Med hänsyn till att vid utgången av
innevarande budgetår en reservation av minst 14 000 kronor beräknas före-
ligga anser medicinalstyrelsen, att medelsanvisningen för nästa budgetår
kan begränsas till 10 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslaget i enlighet med medi-
cinalstyrelsens förslag uppföres med oförändrat belopp. Det torde få an-
komma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av medicinalstyrelsen,
meddela närmare bestämmelser om anslagsmedlens disposition. Jag hem-
ställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av
10 000 kronor.

[150] **79. Garantilånenämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	57 000	51 620
1956/57 (statsliggaren s. 595)	58 200	
1957/58 (förslag)	62 900	

Garantilånenämnden hemställer, att detta förslagsanslag ökas med 2 700 kronor. Ökningen är av automatisk natur.

Departementschefen. Garantilånenämndens beräkning av de automatiska utgiftsökningarna under anslaget ger mig icke anledning till erinran. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 2 000 kronor. Ifrågavarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 4 700 kronor till 62 900 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för garantilånenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	14 100
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	36 200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 600

Summa kronor 62 900

b) till *Garantilånenämnden: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 62 900 kronor.

[151] 80. Garantilånenämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	21 100	18 538
1956/57 (statsliggaren s. 596)	20 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

Garantilånenämnden föreslår beträffande detta anslag ingen annan förändring än en höjning med 200 kronor av anslagsposten till reseersättningar och en häremot svarande sänkning av anslagsposten till övriga utgifter.

Departementschefen. Jag biträder garantilånenämndens förslag. Detta anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 20 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garantilånenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

[152] 81. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	75 000	63 361
1956/57 (statsliggaren s. 596)	75 000	
1957/58 (förslag)	75 000	

Garantilånenämnden föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Under 1955/56 beviljade garantilånenämnden statlig kreditgaranti för 1 016 akademikerlån och 12 polislån med sammanlagt 11,02 miljoner kronor. I amorteringar inflöt 6,77 miljoner kronor, varför den utestående garantisumman under 1955/56 ökade med 4,25 miljoner kronor till 56,32 miljoner kronor per den 30 juni 1956, fördelade på 7 270 akademikerlån och 196 polislån. Under budgetåret 1955/56 avskrevs å fem akademikerlån 63 361 kronor på grund av låntagarnas frånfalle. För närvarande är ytterligare sex dödsfall anmälda hos nämnden aktualiserande avskrivning av en garantisumma på cirka 50 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder garantilånenämndens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[153] 82. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	10 000	—
1954/55	10 000	6 905
1955/56	10 000	13 886
1956/57 (statsliggaren s. 596)	10 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

Garantilånenämnden föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 20 000 kronor. Nämnden anför därvid följande.

Redan under innevarande budgetår kan en ökad belastning på anslaget förutses, enär för närvarande till garantilånenämnden anmäls tre bland låntagarna inträffade dödsfall, vilka aktualiserar avskrivning av en garantisumma på 19 800 kronor jämte mindre räntebelopp.

Under 1955/56 beviljade statsstipendienämnderna garantilån till studerande i 5 429 fall med sammanlagt 17,00 miljoner kronor och garantilånenämnden garantilån till flyktingstudenter i 42 fall med sammanlagt 0,13 miljoner kronor. Till och med den 30 juni 1956 har därmed beviljats 65,28 respektive 0,67 miljoner kronor, fördelade på 11 245 respektive 110 låntagare. Av dessa garantisummor kvarstod vid samma tidpunkt 48,25 respek-

tive 0,59 miljoner kronor såsom aktuell låneskuld inom ifrågavarande låneformer. Mellanskillnaden cirka 17 miljoner kronor har till större delen överförts till akademikerlån, men mindre belopp har även amorterats utan att sådan överföring skett och en mindre del beviljad kreditgaranti har icke utnyttjats.

Under budgetåret 1955/56 har 13 885 kronor av förevarande anslag tagits i anspråk genom Kungl. Maj:ts beslut om avskrivning av tre garanti-lån till studerande, sedan låntagarna avlidit.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att förevarande anslag i överensstämmelse med garantilånenämndens förslag uppräknas med 10 000 kronor till 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

[154] **83. Bidrag till inventarier i studentbostadshus**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	400 000	175 958
1956/57 (statsliggaren s. 596)	450 000	
1957/58 (förslag)	450 000	

Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 99 angående studentsociala stödåtgärder m. m. framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag godkänna i propositionen angivna grunder för tertiärlån och tillägglån till uppförande av studentbostadshus (statsutskottets utlåtande 1950: 172 och riksdagens skrivelse 1950: 314). Därvid förutsattes, att bidrag till kostnaderna för inventarier i studentbostadshusen skulle utgå ur ett särskilt anslag å riksstaten. Beträffande detaljerna för det statliga stödet för uppförande av studentbostadshus torde få hänvisas till propositionen, s. 61 ff.

Anslag till bidrag till inventarier i studentbostadshus har anvisats först från och med budgetåret 1951/52. Bidrag har hittills utgått med högst 1 100 kronor per rum. Bidrag utgår endast för anskaffandet av den första uppsättningen inventarier. Frågan om bidrag prövas och avgöres av Kungl. Maj:t.

Av de hittills anvisade anslagen å sammanlagt 2 300 000 kronor har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut disponerat tillhoppa 1 857 500 kronor. För närvarande föreligger framställningar om bidrag med sammanlagt 1 184 700 kronor. Det synes mig emellertid med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för byggnadsföretagens färdigställande vara tillräckligt att för nästa budgetår räkna med ett anslagsbehov av 450 000 kronor. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med detta belopp, vilket innebär oför-

ändrad medelsanvisning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inventarier i studentbostadshus* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kronor.

[155] **84. Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 200	2 200
1956/57 (statsliggaren s. 597)	2 200	
1957/58 (förslag)	2 200	

I enlighet med en av Sveriges förenade studentkårer gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 2 200 kronor.

[156] **85. Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.** Detta anslag är uppfört med 39 600 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Uppsala för anordnande av en praktisk-pedagogisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare i Uppsala läsåret 1956/57	7 300
2. Bidrag till Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelning i Lund för anordnande av en praktisk-pedagogisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare i Lund läsåret 1956/57	7 300
3. Bidrag till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskolas lärarutbildningsverksamhet läsåret 1956/57	25 000
Summa kronor	39 600

Uppsala lokalavdelning av Sveriges yngre läroverkslärares förening hemställer, att bidraget till avdelningen för nästa budgetår uppföres med i runt tal 9 500 kronor, innebärande en höjning med 2 200 kronor. Till stöd härför åberopas angelägenheten av att kursen utvidgas och göres helt avgiftsfri. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker framställningen.

Lunds lokalavdelning av Sveriges yngre läroverkslärares förening anholder för nästa budgetår om ett bidrag av i runt tal 10 700 kronor, vilket

innebär en höjning med 3 400 kronor. Höjningen betingas dels av att inga kursavgifter framdeles förutsättes skola utgå, dels ock av förslag om utbyggnad av kursen och höjning av vissa auskultationsarvoden. *Överstyrelsen* biträder framställningen.

Föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola föreslår, att bidraget till föreningens lärarutbildningsverksamhet höjes med 10 000 kronor till 35 000 kronor. Till stöd härför åberopas verksamhetens starkt ökade omfattning. *Överstyrelsen* tillstyrker en höjning med 5 000 kronor.

Departementschefen. Vad beträffar frågan om bidrag till de praktisk-pedagogiska kurserna i Uppsala och Lund torde jag få erinra om att bidraget för vardera kursen för innevarande budgetår ökats med 2 300 kronor till 7 300 kronor. Jag anser mig icke för nästa budgetår böra tillstyrka någon ytterligare höjning av dessa bidrag, vilka alltså för nästa budgetår torde böra utgå med oförändrade belopp. Till föreningen kursverksamhetens vid Stockholms högskola lärarutbildningsverksamhet förordar jag ett bidrag av 27 400 kronor, vilket innebär en med 2 400 kronor ökad medelsanvisning. Förevarande anslag torde sålunda för nästa budgetår böra höjas med 2 400 kronor till 42 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 42 000 kronor.

[157] 86. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	23 900	23 900
1956/57 (statsliggaren s. 597)	36 500	
1957/58 (förslag)	54 700	

Det för innevarande år anvisade anslaget disponeras på följande sätt:

1. Kurs för utbildande av laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner	16 000
2. Bidrag till svenska laboratrisföreningens kursverksamhet	20 500
<u>Summa kronor</u>	<u>36 500</u>

Det under 1 angivna beloppet å 16 000 kronor förvaltas av en kursnämnd, bestående av tre ledamöter av karolinska institutets lärarkollegium och tre medlemmar av svenska preparatrisföreningens styrelse. För nästa budgetår har *nämnda styrelse* för anordnande i Stockholm av en kurs för utbildande av laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner hemställt om en med 8 860 kronor till 24 860 kronor höjd medelsanvisning. Den begärda höjningen avser att möjliggöra en ökning av antalet undervisnings-

timmar samt en höjning av kursledararvodet och vissa lärararvoden. Därjämte har styrelsen anhållit, att samma belopp, 24 860 kronor, måtte anvisas till dels en motsvarande kurs i Uppsala, dels ock en i Lund-Malmö. Till stöd för den sålunda föreslagna utökningen av föreningens kursverksamhet har åberopats, att det råder en påtaglig brist på utbildade och väl kvalificerade preparatriser samt att den nuvarande kursen i Stockholm icke är tillfyllest för att täcka utbildningsbehovet. Styrelsen har slutligen hemställt om anvisande av 3 000 kronor till fortbildningskurser för preparatriser. Sammanlagt innebär styrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår en medelsanvisning av i runt tal 77 600 kronor. Förutnämnda *kursnämnd* biträder styrelsens framställning. *Medicinska fakulteterna i Uppsala och i Lund* har vidare i skrivelser till föreningen framhållit vikten av att de planerade utbildningskurserna i Uppsala och Lund-Malmö kommer till stånd.

Medicinalstyrelsen finner det angeläget, att utbildning av preparatriser äger rum även på andra ställen än Stockholm, och biträder förslaget om en kurs i Lund-Malmö. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande behovet av utbildade preparatriser anser styrelsen att med anordnande av en utbildningskurs i Uppsala bör tills vidare anstå. Då avståndet till Stockholm är relativt obetydligt, torde det icke heller medföra väsentliga olägenheter att hänvisa de blivande eleverna från uppsalaområdet till Stockholm framhåller styrelsen.

Det under 2 angivna beloppet avser fortbildning för i yrket redan anställda laboratriser. Kursverksamheten står under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. *Laboratrisföreningens styrelse* har hemställt, att ett oförändrat belopp av 20 500 kronor måtte anvisas till föreningens fortbildningsverksamhet. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* tillstyrker bifall till framställningen.

Sistnämnda förening har vidare i särskild skrivelse för nästa budgetår anhållit om en medelsanvisning av i runt tal 160 000 kronor till fyra kurser för utbildning av kliniskt-kemiska laboratriser och bakteriologlaboratriser.

Departementschefen. Jag finner en viss förstärkning av medelsanvisningen till den av preparatrisföreningen vid karolinska institutet anordnade kursverksamheten för laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner påkallad och tillstyrker därför, att densamma ökas med 1 100 kronor till 17 100 kronor. Förslag har även framförts om anvisande av medel för anordnande av en motsvarande kurs såväl i Uppsala som i Lund-Malmö. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag mig i avvaktan på vidare erfarenheter rörande utbildningsbehovet endast böra förorda, att medel för nästa budgetår anvisas till en sådan kurs i Lund-Malmö. För ändamålet beräknar jag samma belopp som för kursen i Stockholm, d. v. s. 17 100 kronor. Föreningens begäran om anslagsmedel till fortbildningskurser är jag ej beredd biträda.

Vad gäller laboratrisföreningens framställningar tillstyrker jag förslaget om oförändrad medelsanvisning, 20 500 kronor, till föreningens fortbildningsverksamhet. Däremot är jag av flera skäl ej beredd att nu taga ställning till föreningens framställning om bidrag till utbildningskurser för laboratriser.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 54 700 kronor, vilket innebär en höjning med 18 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av laboratoriebiträden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 54 700 kronor.

F. Tekniska högskolor

[158] 1. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: **Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	65 700	68 831
1956/57 (statsliggaren s. 598)	71 000	
1957/58 (förslag)	75 000	

Överstyrelsen hemställer om erforderlig uppräknig av anslaget på grund av löneklassuppflyttningar och riksdagens beslut om höjning av statstjänstemännens löner under år 1956 m. m.

Departementschefen. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål erforderliga medel under förevarande anslag. Vidare torde under anslaget medel böra beräknas för de av överstyrelsen avsedda automatiska utgiftsökningarna. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 75 000 kronor, innebärande en höjning med 4 000 kronor, och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	25 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	17 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	22 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 700
Summa kronor	75 000

- b) till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[159] 2. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 300	12 350
1956/57 (statsliggaren s. 598)	13 800	
1957/58 (förslag)	13 200	

Delposten till övriga expenser är för innevarande budgetår uppförd med 6 400 kronor. Av detta belopp avser 5 600 kronor löpande utgifter och 800 kronor utgifter av engångsnatur.

Överstyrelsen föreslår att omkostnadsanslaget för nästa budgetår minskas med 600 kronor. Enligt överstyrelsens beräkningar tillkommer under delposten till övriga expenser en automatisk utgiftsökning av cirka 200 kronor till följd av höjd timersättning för städning. Genom bortfall av nyssnämnda engångsbelopp av 800 kronor skulle omkostnadsanslaget — under vilket överstyrelsen beräknar oförändrad medelsanvisning i övrigt — kunna minskas med det föreslagna beloppet.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde ifrågasvarande anslag för nästa budgetår böra minskas med 600 kronor till 13 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen* för de tekniska högskolorna: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 13 200 kronor.

[160] 3. Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	6 010 000	6 424 677
1956/57 (statsliggaren s. 598)	7 710 000	
1957/58 (förslag)	9 965 000	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslår att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 2 456 000 kronor till 10 166 000 kronor. Förslaget grundar sig på en framställning från *kollegienämnden vid högskolan*. Av höjningen avser 401 500 kronor löneklassförändringar och automatiskt ökade utgifter på grund av 1956 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under 1956 m. m. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag.

A. Basorganisationen.

1. Ökning av medelsanvisningen till förste assistenter med 689 000 kronor för inrättande av 46 befattningar.
2. Ökning av medelsanvisningen till teknisk biträdespersonal med 394 000 kronor.

B. Övriga förslag.

1. En ny professur i gasdynamik i Co 14 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet.
2. En ny professur i mikrovågsteknik i Co 14 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i radioteknik IV.
3. En ny professur i vägbyggnad i Co 14 med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i ämnet.
4. En ny professur i konstruktionslära i Co 14.
5. En ny professur i fastighetsekonomi i Co 14.

6. En ny professur i mekanisk värmeteori och kylteknik i Co 14 från och med budgetåret 1958/59.
7. En ny laboratur i fysik i Ca 34.
8. En ny laboratur i hållfasthetslära i Ca 34 med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet.
9. En ny befattning som förste driftingenjör i elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik i Ce 31.
10. En ny befattning som driftingenjör i radioteknik i Ce 27.
11. Höjning av arvoden till speciallärarna i allmän kemi, ritteknik I, ritteknik II, maskinlära I, rättskunskap, nationalekonomi, teknisk hygien, kemi, allmän geologi, planmätning och nivellering, elektroteknik II, maskinlära II, värmeteknik samt frihandsteckning och modellering.
12. Höjning av arvoden till biträdande lärarna i tillämpad matematik, matematisk fysik, fysik II, elektronik samt elektroteknisk materiallära.
13. Utökning av den med speciallärarbefattningen i regleringsteknik förenade undervisningsskyldigheten.
14. Utökning av den med speciallärarbefattningen i installationsteknik för flygplan förenade undervisningsskyldigheten.
15. En ny befattning som speciallärare i elektroteknik III.
16. En ny befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement III samt omändring av nuvarande befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement till befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement I.
17. En ny befattning som biträdande lärare i flygteknik.
18. En ny befattning som biträdande lärare i elektromaskinlära.
19. En ny befattning som biträdande lärare i telegrafi och telefoni.
20. En ny befattning som biträdande lärare i radioteknik IV.
21. En ny befattning som biträdande lärare i organisk kemi.
22. Ersättning till speciallärare m. fl. för minskade löneförhöjningar vid tjänstledighet för deltagande i exkursioner och fältövningar m. m.
23. En ny befattning som forskardocent i Ce 30.
24. Höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för den löpande verksamheten med 330 000 kronor och i samband därmed ökning av anslagsposten till rörligt tillägg med 77 000 kronor.
25. Höjning av arvoden åt rektor, prorektor och avdelningsföreståndare.
26. En ny arvodesbefattning som kurator.
27. En ny befattning som förste biblioteksassistent i Ce 17.
28. Ordinariesättning av en befattning som kansliskrivare i Ce 15 samt inrättande av två nya befattningar som kanslibiträde i Ca 11.
29. Ordinariesättning av en befattning som kontorist i Ce 13, uppflyttning av en kontorsbiträdesbefattning i Ca 8 till kanslibiträdesbefattning i Ca 11 samt inrättande av en ny befattning som kanslibiträde i Ce 11.
30. En ny befattning som telefonist (kontorsbiträde) i Ce 8.
31. En ny befattning som kanslibiträde i Ce 11 vid institutionerna för kulturteknik och fastighetsteknik.
32. Uppflyttning av en befattning som uppsyningsman i Ca 13 till befattning som materialförvaltare i Ca 14.

33. En ny befattning som gårdskarlar i Ce 10.
34. En ny befattning som instrumentmakare i Ce 16 och elva nya befattningar som institutionsvaktmästare i Ce 14.
35. En ny befattning som bokbindare i Ce 12 och en ny befattning som expeditionsvakt i Ce 10 samt uppflyttning av en befattning som bokbindare i Ce 12 till befattning som bokbinderiförman i Ce 14.
36. Ordinariesättning av en kontorsbiträdesbefattning i Ce 8.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de framställningar från överstyrelsen, vilka jag ansett mig böra helt eller delvis biträda. Jag tillåter mig att i övrigt få hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Förstärkning av basorganisationen.

Punkt 1. Till den andra etappen av förstärkningen av basorganisationen vid de tekniska högskolorna, vilken avsetts skola genomföras från och med budgetåret 1957/58 (prop. 1956: 1; VIII ht; s. 338), hör inrättande av 43 nya befattningar som förste assistent vid tekniska högskolan i Stockholm i enlighet med ett av överstyrelsen i dess petita för budgetåret 1956/57 framfört förslag. *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av ytterligare fyra befattningar som förste assistent med hänsyn till att tidigare vakanta professurer blivit besatta och till att nya professorer tillkommit. *Överstyrelsen* är för sin del beredd att förorda tre befattningar utöver förut beräknat antal av 43 eller sålunda tillhoppa 46 befattningar som förste assistent för förstärkning av basorganisationen, vilket innebär ett medelsbehov för grundlöner av i runt tal 530 000 kronor, vartill kommer därå belöpande rörligt tillägg med 159 000 kronor.

Punkt 2. I fråga om den del av basorganisationen, som omfattar den tekniska biträdespersonalen, har *kollegienämnden* bland annat anfört följande. Den s. k. basorganisationskommittén har föreslagit att 39 befattningar som laboratoriebiträde i Cg 11 skulle inrättas men har förutsatt, att det skulle ankomma på högskolan att inkomma med tilläggsäskanden i den mån nya institutioner tillkommer eller institutioner med tidigare vakans erhållit ordinarie innehavare. Så är fallet dels med institutionen för fastighetsteknik, dels med institutionen för kulturteknik, varför vid var och en av dem bör inrättas en befattning som laboratoriebiträde.

Överstyrelsen erinrar om att överstyrelsen vid sitt ställningstagande till basorganisationskommitténs förslag beräknat det ökade medelsbehovet för teknisk biträdespersonal till 360 000 kronor för högskolan. Med hänsyn till den numera vidtagna höjningen av statstjänstemännens löner bör enligt överstyrelsen detta belopp uppräknas till 374 000 kronor. I anslutning till kollegienämndens förslag beräknar överstyrelsen för de nu tillkommande institutionerna i fastighetsteknik och kulturteknik ett ytterligare medelsbehov av i runt tal 20 000 kronor eller sålunda tillhoppa en ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål av 394 000 kronor.

B. Övriga förslag.

Punkt 2. *Kollegienämnden* har — under hänvisning till ett yttrande i ärendet av avdelningskollegiet för avdelningen för elektroteknik — upprepat sitt äskande om inrättande av en professur i mikrovågsteknik.

Avdelningskollegiet har i nämnda yttrande bland annat anfört följande. I stormakterna insattes redan före utbrottet av det senaste världskriget ett intensivt forsknings- och utvecklingsarbete på ultrahörfrekvensområdet, främst på den tillämpning, som benämnes radar. Det är numera allmänt känt, att det var engelsmännens försprång med radartekniken, som gav Royal Air Force möjlighet att avvärja flygangreppen 1940. Det är också väl bekant, att man i Förenta Staterna fick till stånd en forskningsorganisation med det avsiktligt vilseledande namnet Radiation laboratory, arbetande med radar och närbesläktade tillämpningar, och att endast tillgången på forskare satte en gräns för detta väldiga forskningsföretag, trots att man därvid mobiliserade icke blott radiotekniker utan också fysiker, matematiker och kemister. Den tillverkning av militär ultrahörfrekvensmateriel, som blev resultatet härav, fick en omfattning som överträffade den amerikanska bilindustrin före kriget. Utan att ingå på detaljer kan man av dessa allmänna fakta lätteligen inse, vilken utomordentligt stor betydelse ultrahörfrekvenstekniken befanns äga i ett modernt krig.

Efter kriget har ultrahörfrekvenstekniken öppnat nya möjligheter för den fredliga utvecklingen, i första hand inom olika grenar av telekommunikationstekniken men även på andra områden. Det är ett ytterst lovande fält för teknisk forskning, som man här kommit in på, och framstegen följer varandra så snabbt, att även fackmannen har svårt att hålla sig à jour med utvecklingen. Vår tidigare högt utvecklade inhemska teletekniska industri kommer tvivelsutan att i hög grad beröras av dessa framsteg inom ultrahörfrekvenstekniken, men därvid är vi svårt handikappade av den eftersläpning som blivit en följd av krigsårens isolering. På grund av den åter växande krigsfaran har man i de på detta område ledande länderna ånyo börjat omge de ultrahörfrekvenstekniska framstegen med en sekretess, som alltmer försvårar våra möjligheter att tillgodogöra oss utvecklingen på andra håll och som tvingar oss att vidtaga lämpliga åtgärder för att stärka vår egen beredskap, både med tanke på ultrahörfrekvensteknikens militära betydelse och med tanke på konkurrenskraften hos vår industri i fredstid.

Vad som från högskolan kan göras för att främja den inhemska utvecklingen av ultrahörfrekvenstekniken är närmast att inrätta en professur i detta viktiga ämne. Att en sådan professur med tiden skulle bli nödvändig förutsågs och påpekades redan då läroämnet ultrahörfrekvensteknik för sju år sedan utbröts ur radiotekniken och en befattning som biträdande lärare inrättades för undervisning däri. Man kan säga, att ultrahörfrekvenstekniken skiljer sig ungefär lika mycket från den vanliga radiotekniken, som denna skiljer sig från telefontekniken. Inrättandet av en professur i ultrahörfrekvensteknik ter sig därför som ett logiskt och naturligt steg. Då professurerna i radioteknik samt telegrafi och telefoni äskades 1935, skedde detta 10—15 år efter den moderna teleteknikens tillkomst. Om man betänker, att vi nu befinner oss i samma tidrymd efter ultrahörfrekvensteknikens än mera revolutionsartade genombrott, torde det ej få anses för tidigt att nu framföra äskande om denna tredje teletekniska professur och att göra det med all den kraft som frågans militära och industriella betydelse kräver.

Överstyrelsen understryker ämnesrådets alltmera ökade betydelse för såväl militära som civila ändamål och tillstyrker — liksom i anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 — det föreliggande förslaget. Vid bifall

till detta bör enligt överstyrelsen den nuvarande befattningen som biträdande lärare i radioteknik IV — med ett arvode av 5 350 kronor — in- dragas.

Punkt 7. En av avdelningskollegiet och avdelningsrådet för avdelningen för teknisk fysik tillsatt *kommitté* har i ett den 17 juni 1955 dagtecknat yttrande framlagt ett fullständigt förslag för ifrågavarande avdelningsorganisation och däri som en första och ofrånkomlig åtgärd föreslagit en dubblering av laboraturen i fysik. Den sedan många år vid högskolan befintliga professuren i fysik förstärktes första gången från och med budgetåret 1946/47 genom tillkomsten av en laboratur i fysik och andra gången från och med budgetåret 1949/50 genom inrättandet av ytterligare en professur. När laboraturen inrättades hade laboratorn att föreläsa för 219 studerande samt att leda laborationer för 28. Från och med budgetåret 1957/58 kommer motsvarande antal studerande att uppgå till 374 och 60.

Kollegienämnden har — med hänsyn till det stora antal studerande och till vikten av gedigen undervisning i det grundläggande ämnet fysik — funnit det ofrånkomligt att fysiklaboraturen dubblas och därför hemställt att en ny laboratur i fysik måtte inrättas från och med budgetåret 1957/58.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 8. Under de senaste åren har undervisningen i de grundläggande ämnena — särskilt då i matematik och mekanik — utbyggts genom att ett antal laboraturer inrättats. Så har ock skett i det grundläggande ämnet byggnadsstatik. I det likaledes grundläggande ämnet hållfasthetslära kommer från och med höstterminen 1956 så många studerande att undervisas, att det enligt *kollegienämndens* mening icke längre kan anstå med inrättandet av en laboratur i hållfasthetslära.

I stället för den nuvarande befattningen som biträdande lärare (arvode 5 450 kronor) har nämnden därför föreslagit inrättande av en laboratur, varvid i laboratorns uppgift skulle ingå gruppundervisning såväl inom den allmänna kursen för de studerande inom avdelningarna för teknisk fysik, maskinteknik och skeppsbyggnad som inom den mindre kursen för de studerande inom avdelningarna för elektroteknik och bergsvetenskap. Laboratorns undervisningsskyldighet skulle i genomsnitt omfatta 6 veckotimmar under båda terminerna, vartill skulle komma viss undervisning på licentiatstadiet.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 10. *Kollegienämnden* har — under hänvisning till en framställning från föreståndaren för institutionen för radioteknik — föreslagit inrättande av en tjänst som driftingenjör i radioteknik i Ce 27 och därvid bland annat anfört följande.

Ett flertal av högskolans laboratorier har nu nått sådan storleksordning och erhållit så värdefull och ömtålig utrustning att ansvaret för och handhavandet av densamma icke kan eller skäligen bör åvila en förste assistent — särskilt som dessa befattningar är placerade i Cg 21 eller Cg 23 och har karaktären av utbildnings- och passageplatser. *Kollegienämnden* avser att successivt framföra äskanden om inrättandet av driftingenjörsbefattningar för vissa av de större laboratorierna men begränsar sig nu till att äska inrättandet av en dylik befattning för institutionen för radioteknik.

Överstyrelsen framhåller, att behovet av förevarande tjänst kommer att skärpas genom den ökning av studerandeantalet vid avdelningen för elektroteknik, som avses skola genomföras hösten 1956. Denna ökning torde

enligt överstyrelsen komma att särskilt drabba institutionen för radioteknik med tillhörande laboratorier (för radioteknik, mikrovågsteknik och elektroakustik) och även påkalla en utvidgning av dessa. Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkterna 11 och 12 (kostnadsökning 6 750 kronor respektive 5 000 kronor). I samband med ökningen av antalet studerande vid vissa avdelningar inom högskolan har *kollegienämnden* hemställt om en uppräknig av arvodena för nu ifrågavarande speciallärare och biträdande lärare.

Överstyrelsen har funnit sig böra tillstyrka samtliga ifrågavarande förslag, varvid överstyrelsen med avseende på arvodesberäkningarna företagit de jämkningar, som föranledes av den genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 genomförda allmänna regleringen av de med befattningarna såsom speciallärare och biträdande lärare vid de tekniska högskolorna förenade arvodena.

Punkt 13 (arvodeshöjning 2 300 kronor). *Kollegienämnden* har framhållit, att regleringstekniken under det senaste decenniet kommit att hastigt få alltmera ökad betydelse — särskilt i samband med reglering av flygmotorer, autonavigering och dylikt. Ämnet har enligt nämnden även fått väsentligt ökad betydelse för reglering av fysikaliska och kemiska processer, för fjärrmanövrering och för arbetsmaskiner i allmänhet. *Kollegienämnden* har under ett antal år äskat ökning av undervisningsskyldigheten och viss kursuppdelning för den befintliga speciallärarbefattningen. Undervisningsskyldigheten omfattar för närvarande 49 timmar föreläsningar och 35 timmar övningar. Nämnden har nu föreslagit en omreglering av arvodet, vilket tillstyrkes av *överstyrelsen*.

Punkt 15 (arvode 6 000 kronor). Syftet med den föreslagna nya befattningen som speciallärare i elektroteknik III är i huvudsak att få till stånd en rationellare uppläggning av undervisningen i ämnet elektroteknik. Den nuvarande specialläraren i elektroteknik I undervisar skilda årskurser inom ett flertal olika avdelningar. Av *kollegienämndens* framställning inhämtas att en dylik undervisning, avseende studerande med ofta olika förkunskaper, visat sig mindre ändamålsenlig. Föreliggande förslag sammanhänger med det under *punkt 18* nämnda förslaget om inrättande av en befattning som biträdande lärare i elektromaskinlära. Enligt *kollegienämndens* förslag bör såväl specialläraren i elektroteknik III som nu nämnde biträdande lärare i elektromaskinlära övertaga undervisningen i elektroteknik för grupper av studerande med speciella förkunskaper och studieinriktning. Specialläraren i elektroteknik III avses sålunda för flygteknikerna och den biträdande läraren i elektromaskinlära för de studerande i teknisk fysik. Anordningen beräknas medföra en icke oväsentlig tidsvinst för de studerande. — Enligt nämndens uppfattning synes med hänsyn till ökningen av antalet studerande arvodet för specialläraren i elektroteknik I icke komma att påverkas av den avlastning av dennes undervisningsbörda, som förverkligandet av nu berörda förslag kan väntas medföra. Sistnämnda arvode har därför föreslagits utgå med oförändrat belopp.

Överstyrelsen tillstyrker båda nu berörda förslag.

Punkt 16 (arvode 4 350 kronor respektive arvodeshöjning med 300 kronor). Undervisning i läran om maskinelement, avsedd för skilda årskurser inom vissa avdelningar, meddelas för närvarande genom en professor. Kursens tyngdpunkt är förlagd till de grovmekaniska maskinelementen, deras beräkning och egenskaper samt framställningsförfarande jämte ekonomiska synpunkter på materialval, hållfasthetsdata och framställningskostnader.

En av avdelningskollegiet och avdelningsrådet vid avdelningen för teknisk fysik tillsatt gemensam *kommitté* — vilken utarbetat ett förslag till avdelningens framtida organisation — har uttalat, att de tekniska fysikernas tillämpade verksamhetsområden främst ligger inom instrument- och finmekaniken och att med hänsyn härtill en befattning som biträdande lärare bör inrättas för avdelningen. Undervisningen skulle omfatta tillhoppa 42 timmar föreläsningar och 56 timmar övningar.

Kollegienämnden — som helt anslutit sig till kommitténs uppfattning — har hemställt att en ny befattning som biträdande lärare i maskinelement III inrättas från och med budgetåret 1957/58. I anslutning härtill har nämnden föreslagit, att den nuvarande befattningen som biträdande lärare i läran om maskinelement, vilken är avsedd för de studerande inom avdelningen för elektroteknik, ändras till en befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement I. Samtidigt har nämnden hemställt att arvodet till denna lärare med hänsyn till ökningen av antalet studerande höjes med 300 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens förslag.

Punkt 18 (arvode 2 400 kronor). Beträffande motiveringen hänvisas till vad som förut anförts under punkt 15.

Punkt 19 (arvode 5 950 kronor). Sedan budgetåret 1949/50 har provisorisk undervisning varit anordnad i autoteleteknik på så sätt, att en av telestyrelsen till förfogande ställd och av telefonaktiebolaget L. M. Ericsson avlönad lärare varit knuten till professuren i telegrafi och telefoni. Kollegienämnden har upprepade gånger framfört äskande om inrättandet av en befattning som biträdande lärare i telegrafi och telefoni, och såväl avdelningskollegiet som avdelningsrådet för avdelningen för elektroteknik har likaledes upprepade gånger kraftigt understrukt, att frågan om undervisningen i autoteleteknik snarast måste lösas.

Avdelningskollegiet har nu föreslagit inrättande av en speciallärarbefattning i autoteleteknik med 42 timmar föreläsningar och 42 timmar övningar samt hänvisat till vad avdelningsrådet anfört härom. *Avdelningsrådet* har understrukt, att ett mycket starkt behov av ingenjörer med inriktning på autoteleteknik gör sig kännbart, icke blott när det gäller automattelefoni utan överallt, där elektroniska hjälpmedel utnyttjas för automatisering. Rådet har i anslutning härtill framhållit att tillfredsställande undervisning bör meddelas ej blott i automattelefoni utan även i sådana grundläggande stycken att den kan tillämpas på alla hithörande områden: signalsystem och automatik inom kraftteknik och kommunikationsteknik (järnvägar, spårvägar och flyg), automatisering av produktionsprocesser och sist men inte minst viktigt, automatisk behandling av numeriska data (räkne- och bokföringsmaskiner m. m.).

Kollegienämnden har för sin del intagit den ståndpunkten, att undervisningen bättre kan sammanhållas, om en befattning som biträdande lärare i telegrafi och telefoni inrättas i stället för att ämnet — såsom avdelningskollegiet denna gång föreslagit — uppdelas mellan en professur och en speciallärarbefattning.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens förslag.

Punkt 20 (arvode 5 500 kronor). Med beaktande av den snabba utvecklingen inom det teletekniska området har *kollegienämnden* hemställt, att en ny befattning som biträdande lärare i radioteknik inrättas. Befattningen är avsedd dels för undervisning i pulsteknik och transistorteknik, dels för möjliggörande av ökad licentiatundervisning från professors sida.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 22. Beträffande frågan om ersättning till speciallärare m. fl. för mistade löneförmåner vid tjänstledighet för deltagande i exkursioner och fältövningar m. m. har *kollegienämnden* hemställt, att som kompensation för minskad arbetsförtjänst för speciallärare och biträdande lärare per fältövningsdag måtte utgå 50 kronor samt för assistent 35 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att de speciallärare, biträdande lärare och assistenter, som deltagit i exkursioner och fältövningar i förekommande ämnen vid högskolan, i regel är stats- eller kommunalanställda befattningshavare, vilka i viss utsträckning nödgas taga tjänstledighet för att fullgöra ifrågasvarande med lärarbefattningen förenade åliggande och därvid mista sina löneförmåner. Överstyrelsen erinrar därvid om att nuvarande ersättningsbestämmelser icke medge någon särskild gottgörelse härför. I likhet med kollegienämnden finner överstyrelsen det erforderligt, att åtgärder vidtages till undanröjande av detta missförhållande. Överstyrelsen är emellertid icke beredd att tillstyrka det av kollegienämnden härutinnan framförda förslaget. För egen del förordar överstyrelsen, att till stats- eller kommunalanställd speciallärare, biträdande lärare och assistent vid de tekniska högskolorna må vid exkursioner och fältövningar utgå ersättning för de löneförmåner, som vederbörande kan visa sig ha gått förlustig på grund av för ifrågasvarande uppdrags fullgörande erforderlig tjänstledighet. Dylik ersättning synes överstyrelsen böra få utbetalas av rektor vid vederbörande högskola från den i högskolans avlöningsstat uppförda delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, såvitt gäller dessa befattningshavare, och i fråga om assistent från den under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppförda delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, som därvid torde få överstridas med för ändamålet erforderligt belopp.

Punkt 24. I fråga om delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter har *kollegienämnden* föreslagit bland annat, att medel för nästa budgetår anvisas för anställande av 23 nya förste assistenter utanför basorganisationen samt att medelsanvisningen för anlitande av övningsassistenter väsentligt förstärkes.

Överstyrelsen anför beträffande denna delpost, såvitt gäller medelsbehovet för den löpande verksamheten utanför basorganisationen, i huvudsak följande.

Vad till en början angår medelsbehovet för tillfälliga lärare så har överstyrelsen ansett sig kunna i huvudsak ansluta sig till kollegienämndens uppskattning, innebärande ett medelsbehov av: a) 35 000 kronor för ersättning åt vissa lärare vid vissa extra kurser, b) 11 400 kronor för arvoden åt vissa befattningshavare vid den till Ökna lantmannaskola förlagda praktiska kursen och c) 18 000 kronor för tillfälliga lärare vid avdelningen för lantmåteri. Dock finner överstyrelsen, som erinrar om att till arvoden åt vissa befattningshavare vid den till Ökna lantmannaskola förlagda praktiska kursen för budgetåret 1956/57 anvisats ett belopp av sammanlagt 10 050 kronor, att oförändrad medelsanvisning bör beräknas för detta ändamål. Med hänsyn till den generella uppräkningsmetoden med 10 procent, som vidtagits av vissa arvoden, uppskattar överstyrelsen vidare medelsbehovet för tillfälliga lärare vid lantmåterivdelningen till 19 800 kronor. I enlighet härmed beräknar överstyrelsen medelsbehovet för tillfälliga lärare till sammanlagt (35 000 + 10 050 + 19 800 =) i runt tal 65 000 kronor.

I fråga om förste assistenterna gäller, att deras antal för budgetåret 1956/57 fastställts till 97. På grund av ökat studerandeantal från och med höstterminen 1956 synes det överstyrelsen erforderligt, att för budgetåret 1957/58 detta antal ökas med 15 till 112 befattningar i enlighet med kollegienämndens förslag. Vid bifall till överstyrelsens tidigare framförda förslag om nya lärarbefattningar tillkommer fyra nya befattningar som förste assistent, nämligen en för vardera av professorerna i gasdynamik, vägbyggnad, konstruktionslära och fastighetsekonomi. Härjämte ansluter sig överstyrelsen till kollegienämndens förslag om inrättande av ytterligare två befattningar som förste assistent inom avdelningen för kemi. Det erforderliga antalet förste assistenter för den fortlöpande verksamheten beräknar överstyrelsen i enlighet härmed till $(112 + 4 + 2 =)$ 118, vilket i förhållande till budgetåret 1956/57 innebär en ökning med 21 befattningar. Medelsbehovet till grundlöner vid under budgetåret 1956/57 förefintliga befattningar kan — efter en genomsnittlig placering i 22 löneklassen — uppskattas till i runt tal 1 177 000 kronor. För grundlöner vid ytterligare 21 befattningar tillkommer ett medelsbehov av 255 000 kronor, vartill kommer rörligt tillägg med 77 000 kronor.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat har högskolan för budgetåret 1956/57 inom ramen för tillgängliga medel avsett att till ersättningar åt assistenter (övningsassistenter) disponera ett belopp av i runt tal 1 149 000 kronor, varvid utgående arvoden uppräknats med 10 procent i förhållande till budgetåret 1955/56. Mot denna beräkning av medelsåtgången för budgetåret 1956/57 synes intet vara att erinra. För budgetåret 1957/58 inträder med hänsyn till den successiva ökningen av studerandeantalet en ytterligare stegring av medelsbehovet i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som kollegienämnden härför angivit. Det ökade medelsbehovet torde kunna beräknas till i runt tal 91 000 kronor.

I enlighet härmed uppskattar överstyrelsen medelsåtgången för ersättningar till assistenter under budgetåret 1957/58 till $(1\,149\,000 + 91\,000 =)$ 1 240 000 kronor.

Till vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer beräknar överstyrelsen i enlighet med kollegienämndens förslag ett medelsbehov av 80 000 kronor.

Till grundlön åt rektors vikarie bör upptagas ett belopp av 24 000 kronor och till pensionering av denne vikarie i SPP ett belopp av 5 000 kronor eller sålunda tillhoppa 29 000 kronor.

Ifrågavarande delpost skulle således för budgetåret 1957/58 komma att uppgå till $(65\,000 + 1\,962\,000 + 1\,240\,000 + 80\,000 + 29\,000 =)$ 3 376 000 kronor.

Högskolans assistentmedelsfond uppgår vid utgången av budgetåret 1955/56 till i runt tal 277 000 kronor. Till en del förutsättes sålunda fonderade medel komma att disponeras för här avsedda utgifter under budgetåret 1956/57. Under förutsättning att vid utgången av budgetåret 1956/57 förefintlig behållning å fonden — såsom överstyrelsen finner önskvärt — kommer att få disponeras för samma ändamål jämväl efter utgången av nyssnämnda budgetår torde medelsanvisningen under ifrågavarande delpost kunna minskas med ett belopp av uppskattningsvis 100 000 kronor.

Överstyrelsen beräknar slutligen den erforderliga totala medelsanvisningen till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för budgetåret 1957/58 till $(3\,376\,000 - 100\,000 =)$ 3 276 000 kronor, vilket i förhållande till budgetåret 1956/57, då delposten upptagits till 2 310 000

kronor, innebär en anslagsökning av 966 000 kronor. Av ökningen hänför sig 530 000 kronor till (a) grundlön till de för förstärkningen av basorganisationen under punkten A 1 redovisade befattningarna samt 106 000 kronor till (b) automatisk utgiftsökning för den löpande verksamheten på grund av genomförd reglering av assistentersättningar m. m. Sistnämnda belopp ingår i den inledningsvis omnämnda automatiska utgiftsökningen för nästa budgetår på grund av höjningen av statstjänstemännens löner under 1956 m. m. Överstyrelsens förslag beträffande (c) den löpande verksamheten i övrigt utanför basorganisationen innebär sålunda en höjning av nu ifrågavarande delpost med 330 000 kronor. Förslaget medför därjämte en höjning av anslagsposten till rörligt tillägg med 77 000 kronor.

Punkt 25. Kollegienämnden har — med hänvisning såväl till den penningvärdesändring som ägt rum sedan 1947 som till att de arbetsuppgifter som åvilar rektor, prorektor och avdelningsföreståndare i hög grad vuxit sedan 1947 — hemställt, att arvodena måtte höjas med 50 procent. Förslaget innebär att rektorsarvodet skulle höjas till 3 600, prorektorsarvodet till 1 800, föreståndararvodet vid avdelningen för allmänna vetenskaper till 600 och föreståndararvodet vid övriga nio avdelningar till 1 200 kronor.

Överstyrelsen har funnit starka skäl tala för ifrågavarande förslag och tillstyrker detsamma.

Punkt 28. Kollegienämnden har bland annat föreslagit inrättande av två kanslibiträdestjänster, avsedda för högskolans kansliavdelning. I sin motivering har nämnden hänvisat till att utbyggnaden av högskolan successivt kommer att öka kansliavdelningens arbetsuppgifter. Enligt nämnden föreligger risk att göromålen icke kan tillfredsställande fullgöras, om avdelningen icke erhåller någon personalförstärkning.

Överstyrelsen förordar inrättande av två nya befattningar som kanslibiträde i Ca 11.

Punkt 29. Kollegienämnden har bland annat hemställt om inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11, avsedd för högskolans ekonomiavdelning. Enligt nämnden är den nuvarande personalen otillräcklig för arbetsuppgifterna, varför den avsevärda personalökning vid högskolan som kan förväntas, främst med anledning av basorganisationens förstärkning, gör en utökning av ekonomiavdelningens personal ofrånkomlig.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 30. Kollegienämnden har föreslagit, att medel beräknas för anställande av ytterligare en telefonist i Ce 8. Nämnden har därvid anfört, att den stegrade telefontrafiken från och med hösten 1957, då antalet anknytningar utökas på grund av ökat antal befattningshavare och tillkomsten av nya lokaler vid högskolan, nödvändiggör en förstärkning av antalet samtidigt tjänstgörande växeltelefonister.

Överstyrelsen biträder förslaget.

Punkt 33. Kollegienämnden har hemställt om medel för anställande av ytterligare en gårdskar i Ce 10. Nämnden har i sin motivering anfört, att det av högskolan disponerade tomtområdet numera färdigställts och att arbetet med områdets underhåll och skötsel kräver betydligt mera arbetskraft än tidigare.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 34. Kollegienämnden har bland annat föreslagit inrättande av tre nya tjänster som instrumentmakare i Ce 16 och 13 nya tjänster som instrumentmakare (av överstyrelsen i det följande kallade institutionsvaktmästare) i Ce 14.

Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Vad till en början angår institutionen för byggnadsstatik, som för närvarande disponerar en institutionsvaktmästarebefattning i Ca 14, tillstyrker överstyrelsen kollegienämndens förslag att även en befattning som instrumentmakare i Ce 16 inrättas vid institutionen i samband med att denna från och med läroåret 1957/58 inflyttar i nya och utvidgade laboratorielokaler.

Såvitt gäller av kollegienämnden framförda förslag om nya befattningar som institutionsvaktmästare tillstyrker överstyrelsen inrättandet av en dylik befattning för institutionen för flygteknik, vilken för närvarande förfogar över en befattning som instrumentmakare i Ca 16 men icke över någon institutionsvaktmästartjänst, en gemensam för institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik, en för vardera av institutionerna för telegrafi och telefoni samt radioteknik, en gemensam för institutionerna för vattenförsörjnings- och avloppsteknik, geoteknik och vattenkemi, vilka tre institutioner för närvarande saknar institutionsvaktmästarebefattningar, en för institutionen för oorganisk kemi, en för institutionen för livsmedelskemi, varvid den institutionsvaktmästartjänst i Ce 14, som denna institution för närvarande delar med institutionen för jäsninglära, förutsättes skola överföras till sistnämnda institution, samt en för institutionen för geodesi utöver den av institutionen för närvarande disponerade befattningen i Ce 12, eller sålunda tillhoppa åtta nya institutionsvaktmästartjänster.

Vid inrättande av de i det föregående äskade professurerna i mikrovågsteknik, konstruktionslära och vägbyggnad uppkommer behov av ytterligare tre institutionsvaktmästartjänster, en för vardera professuren, varvid — i vad avser institutionen för vägbyggnad — den där redan befintliga i Ca 12, som delas med institutionen för kommunikationsteknik, förutsättes överförd till sistnämnda institution.

Överstyrelsen förordar sålunda inrättandet av sammanlagt elva nya befattningar såsom institutionsvaktmästare vid högskolan, vilka samtliga synes böra placeras i Ce 14.

Punkt 36. Kollegienämnden har föreslagit, att ett av högskolans extra ordinarie kontorsbiträden jämlikt grunderna för reglerad befordringsgång erhåller ordinarie tjänst i Ca 8.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Överstyrelsen anmäler vidare att tämligen vittgående äskanden framförts från båda högskolorna beträffande personalorganisationen vid högskolornas värme- och kraftcentraler. Överstyrelsen erinrar om att överstyrelsen i framställning den 29 maj 1956 hemställt om en utredning av frågan om dessa anläggningars organisation och administrativa ställning m. m. genom särskilda sakkunniga. Vid sådant förhållande har överstyrelsen icke ansett sig böra ta ställning till berörda äskanden.

Departementschefen

Jag vill till en början framhålla att de förslag, som överstyrelsen för nästa budgetår framlagt i fråga om de tekniska högskolorna, tydligt återspeglar de kraftiga anspråk på den högre tekniska undervisningen och forskningen,

som den i våra dagar så dynamiska utvecklingen på teknikens område ställer. I vilken utsträckning dessa krav på våra högre tekniska läroanstalter skall kunna tillmötesgåas är icke blott en budgetmässig avvägningsfråga utan även en fråga om i vilken takt utbyggnaden från olika synpunkter lämpligen bör ske. Det av överstyrelsen redovisade anslagsbehovet för de båda högskolorna är till viss del en följd av den ökade intagningen av studerande och är såtillvida närmast att betrakta som automatiskt. Jag har funnit det angeläget att för nästa budgetår förorda en betydande förstärkning av de båda högskolornas resurser, såväl med avseende på lärarkrafter och annan personal som i fråga om materiel och apparatur.

I detta sammanhang vill jag tillägga, att i samma mån som uppspaltningen av de tekniska ämnesområdena fortskrider genom att nya specialämnen successivt växer fram och gör anspråk på särskilda företrädare krävet på en rationalisering av undervisningen gör sig starkt gällande. Av högskolemyndigheternas anslagsäskanden framgår också att hithörande problem beaktats. I de fall föreliggande förslag om nya lärarbefattningar innebär en strävan att få till stånd en sådan uppläggning av undervisningen, att vissa tidsvinster för de studerande därigenom kan vinnas, har jag också ansett särskilt starka skäl tala för att förslagen bifalles.

Den första etappen av den förstärkning av de tekniska högskolornas basorganisation, som i enlighet med 1956 års riksdags beslut genomförts under innevarande budgetår, omfattar instrumentmakare och kanslipersonal. Den andra etappen, som i överensstämmelse med nämnda beslut skall genomföras från och med nästa budgetår, berör högskolornas förste assistenter och tekniska biträdespersonal.

Vad gäller tekniska högskolan i Stockholm har överstyrelsen i fråga om förste assistenter hemställt, att medel anvisas för 46 sådana befattningar för förstärkning av basorganisationen. Överstyrelsens förslag innebär en ökning med tre befattningar utöver det av basorganisationskommittén beräknade och av statsmakterna i fjol godtagna antalet. Detta sammanhänger med att vissa tidigare vakanta professurer numera återbesatts och att nya professurer tillkommit. För egen del anser jag mig böra tillstyrka att medel beräknas för 45 nya befattningar.

Beträffande den del av förstärkningen av basorganisationen, som avser den tekniska biträdespersonalen, har överstyrelsen — med beaktande av dels den under år 1956 inträffade höjningen av statstjänstemännens löner, dels tillkomsten av vissa nya institutioner — beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till 394 000 kronor. Mot denna beräkning har jag ingen erinran och tillstyrker därför den föreslagna medelsanvisningen.

Vad därefter angår övriga förslag, som framlagts av överstyrelsen, så innebär dessa, såvitt gäller nya professurer, med ett undantag en upprepning av tidigare gjorda framställningar.

Ämnet mikrovågsteknik avser den del av radiotekniken som rör tillämpningen av det radiovågs- eller frekvensområde, vilket — utifrån de gängse

benämningarna långvåg, kortvåg och ultrakortvåg — ligger ovanför det sistnämnda området. Ämnet är för närvarande representerat av en biträdande lärare vid högskolan. Mikrovågstekniken utgör ett nyöppnat och vidsträckt tekniskt fält med förbindelser till en rad praktiska tillämpningsområden. Bland dessa kan framför allt nämnas radar och telekommunikation. Jag har, icke minst med tanke på vikten av att undervisningen på det svagströmstekniska området förstärkes, funnit starka motiv tala för att en professur i ämnet mikrovågsteknik kommer till stånd och föreslår därför att nämnda professur inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Samtidigt torde den nuvarande befattningen som biträdande lärare i radioteknik IV med ett arvode av 5 350 kronor bära indragas.

Beträffande förslaget om en professur i vägbyggnad får jag erinra om att riksdagen i skrivelse den 29 maj 1956 (nr 302) bland annat hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för inrättande av med bilskattemedel bekostade professurer i vägbyggnad vid vardera tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola samt att Kungl. Maj:t för 1957 års riksdag måtte framlägga de förslag till professurernas inrättande, vartill nämnda utredning gäve anledning. Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t anbefallt överstyrelsen för de tekniska högskolorna att verkställa den i riksdagens skrivelse angivna utredningen och, efter samråd med direktionen för statens väginstitut, till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Överstyrelsen har sedermera tillkallat kanslirådet O. A. Berger att såsom sakkunnig biträda med ifrågavarande utredning. Sedan Berger till överstyrelsen inkommit med ett den 22 november 1956 dagtecknat betänkande i ärendet, har överstyrelsen med skrivelse den 4 december 1956 — med ändring av sina tidigare avgivna anslagsäskanden — bland annat hemställt dels att vid ett inrättande av en professur i vägbyggnad vid vardera av de tekniska högskolorna kostnaderna för professurerna för budgetåret 1957/58 beräknas till 90 000 kronor vid tekniska högskolan i Stockholm och 77 000 kronor vid Chalmers tekniska högskola, dels att dessa kostnader avräknas mot bilskattemedlen. Med hänsyn till att överstyrelsens nu ifrågavarande förslag inkommit först vid nyssnämnda tidpunkt har frågan om professurernas inrättande icke kunnat närmare övervägas vid höstens budgetberedning. Det synes mig bäst överensstamma med de allmänna riktlinjer, som uppdragits för budgetarbetet, att nämnda fråga upptages till prövning först vid budgetberedningen nästa höst.

Ökningen av antalet studerande vid högskolan synes nu göra det nödvändigt att laboraturen i det grundläggande ämnet fysik dubblas. Jag tillstyrker därför förslaget om att en ny laboratur i Ca 34 inrättas i detta ämne från och med nästa budgetår.

Även hållfasthetslära är ett grundläggande ämne i undervisningen vid en teknisk högskola. Från kollegienämndens sida har gjorts gällande, att

ökningen av antalet studerande motiverar att befattningen som biträdande lärare i ämnet — med ett arvode av för närvarande 5 450 kronor — nu utbytes mot en laboratur i Ca 34. Jag finner starka skäl tala för ifrågavarande förslag och biträder därför detsamma.

Den föreslagna tjänsten som driftingenjör i Ce 27 bör, med hänsyn till att särskilda skäl kan åberopas för en dylik tjänst vid institutionen för radioteknik, inrättas från och med nästa budgetår.

Vad överstyrelsen under punkterna 11 och 12 föreslagit beträffande en uppräknig av vissa arvoden till speciallärare och biträdande lärare ger mig ingen anledning till erinran.

Jag tillstyrker vidare att arvodet till specialläraren i regleringsteknik uppräknas på sätt överstyrelsen föreslagit.

Starka undervisningstekniska skäl har enligt min mening förebragts för inrättande av dels en befattning som speciallärare i elektroteknik III med ett arvode av 6 000 kronor, dels en ny befattning som biträdande lärare i elektromaskinlära med ett arvode av 2 400 kronor. Jag tillstyrker därför nu berörda förslag.

Behovet av särskild undervisning rörande instrument- och finmekanik inom läran om maskinelement bör i enlighet med överstyrelsens förslag tillgodoses genom en befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement III. Arvodet bör beräknas till 4 350 kronor. Jag tillstyrker samtidigt att den nuvarande befattningen som biträdande lärare i läran om maskinelement får ändrad benämning i enlighet med överstyrelsens förslag och att arvodet med hänsyn till studerandeantalets ökning uppräknas med 300 kronor.

Den provisoriska anordningen av undervisningen i autoteleteknik torde nu böra ersättas av en reguljär sådan. Jag tillstyrker därför förslaget, att en befattning som biträdande lärare i telegrafi och telefoni inrättas. Arvodet torde, såsom överstyrelsen föreslagit, bestämmas till 5 950 kronor.

Den nya gren av teletekniken, som under benämning av transistorteknik på senare år vuxit fram, torde motivera inrättandet av en ny befattning som biträdande lärare i radioteknik. Befattningen bör kallas biträdande lärare i radioteknik IV och förenas med ett arvode av 5 500 kronor.

Frågan om ersättning till speciallärare m. fl. vid tjänstledighet för deltagande i exkursioner och fältövningar m. m. torde icke böra prövas i förevarande sammanhang.

Beträffande delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter har överstyrelsen, bortsett från förstärkningen av basorganisationen samt vissa automatiska utgiftsökningar på grund av genomförd arvodesreglering, föreslagit en uppräknig för den löpande verksamheten med i runt tal 330 000 kronor. För egen del förordar jag att medelsanvisningen till sist avsedda ändamål höjes med 208 000 kronor. Därvid har jag bland annat utgått från nu gällande arvoden för övningsassistenter. Vidare har jag förutsatt, att den vid ingången av nästa budgetår före-

fintliga behållningen å högskolans assistentmedelsfond, som jag uppskattar till omkring 150 000 kronor, tages i anspråk för nu ifrågavarande ändamål. Tilläggas må att överstyrelsen för sin del beräknat, att uppskattningsvis 100 000 kronor av fondmedel skulle kunna disponeras för sistnämnda ändamål. Vid avvägningen av medelsanvisningen har jag bland annat beräknat medel för grundlön åt 15 nya förste assistenter.

Överstyrelsen har bland annat föreslagit att två tjänster som kansli-biträde i Ce 11 inrättas vid högskolans kansli. För egen del begränsar jag mig till att föreslå att medel beräknas för anställande av ett biträde i reglerad befordringsgång.

Jag biträder överstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som kansli-biträde i Ce 11 vid högskolans ekonomiavdelning.

Vidare tillstyrker jag att medel beräknas för ytterligare en telefonist i reglerad befordringsgång vid högskolans telefonväxel.

I enlighet med överstyrelsens förslag bör ytterligare en tjänst som gårds-karl i Ce 10 inrättas.

Överstyrelsen har föreslagit att en ny tjänst som instrumentmakare i Ce 16 och elva nya tjänster som institutionsvaktmästare i Ce 14 inrättas vid högskolan. För egen del anser jag mig endast kunna tillstyrka att medel beräknas för tre nya tjänster som institutionsvaktmästare, av vilka två bör hänföras till Ce 14 och en till Ce 12.

I enlighet med överstyrelsens förslag bör ett extra ordinarie kontors-biträde i Ce 8 erhålla ordinarie tjänst.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål erforderliga medel under förevarande anslag.

Med anledning av vad överstyrelsen anfört i fråga om personalorganisationen vid de tekniska högskolornas värme- och kraftcentraler vill jag erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1956 tillkallat f. d. regeringsrådet H. D. Fransén, byråchefen i byggnadsstyrelsen E. O. Jonsson och byråchefen i överstyrelsen för de tekniska högskolorna S. G. H. MacDowall för att inom ecklesiastikdepartementet verkställa utredning rörande förvaltningen av de tekniska högskolornas värme- och kraftcentraler och därmed sammanhängande spörsmål.

I direktiven till de sakkunniga har jag anfört, att vid ifrågavarande utredning torde bland annat böra undersökas, huruvida dessa värme- och kraftcentraler lämpligen borde administrativt sett utbrytas ur högskolornas organisation och ställas under förvaltning av lämplig myndighet. En förutsättning härför borde givetvis vara att även i framtiden forskningens och undervisningens intressen kunde tillgodoses vid anläggningarnas drift. De sålunda tillkallade sakkunniga torde icke hinna redovisa resultatet av den nu avsedda utredningen så tidigt att definitiva åtgärder kan genomföras från och med den 1 juli 1957. Vid sådant förhållande bör enligt min me-

ning en särskild undersökning göras i syfte att få till stånd en provisorisk reglering av vissa frågor beträffande värme- och kraftcentralernas personalorganisation. Vid avvägningen av förevarande anslag har jag ansett mig böra beräkna en mindre medelsanvisning för en dylik provisorisk reglering under nästa budgetår.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att föreslå några ändringar i högskolans personalorganisation.

Hela avlöningsanslaget torde i enlighet med de förslag, som jag nu framlagt, för nästa budgetår böra uppföras med 9 965 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 2 255 000 kronor. Av höjningen avser 401 500 kronor löneklassförändringar och automatiskt ökade utgifter på grund av den vid föregående års riksdag beslutade höjningen av statstjänstemännens löner. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas vederbörliga ändringar med anledning av vad jag i det föregående förordat.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående anförts,

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		2 487 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i> .	513 740	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	15 660	529 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, <i>förslagsvis</i>	3 369 400	
b. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan..	1 726 000	5 095 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		1 898 700
		Summa kronor 10 010 500

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Stockholms stad m. fl. 45 500

Nettoutgift kronor 9 965 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 965 000 kronor.

[161] 4. Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 089 500	1 083 651
1956/57 (statsliggaren s. 603)	1 180 000	
1957/58 (förslag)	1 348 600	

Överstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 238 000 till 1 418 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1956/57, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning för budgetåret 1957/58, kronor	Av överstyrelsen ifrågasatt ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1956/57, kronor
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	15 000	15 000	—
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	55 000	55 000	—
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>			
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	700 000	800 000	+ 100 000
b. Övriga <i>expenser</i> :			
Biblioteket	8 000	29 500	+ 21 500
Högskolan i övrigt . . .	678 000	836 000	+ 158 000
4. Övriga <i>utgifter</i> :			
a. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	60 000	75 000	+ 15 000
b. Anordnande av anslagsprov	1 500	1 500	—
c. Nattbevakning <i>förslagsvis</i>	13 800	14 300	+ 500
d. Praktisk kurs vid Ökna lantmannaskola för avdelningarna för lantmäteri samt väg- och vattenbyggnad, <i>förslagsvis</i>	5 000	5 000	—
Summa <i>utgifter</i>	1 536 300	1 831 300	295 000
<i>Avgår:</i>			
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
I. Ersättning för bränsle, elektrisk ström, gas och vatten .	350 000	405 000	+ 55 000
II. Övriga uppbördsmedel . . .	6 300	8 300	+ 2 000
Summa uppbördsmedel	356 300	413 300	57 000
Nettoutgift	1 180 000	1 418 000	+ 238 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Genom högskolans successiva utbyggnad och höjda ersättningar åt städningsspersonalen uppkommer under förevarande anslag ett ökat medelsbehov, som i viss utsträckning framstår som ofrånkomligt.

3 a. Vad till en början angår posten till expenser: bränsle, lyse och vatten, har överstyrelsen icke funnit anledning till erinran mot de av kollegienämnden gjorda beräkningarna av anslagsbehovet för detta ändamål och tillstyrker därför en uppräknig av posten med 100 000 kronor.

3 b. I fråga om posten till expenser: biblioteket begränsar sig överstyrelsen till att förorda en uppräknig därav med 500 kronor, i vad avser medelsanvisningen för löpande utgifter. Överstyrelsen har därjämte blivit övertygad om önskvärdheten av att biblioteket utrustas med en ny apparat för fotokopiering och tillstyrker därför ett från högskolans sida framfört förslag om anvisande av ett engångsbelopp härtill med 21 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet under posten till expenser: högskolan i övrigt ansluter sig överstyrelsen till kollegienämndens beräkningar och tillstyrker en av nämnden begärd uppräknig av densamma med 155 000 kronor. Av detta belopp avser 77 000 kronor renhållning och städning, 35 400 kronor ett engångsbelopp för anskaffande av en s. k. personsökaranläggning, 26 200 kronor ett engångsbelopp för anläggnings- och inträdesavgifter för telefon, 3 000 kronor likaledes ett engångsbelopp för anskaffande av en lastapparat till högskolans traktor samt återstoden, 13 400 kronor, löpande utgifter.

Överstyrelsen anmäler vidare, att Svenska industriens praktiknämnd ånyo gjort framställning till överstyrelsen om en höjning av högskolans bidrag till dess praktikförmedlande verksamhet, i vad den avser de studerande vid de tekniska högskolorna. Överstyrelsen uttalar, att den funnit sig böra biträda framställningen om en ökning av det årliga bidraget till ifrågavarande verksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm från för närvarande 250 kronor till 3 000 kronor.

I enlighet härmed uppskattar överstyrelsen det ökade medelsbehovet under posten till övriga expenser: högskolan i övrigt till (155 000 + 3 000 =) 158 000 kronor.

4 a. Med avseende å posten till övriga utgifter: publikationstryck har kollegienämnden hemställt om en uppräknig av medelsanvisningen därunder från 60 000 kronor till 87 000 kronor eller med 27 000 kronor. För budgetåret 1955/56, då posten i fråga varit upptagen till 57 500 kronor, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1956 medgivit ett överskridande därav med 10 000 kronor. Belastningen för sistnämnda budgetår uppgår också till i runt tal 67 500 kronor. Emellertid har — enligt vad överstyrelsen inhämtat — under budgetåret 1955/56 härjämte erhållits ett bidrag till tryckning av högskolans skriftserie med i runt tal 27 000 kronor från statens tekniska forskningsråd, varför de sammanlagda kostnaderna under budgetåret för här avsedda ändamål uppgått till omkring 94 500 kronor. Till ett belopp av i runt tal 27 000 kronor avser likväl dessa kostnader oguldna utgifter för tryckning under budgetåret 1954/55, varför de till budgetåret 1955/56 hänförliga utgifterna stannat vid ett belopp av omkring 67 500 kronor. Enligt uppgift från högskolans ekonomiavdelning beräknas vid ingången av budgetåret 1956/57 ingen eftersläpning av utgifter vara för handen. Med hänsyn härtill förordar överstyrelsen, att den av kollegienämnden begärda förstärkningen av posten begränsas till 15 000 kronor, vilket innebär en höjning av densamma till 75 000 kronor.

4 c. Slutligen biträder överstyrelsen kollegienämndens förslag om en ökning av posten till övriga utgifter: bevakning av högskolans lokaler om natten med 500 kronor till 14 300 kronor.

I och II. Enligt överstyrelsen synes de särskilda uppbördsmedlen med hänsyn till intäkterna för budgetåret 1955/56 kunna uppräknas med 55 000 kronor, såvitt gäller posten ersättning för bränsle, elektrisk ström, gas och vatten samt med 2 000 kronor beträffande posten övriga uppbördsmedel eller sålunda med tillhoppa 57 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till den pågående utbyggnaden av högskolan anser jag mig böra tillstyrka en väsentlig förstärkning av omkostnadsanslaget. Vissa av överstyrelsens förslag är jag dock icke beredd att tillmötesgå. Jag anser mig sålunda icke kunna tillstyrka att medel för nästa budgetår beräknas för anskaffande av en ny apparat för fotokopiering. Delposten till övriga expenser: biblioteket torde därför böra höjas med endast 500 kronor. Ej heller kan jag biträda förslaget om en medelsanvisning för installation av en personsökaranläggning vid högskolan. Med hänsyn härtill och då jag fortfarande icke finner skäl föreslå någon ökning av bidraget till Svenska industriens praktiknämnd, bör höjningen av delposten till övriga expenser: högskolan i övrigt begränsas till 119 600 kronor. Av detta belopp är 29 200 kronor att betrakta såsom engångsanvisning. Beträffande anslagsposten till övriga utgifter: publikationstryck förordar jag en höjning med 5 000 kronor. I övrigt ansluter jag mig helt till överstyrelsens beräkningar.

Anslaget torde i enlighet härmed för nästa budgetår böra uppföras med 1 348 600 kronor, vilket innebär en höjning med 168 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 348 600 kronor.

[162] **5. Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** Under förevarande anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 2 170 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt.

1. Samlingar och laborationer	1 185 000
2. Tekniska licentiatarbeten	40 000
3. Nyanskaffning av apparater m. m.	861 000
4. Extra utrustning	79 000
5. Anskaffning av en ny skåpbil	5 000
	2 170 000

Överstyrelsen föreslår att medelsanvisningen under anslagsposterna till samlingar och laborationer samt till tekniska licentiatarbeten, sammanlagt 1 225 000 kronor, höjes med 349 000 kronor till 1 574 000 kronor. Överstyrelsen anmäler samtidigt, att styrelsen — i enlighet med anvisningar från ecklesiastikdepartementet — redovisat det för nu ifrågavarande ända-

mål (punkterna 1 och 2) erforderliga medelsbehovet för budgetåret 1957/58 under förevarande anslagsrubrik. Medelsbehovet under övriga anslagsposter har överstyrelsen i enlighet med nämnda anvisningar upptagit under en ny anslagsrubrik: Nyanskaffning av apparater m. m.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Kollegienämnden* har med utgångspunkt i de för budgetåret 1955/56 för nu avsedda ändamål tillgängliga medlen, 1 180 000 kronor, uppskattat medelsbehovet för budgetåret 1957/58 till 1 388 000 kronor. Ifrågavarande ökning av medelsbehovet, 208 000 kronor, har framräknats med hänsyn till ökningen av antalet studerande. Därutöver har nämnden äskat dels 139 000 kronor med hänsyn till en förväntad pris- och löneutveckling, dels 47 500 kronor, avseende de av nämnden föreslagna nya professurerna i gasdynamik, mikrovågsteknik, geoteknik och grundläggning samt vägbyggnad. Det sammanlagda medelsbehovet enligt kollegienämndens beräkningar utgör sålunda 1 574 500 kronor.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. *Kollegienämnden* har anfört härom:

Studietiden för en licentiatstuderande skall vid heltidsarbete normalt uppgå till cirka 2 år. Studierna omfattar ett huvudämne och ett biämne. I det förra ämnet skall ett licentiatarbete utföras. Licentiatstudierna utgör ett mycket värdefullt bidrag i forskarutbildningen och licentiatarbetena är som regel av experimentell karaktär. Då kostnaden per teknolog och år för samlingar och laborationer uppgår till 750 kronor, borde minst det dubbla beloppet beräknas per licentiatstuderande. Kollegienämnden begränsar sig emellertid till att räkna med 1 000 kronor per studerande.

Under vårterminen 1956 uppgick antalet inskrivna licentiatstuderande till 145 stycken. Ingen som helst anledning finnes att antaga att antalet licentiatstuderande under budgetåret 1957/58 skulle komma att understiga 150 stycken, varför kollegienämnden för tekniska licentiatarbeten äskar 150 000 kronor.

Överstyrelsen understryker att den successiva ökningen av antalet studerande och lärare vid högskolan ävensom dess utbyggnad i övrigt ofrånkomligen föranleder ett behov av förstärkning av nu avsedda anslagsmedel.

Vad beträffar anslagsposten till **s a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r**, ansluter sig överstyrelsen i huvudsak till kollegienämndens uppskattning av medelsbehovet. Dock är överstyrelsen ej beredd att tillstyrka en anslagsförstärkning med hänsyn till väntade prisstegringar, på grund varav kollegienämnden beräknat en merkostnad av 139 000 kronor. Då överstyrelsen vidare ej framfört kollegienämndens förslag om en professur i geoteknik och grundläggning, bortfaller det för denna lärostol förutsedda medelsbehovet, 12 000 kronor. I enlighet härmed uppskattar överstyrelsen

för egen del medelsbehovet under förevarande anslagspost till (1 527 000 — 139 000 + 47 500 — 12 000 =) i runt tal 1 424 000 kronor.

Mot kollegienämndens beräkningar med avseende å anslagsposten till tekniska licentiatarbeten har överstyrelsen ej funnit anledning till erinran och upptager alltså densamma till 150 000 kronor.

I enlighet med det anförda upptager överstyrelsen för budgetåret 1957/58 till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 574 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med vad som för närvarande är fallet beträffande universiteten bör i fortsättningen för var och en av de tekniska högskolorna å riksstaten uppföras dels ett löpande anslag av reservationsanslags natur till materiel m. m., dels ett dylikt anslag till nyanskaffning av apparater m. m. Detta innebär att det till var och en av högskolorna nu utgående reservationsanslaget till materiel m. m. bör från och med nästa budgetår uppdelas på två anslag. De vid utgången av budgetåret 1956/57 å materielanslagens olika poster befintliga reservationerna torde i enlighet härmed tillgodoföras vederbörande anslag till materiel m. m. och anslag till nyanskaffning av apparater m. m.

Vad beträffar förevarande materielanslags storlek för nästa budgetår anser jag i likhet med överstyrelsen att en betydande förstärkning är påkallad, främst med hänsyn till studerandeantalets tillväxt. Jag är däremot icke beredd godtaga att, såsom förutsatts av kollegienämnden, vissa fixerade belopp per studerande skall ligga till grund för beräkningen av anslaget. För egen del förordar jag att hela anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 400 000 kronor, vilket i jämförelse med motsvarande anslagsposter för innevarande budgetår betyder en anslagshöjning med 175 000 kronor.

De nuvarande materielanslagen till tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola har hittills fördelats på vederbörande högskolas olika avdelningar, institutioner m. m. av Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen, som i sin tur infordrat förslag från högskolan i fråga. Vid anslagsmedlens fördelning har Kungl. Maj:t i regel helt följt överstyrelsens förslag, vilka brukat nära ansluta sig till respektive högskolors förslag. Med hänsyn härtill och då en decentralisering av beslutanderätten på här avsedda punkt av flera skäl synes mycket angelägen, anser jag mig böra förorda, att ifrågavarande medel — i fortsättningen anvisade å särskilda materiel- och apparatanslag — framdeles fördelas av överstyrelsen efter förslag av vederbörande högskola.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor.

[163] **6. Tekniska högskolan i Stockholm: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med vad jag föreslagit under nästföregående anslagspunkt bör för nyanskaffning av apparater m. m. vid de tekniska högskolorna för var och en av högskolorna från och med nästa budgetår å riksstaten anvisas ett särskilt reservationsanslag.

För nu avsedda ändamål har i fråga om tekniska högskolan i Stockholm för innevarande budgetår å särskilda anslagsposter under materielanslaget anvisats tillhoppa 945 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att det avsedda nya anslaget uppföres med 1 480 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår sålunda innebär en höjning med 535 000 kronor.

Kollegienämnden har för nu ifrågavarande ändamål begärt en medelsanvisning av 1 980 000 kronor och till stöd härför anfört bland annat följande.

Nyanskaffningsvärdet av högskolans samlade utrustning kan icke utan en detaljvärdering närmare fixeras men torde ligga i storleksordningen 80 miljoner kronor.

I sitt den 1 april 1954 framlagda betänkande redovisar den s. k. basorganisationskommittén att under budgetåret 1953/54 vid högskolan fanns för forskning speciellt lämpad apparatur med ett sammanlagt värde av 11 100 000 kronor. Detta värde torde med hänsyn till de medelsanvisningar som skett genom högskolans byggnadskommitté för närvarande uppgå till cirka 14 000 000 kronor. Om man nu förutsätter att forskningsverksamheten vid högskolan skall bibehållas och utvidgas synes ett rimligt krav vara att forskningsutrustningen successivt förnyas. Om man förutsätter bibehållet totalt värde med en förnyelseperiod av 10 år skulle enbart för detta ändamål erfordras ett årligt anslag av 1 400 000 kronor.

För nyanskaffning av för ren u n d e r v i s n i n g avsedd utrustning samt för förnyelse av u t r u s t n i n g med lång livslängd synes man för närvarande med hänsyn till att vissa bidrag kan påräknas genom byggnadskommittén böra räkna med ett årsanslag av 500 000 kronor.

Av de ursprungliga äskandena om anslag för e x t r a u t r u s t n i n g kvarstår att täcka för

institutionen för gruvbrytning med gruvmätning	20 000 kronor
institutionen för järnets metallurgi	123 000 »
institutionen för geofysikalisk malmletning	16 000 »

eller tillhoppa 159 000 kronor

Kollegienämnden avser att fördela detta belopp ungefär lika under de två nästkommande budgetåren och sålunda för budgetåret 1957/58 med 80 000 kronor.

Överstyrelsen erinrar om att tanken att ställa det årliga anslaget till nyanskaffning av apparater m. m. i relation till värdet av högskolornas samlade utrustning väcktes av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen. Enligt överstyrelsens mening kan en dylik princip för

bestämmande av storleken av ifrågavarande anslag i och för sig synas beaktansvärd. Överstyrelsen anser den emellertid — åtminstone för närvarande — knappast genomförbar. Värdet av högskolornas utrustning förefaller överstyrelsen svårt att uppskatta. Vidare anför överstyrelsen, att högskolorna under nu pågående utbyggnad årligen erhåller avsevärda belopp för här avsedda ändamål även från vederbörande anslag till inredning och utrustning av nya lokaler. Icke heller synes det överstyrelsen möjligt att — såsom kollegienämnden ifrågasatt — göra någon gränsdragning mellan apparatur för forskning och apparatur för undervisning. Å andra sidan finner överstyrelsen uppenbart att, allteftersom utbyggnaden av högskolorna fortskrider, även den utrustning, som tillkommit genom de i samband med utbyggnaden anvisade särskilda utrustningsanslagen, successivt måste förnyas. Enligt överstyrelsen kommer detta förhållande efter hand att öka det årliga medelsbehovet för nyanskaffning av apparater m. m. vid högskolorna.

I fråga om beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Överstyrelsen är alltså nu beredd att uppskatta medelsbehovet för löpande utgifter till nyanskaffning av apparater m. m. från samma utgångspunkter som kollegienämnden, vilken för ändamålet åskat en medelsanvisning av 1 900 000 kronor. Det vill emellertid synas överstyrelsen, som om en icke oväsentlig ökning av anslagsmedlen härför, vilka för budgetåret 1956/57 uppgår till 861 000 kronor, vore motiverad. Överstyrelsen förordar för egen del en medelsanvisning av 1 400 000 kronor.

Häruöver har kollegienämnden till extra utrustning för vissa institutioner, vartill för budgetåret 1956/57 anvisats ett belopp av 79 000 kronor, beräknat ett ytterligare medelsbehov av 159 000 kronor, varav 80 000 kronor för budgetåret 1957/58. Överstyrelsen biträder detta äskande.

I enlighet härmed upptager överstyrelsen till Tekniska högskolan i Stockholm: Nyanskaffning av apparater m. m. ett reservationsanslag av (1 400 000 + 80 000 =) 1 480 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med överstyrelsen anser jag mig icke böra föreslå att det årliga nyanskaffningsbehovet i fråga om de tekniska högskolornas forskningsapparatur beräknas enligt de av kollegienämnden nu förordade normerna.

Vad beträffar anslagsavvägningen för nästa budgetår finner jag starka skäl tala för en väsentlig förstärkning av nu till högskolorna utgående medel för nyanskaffning av apparater m. m. Detta ställningstagande dikteras främst av hänsyn till de ökade anspråk på ifrågavarande medel, som studerandeantalets tillväxt och högskolornas utbyggnad i övrigt ställer.

För tekniska högskolans i Stockholm vidkommande anser jag mig böra föreslå en uppräknig av förevarande anslagsmedel med 255 000 kronor. Det nya anslaget torde i enlighet härmed för nästa budgetår uppföras med

1 200 000 kronor. Vad beträffar de å nuvarande materielanslag vid utgången av innevarande budgetår befintliga, för nyanskaffning av apparater m. m. avsedda reservationerna samt apparatanslagets fördelning torde jag få hänvisa till vad jag anfört därom vid behandlingen av nästföregående anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

[164] **7. Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 000	105 942
1956/57 (statsliggaren s. 606)	110 000	
1957/58 (förslag)	120 000	

Kollegienämnden har hemställt om höjning av anslaget till 150 000 kronor. *Överstyrelsen* förordar att anslaget höjes med 20 000 kronor till 130 000 kronor.

I sin motivering har *kollegienämnden* hänvisat till ökade krav på biblioteket till följd av förstärkningen av basorganisationen vid högskolan. Vidare har *kollegienämnden* återopat en av överbibliotekarien ingiven framställning.

Överstyrelsen framhåller att det icke blott med hänsyn till undervisningen och forskningen vid de tekniska högskolorna utan även för tillgodoseende av behovet av teknisk-vetenskaplig litteratur utanför dessa lärosäten är angeläget att högskolornas bibliotek får erforderliga anslagsmedel. Till följd av högskolornas successiva utbyggnad och den tekniska forskningens alltmera ökade omfattning och specialisering framstår enligt *överstyrelsens* mening en reell ökning av ifrågavarande anslagsmedel såsom i hög grad motiverad. Den uppräknade av anslaget, som vidtagits för ett-
vart av budgetåren 1952/57, torde enligt *överstyrelsen* knappast kunna anses motsvara de ökade kostnaderna för förvärv av litteratur på den internationella marknaden. *Överstyrelsen* betonar också att ytterligare prisstegringar och viktig litteratur från länder, där den vetenskapliga produktionen på ifrågavarande områden tidigare ej varit tillgänglig, nu tillkommit.

Departementschefen. Jag anser mig böra förordna en höjning av anslaget med 10 000 kronor till 120 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kronor.

[165] **8. Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande.** Förevarande anslag är nu uppfört med 16 000 kronor. Bidrag utgår främst till obemedlade och mindre bemedlade studerande inom avdelningarna för väg- och vattenbyggnad, bergsvetenskap samt lantmäteri för nödiga kostnader för resor och uppehälle under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Kollegienämnden har hemställt om en anslagshöjning med 10 000 kronor och till stöd härför åberopat en väsentlig ökning av antalet studerande inom berörda avdelningar och ökade biljettpriser m. m. Nämnden har här- om anfört följande.

Antalet studerande inom de berörda avdelningarna har utgjort 107 men kommer räknat från höstterminen 1956 att uppgå till 155. Om anslag äskades i proportion härtill skulle det komma att utgöra 22 000 kronor. Prisutvecklingen under denna tid har varit sådan att anslaget — för att per studerande reellt sett bibehållas oförändrat — måste ökas med 20 procent, d. v. s. till 26 000 kronor.

Överstyrelsen finner även för egen del en uppräknig av ifrågavarande anslag påkallad och förordar i sådant hänseende en höjning med 6 000 kronor till 22 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka en höjning av anslaget med 2 000 kronor till 18 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 18 000 kronor.

[166] **9. Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 700 000 kronor. Frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår upptager jag till närmare behandling senare denna dag vid anmälan av frågan om investeringsanslag för samma budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Under hänvisning till vad jag därvid kommer att anföra och föreslå beträffande förevarande anslag hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 538 000 kronor.

[167] **10. Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler vid svenska träforskningsinstitutet.** Till inredning och utrustning av tekniska högskolans i Stockholm nya institutionslokaler vid svenska träforskningsinstitutet har under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, anvisats ett reservationsanslag av 100 000

kronor. Därjämte har riksdagen medgivit, att inredning och utrustning för nu ifrågavarande lokaler må beställas till ett belopp av högst 334 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1957/58 (riksdagens skrivelse 1956: 302).

Beträffande detaljer rörande anslagsberäkningen torde få hänvisas till 1956 års åttonde huvudtitel, s. 348 ff.

Kollegienämnden hemställer, att återstående 334 000 kronor av den för förevarande ändamål erforderliga totala medelsanvisningen måtte anvisas nästa budgetår.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens framställning och föreslår att nämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med 334 000 kronor, vilket belopp motsvarar det av riksdagen givna beställningsbemyndigandet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler vid svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 334 000 kronor.

[168] 11. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 431 000	3 635 724
1956/57 (statsliggaren s. 607)	4 540 000	
1957/58 (förslag)	6 369 000	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslår att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 906 000 kronor till 6 446 000 kronor. Förslaget grundar sig på en framställning från kollegienämnden vid högskolan. Av höjningen avser 216 800 kronor löneklassförändringar och automatiskt ökade utgifter på grund av 1956 års riksdagsbeslut angående höjning av statstjänstemännens löner under 1956. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag.

A. Basorganisationen.

1. Ökning av medelsanvisningen till förste assistenter med 330 000 kronor för inrättande av 23 befattningar.
2. Ökning av medelsanvisningen till teknisk biträdespersonal med 168 000 kronor.

B. Övriga förslag.

1. En ny professur i tillämpad termodynamik och strömningslära i Co 14.
2. En ny professur i vägbyggnad i Co 14 med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i vägbyggnadslära.

3. En ny professur i industriell ekonomi och organisation i Co 14 med samtidig indragning av specialläraryrkebefattningen i industriell ekonomi, m. m.
4. En ny professur i regleringsteknik i Co 14.
5. En ny laboratur i elasticitets- och hållfasthetslära i Ca 34 med samtidig indragning av en befattning som biträdande lärare i ämnet.
6. En ny laboratur i elektricitetslära och elektrisk mätteknik i Ca 34.
7. En ny befattning som speciallärare i metallografi och värmebehandling med samtidig minskning av den med nuvarande specialläraryrkebefattning i materiallära förenade undervisningsskyldigheten.
8. En ny befattning som speciallärare i industriell elektronisk mätteknik med samtidig minskning av den med nuvarande specialläraryrkebefattning i elektroteknik förenade undervisningsskyldigheten.
9. Utökning av den med specialläraryrkebefattningen i kylteknik förenade undervisningsskyldigheten.
10. En befattning som biträdande lärare i fysik i Ce 30 (överföres från det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.).
11. En befattning som biträdande lärare i tillämpad matematik, en befattning som biträdande lärare i fysik samt en befattning som biträdande lärare i elasticitets- och hållfasthetslära (överföres från det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget till gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: ökad intagning av studerande).
12. En ny befattning som biträdande lärare i fysik.
13. En ny befattning som biträdande lärare i tillämpad matematik.
14. En ny befattning som biträdande lärare i arkitektur.
15. Utbyte av en befattning som biträdande lärare i bostadsbyggnad mot en befattning som biträdande lärare i husbyggnadslära.
16. En ny befattning som biträdande lärare i byggnadsstatik.
17. En ny befattning som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III.
18. En ny befattning som biträdande lärare i elektromaskinlära.
19. En ny befattning som biträdande lärare i elektrisk anläggningsteknik III.
20. Utökning av den med befattningen som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik II förenade undervisningsskyldigheten.
21. Höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för den löpande verksamheten med 678 000 kronor och i samband därmed ökning av anslagsposten till rörligt tillägg med 60 000 kronor.
22. Höjning av nuvarande arvoden åt rektor, prorektor och avdelningsföreståndare, arvode åt föreståndaren för den nya avdelningen för teknisk fysik samt höjning av arvodet åt lokalstyrelsens sekreterare.
23. Uppflyttning av befattningarna såsom högskolesekreterare och högskoleintendent till byrådirektörsbefattningar i Ca 31.
24. Uppflyttning av en befattning som förste expeditionsvakt i Ca 12 till befattning som materialförvaltare i Ca 14.
25. En ny befattning som reproduktionsfotograf i Ce 12 samt en ny befattning som expeditionsvakt i Cg 10.

26. En befattning som instrumentmakare i Ce 16 (överföres från det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.).
27. En befattning som institutionsvaktmästare i Ce 14 (överföres från det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget till gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: ökad intagning av studerande).
28. Två nya befattningar som instrumentmakare i Ce 16.
29. Uppflyttning av tre befattningar som instrumentmakare i Ce 14 till förste instrumentmakare i Ce 18.
30. Ordinariesättning av en instrumentmakarbefattning i Ce 16.
31. Uppflyttning av en befattning som maskinist i Ca 13 till Ca 15.
32. Tio nya befattningar som institutionsvaktmästare i Ce 14.
33. En ny befattning som expeditionsvakt i Ce 11.

I det följande redogör jag mera utförligt endast för de framställningar från överstyrelsen, som jag ansett mig kunna helt eller delvis biträda. I övrigt torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Basorganisationen.

Punkt 1. Den andra etappen av förstärkningen av högskolans basorganisation har avsetts skola genomföras från och med budgetåret 1957/58 (prop. 1956:1; VIII ht., s. 338). *Kollegienämnden* har i enlighet härmed hemställt om medelsanvisning för anställande av de 23 förste assistenter, som avsetts för högskolan.

Överstyrelsen biträder kollegienämndens framställning och beräknar medelsbehovet för grundlön till berörda 23 förste assistenter till 253 000 kronor. Därjämte beräknar överstyrelsen medelsbehovet för rörligt tillägg till 77 000 kronor.

Punkt 2. Beträffande den del av basorganisationen, som omfattar den tekniska biträdespersonalen anför *överstyrelsen* följande.

Den ökning av den tekniska biträdespersonalen vid Chalmers tekniska högskola, som hänförs till den andra etappen av den förstärkta basorganisationen, har tidigare bedömts medföra en kostnad av 155 000 kronor, varvid medelsbehovet uppskattats efter 17 1/2 befattningar i Cg 11. Med hänsyn till att *kollegienämnden* begärt en mindre förstärkning av detta belopp, beräknar överstyrelsen här 18 dylika befattningar. Medelsbehovet härför uppskattas för nästa budgetår till i runt tal 168 000 kronor.

B. Övriga förslag.

Punkt 1. Genom beslut den 14 december 1954 uppdrog överstyrelsen åt vissa professorer vid de tekniska högskolorna att utreda organisationen av undervisningen vid dessa lärosäten på det bränsle- och värmetekniska området. Ifrågavarande utredningskommitté har i skrivelse till överstyrelsen i mars 1955 föreslagit ett antal nya lärarbefattningar vid högskolorna och därvid för Chalmers tekniska högskolas vidkommande förordad inrättande av en professur i tillämpad termodynamik och strömningslära. *Kommittén* har i fråga om undervisningen på hithörande områden i huvudsak anfört följande.

Utvecklingen har under senare tid medfört behov av en ökad undervisning i strömningslära och värmeöverföringsteknik. Denna undervisning

har dock hittills vid de tekniska högskolorna varit uppsplittrad på ett flertal olika läroämnen. Med den alltmer ökade betydelse nämnda ämnen fått är den hittillsvarande undervisningen dessutom icke av tillfredsställande omfattning. En utökning och omorganisation av densamma är därför nödvändig. Då undervisningen i mekanisk värmeteori nära hänger samman med dessa ämnen och den dessutom varit sammankopplad med undervisningen i kylteknik, kommer en omorganisation att beröra även sistnämnda ämnen. Behovet av en nyordning i nämnda hänseende föreligger i samma grad vid bägge de svenska tekniska högskolorna. Även utomlands är detta problem aktuellt, och åtgärder motsvarande de här ifrågasatta har genomförts på flera håll.

Även om behoven är ungefär desamma vid de bägge svenska tekniska högskolorna så är förutsättningarna i övrigt icke desamma, och kommittén har därför funnit det lämpligt att föreslå olika lösningar. I huvudsak är detta betingat av möjligheterna att vid tekniska högskolan i Stockholm utnyttja den inom undervdelningen för flygteknik planerade undervisningen i strömningslära även för avdelningen för maskinbyggnad. Vid Chalmers tekniska högskola föreligger för närvarande icke motsvarande möjlighet. Genom en förbättrad undervisning i berörda grundläggande läroämnen erhålles en förbättrad utgångspunkt för och även en direkt avlastning av vissa tillämpade ämnen.

Inom fackavdelningen för maskinteknik, som vid Chalmers tekniska högskola ej är uppdelad i bestämda studieriktningar, är ett stort antal tillämpningsämnen beroende av en god underbyggnad i mekanisk värmeteori och strömningslära. Läroämnet kylteknik, som omhänderhas av speciallärare, omfattar även som ett separat ämne mekanisk värmeteori. De senare åren har läraren i mekanisk värmeteori även föreläst en grundkurs i strömningslära, vilket inneburit en värdefull rationalisering, då dubbelläsning i tillämpningsämnena därigenom undviktes.

Det har länge stått klart, att undervisningen såväl i mekanisk värmeteori som i strömningslära och värmeöverföring är av den största betydelse för utbildningen, och att denna grundläggande undervisning bör meddelas av professor, varvid också forskningen inom detta område kan få sådan omfattning som industrin kräver. Därför har avdelningsråd och avdelningskollegium alltsedan 1950 äskat en professor i tillämpad termodynamik och strömningslära. Dessa båda områden ingriper intimt i varandra, varför det synes väl möjligt att erhålla en professor med önskad kompetens inom dem båda.

Det har bedömts lämpligt att vid Chalmers tekniska högskola i fortsättningen icke koppla samman undervisningen i mekanisk värmeteori med kylteknik. Kylteknik föreslås således framdeles bli representerat av en särskild speciallärare.

I det maskinlaboratorium, som nu färdigställes, har lokal reserverats för en institution för mekanisk värmeteori och strömningslära.

Bränsleutredningen 1951, med vilken förutnämnda kommitté haft att samråda, har i ett yttrande över kommitténs utredning uttalat, att de framlagda förslagen är i hög grad ägnade att tjäna bränsleförsörjningens intressen. Vidare har bränsleutredningen framfört vissa synpunkter beträffande utformningen av programmet för nu ifrågasvarande professor, såvitt gäller den värmetekniska mätmetodik.

Kollegienämnden har — under åberopande av kommitténs utredning —

upprepat sitt äskande om att en professur i tillämpad termodynamik och strömningslära inrättas vid högskolan.

Överstyrelsen, som tillstyrker förslaget, framhåller att det här gäller en lärostol för ämnesområden, som måste tillmätas en väsentlig betydelse för undervisningen och forskningen vid en teknisk högskola. Vid fastställande av programmet för professuren bör enligt överstyrelsen bränsleutredningens synpunkter med avseende på den värmetekniska mätmetodikerna i erforderlig utsträckning beaktas.

Punkt 5. Föreståndaren för institutionen för elasticitets- och hållfasthetslära, *professor G. Lundberg*, har beträffande undervisningen i hållfasthetslära uttalat bland annat följande.

Ett starkt behov föreligger av en uppdelning av undervisningen i hållfasthetslära. En sådan uppdelning, som förutsätter att en laboratur i ämnet inrättas, skulle medföra större möjligheter att anpassa undervisningen efter behovet för högskolans olika avdelningar. En uppdelning utgör även en förutsättning för en effektivare övningsräkning i hållfasthetslära. Behovet av övningsstimmaras uppdelning i smärre grupper är trängande, då nuvarande system ej kan anses fungera till belåtenhet.

Den experimentella forskningen i hållfasthetslära vid Chalmers tekniska högskola har under en lång tid varit lidande av att inget laboratorium funnits att tillgå. Dock finns många uppgifter för experimentell forskning i hållfasthetslära. Som exempel kan nämnas dels spänningsoptik, dels utmattningshållfasthet. Dessa utgör två områden som var för sig egentligen kräver sin man.

Kollegienämnden har med hänvisning till professor Lundbergs yttrande bland annat anfört:

Kollegienämnden erinrar om, att institutionen numera erhållit laboratorieutrymmen i nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik. Institutionens personal är emellertid underdimensionerad i synnerhet med beaktande av att den ökade intagningen och den nya avdelningen för teknisk fysik kommer att avsevärt skärpa kraven på institutionens resurser. Nuvarande personal utgöres, förutom av professorn, av en biträdande lärare (arvode 5 350 kronor) samt en förste assistent. Den ökade intagningen vid avdelningen för elektroteknik enligt proposition 1956: 89 föranleder bland annat behov av en biträdande lärare i hållfasthetslära från och med den 1 juli 1956 (arvode 5 600 kronor). En uppdelning av undervisningen på förut föreslaget sätt kräver emellertid inrättandet av en laboratur.

På grund härav och med hänsyn till ämnets betydelse finner kollegienämnden väl motiverat att en laboratur i ämnet inrättas från och med den 1 juli 1957.

Överstyrelsen finner det angeläget, att en laboratur i elasticitets- och hållfasthetslära kommer till stånd vid högskolan. Vid befattningens inrättande bör den befintliga befattningen som biträdande lärare i ämnet med ett arvode av 5 350 kronor indragas.

Punkt 6. *Kollegienämnden* har — under erinran att Kungl. Maj:ts förslag till ökad intagning vid avdelningen för elektroteknik vid högskolan (prop. 1956: 89) bland annat förutsatt en ny laboratur i elektricitetslära från och med den 1 juli 1957 för möjliggörande av erforderlig dubblering av undervisningen — hemställt att ifrågakvarande tjänst inrättas.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget men förordar att tjänsten benämnas laboratur i elektricitetslära och elektrisk mätteknik.

Punkt 7 (kostnadsökning 2 450 kronor). *Kollegienämnden* har framhållit, att de studerande för närvarande icke erhåller någon samlad undervisning inom ämnesområdet metallografi och värmebehandling. Enligt nämndens mening är det synnerligen önskvärt att en sådan undervisning kommer till stånd. Nämnden har därför hemställt, att en befattning som speciallärare i ämnet inrättas. — För att icke öka de studerandes arbetsbörda har nämnden samtidigt föreslagit, att undervisningsskyldigheten för den nuvarande specialläraren i materiallära minskas.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens framställning och beräknar arvodet till specialläraren i metallografi och värmebehandling till 4 050 kronor samt minskningen av arvodet till specialläraren i materiallära till 1 600 kronor.

Punkt 8 (kostnadsökning 1 900 kronor). Vid högskolan finns för närvarande en tjänst som speciallärare i elektroteknik. *Kollegienämnden* har beträffande undervisningen i detta ämne anfört bland annat följande.

I undervisningen ingår icke elektronisk mätning av mekaniska förlopp, ett område, som under senare år fått en mycket stor betydelse inom industrien. Det är ett starkt motiverat önskemål att få till stånd undervisning inom detta område vid avdelningen för maskinteknik. Ämnet föreslås få namnet industriell elektronisk mätteknik. Med hänsyn till att en i båda de nu omhandlade ämnena kompetent lärare icke torde kunna erhållas, föreslår kollegienämnden, att den nuvarande speciallärartjänsten i elektroteknik delas i två speciallärartjänster, en för elektroteknik och en för industriell elektronisk mätteknik.

Vid bifall till förslaget torde arvodet till specialläraren i elektroteknik böra nedsättas på grund av minskad undervisning.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget och beräknar arvodet för specialläraren i industriell elektronisk mätteknik till 3 850 kronor samt minskningen av arvodet till specialläraren i elektroteknik till 1 950 kronor.

Punkt 9 (arvodeshöjning 150 kronor). *Kollegienämnden* har beträffande den befintliga befattningen som speciallärare i kylteknik föreslagit, att — samtidigt som undervisningen i mekanisk värmeteori överföres från denna befattning till professuren i tillämpad termodynamik och strömningslära — den kvarstående undervisningen i kylteknik utökas. Arvodet för speciallärartjänsten har kollegienämnden därvid beräknat till 8 000 kronor, vilket innebär en höjning av nuvarande arvode med 150 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 10. Överstyrelsen har beträffande förslaget om en befattning som biträdande lärare i fysik i Ce 30 anfört i huvudsak följande.

I enlighet med en i propositionen nr 89 till 1956 års riksdag redovisad plan skall bland annat undervisning i ämnet fysik för studerande vid Göteborgs universitet från och med läroåret 1956/57 anordnas vid Chalmers tekniska högskola. Detta föranleder att en befattning som extra biträdande lärare inrättas vid högskolan från och med budgetåret 1956/57 med arvode motsvarande lönegraden Ce 30. För sistnämnda budgetår har arvodet för denna befattning avsetts skola gäldas från ett särskilt reservationsanslag till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. *Överstyrelsen* förordar, att ifrågavarande befattning från och med budgetåret 1957/58 upptages i lönegraden Ce 30 å högskolans avlöningsstat i enlighet med ett av kollegienämnden därom framfört förslag.

Punkt 11 (arvoden med 11 200, 8 950 och 5 600 kronor). Beträffande nu ifrågasvarande tre befattningar som biträdande lärare i respektive tillämpad matematik, fysik samt elasticitets- och hållfasthetslära anför *överstyrelsen* följande.

Nu ifrågasvarande befattningar som biträdande lärare har befunnits erforderliga redan från och med läroåret 1956/57 på grund av den till hösten 1956 planerade ökningen av antalet studerande vid högskolan inom avdelningen för elektroteknik (prop. 1956: 89). Medel för bestridande av de med befattningarna förenade arvodena har beräknats under det för budgetåret 1956/57 å riksstaten upptagna anslaget till gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: ökad intagning av studerande. Befattningarna torde nu, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av kollegienämnden därom framlagt förslag, böra inrättas såsom permanenta befattningar vid högskolan och därvid överföras från nyssnämnda anslag till högskolans avlöningsanslag.

Punkt 12 (arvode 5 450 kronor). *Kollegienämnden* har ånyo hemställt, att fastare form gives åt den nuvarande provisoriskt anordnade kursen i atom- och strålningsfysik. Samtidigt har nämnden framhållit, att i den utredning, som legat till grund för beslutet om inrättande av en avdelning för teknisk fysik vid högskolan, bland annat förutsatts, att en befattning som biträdande lärare i fysik (atom- och strålningsfysik) inrättas. Nämnden har nu föreslagit att en sådan befattning inrättas. Enligt nämnden avses undervisningen bli obligatorisk vid avdelningen för teknisk fysik och för elektroteknikerna med svagströmsinriktning samt frivillig för de övriga.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 17 (arvode 8 950 kronor). *Kollegienämnden* har under hänvisning till den skrivelse från högskolans rektor den 14 november 1955, som legat till grund för den ökade intagningen av studerande vid högskolans elektrotekniska avdelning (se prop. 1956: 89, s. 24), erinrat om att en biträdande lärare i elektrisk mätteknik i nämnda skrivelse förutsatts skola tillkomma från och med den 1 juli 1957.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget med den ändringen att befattningen bör kallas biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III.

Punkt 18 (arvode 3 300). *Kollegienämnden* har — under hänvisning till en framställning från *föreståndaren för institutionen för elektromaskinlära* — hemställt att en befattning som biträdande lärare i elektromaskinlära inrättas. *Kollegienämnden* har understrukit att befattningen kommer att fylla ett mycket väsentligt behov inom den starkströmstekniska undervisningen. Icke minst det förhållandet att extra undervisning i ämnet sedan flera år förekommit med stöd av assistentmedel utvisar enligt nämnden behovet av den föreslagna befattningen.

Överstyrelsen biträder kollegienämndens förslag.

Punkt 20 (arvodeshöjning 2 300 kronor). *Kollegienämnden* har — under hänvisning till ett av vederbörande *institutionsföreståndare* avgivet förslag — hemställt att undervisningsskyldigheten för den biträdande läraren i elektricitetslära och elektrisk mätteknik II utökas med 2 timmar föreläsningar och 2 timmar övningar per vecka under en termin. Utökningen har avsetts möjliggöra en valfri fortsättningskurs i elektricitetslära, motiverad dels av den ökade intagningen av studerande, dels av den fortskridande specialiseringen.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 21. I fråga om delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter har *kollegienämnden* föreslagit bland annat, att medel för nästa budgetår anvisas för anställande av 28 nya förste assistenter utanför basorganisationen. Vidare har kollegienämnden beräknat en höjning av medelsbehovet för assistenter (övningsassistenter) från 504 000 kronor för innevarande budgetår till 953 000 kronor för nästa budgetår. Av höjningen, 449 000 kronor, betingas dels tillhoppa 141 000 kronor av den nya avdelningen för teknisk fysik samt ökningen av antalet studerande vid avdelningarna för elektroteknik och maskinteknik, dels 300 000 kronor av ett förslag om höjning av timersättningen till assistenterna. Återstoden, 8 000 kronor, hänför sig till den löpande verksamheten i övrigt. Nämnden har beträffande frågan om timersättningen anfört bland annat följande.

Kollegienämnden har vid tidigare tillfällen och senast föregående år hemställt om en höjning av arvodena åt timavlönade assistenter med 28 procent, innebärande ökning av arvodet för undervisningstimme från 14 till 18 kronor och för hemarbete från 7 till 9 kronor. Kollegienämnden anförde därvid, att en höjning var ofrånkomlig för att nuvarande rekryteringssvårigheter skulle kunna övervinnas. I detta sammanhang bör beaktas, att dessa svårigheter är särskilt stora i Göteborg, eftersom rekryteringen huvudsakligen endast kan ske bland högskolans nyutexaminerade civilingenjörer och arkitekter. Med hänsyn till nuvarande möjligheter på arbetsmarknaden för denna yrkeskategori synes det uppenbart, att högskolan med nuvarande arvoden har stora svårigheter att förvärva timassistenter. Dessa svårigheter tenderar att bli så stora, att det — vid oförändrat arbetsmarknadsläge — allvarligt kan befaras, att högskolan inom något år kommer att sakna möjlighet att anställa timassistenter, därest icke arvodena höjes. På grund härav har kollegienämnden ansett sig nu böra föreslå en höjning med 50 procent av förevarande arvoden, innebärande 21 kronor för timme vid arbete inom högskolan och 10 kronor 50 öre vid hemarbete. Samtidigt föreslås, att nuvarande arvoden vid exkursioner och fältövningar (35 kronor om dagen) höjes till 50 kronor.

Överstyrelsen anför beträffande förevarande delpost såvitt gäller medelsbehovet för den löpande verksamheten — med bortseende från basorganisationen — i huvudsak följande.

Vad till en början angår medelsbehovet för tillfälliga lärare, för vilket ändamål utgifterna för budgetåret 1955/56 uppgått till i runt tal 28 000 kronor, finner överstyrelsen i överensstämmelse med ett av kollegienämnden framlagt förslag att högre belopp härtill bör beräknas för budgetåret 1957/58. För egen del stannar överstyrelsen vid att för ändamålet beräkna ett medelsbehov av 35 000 kronor.

I fråga om förste assistenterna gäller att deras antal för budgetåret 1956/57 fastställts till 69, såvitt gäller med förevarande delpost avsedda grundlöner åt dylika befattningshavare. Redan från och med läroåret 1956/57 har till detta antal förutsatts komma ytterligare sex befattningar som förste assistent i enlighet med de förslag, som legat till grund för propositionen nr 89 till 1956 års riksdag. Av dessa avses fyra för extra undervisning i fysik samt i fysik med mekanik vid Chalmers tekniska högskola för filosofie studerande vid Göteborgs universitet i enlighet med ett av 1955 års universitetsutredning framlagt förslag. Kostnaderna för dessa fyra förste assistenter har för läroåret 1956/57 förutsatts skola bestridas

från det särskilda reservationsanslaget till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. Vidare medför den ökade intagningen av studerande vid högskolans avdelning för elektroteknik behov av två förste assistenter, vilkas ersättning för läroåret 1956/57 förutsatts skola bestridas från det särskilda förslagsanslaget till gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: ökad intagning av studerande. Överstyrelsen förutsätter, att utgifterna för grundlön vid nu nämnda sex befattningar som förste assistent från och med budgetåret 1957/58 skall bestridas från här ifrågasvarande delpost. Härutöver uppkommer — såsom likaledes förutsatts i de beräkningar, som legat till grund för förutnämnda proposition — från och med budgetåret 1957/58 en befattning som förste assistent vid den avdelning för teknisk fysik, som inrättats från och med den 1 juli 1956.

Utöver nyssnämnda två befattningar som förste assistent för det ökade studerandeantalet vid avdelningen för elektroteknik, som erfordras redan för den första årskursen, uppkommer för den andra årskursen vid nämnda avdelning budgetåret 1957/58 ett behov av ytterligare tre dylika befattningar.

Den anslagsförstärkning, som sålunda krävs för nu angivna tio befattningar såsom förste assistent, kan närmast betecknas såsom automatisk.

I detta sammanhang har från kollegienämndens sida uttalats, att högskolan i förhållande till tekniska högskolan i Stockholm likväl måste anses underdimensionerad i fråga om här avsedda befattningar, särskilt efter ett genomförande av förslaget till förstärkt basorganisation. Överstyrelsen har också — främst med hänsyn till den ökning av studerandeantalet inom avdelningarna för maskinteknik samt väg- och vattenbyggnad vid högskolan, som ägt rum under de senaste åren — blivit övertygad om behovet av ytterligare ett antal förste assistenter. Överstyrelsen förordar därför att två nya befattningar som förste assistent inrättas vid den förra och en vid den senare avdelningen.

Slutligen medför ett inrättande av de nya professurer i tillämpad termodynamik och strömningslära, i vägbyggnad, i industriell ekonomi och organisation samt i regleringsteknik, som överstyrelsen i det föregående förordat, behov av en förste assistent för envar av dessa lärostolar.

Överstyrelsen har sålunda — utöver redan befintliga 69 och tidigare för förstärkning av basorganisationen föreslagna 23 befattningar som förste assistent vid högskolan — funnit sig böra förorda att $(10 + 3 + 4 =)$ 17 dylika befattningar inrättas.

Medelsåtgången för grundlöner till de 69 nu befintliga befattningarna kan vid en beräknad genomsnittlig placering i 22 löneklassen för budgetåret 1956/57 beräknas uppgå till i runt tal 804 000 kronor. Medelsbehovet för 17 nytillkommande befattningar kan efter samma beräkningsgrund uppskattas till i runt tal 198 000 kronor, vartill kommer rörligt tillägg med 60 000 kronor.

Utgifterna för assistenter (övningsassistenter) växer successivt med studerandeantalet, och detta har under de senaste åren stigit avsevärt vid Chalmers tekniska högskola utan att lärosätet erhållit den förstärkning av anslagsmedlen, som med hänsyn härtill kunde anses påkallad. Det vill synas som om högskolan i detta hänseende — liksom för övrigt i flera andra — kommit att bli eftersatt i förhållande till tekniska högskolan i Stockholm. Hitills har emellertid behovet av assistenter kunnat hjälpligt tillgodoses genom ett hårt anlitanande av assistentmedelsfonden, vilken —

enligt vad överstyrelsen inhämtat — vid ingången av budgetåret 1956/57 allenast uppgår till i runt tal 122 000 kronor och under detta budgetår kan förväntas komma att bli helt tagen i anspråk för bestridande av med förevarande anslagsmedel avsedda utgifter.

Antalet närvarande ordinarie studerande vid högskolan utgjorde 1 381 under läroåret 1955/56, beräknas efter intagningen av nya studerande hösten 1956 uppgå till 1 486 läroåret 1956/57 och kan med oförändrad intagning hösten 1957 uppskattas till 1 580 under läroåret 1957/58. Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har beräknat assistentkostnaderna till 500 kronor för närvarande ordinarie studerande, en uppskattning av medelsåtgången, som överstyrelsen — efter en ökning av 10 procent med hänsyn till den nyligen vidtagna generella uppräknningen av utgående arvoden — anslutit sig till. Efter samma beräkningsgrund skulle medelsbehovet för Chalmers tekniska högskolas vidkommande kunna uppskattas till (790 000 + 79 000 =) 869 000 kronor. Härvid har hänsyn ej tagits till de universitetsstudenter, som kommer att åtnjuta undervisning vid högskolan. På grund härav torde en viss uppräknning även av detta medelsbehov vara påkallad. Överstyrelsen — som icke är beredd att nu förorda någon ytterligare förbättring av assistentarvodena i enlighet med vad kollegienämnden ifrågasatt — beräknar därför anslagsbehovet för förevarande ändamål till 875 000 kronor.

Till vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer beräknar överstyrelsen, som ej är beredd att upptaga något särskilt medelsbehov för licentiatundervisning, ett belopp av 35 000 kronor samt till grundlön åt rektors vikarie ett belopp av 23 000 kronor.

Såsom framgår av det förut anförda lär ingen behållning vara att förvänta å högskolans assistentmedelsfond vid utgången av budgetåret 1956/57, varför någon begränsning av medelsanvisningen under delposten med hänsyn till fondmedel icke kan ifrågakomma. Skulle mot all sannolikhet någon behållning å fonden uppstå torde — såsom överstyrelsen tidigare anført beträffande tekniska högskolan i Stockholm — denna behållning även efter utgången av nämnda budgetår få disponeras för med delposten avsedda utgifter.

Överstyrelsen beräknar slutligen den erforderliga totala medelsanvisningen till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter för budgetåret 1957/58 till 2 223 000 kronor, vilket i förhållande till budgetåret 1956/57, då delposten upptagits till 1 258 000 kronor, innebär en anslagsökning av 965 000 kronor. Av ökningen hänförs sig 253 000 kronor till (a) grundlön till de för förstärkningen av basorganisationen under punkten A 1 redovisade befattningarna samt 34 000 kronor till (b) automatisk utgiftsökning för den löpande verksamheten på grund av genomförd reglering av assistentersättningar m. m. Sistnämnda belopp ingår i den inledningsvis omnämnda automatiska utgiftsökningen för nästa budgetår på grund av höjningen av statstjänstemännens löner under 1956. Överstyrelsens förslag beträffande (c) den löpande verksamheten i övrigt utanför basorganisationen innebär sålunda en höjning av nu ifrågavarande delpost med 678 000 kronor. Förslaget medför därjämte en höjning av anslagsposten till rörligt tillägg med 60 000 kronor.

Punkt 22. Överstyrelsen finner i likhet med kollegienämnden att några vägande skäl knappast kan förebringas för att arvodena till rektor och

prorektor bestämmas till lägre belopp vid Chalmers tekniska högskola än vid tekniska högskolan i Stockholm, då dessa befattningar nu i allt väsentligt måste anses vara förenade med samma arbete och samma ansvar vid båda högskolorna. Enligt överstyrelsens mening gäller detta i högsta grad även beträffande avdelningsföreståndarna. Överstyrelsen föreslår därför att samtliga dessa befattningsarvodet uppräknas, från 1 800 till 3 600 kronor för rektor, från 900 till 1 800 kronor för prorektor, från 408 till 600 kronor för avdelningsföreståndaren för avdelningen för allmänna vetenskaper samt från 804 till 1 200 kronor för envar av övriga sju avdelningsföreståndare. Däremot är överstyrelsen icke nu beredd att taga ställning till frågan om storleken av rektors representationsbidrag. Ett av kollegienämnden framlagt förslag om en höjning av arvodet till lokalstyrelsens sekreterare från 500 till 900 kronor biträder överstyrelsen. Ett bifall till dessa förslag föranleder enligt överstyrelsen en anslagsförstärkning av 5 944 kronor, vartill bör läggas nuvarande arvode till föreståndaren för den nya avdelningen för teknisk fysik, 804 kronor, vilket ej medtagits vid beräkningarna av medelsbehovet under vederbörande delpost för budgetåret 1956/57.

Punkt 23. Kollegienämnden har ånyo hemställt om uppflyttning av tjänsterna som högskolesekreterare och högskoleintendent från Ca 29 till Ca 31.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget och anför:

De administrativa och kamerala ärendena vid högskolan har med den successiva utbyggnaden av denna erhållit en betydande omfattning. Det framstår mot bakgrunden härav såsom angeläget, att de för handläggningen av dessa ärenden närmast ansvariga befattningshavarna erhåller en löneställning, som gör det möjligt för högskolan att förvärva och behålla för uppgifterna väl kvalificerade krafter. Vid tekniska högskolan i Stockholm har motsvarande befattningshavare tjänsteställning såsom byrådirektör i lönegrad Ca 31, och för de administrativa ärendena har även inrättats en byrådirektörstjänst vid Göteborgs universitet, vilket i fråga om storlek är tämligen jämförbart med Chalmers tekniska högskola. Även om förvaltningen vid sistnämnda högskola är av mindre omfattning än vid tekniska högskolan i Stockholm ställes dock principiellt samma krav på här avsedda befattningshavare vid de båda högskolorna. En annan sak är att behovet av administrativa och kamerala biträden ökar med förvaltningens storlek.

Punkt 25. Överbibliotekarien har hemställt att medel anvisas för bland annat anställande av en reproduktionsfotograf i Ce 12. Överbibliotekarien har därvid anfört:

Såsom särskilt kännbar framstår avsaknaden av en reproduktionsfotograf. Det är ju naturligt att en oerhörd efterfrågan av fotografiska reproduktioner dagligen föreligger för ett bibliotek som så intensivt som högskolans betjänar industrien. Sedan biblioteket år 1954 erhöll en modern uppsättning reproduktionsapparater framstår ju avsaknaden av personal för deras handhavande som något synnerligen uppseendeväckande. Den alltmer svällande efterfrågan på reproduktioner har tvingat biblioteket, såsom framhölls redan förra året, att detachera en av bibliotekets expeditionsvakter, som har fotografutbildning, att hjälpligt handhava denna service. Situationen är ohållbar för närvarande. Biblioteket anhåller att kollegienämnden med skärpa ville framföra bibliotekets krav på en befattning som reproduktionsfotograf i Ce 12 eller i samma lönegrad som motsvarande sedan länge existerande befattningar vid tekniska högskolans i Stockholm bibliotek samt universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.

Kollegienämnden och *överstyrelsen* har tillstyrkt förslaget.

Punkterna 26 och 27. Beträffande förslaget om inrättande av en tjänst som instrumentmakare i Ce 16 och en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 14 anför *överstyrelsen* i huvudsak följande.

Dessa båda befattningar har avsetts skola inrättas såsom arvodesbefattningar från och med budgetåret 1956/57, varvid dock arvodet för institutionsvaktmästarebefattningen beräknats efter Ce 12: 12. Instrumentmakartjänsten har befunnits erforderlig för undervisningen i fysik vid högskolan för studenter vid Göteborgs universitet, och arvodet för densamma skall för budgetåret 1956/57 bestridas från anslaget till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. Institutionsvaktmästartjänsten åter har tillkommit såsom en följd av den planerade ökningen av studerandeantalet vid avdelningen för elektroteknik vid högskolan, och arvodet för denna befattning skall budgetåret 1956/57 bestridas från anslaget till gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: ökad intagning av studerande. *Överstyrelsen* finner att båda de ifrågavarande befattningarna — i likhet med vissa i det föregående behandlade lärartjänster — bör överföras till högskolans avlöningsstat.

Punkt 28. *Kollegienämnden* har föreslagit, att tre nya befattningar som instrumentmakare i Ce 16 inrättas. *Överstyrelsen* tillstyrker för sin del, att två dylika tjänster inrättas, och anför därvid:

Såsom ett led i förstärkningen av basorganisationen vid de tekniska högskolorna har från och med den 1 juli 1956 inrättats två instrumentmakartjänster i Ce 16, varav en gemensam för institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik samt en gemensam för institutionerna för teleteknik I och teleteknik II. Med hänsyn till den starka ökningen av studerandeantalet vid dessa institutioner och med beaktande av att professuren i teleteknik II snart kan förväntas bli tillsatt, finner *överstyrelsen* en förstärkning av den här avsedda arbetskraften vid institutionerna erforderlig. *Överstyrelsen* förordar därför att ytterligare två befattningar som instrumentmakare i Ce 16 inrättas. Vid bifall härtill kommer envar av ifrågavarande institutioner att erhålla en hel instrumentmakartjänst. Behovet härav är enligt *överstyrelsens* mening angeläget.

Punkt 30. *Kollegienämnden* har — under hänvisning till en framställning från föreståndaren för institutionen för elektricitetslära — hemställt att en tjänst som instrumentmakare i Ce 16 överföres till ordinarie stat. *Nämnden* har bland annat framhållit, att innehavaren av ifrågavarande befattning varit anställd som extra ordinarie tjänsteman sedan 1946 och att behovet av tjänsten är permanent.

Överstyrelsen tillstyrker förslaget.

Punkt 32. *Kollegienämnden* har hemställt att tio nya tjänster som institutionsvaktmästare inrättas vid högskolan. *Överstyrelsen* ansluter sig till förslaget och anför därvid följande.

Enligt vad *överstyrelsen* inhämtat finns vid Chalmers tekniska högskola från och med den 1 juli 1956 sammanlagt 25 befattningar som institutionsvaktmästare, av vilka två i Ce 12, tre i Ca 12, fyra i Ca 14 och sexton i Ce 14. Vid tekniska högskolan i Stockholm uppgår antalet institutionsvaktmästartjänster till sammanlagt 50, av vilka fjorton är i Ce 12, sju i Ca 12, fjorton i Ce 14 och femton i Ca 14. Dessa befattningar är alltså dubbelt så många vid tekniska högskolan i Stockholm som vid Chalmers tekniska högskola, en relation som varken med hänsyn till studerandeantal

eller till antalet lärostolar vid de båda högskolorna kan anses tillfredsställande för den senare högskolans vidkommande. Det betyder icke heller, att tekniska högskolan i Stockholm erhållit flera befattningar av här avsedd art än vad som kan framstå såsom påkallat. Fastmera har överstyrelsen vid sin behandling av avlöningsanslaget för tekniska högskolan i Stockholm funnit sig böra förorda att ytterligare elva befattningar som institutionsvaktmästare inrättas vid högskolan. Under angivna omständigheter framstår — icke minst i betraktande av den starka ökningen av studerandeantalet vid högskolan, som nu efter hand slår igenom i de högre årskurserna — en allmän förstärkning av Chalmers tekniska högskolas resurser i förevarande avseende såsom i hög grad angelägen. Ett inrättande i sådant syfte av tio nya befattningar som institutionsvaktmästare — såsom kollegienämnden föreslagit — kan enligt överstyrelsens mening ej anses innebära någon överdriven uppskattning av behovet. Överstyrelsen ansluter sig därför till det förslag, som kollegienämnden här framfört. Vid bifall härtill torde det få ankomma på kollegienämnden att fördela befattningarna mellan de olika avdelningar och institutioner vid högskolan, där bristen på institutionsvaktmästare gör sig starkast gällande.

Punkt 33. Kollegienämnden har hemställt om en förstärkning av expeditionsvaktpersonalen vid högskolan och därvid föreslagit inrättande av två nya tjänster som expeditionsvakt i Ce 10 samt uppflyttning av en tjänst som expeditionsvakt från Ce 10 till Ce 11.

Överstyrelsen erinrar om att det vid högskolan — fränsett biblioteket — för närvarande finns endast en første expeditionsvakt i Ca 12, en expeditionsvakt i Ce 10 för »Gamla Chalmers» och två expeditionsvakter i Ce 10 för »Nya Chalmers». Överstyrelsen, som med hänsyn härtill blivit övertygad om behovet av en förstärkning, förordar för sin del, att en tjänst som expeditionsvakt i Ce 11 inrättas.

Departementschefen.

Såsom jag redan framhållit vid behandlingen av avlöningsanslaget till tekniska högskolan i Stockholm avser jag att föreslå en betydande förstärkning av medelsanvisningen för nästa budgetår till Chalmers tekniska högskola. Detta gäller icke blott högskolans avlöningsanslag utan även anslagsmedlen till materiel- och apparatanskaffning för högskolan.

Den andra etappen av förstärkningen av högskolans basorganisation berör første assistenter och teknisk biträdespersonal.

I fråga om den förstnämnda personalkategorien har överstyrelsen — i enlighet med den av statsmakterna i fjol godtagna planen — föreslagit, att 23 nya befattningar som første assistent från och med nästa budgetår inrättas vid högskolan. Överstyrelsen beräknar för grundlön till dessa befattningar 253 000 kronor samt för rörligt tillägg 77 000 kronor. Jag biträder överstyrelsens förslag på denna punkt.

Beträffande den tekniska biträdespersonalen innebär överstyrelsens förslag, att i runt tal 168 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår för en utökning av denna del av basorganisationen. I förhållande till de beräkningar, som redovisades i 1956 års statsverksproposition, innebär förslaget dels en höjning på grund av höjda löner till statstjänstemännen, dels en

mindre förstärkning. Jag anser mig även i denna del böra godtaga överstyrelsens beräkningar.

Jag övergår härefter till att behandla övriga förslag som framlagts av överstyrelsen.

Undervisningen i ämnesgruppen mekanisk värmeteori, strömningslära och värmeöverföring är för närvarande splittrad vid högskolan. Det är här fråga om centrala ämnen, tillhörande det maskintekniska området, i vilka undervisning nu måste ske i anslutning till undervisningen i andra ämnen. Förslag om inrättande av en professur för nu berörda ämnesgrupp framfördes redan 1950. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har även 1951 års bränsleutredning tillstyrkt, att en dylik professur inrättas vid högskolan. Jag har också för egen del blivit övertygad om behovet av den föreslagna befattningen och tillstyrker därför att en professur i tillämpad termodynamik och strömningslära inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår.

Beträffande förslaget om en professur i vägbyggnad torde jag få hänvisa till vad jag anfört i fråga om motsvarande förslag avseende tekniska högskolan i Stockholm.

Behovet av en rationellt ordnad undervisning i det grundläggande ämnet hållfasthetslära synes mig motivera att en laboratur i ämnet från och med nästa budgetår inrättas vid högskolan. Lokaler för den experimentella forskningen i hållfasthetslära har numera också iordningställts. Jag tillstyrker sålunda överstyrelsens förslag på denna punkt. I samband med tjänstens inrättande bör en nuvarande befattning som biträdande lärare med ett arvode av 5 350 kronor indragas.

I överensstämmelse med vad som förutsatts vid beräkningen av kostnaderna för den ökade intagningen av studerande vid högskolans elektrotekniska avdelning bör en laboratur i elektricitetslära och elektrisk mätteknik inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag om inrättande av en befattning som speciallärare i metallografi och värmebehandling. Arvodet bör såsom föreslagits beräknas till 4 050 kronor. Samtidigt förordar jag att arvodet till den nuvarande specialläraren i materiallära — som förutsättes få minskad undervisningsskyldighet — reduceras med 1 600 kronor.

En ny befattning som speciallärare i industriell elektronisk mätteknik, förenad med ett arvode av 3 850 kronor, bör i enlighet med överstyrelsens förslag inrättas från och med nästa budgetår. I anslutning därtill bör arvodet till den nuvarande specialläraren i elektroteknik minskas med 1 950 kronor.

Jag anser mig böra tillstyrka, att undervisningen i ämnet kylteknik utökas i enlighet med föreliggande förslag. Anordningen beräknas medföra en höjning av speciallärarens i kylteknik arvode med 150 kronor.

Enligt överstyrelsen bör den nuvarande arvodesbefattningen som biträdande lärare i fysik, avsedd för undervisning vid högskolan av studerande

vid Göteborgs universitet, utbytas mot en tjänst som biträdande lärare i Ce 30. För egen del anser jag mig icke kunna tillstyrka, att befattningen omändras till en lönegradsplacerad tjänst, utan förordar att beträffande befattningen skall såsom hittills tillämpas samma regler, som gäller angående arvode åt bland annat biträdande lärare vid universiteten. I enlighet med överstyrelsens förslag bör medel för befattningen från och med nästa budgetår upptagas å högskolans avlöningsstat.

Såsom föreslagits bör vidare tre befattningar som biträdande lärare i respektive tillämpad matematik, fysik samt elasticitets- och hållfasthetslära från och med nästa budgetår överföras till högskolans avlöningsstat. Inrättandet av dessa befattningar har föranletts av den ökade intagningen av studerande vid den elektrotekniska avdelningen. Arvodena bör beräknas till respektive 11 200, 8 950 och 5 600 kronor.

Jag tillstyrker vidare att en ny befattning som biträdande lärare i fysik, avsedd för undervisning i huvudsakligen atom- och strålningsfysik, inrättas vid högskolan. Arvodet bör beräknas till 5 450 kronor.

En ny befattning som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III bör — i överensstämmelse med vad som förutsatts vid beslutet om den ökade intagningen av studerande vid den elektrotekniska avdelningen — inrättas från och med nästa budgetår. Befattningen bör förenas med ett arvode av 8 950 kronor.

Med anledning av vad kollegienämnden anfört beträffande viss extra undervisning i elektromaskinlära förordar jag att en tjänst som biträdande lärare inrättas för detta ämne. Arvodet bör upptagas till 3 300 kronor.

Mot den föreslagna utökningen av undervisningsskyldigheten för den biträdande läraren i elektricitetslära och elektrisk mätteknik II har jag intet att erinra. Kostnadsökningen utgör 2 300 kronor.

I fråga om delposten till ersättning åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter har överstyrelsen, fränsett den utgiftsökning som föranledes av förstärkning av basorganisationen samt av tidigare genomförd arvodesreglering, föreslagit en ökning för den löpande verksamheten med 678 000 kronor. För egen del anser jag mig böra för sistnämnda ändamål tillstyrka en höjning med 579 000 kronor. Med utgångspunkt i kollegienämndens konstaterande, att betydande svårigheter föreligger i fråga om rekrytering av övningsassistenter i Göteborg, har jag vid prövningen av medelsbehovet i denna del funnit lämpligt att beräkna medel för ett större antal förste assistenter — i stället för övningsassistenter — än vad överstyrelsen för sin del förordat. I enlighet härmed torde 22 nya befattningar som förste assistent böra inrättas vid högskolan.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit i fråga om lönegradsplacering för vissa tjänster torde medel böra beräknas för uppflyttning av tjänsterna som högskolesekreterare och högskoleintendent i Ca 29 till tjänster som byrådirektör i Ca 31.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet likaledes vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag vidare för nämnda ändamål erforderliga medel under förevarande anslag.

Överstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som reproduktionsfotograf i Ce 12 vid biblioteket anser jag mig böra biträda.

I överensstämmelse med vad som föreslagits bör en arvodesbefattning som instrumentmakare, avsedd för högskolans undervisning i fysik för studerande vid Göteborgs universitet, utbytas mot en tjänst som instrumentmakare i Ce 16, avlönad med medel från högskolans avlöningsstat.

Jämväl en arvodesbefattning som institutionsvaktmästare vid avdelningen för elektroteknik bör i enlighet med överstyrelsens förslag utbytas mot en extra ordinarie tjänst. Tjänsten torde emellertid därvid placeras i 12 lönegraden. Medel för befattningen bör beräknas under högskolans avlöningsanslag.

Överstyrelsen har hemställt om inrättande av två nya tjänster som instrumentmakare i Ce 16. Jag anser mig endast kunna tillstyrka att en dylik tjänst inrättas.

En tjänst som instrumentmakare i Ce 16 torde såsom föreslagits böra överföras på ordinarie stat.

Överstyrelsens förslag om inrättande av nya tjänster som institutionsvaktmästare anser jag mig endast såtillvida böra biträda, att jag tillstyrker att fyra dylika tjänster, placerade i Ce 12, inrättas från och med nästa budgetår.

Expeditionsvaktpersonalen torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra förstärkas med en expeditivakt. Denne bör placeras i Ce 10.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av avlöningsanslaget för tekniska högskolan i Stockholm anfört i fråga om de tekniska högskolornas värme- och kraftcentraler har jag ansett mig böra beräkna en mindre medelsanvisning under förevarande anslag för en provisorisk reglering av vissa frågor beträffande personalorganisationen vid Chalmers tekniska högskolas värme- och kraftcentral.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att föreslå några ändringar i högskolans personalorganisation.

I enlighet med de förslag, som jag nu framlagt, torde hela avlöningsanslaget för nästa budgetår böra uppföras med 6 369 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 1 829 000 kronor. Av höjningen avser 216 800 kronor löneklassförändringar och automatiskt ökade utgifter på grund av den vid föregående års riksdag beslutade höjningen av stats-tjänstemännens löner. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas vederbörliga ändringar med anledning av vad jag i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anför,
 - b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 440 000	
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	445 264	
	b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	14 036	459 300
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, <i>förslagsvis</i>	2 253 600	
	b. Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem .	5 100	
	c. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	1 112 700	3 371 400
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 142 300	
	Summa kronor	6 413 000	

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	44 000	
	Nettoutgift kronor	6 369 000

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 6 369 000 kronor.

[169] **12. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	583 500	566 794
1956/57 (statsliggaren s. 610)	603 200	
1957/58 (förslag)	603 000	

Överstyrelsen föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 800 kronor enligt följande sammanställning:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1956/57, kronor	Av överstyrelsen föreslagen medelsanvisning för budgetåret 1957/58, kronor	Ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1956/57, kronor
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	5 200	5 200	—
2. <i>Expenser, förslagsvis:</i>			
A. Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	296 000	321 000	+25 000
B. Övriga <i>expenser:</i>			
a. Biblioteket	8 500	8 500	—
b. Högskolan i övrigt	238 000	250 000	+12 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	40 000	40 000	—
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	17 500	17 500	—
5. Övriga <i>utgifter:</i>			
a. Bevakning av högskolans lokaler om natten, <i>förslagsvis</i>	12 000	15 000	+ 3 000
b. Installation av oljeeldning inom högskolans äldre byggnader	—	24 600	+24 600
c. Reparations- och ändringsarbeten i högskolans äldre byggnader m. m. . . .	10 000	—	—10 000
d. Inredning och utrustning av vissa institutionslokaler m. m.	37 500	—	—37 500
Summa utgifter	664 700	681 800	+17 100
Avgår:			
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
I. Ersättning för bränsle m. m.	59 700	75 700	+16 000
II. Hyror	1 800	1 100	— 700
Summa uppbördsmedel	61 500	76 800	+15 300
Nettoutgift	603 200	605 000	+ 1 800

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

2 A. Höjda priser på elektrisk kraft, bränsle och vatten beräknas medföra en automatisk ökning av ifrågavarande medelsbehov under budgetåret 1957/58 med 25 000 kronor.

2 B b. Posten till övriga expenser: högskolan i övrigt bör enligt kollegienämndens bedömning höjas med 17 100 kronor av följande skäl.

Enligt nyligen genom statens avtalsnämnd träffat avtal skall ersättningen till städpersonal i ortsgroup 4 höjas från kronor 2:68 till kronor 2:84 per timme. Då antalet städningstimmar per år uppgår till i runt tal 32 000 blir på grund härav den automatiska utgiftsökningen 5 120 kronor.

Vidare skall kostnaderna för underhåll av vägen till Råöobservatoriet bestridas av förevarande anslag. Kostnaderna härför beräknas med samma belopp som föregående år eller 1 200 kronor.

Vid överförandet till statens fastighetsfond av Råöobservatoriets anläggningar medtogs icke radiospeglarna samt två antennmattor för underhåll genom byggnadsstyrelsen. Vidare utslöts från byggnadsstyrelsens underhåll fyra radiomaster på Nya Chalmers. Enligt expertuttalande erfordras för underhåll av nu ifrågavarande utrustning 5 750 kronor för år. Kollegienämnden hemställer, att posten i fråga under 1957/58 höjes med 5 750 kronor för sagda ändamål.

Högskolans fortsatta tillväxt medför ökade utgifter för telefoner, kontorsmateriel m. m. En höjning av medelsanvisningen härför under budgetåret 1957/58 med 5 000 kronor bedömes vara nödvändig.

Överstyrelsen tillstyrker en uppräkningsdel post med — i avjämnade siffror — 5 000 kronor för höjda städningskostnader och 5 000 kronor för övriga löpande utgifter samt föreslår dessutom en höjning med ett belopp av 2 000 kronor såsom bidrag till Svenska industriens praktiknämnd.

Däremot är överstyrelsen ej beredd att under förevarande anslag upptaga någon medelsanvisning för underhåll av vissa apparater på »Nya Chalmers» och vid Råöobservatoriet eller för vägunderhåll vid observatoriet. För dessa ändamål erforderliga medel bör enligt överstyrelsens mening hellre anvisas under materielanslaget.

5 a. Såvitt gäller anslagsposten Övriga utgifter förordar överstyrelsen en ökad medelsanvisning till högskolans nattbevakning. Enligt vad överstyrelsen inhämtat kommer kostnaderna härför budgetåret 1956/57 att uppgå till i runt tal 12 000 kronor, d. v. s. samma belopp som anvisats för ändamålet. Detta innebär en nattbevakning av $7\frac{1}{2}$ —8 timmar per dygn. Bevakningen avser »Nya Chalmers», där av högskolans personal endast en förste instrumentmakare finnes boende. Området är stort och avsides beläget. Det synes överstyrelsen därför önskvärdt, att bevakningstiden utsträcker i enlighet med ett av kollegienämnden avgivet förslag, vilket innebär ett ökat medelsbehov av 3 000 kronor.

5 b. Överstyrelsen har blivit övertygad om lämpligheten av installation av oljeeldning inom högskolans äldre byggnader för en beräknad kostnad av 24 600 kronor och tillstyrker ett av kollegienämnden framfört förslag härom. För denna utgift torde erforderliga medel böra anvisas under en särskild delpost under anslagsposten till övriga utgifter.

5 c och d. För budgetåret 1957/58 bortfaller vissa utgifter av engångskaraktär å tillhoppa (10 000 + 37 500 =) 47 500 kronor, för vilkas bestridande medel i omkostnadsstaten för budgetåret 1956/57 anvisats under särskilda delposter under anslagsposten till övriga utgifter.

I och II. De särskilda uppbördsmedlen synes överstyrelsen med hänsyn till intäkterna för budgetåret 1955/56 — såvitt gäller posten Ersättning för bränsle, lyse och vatten — kunna uppräknas med 16 000 kronor till

75 700 kronor och — beträffande posten Hyror — böra minskas med 700 kronor till 1 100 kronor. Detta innebär en sammanlagd ökning av upp-
bördsmedlen med 15 300 kronor till 76 800 kronor.

Departementschefen. Liksom i fråga om tekniska högskolan i Stockholm framträder beträffande Chalmers tekniska högskola ett stigande behov av medel under omkostnadsanslaget. För nästa budgetår uppväges emellertid det ökade medelsbehovet av ett bortfall av vissa engångsutgifter för innevarande budgetår.

Jag anser mig i stort sett kunna godtaga överstyrelsens förslag. Endast på följande punkter har jag funnit anledning till erinran.

Jag är icke beredd att föreslå någon ökning av högskolans bidrag till Svenska industriens praktiknämnd. Højningen av posten till övriga expenser: högskolan i övrigt bör därför begränsas till 10 000 kronor.

Överstyrelsens förslag om anskaffande av ett oljeeldningsaggregat för högskolans äldre byggnader anser jag mig böra biträda. Den planerade övergången till oljeeldning torde normalt böra medföra en väsentlig minskning av de årliga bränsleutgifterna. Å andra sidan torde den nuvarande situationen på bränsleområdet göra det nödvändigt, att högskolan avvaktar utvecklingen, innan ifrågavarande oljeeldningsaggregat installeras.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 603 000 kronor, vilket i jämförelse med medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en minskning med 200 kronor. Jag hemställer alltså, att **Kungl. Maj:t** måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 603 000 kronor.

[170] **13. Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** Under förevarande anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 480 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt.

1. Samlingar och laborationer	900 000
2. Tekniska licentiatarbeten	60 000
3. Nyanskaffning av apparater m. m.	520 000
	1 480 000

I enlighet med vad jag vid behandlingen av tekniska högskolans i Stockholm materielanslag föreslagit, bör förevarande anslag från och med nästa budgetår uppdelas på dels ett reservationsanslag till materiel m. m., omfattande anslagsmedel till samlingar och laborationer samt till tekniska licentiatarbeten, dels ett reservationsanslag till nyanskaffning av apparater m. m.

Överstyrelsen föreslår — under hänvisning till den sålunda avsedda anslagsuppdelningen — att nu ifrågavarande medelsanvisning höjes med 370 000 kronor till 1 330 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Kollegienämnden* har för detta ändamål äskat en medelsanvisning av 1 271 000 kronor och därvid understrukt det trängande behovet av en allmän höjning av anslagsmedlen för de olika avdelningarna och institutionerna. Nämnden har vidare anfört:

Vid bedömningen av medelsbehovet får kollegienämnden erinra om, att en ökning av medelsanvisningen är nödvändig till följd av dels den ökade intagningen vid avdelningarna för elektroteknik (E) och maskinteknik (M), dels den nya avdelningen för teknisk fysik (F), dels ock undervisningen för filosofie studerande vid Göteborgs universitet. Med ledning av tidigare gjorda kostnadsberäkningar kan det ökade medelsbehovet för angivna ändamål beräknas till följande belopp, nämligen: avdelning E 95 000 kronor, M 51 000 kronor, F (7 000 + 6 000 =) 13 000 kronor eller tillhopa 159 000 kronor.

Vid sin uppskattning av medelsbehovet har kollegienämnden beräknat ett belopp av 10 000 kronor såsom erforderligt till envar av de av kollegienämnden äskade nya professurerna i tillämpad termodynamik och strömningslära, vägbyggnad, vattenförsörjnings- och avloppsteknik, industriell ekonomi och organisation, arkitekturens teori och historia samt regleringsteknik eller sålunda tillhopa 60 000 kronor.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. *Kollegienämnden* har för detta ändamål begärt en medelsanvisning av 90 000 kronor och därom anfört bland annat följande.

Antalet licentiander vid högskolan uppgår enligt innevarande års katalog till 82 och kollegienämnden har anledning förmoda, att antalet under budgetåret 1957/58 skall uppgå till närmare 100. Licentiandernas studiearbeten är — åtminstone i huvudämnet — vanligen av experimentell art och fordrar ofta anskaffning av ny apparatur eller av komponenter för byggande av sådan. På grund härav blir kostnaderna för licentianderna betydande. Å andra sidan får licentiandernas arbeten anses ingå i det vetenskapliga arbete, som bedrivs vid högskolan och som enligt stadgarna är ett av högskolans huvudändamål. Det är nödvändigt att högskolans institutioner genom särskilda anslag erhåller täckning för åtminstone en del av de kostnader, som uppkommer till följd av licentiatarbetena. Det erforderliga bidraget kan enligt kollegienämndens mening icke sättas lägre än till genomsnittligen 1 000 kronor för licentiand och år. Det för närvarande utgående beloppet är sålunda knappt tillmätt.

Överstyrelsen framhåller — under hänvisning till vad styrelsen anfört rörande motsvarande anslag till tekniska högskolan i Stockholm — att den successiva ökningen av antalet studerande och lärare föranleder ett ofrånkomligt behov av förstärkning av här avsedda anslagsmedel. I fortsättningen anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Såsom en lämplig grund för beräkningen av medelsbehovet till **s a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r** har överstyrelsen för tekniska högskolans i Stockholm del funnit kunna läggas en genomsnittlig årlig kostnad av 750 kronor för varje ordinarie studerande. Antalet dylika studerande vid Chalmers tekniska högskola kan under läroåret 1957/58 uppskattas till om-

kring 1 580, vilket innebär en ökning av i runt tal 100 studerande i förhållande till läroåret 1956/57. I enlighet härmed bör enligt överstyrelsens mening vid en bedömning av storleken av de erforderliga anslagsmedlen för budgetåret 1957/58 upptagas ett grundbelopp av $(750 \times 1\,580 =)$ 1 185 000 kronor.

Härvid har hänsyn ej tagits till de merkostnader, som under förevarande anslag uppkommer för de studerande vid Göteborgs universitet, vilka skall åtnjuta undervisning i fysik vid Chalmers tekniska högskola. Dessa kostnader har av 1955 års universitetsutredning uppskattats till 8 000 kronor för budgetåret 1957/58, och överstyrelsen beräknar medelsbehovet för ifrågasvarande ändamål i enlighet härmed.

Vid bifall till de av överstyrelsen i det föregående förordade förslagen om ett inrättande av nya professorer i tillämpad termodynamik och strömninglära, vägbyggnad, industriell ekonomi och organisation samt regleringsteknik tillkommer ett belopp av 10 000 kronor för envar av dessa professorer eller sålunda tillhopa 40 000 kronor.

Såsom överstyrelsen vid sin behandling av högskolans omkostnadsanslag uttalat med avseende å de från kollegienämndens sida därunder framförda äskandena om en medelsanvisning av 1 200 kronor till vägunderhåll vid Råöobservatoriet och en medelsanvisning av i runt tal 5 800 kronor till underhåll av vissa anläggningar vid observatoriet och vid elektronikinstitutionen på »Nya Chalmers», synes härför erforderliga medel hellre böra anvisas under materielanslaget. I enlighet med detta ställningstagande beräknar överstyrelsen här för dessa ändamål ett belopp av i runt tal $(5\,800 + 1\,200 =)$ 7 000 kronor.

Anslagsposten till samlingar och laborationer upptager överstyrelsen sålunda till $(1\,185\,000 + 8\,000 + 40\,000 + 7\,000 =)$ sammanlagt 1 240 000 kronor.

Medelsbehovet under anslagsposten till tekniska licentiatarbeten uppskattar överstyrelsen i överensstämmelse med kollegienämndens förslag till 90 000 kronor.

Departementschefen. Såsom jag anfört vid behandlingen av tekniska högskolans i Stockholm materielanslag är jag icke beredd godtaga, att vissa bestämda belopp per studerande skall ligga till grund för anslagsberäkningen. En väsentlig förstärkning av förevarande anslag synes mig emellertid motiverad. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 200 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen under motsvarande anslagsposter för innevarande budgetår betyder en anslagshöjning med 240 000 kronor.

Vad beträffar de å nuvarande materielanslag vid utgången av innevarande budgetår befintliga reservationerna samt förevarande anslags fördelning torde jag få hänvisa till vad jag anfört därom vid behandlingen av motsvarande anslag till tekniska högskolan i Stockholm.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

[171] **14. Chalmers tekniska högskola: Nyanskaffning av apparater m. m.** För nyanskaffning av apparater m. m. vid Chalmers tekniska högskola bör under förevarande rubrik — i enlighet med vad jag föreslagit vid behandlingen av tekniska högskolans i Stockholm materielanslag — från och med nästa budgetår anvisas ett särskilt reservationsanslag.

För nu avsedda ändamål har för innevarande budgetår från en särskild anslagspost under högskolans materielanslag anvisats 520 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår att det nya anslaget uppföres med 1 000 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår sålunda innebär en höjning med 480 000 kronor.

Kollegienämnden har för ifrågavarande ändamål begärt ett anslag av 1 200 000 kronor. I sin motivering har nämnden bland annat anfört:

Från avdelningarna och institutionerna föreligger framställningar om medel för anskaffning av apparater m. m. till ett belopp av i runt tal 1 280 000 kronor. Under de senare budgetåren har medelstilldelningen varit så begränsad att de från högskolans institutioner anmälda behoven kunnat täckas endast till cirka 60 procent. De motiv, som framförts i kollegienämndens petitaförslag föregående år för en betydande ökning av nu ifrågavarande anslag, kvarstår med orubbad giltighet, nämligen dels den allt livligare kontakten med utländsk teknisk-vetenskaplig forskning och framstegen inom den svenska forskningen, som starkt bidragit till att stegra behovet av modern apparatur, dels ock den pågående utbyggnaden av högskolan med nyinrättade professurer i utpräglat experimentellt arbetande discipliner. Ofrånkomlig förstärkning av förevarande anslag motiveras dessutom av det ökade studerandeantalet vid avdelningarna för elektroteknik och maskinteknik, den nya avdelningen för teknisk fysik samt undervisningen för universitetsstuderandena.

Överstyrelsen uttalar att anslagsposten till nyanskaffning av apparater m. m. under nuvarande materielanslag vid den årliga fördelningen kommit att bli eftersatt, enär de båda övriga anslagsposterna under nämnda anslag avsett löpande utgifter i samband med undervisningen och sålunda behov, som i första hand måst tillgodoses. Även med beaktande av den särskilda medelsanvisning, som högskolan erhåller till inredning och utrustning av nya lokaler, finner *överstyrelsen* en kraftig förstärkning av förevarande anslagsmedel erforderlig. Vidare anför *överstyrelsen*:

Behovet av en ökad medelsanvisning för här avsedda ändamål har också för högskolan skärpts genom den ökning av antalet studerande inom avdelningen för maskinteknik, som skett höstterminen 1955 och den ökning av studerandeantalet inom avdelningen för elektroteknik, som planeras för höstterminen 1956. *Kollegienämnden* har beräknat kostnaderna härför till (27 000 + 15 000 =) 42 000 kronor och någon erinran mot denna uppskattning har *överstyrelsen* ej funnit anledning till. Härtill kommer att inrättandet av en ny avdelning för teknisk fysik vid högskolan kräver en medelsanvisning av 40 000 kronor för vissa utgifter av engångskaraktär, varav 20 000 kronor för den andra årskursen och 20 000 kronor för den tredje

årskursen inom avdelningen. Då avdelningen börjar sin verksamhet i höst, innebär detta ett medelsbehov av 20 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Vid övervägande av vilket medelsbehov som under förevarande anslag med hänsyn till anförda omständigheter kan befinnas skäligt, har överstyrelsen funnit detta kunna uppskattas till 1 000 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av motsvarande anslagsfråga avseende tekniska högskolan i Stockholm föreslår jag att förevarande nya anslag för nästa budgetår uppföres med 800 000 kronor. I jämförelse med medelsanvisningen för nu avsedda ändamål under innevarande år betyder detta en anslagshöjning med 280 000 kronor.

Vad beträffar de å nuvarande materielanslag vid utgången av innevarande budgetår befintliga, för nyanskaffning av apparater m. m. avsedda reservationerna samt apparatanslagets fördelning torde jag få hänvisa till vad jag anfört därom vid behandlingen av reservationsanslaget till materiel m. m. vid tekniska högskolan i Stockholm.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor.

[172] 15. **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 000	94 793
1956/57 (statsliggaren s. 612)	110 000	
1957/58 (förslag)	120 000	

Kollegienämnden har begärt en uppräknig av detta anslag till 150 000 kronor. *Överstyrelsen* förordar en höjning av anslaget till 130 000 kronor.

Till stöd för sitt yrkande har *kollegienämnden* återopat inträffade pristegringar på utländsk litteratur, vilka i yttrande i ärendet från överbibliotekarien närmare belysts, ävensom tillkomsten av nya litteraturområden. Nämnden har därjämte framhållit, att högskolan har den största interurbanutlåningen bland landets vetenskapliga bibliotek och att omfattningen av denna verksamhet under det senaste året visat en markant stegring.

Överstyrelsen hänvisar i sin motivering till vad *kollegienämnden* anfört och återopar även vad *överstyrelsen* uttalat vid sin behandling av motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm.

Departementschefen. Anslaget torde i likhet med motsvarande anslag till tekniska högskolan böra höjas med 10 000 kronor till 120 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kronor.

[173] **16. Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande.** Förevarande anslag är nu uppfört med 6 000 kronor och utgår främst till obemedlade och mindre bemedlade studerande vid högskolan för nödiga kostnader för resor och uppehälle under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Kollegienämnden har med hänsyn till studerandeantalet vid högskolan ävensom stegrade resekostnader hemställt om en uppräknig av detta anslag med 3 000 kronor till 9 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller att under läroåret 1955/56 resestipendier endast kunnat utgå i mycket begränsad omfattning vid obligatoriska exkursioner och fältövningar och icke alls vid i övrigt förekommande studieresor inom riket till följd av den otillräckliga anslagstilldelningen. Enligt överstyrelsens mening synes någon reell förbättring härutinnan genom den anslagshöjning med 1 000 kronor, som skett för budgetåret 1956/57, med hänsyn till studerandeantalets ökning ej vara att räkna med läroåret 1956/57. Överstyrelsen tillstyrker därför den av kollegienämnden begärda uppräknig av anslaget till 9 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka en höjning av anslaget med 2 000 kronor till 8 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[174] **17. Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Till inredning och utrustning av nybyggnader vid högskolan har under denna rubrik för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 649 000 kronor, varav 84 000 kronor skall disponeras för nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna och 565 000 kronor för nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik.

Överstyrelsen föreslår, att 707 000 kronor anvisas för nästa budgetår under anslaget.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna. Programmet för ifrågavarande byggnads inredning och utrust-

ning har senast beräknats draga en sammanlagd kostnad av 2 234 000 kronor, varav 84 000 kronor anvisats såsom fyllnadsanslag för budgetåret 1956/57.

Avdelningskollegiet för avdelningen för maskinteknik har nu framhållit, att behov av en ytterligare medelsanvisning till inredning och utrustning av ifrågavarande byggnad visat sig föreligga samt därom i huvudsak anfört:

Vid Chalmerska byggnadskommitténs sammanträde den 18 april 1955 förutsattes, att den ytterligare inredning och utrustning, som erfordrades och beräknades draga en kostnad av sammanlagt 247 000 kronor, skulle — fränsett ett belopp av 84 420 kronor (motsvarande förutnämnda medelsanvisning för budgetåret 1956/57 å, i avjämnade siffror, 84 000 kronor) — bestridas ur byggnadsanslaget.

Vid sammanträde den 16 april 1956 hade emellertid byggnadskommittén konstaterat, att byggnadsanslaget vore så ansträngt, att avdelningen ur utrustningsanslaget måste bestrida icke blott hela beloppet 247 020 kronor utan även kostnader till ett belopp av 11 600 kronor, som under byggnadstiden uppkommit i samband med installationer. En ytterligare medelsanvisning av (247 020 + 11 600 — 84 420 =) 174 200 kronor hade härigenom blivit erforderlig.

Kollegienämnden har — med hänvisning till vad avdelningskollegiet sålunda anfört — för ändamålet äskat en medelsanvisning av 174 200 kronor och därom bland annat anfört:

Kostnaderna för här avsedd utrustning har specificerats i enlighet med vad i det följande angivits.

Ångpanna	25 000
Montage jämte ledningar	7 500
Kompressor	15 000
Ledningar och montage	15 000
Kompressor i motorlaboratoriet	15 000
Signal och svagström	18 690
Lysrörs- och glödlampsarmatur	46 210
Bränsleledningar i motorlaboratoriet	13 600
Avgasfläktarrangemang	6 600
	<hr/>
	Summa kronor 162 600

Härtill kommer vissa installationskostnader, 11 600 kronor, eller tillhoppa 174 200 kronor.

Överstyrelsen finner det beklagligt, att de i ärendet verkställda kalkylerna ånyo visat sig mindre tillförlitliga. Enligt överstyrelsen framstår emellertid behovet av ifrågavarande utrustning m. m. såsom oundgängligt. Överstyrelsen finner densamma vara av sådan art att medel till bestridande av dess anskaffande kan upptagas under förevarande anslag. Under förhandenvarande omständigheter vill överstyrelsen, som förutsätter att ytterligare anslagsförstärkningar för detta ändamål ej kommer att ifrågasättas från högskolans sida, förorda den av kollegienämnden begärda medelsanvisningen av — i avjämnade siffror — 174 000 kronor.

Nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik. Det av statsmakterna år 1951 godkända programmet för inredning och utrustning av nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik har numera fullföljts, sedan för ändamålet anvisats tillhoppa 5 538 000 kronor. Detta program har innefattat en nedskärning av det för ifrågavarande nybyggnader ursprungligen framlagda utrustningsprogrammet, vars förverkligande efter dagens prisnivå skulle draga en kostnad av ytterligare i runt tal 1 150 000 kronor enligt en av vederbörande avdelningskollegium vid högskolan verkställd utredning. Av sistnämnda belopp har 60 000 kronor anvisats för budgetåret 1955/56 till utrustning för institutionen för teleteknik II och 565 000 kronor för budgetåret 1956/57 till utrustning för institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik. Hittills har sålunda till inredning och utrustning av avdelningens nybyggnader anvisats tillhoppa (5 538 000 + 60 000 + 565 000 =) 6 163 000 kronor. Till fullföljande av det ursprungliga utrustningsprogrammet skulle alltså krävas en ytterligare medelsanvisning av (5 538 000 + 1 150 000 — 6 163 000 =) 525 000 kronor.

Avdelningskollegiet för avdelningen för elektroteknik har härom bland annat anfört:

Avdelningen återkommer beträffande återstoden av det föregående år äskade utrustningsanslaget till avdelningens nybyggnader, som hänför sig till

institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik	103 500
» » elektronik	277 800
» » teleteknik I	119 500
ritsalar och hörsalar	24 000
	524 800

Summa kronor 524 800

Avdelningen önskar betona att detta anslagsbelopp är nödvändigt enbart för att kunna bibehålla den tidigare intagningen av endast 80 studerande per år.

Kollegienämnden har i anslutning härtill äskat en medelsanvisning för ändamålet av 524 800 kronor och därvid för egen del anfört:

Kollegienämnden vill starkt understryka behovet av detta utrustningsanslag. Såsom avdelningskollegiet anfört, är anslaget motiverat enbart för att kunna bibehålla de svagströmstekniska institutionernas utrustningsstandard vid den tidigare intagningen av 80 studerande per år vid avdelningen. Sedan intagningen hösten 1955 ökade till 100 och från och med hösten 1956 planeras uppgå till 130, är det ofrånkomligt, att avdelningen nu tillföres detta utrustningsanslag.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens förslag och anför bland annat:

Beträffande nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik gäller, att överstyrelsen redan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 framfört förslag om ett fullföljande av hela det utrustningsprogram, som ursprungligen uppgjordes för dessa nybyggnader. Detta program drager enligt senast verkställda beräkningar nu en sammanlagd kostnad av i runt

tal 6 688 000 kronor, varav hittills 6 163 000 kronor anvisats. Ett genomförande av programmet kräver sålunda en ytterligare medelsanvisning av i runt tal 525 000 kronor. Denna medelsanvisning, som redan tidigare varit motiverad av önskvärdheten av ett mera rationellt utnyttjande av avdelningens nya lokaler, framstår nu såsom ofrånkomlig med hänsyn till den från och med instundande hösttermin tillämnade ökningen av antalet av de studerande vid högskolan, vilka kommer att få sitt arbete förlagt till ifrågasvarande laboratorier.

Vissa anläggningar vid Råöobservatoriet. Kollegienämnden har hemställt om bland annat 8 000 kronor för ändring av en luftledning till kabel inom det fridlysta området vid Råö.

I sistnämnda hänseende har *föreståndaren för institutionen för elektronik och tf. observatorn vid observatoriet* i huvudsak anfört:

För vissa mätningar på relativt långa våglängder behövs interferometriska antensystem med långa baslängder. Hjälpantenner måste då uppställas vid Råö gård, nära fridlysningsgränsen. Dessa antensystem störes emellertid av en inom det fridlysta området befintlig kraftledning. För att mätningarna skall kunna genomföras med tillfredsställande resultat, måste denna luftledning ändras till jordkabel. Det är en fundamental avstörningsfråga att denna luftledning elimineras.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens framställning.

Departementschefen. Vid fjolårets riksdag har för inredning och utrustning av nybyggnaden för de maskintekniska laboratorierna anvisats ett fyllnadsanslag av 84 000 kronor. Sammanlagt har därmed för nämnda ändamål under förevarande anslag anvisats 2 234 000 kronor. Högskolan har nu anmält ett ytterligare medelsbehov av i runt tal 174 000 kronor för komplettering av laboratoriernas utrustning och för vissa installationer. Av handlingarna i ärendet framgår att kostnaderna härför tidigare förutsatts skola bestridas ur vederbörande investeringsanslag men att sistnämnda anslag sedermera blivit otillräckligt för ändamålet. Enligt vad jag under hand inhämtat synes ursprungligen ett missförstånd ha förelegat mellan Chalmerska byggnadskommittén och vederbörande avdelningskollegium beträffande frågan under vilket anslag — investeringsanslaget eller förevarande driftbudgetanslag — nu ifrågasvarande behov egentligen skulle kostnadsberäknas. Med instämmande i vad överstyrelsen anfört i ärendet anser jag mig böra tillstyrka att ett fyllnadsbelopp av 174 000 kronor för nästa budgetår anvisas för nu avsedda ändamål.

För genomförande av utrustningsprogrammet för nybyggnaderna för elektroteknik — för vilket ändamål hittills anvisats 6 163 000 kronor — erfordras enligt de föreliggande beräkningarna ytterligare 525 000 kronor. Jag anser vägande skäl tala för att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Slutligen förordar jag i enlighet med överstyrelsens förslag att 8 000 kronor anvisas under förevarande anslag för utbyte av en elektrisk luftkabel mot en jordkabel vid Råöobservatoriet.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde hela anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 707 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 58 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 707 000 kronor.

[175] **18. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ökad intagning av studerande.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 400 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår har ännu icke avslutats, varför anslaget torde böra i riksstatsförslaget uppföras med ett preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1957/58 beräkna till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ökad intagning av studerande* ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[176] **19. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	93 000	84 876
1956/57 (statsliggaren s. 613)	93 000	
1957/58 (förslag)	120 000	

Av detta reservationsanslag har för budgetåret 1956/57 anvisats 60 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och 33 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. Antalet stipendier utgör 20 vid den förra och 11 vid den senare högskolan. Stipendierna utgår med ett belopp av 3 000 kronor för stipendieår och är avsedda såväl för licentiatstuderande som för dem, vilka bedriver studier för disputationsprov för vinnande av teknisk doktorsgrad.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har begärt en ökning av antalet stipendier till 42, fördelade på 40 licentandstipendier å vardera 3 000 kronor samt 2 doktorandstipendier å vardera 6 000 kronor, vilket innebär en medelsanvisning för denna högskolas del av 132 000 kronor.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har — under åberopande av en från *högskolans assistentförening* till kollegienämnden ingiven framställning — för denna högskolas vidkommande hemställt om en uppräkning av anslagsmedlen till 51 000 kronor, varvid åsyftats en ökning av antalet licentandstipendier från 11 till 13 samt inrättande av 2 doktorandstipendier.

Överstyrelsen förordar att anslaget för nästa budgetår höjes med 27 000 kronor till 120 000 kronor. Av medelsanvisningen föreslår överstyrelsen att 75 000 kronor reserveras för tekniska högskolan i Stockholm och 45 000 kronor för Chalmers tekniska högskola. I sin motivering anför överstyrelsen följande.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat uppgick antalet stipendiesökande vid de tekniska högskolorna för läroåret 1956/57 till 36 vid tekniska högskolan i Stockholm, av vilka ingen sökande var doktorand, och till 23 vid Chalmers tekniska högskola, av vilka tre sökande avsåg att bedriva studier för teknisk doktorsgrad. Nästan samtliga sökande torde ha kunnat ifrågakomma till stipendier, om härför erforderliga medel funnits tillgängliga. Vid tekniska högskolan i Stockholm utdelades 20 stipendier och vid Chalmers tekniska högskola — med anlitanade av förefintlig reservation — också 20 stipendier. Med hänsyn till anförda omständigheter och till den alltjämt ökade efterfrågan på här avsedda stipendier, som torde vara att emotse, vill överstyrelsen, som icke nu är beredd att tillstyrka ett inrättande av särskilda doktorandstipendier vid högskolorna, föreslå en ökning av antalet stipendier till 25 vid tekniska högskolan i Stockholm och 15 vid Chalmers tekniska högskola.

Sveriges förenade studentkårer har i skrivelse den 31 augusti 1956 bland annat föreslagit, att för nästa budgetår medel anvisas till tre doktorandstipendier å vardera 7 400 kronor samt 40 licentandstipendier å vardera 4 000 kronor. Förslaget innebär en höjning av det nuvarande anslagsbeloppet med 89 200 kronor till 182 200 kronor.

Sveriges akademikers centralorganisation har i skrivelse den 30 oktober 1956 — rörande samtliga stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier — hemställt att anslagen till doktorand- och licentandstipendier ökas därhän, att dels deras ursprungliga realvärde återställes och därutöver en viss höjning av realvärdet kommer till stånd, dels antalet stipendier kommer att stå i samma relation till antalet avlagda primärexamina som vid stipendiernas inrättande år 1947.

Departementschefen. De båda högskolornas utbyggnad i fråga om bland annat lokaler och utrustning har numera skapat avsevärt gynnsammare förutsättningar för den tekniska forskningen. Betydelsen av att de ekonomiska villkoren underlättas för dem, som äger förutsättningar för högre studier, framträder därför med särskild styrka. Med hänsyn härtill och då jag i övrigt finner starka skäl tala för en utvidgad stipendiering på förevarande område, anser jag mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag. Anslaget torde sålunda böra uppföras med 120 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kronor.

[177] 20. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	11 000	19 105
1953/54	15 000	39 447
1954/55	20 000	27 840
1955/56	25 000	14 718
1956/57 (statsliggaren s. 615)	25 000	
1957/58 (förslag)	25 000	

Statens tekniska forskningsråd, som utdelar tryckningsbidragen, hemställer att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 25 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med tekniska forskningsrådets förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[178] 21. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:
Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	40 000	26 388
1952/53	30 000	17 525
1953/54	30 000	70 955
1954/55	30 000	40 726
1955/56	50 000	71 113
1956/57 (statsliggaren s. 615)	45 000	
1957/58 (förslag)	60 000	

Enligt gällande bestämmelser om ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid de tekniska högskolorna äger sakkunnig eller specialsakkunnig, som är befattningshavare i statens tjänst eller professor vid Stockholms högskola, såsom ersättning för uppdragets fullgörande efter eget val erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner, särskilt arvode eller dessa två förmåner i förening, jämkade med hänsyn till att båda slagen av förmåner åtnjutes. Annan sakkunnig äger för uppdragets fullgörande erhålla särskilt arvode. Särskilt arvode må ej överstiga, för specialsakkunnig 300 kronor, för sakkunnig, som yttrat sig över väckt kallelseförslag, 400 kronor och för annan sakkunnig 1 000 kronor.

Nu nämnda arvodesbelopp överensstämmer med dem, som för närvarande utgår till sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.

Överstyrelsen föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor till 60 000 kronor. I anslutning härtill framhåller överstyrelsen, att belastningen på anslaget växlar starkt år från år vilket beror på dels variationen i antalet tillsättningsärenden, dels i vilken utsträckning sakkunniga begagnar sig av dem tillkommande rätt att erhålla ersättning för mistade löneförmåner i stället för ett särskilt arvode. Överstyrelsen erinrar om att styrelsen i framställning den 8 maj 1956 bland annat hemställt om en skälig uppräknings av förutnämnda arvodesbelopp och därvid framhållit att tendensen att välja tjänstledighet i stället för arvode vid fullgörande av sakkunniguppdrag under senare år blivit alltmera framträdande inom överstyrelsens förvaltningsområde. Enligt överstyrelsen bör detta ses mot bakgrunden av det förhållandet, att nuvarande arvodesbelopp varit oförändrade sedan budgetåret 1946/47, då en återgång i huvudsak skedde till före 1940/41 gällande ersättningsgrunder. Enligt överstyrelsens uppfattning kan en uppräknings av arvoden antagas medföra kostnadsbesparingar för statsverket, då sakkunniga vid sådant förhållande kan förväntas komma att i större utsträckning välja arvode såsom ersättning för uppdraget och kostnaderna härför regelmässigt måste bli väsentligt lägre än de vikariatskostnader, som föranledes av tjänstledighet för uppdragets fullgörande.

Med hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1955/56 och till det successivt stigande antalet lärostolar vid högskolorna finner överstyrelsen emellertid en uppräknings av anslaget för budgetåret 1957/58 påkallad.

Departementschefen. Vid anmälan tidigare av frågan om ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m. har jag förordat en viss uppräknings från och med nästa budgetår av de arvoden, som för närvarande utgår till dylika sakkunniga. Under hänvisning härtill föreslår jag, att nu utgående arvoden åt sakkunniga i befordringsärenden vid de tekniska högskolorna höjes i motsvarande mån. Detta innebär, att arvodet bör uppräknas, för specialsakkunnig till 450 kronor, för sakkunnig, som yttrat sig över väckt kallelseförslag, till 600 kronor samt för annan sakkunnig till 1 500 kronor. Det torde, vid bifall härtill, få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser rörande medelsdispositionen.

I likhet med överstyrelsen anser jag, att de höjda sakkunnigarvoden kan antagas motverka tendensen till ökning av anslagsbelastningen. Av skäl som överstyrelsen anfört anser jag mig emellertid böra föreslå att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 15 000 kronor till 60 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[179] 22. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	70 000	52 600
1956/57 (statsliggaren s. 616)	70 000	
1957/58 (förslag)	70 000	

Av detta reservationsanslag har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 44 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och ett belopp av 26 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om oförändrad medelsanvisning till högskolan.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om en medelsanvisning för denna högskolas vidkommande av 40 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.

[180] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 812 000	4 169 180
1956/57 (statsliggaren s. 617)	4 300 000	
1957/58 (förslag)	4 767 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag budgetåret 1957/58 höjes med 830 000 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av i huvudsak följande förslag om inrättande av nya tjänster m. m.

1. En överdirektör i Cp 17

Undervisningsavdelningen:

2. En konsulent för skolmåltidsverksamheten i Ce 27
3. En trafikkonsulent i Cg 27
4. Fyra ämneskonsulenter (arvode)
5. Omreglering av filmkonsulenttjänsten till heltidstjänst (arvode)
6. Utökad tjänstgöring för musikkonsulenten
7. En förste byråsekreterare i Ce 29
8. En kontorist
9. Ett kanslibitråde

Försöksavdelningen:

10. En konsulent för förberedande yrkesutbildning (arvode)
11. En konsulent för yrkesvägledning inom enhetsskolan (arvode)
12. En förste byråsekreterare i Ce 27
13. En kontorist
14. Ett kontorsbiträde

Organisationsavdelningen:

15. Fortsatt dubbling av två undervisningsrådstjänster
16. Planeringsroteln ombildas till en planeringsavdelning:
 - a) En avdelningschef (arvode)
 - b) Dubbling av en undervisningsrådstjänst
 - c) En förste byråsekreterare i Ce 29
 - d) En förste byråsekreterare i Ce 27

- e) En amanuens
 - f) Ett kanslibitråde
 - g) Två kontorsbiträden
17. Förändring av en ingenjörstjänst i Ce 23 till tjänst som biträdande arkitekt i Ce 27

Administrativa avdelningen:

18. En byrådirektör i Ce 33

Folkbildningsroteln:

19. Folkbildningsroteln ombildas till en folkbildningsavdelning, bestående av en allmän folkbildningsrotel, en folkhögskolerotel och en biblioteksrotel:

- a) En avdelningschef (arvode)
 - b) Förändring av folkhögskolinspektörstjänsten (arvode) till undervisningsrådstjänst i Ce 37
 - c) Förändring av en byrådirektörstjänst i Ca 33 till biblioteksrådstjänst i Ca 37
 - d) Förändring av en tjänst som förste byråsekreterare i Ca 29 till byrådirektör i Ca 33
 - e) En förste byråsekreterare i Ce 27
 - f) Förändring av en kontoristtjänst i Ca 13 till kansliskrivartjänst i Ca 15
 - g) Ett kanslibitråde
20. Förändring av en tjänst som ungdomskonsulent från Cg 29 till Ce 29

Skolsociala roteln:

21. En konsulent i Ce 27 för yrkesvägledning inom folkskolan och folkhögskolan
22. En förste byråsekreterare i Ce 27

Kanslisektionen:

23. En förste byråsekreterare i Ce 29
24. Förändring av en tjänst som expeditionsvakt i Ca 10 till kanslibitråde tillika expeditionsvakt i Ca 11
25. Förändring av en tjänst som expeditionsvakt i Ca 10 till kanslibitråde tillika expeditionsvakt i Ca 11
26. Ett kanslibitråde som föreståndare för telefonväxeln
27. Ett kanslibitråde som sekreterare till överdirektören

Skolöverstyrelsen framhåller inledningsvis bland annat följande.

Inom skolöverstyrelsens arbetsområde är för närvarande betydelsefulla åtgärder under genomförande eller förberedande. Sålunda har riktlinjer uppdragits för *skolväsendets ordnande på realskolestadiet* under övergångstiden före enhetsskolans genomförande samt beslut fattats om *statsbidrag till byggnader* för de allmänna läroverkens realskoledelar, de kommunala flickskolorna, de kommunala realskolorna och de praktiska kommunala

realskolorna. Vidare föreligger förslag om *ny skolstyrelselag*, om viss omorganisation av *skolväsendets fackliga ledning* och om *nya regionala skolmyndigheter*, vilket förslag, om det bifalles av riksdagen, kommer att få en genomgripande inverkan på skolväsendets administration. Härjämte har 1956 års riksdag angivit sin uppfattning om *enhetsskolans genomförande* och överstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 april 1956 framlagt förslag rörande planeringen för *enhetsskoleorganisationens* genomförande, vilka förslag överstyrelsen utgår från kommer att föreläggas 1957 års riksdag. Samma riksdag väntas även få emottaga proposition angående *ökat stöd åt folkhögskolorna*.

I detta läge måste överstyrelsen konstatera, att ämbetsverkets arbetsbörda under de närmaste åren kommer att starkt ökas. Överstyrelsen står alltså inför en lång period av maktpåliggande verksamhet, som kommer att kräva insatser från ämbetsverkets sida, som går utöver vad som med nuvarande personaltillgång är möjligt.

Vid den tidpunkt, då länskolnämnderna blivit förtrogna med sina arbetsuppgifter och fått en i förhållande till dessa uppgifter till sin storlek väl avpassad personalorganisation, torde på vissa arbetsområden inom överstyrelsens organisationsavdelning och administrativa avdelning någon lättnad i arbetsbördan kunna förväntas. Med hänsyn till att mellaninstanserna föreslås börja sin verksamhet först från och med den 1 juli 1958 synes så icke kunna ske förrän i början av 1960-talet. Någon större inverkan på överstyrelsens personalbehov torde emellertid icke uppkomma.

Det är av vikt, att överstyrelsen under dessa närmaste mycket arbets-tyngda år erhåller för verksamheten erforderlig personal och organisation. Även om en viss minskning av personalen sett på lång sikt med hänsyn till länskolnämndernas uppbyggnad skulle vara möjlig, får försiktigheten beträffande överstyrelsens organisation icke drivas så långt att verksamhetens effektivitet äventyras.

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

4. I anslutning till ett i propositionen 1956:123 redovisat förslag av realskoleutredningen, vilket tillstyrktes av departementschefen och godtogs av riksdagen, föreslår överstyrelsen inrättande av *fyra konsulenttjänster för undervisningen i engelska i folkskolan*, huvudsakligen i klasserna 5 och 6. Överstyrelsen bör organisera dessa konsulents verksamhet. Därvid kommer regional tjänstgöring att ifrågakomma i den utsträckning som befinnes ändamålsenlig. Konsulentarvodet bör på vanligt sätt beräknas till ett belopp, som med tre löneklasser överstiger den löneklass, i vilken konsulenten befinner sig i den tjänst han innehar.

7—9. På grund av utvecklingen inom skolväsendet föreligger ett starkt behov av *förstärkning av den administrativa personalen på undervisningsavdelningen*. De enheter inom avdelningen, som nu bland annat handhar frågor rörande tim- och kursplaner samt metodiska anvisningar (U 3 och U 4), har under senare åren haft att påbörja ett omfattande arbete i syfte att ge de nuvarande skoltyperna nya kursplaner och anvisningar. För folkskolans del har det grundläggande arbetet resulterat i ny undervisningsplan. För närvarande fullständig plan med anvisningar för specialundervisningen. Realskolan får successivt nya metodiska anvisningar och motsvarande arbete pågår för gymnasiet. Härjämte förestår uppgiften att

ge de högre skolorna nya allmänna anvisningar för skolornas verksamhet. Årets riksdagsbeslut om realskolestadiet under övergångstiden mot enhets-skolan kommer att föranleda ett brådskande tim- och kursplansarbete för skoltyperna på detta stadium, och en rad anvisningar även för folkskolans undervisning erfordras. De båda kursplane-rotlarna — som hittills endast haft en gemensam, kvalificerad kanslitjänsteman till sitt förfogande — är i trängande behov av förstärkning. Frågorna om lärarutbildningens organisation och innehåll måste beräknas föranleda starkare arbetsbelastning än tidigare på grund av de ändringar i seminariernas organisation och verksamhet, som är under övervägande. Härutöver har för vederbörande rotel (U 2) ökningen av överstyrelsens kursverksamhet redan medfört en ansvällning av fortbildningsärenden. Vad beträffar examensfrågor (U 5) erinrar överstyrelsen om att sedan vårterminen 1949 antalet anmälda i studentexamen ökat med mer än 50 procent och antalet anmälda i realexamen med drygt 70 procent. Även antalet skolor med examensrätt befinner sig i kraftig stegring. Examensväsendets utveckling har också tagit sig uttryck i tillkomsten av nya skriftliga prov.

De av överstyrelsen begärda förstärkningarna av administrativ personal på avdelningen avser att i någon mån avhjälpa brist på arbetskraft inom rotlarnas kanslier och att möjliggöra ett ytterligare överförande av vissa kvalificerade ärenden från rotlar till byrådirektörssektionen. Den föreslagna nya förste byråsekreterartjänsten avses bli placerad på byrådirektörssektionen, varigenom sektionen skulle i större utsträckning kunna överta ärenden, som nu föredrages för rotelcheferna. Kontoristen avses för examensroteln och kanslibiträdet för byrådirektörssektionen.

10. Klass 9 y, som första försöksåret 1953—54 omfattade 301 elever, beräknas enligt organisationsplanerna för arbetsåret 1956—57 komma att omfatta cirka 1 900 elever. Av dessa går omkring 380 elever eller 20 procent till yrkesskolor, och försöksskolorna tar hand om de återstående 1 520 eleverna i 130 undervisningsavdelningar. Budgetåret 1957/58 kan elevantalet i klass 9 y med ledning av elevstatistiken beräknas stiga till cirka 2 600. Även om yrkesskolornas procentuella andel av elevantalet beräknas stiga till 25 procent, har försöksskolorna att ta hand om ungefär 1 950 9 y-elever, vilket torde komma att motsvara omkring 165 undervisningsavdelningar. För att en tillräcklig differentiering av försöksskolornas 9 y-klasser skall möjliggöras, vilken tillmötesgår berättigade krav på utbildningens anpassning efter elevernas och näringslivets aktuella behov i avvaktn på yrkesskolväsendets mera fullständiga utbyggnad, måste nya typer av 9 y-grenar införas. Den lokala organisationen och genomförandet både av de redan existerande och de planerade nya typerna av förberedande yrkesutbildning kräver fortlöpande medverkan av regionala och centrala konsulenter. De arbetsuppgifter, som därvid faller på försöksavdelningens konsulent för förberedande yrkesutbildning, blir vid verksamhetens nu angivna omfattning av sådan storleksordning, att de ej kan tillfredsställande fullgöras av en befattningshavare. För att trygga en ändamålsenlig utveckling av den förberedande yrkesutbildningen vid försöksskolorna finner överstyrelsen det därför nödvändigt att inrätta ytterligare en konsulenttjänst för förberedande yrkesutbildning vid försöksavdelningen, vilken tjänst föreslås få samma konstruktion som de nuvarande till försöksavdelningen knutna konsulenttjänsterna.

11. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen anmälde överstyrelsen

i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 augusti 1955, att behov förelåg av en särskild *konsulent för yrkesvägledning inom enhetsskolan*. Med hänsyn till de föreliggande arbetsuppgifternas akuta natur avsåg överstyrelsen att som en provisorisk åtgärd under arbetsåren 1955/56 och 1956/57 anställa en extra konsulent för yrkesvägledningen inom enhetsskolan med arvode från försöksanslaget. Den 30 december 1955 har Kungl. Maj:t i anledning av denna framställning medgivit, att överstyrelsen må från reservationsanslaget Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. disponera medel för att intill utgången av juni 1957 anställa en extra konsulent för yrkesvägledning inom enhetsskolan med arvode beräknat efter samma grunder som föreskrivits beträffande arvode åt tre konsulenter inom överstyrelsens försöksavdelning. Med stöd av detta medgivande har överstyrelsen sedermera utsett innehavare av denna extra konsulenttjänst. Överstyrelsen anmäler nu, att stadigvarande behov av denna konsulenttjänst föreligger under försöksverksamhetens fortsatta utbyggnad.

12—14. Försöksverksamhetens successiva utbyggnad med allt fler försöksdistrikt och allt mer omfattande verksamhet inom dessa distrikt, bland annat i samband med högstadiets utbyggnad, innebär en ständig ökning jämväl av *försöksavdelningens* renodlat *administrativa arbetsuppgifter* i form av förslag till ändringar och tillägg till författningar, utfärdande av anvisningar, anordnande av kurser för lärare etc. Trots viss förstärkning med administrativ personal framstår det som ett angeläget önskemål, att avdelningen erhåller en förste byråsekreterare i lönegrad Ce 27 för att den pedagogiska personalen skall få möjlighet att avlastas från administrativa uppgifter. Den ökning av antalet högre befattningshavare, som ägt rum under de senare åren och nu föreslagits, måste medföra en motsvarande ökning av biträdespersonalen. Överstyrelsen föreslår därför en förstärkning av avdelningens biträdespersonal med en kontorist i lönegrad Ce 13 och ett biträde i reglerad beföringsgång.

I anslutning till uttalanden i propositionen 1956: 80 och statsutskottets utlåtande 1956: 102 framhålles, att överstyrelsen icke har möjlighet att låta andra arbetsenheter inom ämbetsverket övertaga några arbetsuppgifter från försöksavdelningen utan personalförstärkning eller att överflytta tjänstemän till försöksavdelningen. I sitt löpande arbete eftersträvar skolöverstyrelsen en ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifterna mellan verkets olika enheter. I dess intresse ligger, att arbetet löper så obehindrat som möjligt och att de verksamheter, som inrättats med speciell tanke på det pedagogiska utvecklingsarbetet, också får möjligheter att ägna sig häråt utan att tyngas av uppgifter, som med större fördel kan utföras av andra enheter. Samtidigt visar erfarenheten, att förskjutningar i arbetsuppgifternas fördelning och i arbetets interna organisation successivt påkallas av ändringar i skolans organisation och verksamhetsformer. Ämbetsverket ämnar även framdeles söka på lämpligaste sätt anpassa verksamheten efter denna gradvis fortgående utveckling. Frågan om arbetsfördelningen mellan försöksavdelningen och övriga arbetsenheter liksom inom avdelningen har under den senaste femårsperioden vid två skilda tillfällen varit föremål för grundlig översyn, nämligen dels i samband med genomförandet av skolöverstyrelsens omorganisation, dels under de senaste månaderna i samband med fastställande av ny arbetsordning för verket.

15. Överstyrelsen räknar med att de sedan budgetåret 1955/56 medgivna *dubblingarna* av dels *avdelningschefens* på organisationsavdel-

ningen (O 1) undervisningsrådstjänst och dels undervisningsrådstjänsten på planeringsroteln (O 4; se punkt 16) måste äga bestånd även budgetåret 1957/58 samt hemställer därför, att medel härtill fortfarande beräknas under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

16. Statsmakternas beslut om skolväsendets ordnande på realskolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande samt utvidgningen av statsbidragsgivningen till att omfatta även byggnader för högre skolor kommer att medföra en mycket stor ökning av planeringsrotelns arbetsuppgifter. Rotelns personal består av följande befattningshavare: ett undervisningsråd (chef), ett undervisningsråd (dubblerad), två byrådirektörer i Ce 33, två förste byråsekreterare i Ca 29, två förste byråsekreterare i Ca 27, tre amanuenser, tre kontorister i Ce eller Cg 13 samt tre kontorsbiträden.

Överstyrelsen har i olika sammanhang framhållit, att all planering för det allmänna skolväsendet måste inriktas på de förhållanden, som kan väntas inträda med genomförandet av enhetsskolan. Det innebär, att den lokala planeringen för folkskolan och den högre skolan skall samordnas. Detta måste även gälla de organisatoriska åtgärder, som vidtages för en övergångstid. Först sedan den skolorganisatoriska utvecklingen mot enhetsskolan klarlagts i sina huvuddrag, blir det i allmänhet möjligt att bedöma vilka åtgärder, som av organisatoriska och ekonomiska skäl blir de lämpligaste för övergångstidens skola. På de flesta orter måste således utredningsarbetet avse dels en preliminär översikt över organisationen vid genomförd enhetsskola, dels en detaljplanering för skolväsendet under övergångstiden. Det interkommunala samarbetet kommer att spela en mycket viktig roll. Sålunda kommer planeringsarbetet inte att kunna inskränkas till orter med högre skola. Alla de kommuner, som utgör rekryteringsområden för sådana skolor, kommer att beröras, vare sig planeringen avser övergångstiden eller den blivande enhetsskolan. Olika kommuners intressen måste sammanjämkas och därmed förknippade ekonomiska och administrativa problem bringas till en lösning. Ofta blir dessa frågor av så invecklad och kanske ömtålig natur att överläggningar mellan överstyrelsen och representanter för kommunerna är erforderliga, och i många fall måste rotelns befattningshavare företaga resor för att på ort och ställe taga del av problemen och diskutera möjliga lösningar. Handläggningen av dessa ärenden blir därigenom mycket tidskrävande. Även om inrättandet av mellaninstanser framdeles kommer att medföra viss avlastning i fråga om överstyrelsens arbete med här berörda ärenden, torde dock betydande arbetsuppgifter även härutinnan alltfört komma att påvåla överstyrelsen. Man synes bland annat kunna förutsätta, att även mellaninstanserna i många fall vid behandlingen av hithörande frågor kommer att söka samarbete med överstyrelsen. Inte minst ur ekonomisk synpunkt är det av vikt, att organisationsfrågorna och därmed sammanhängande byggnadsfrågor blir grundligt och allsidigt utredda och omsorgsfullt prövade. Väsentliga merkostnader kan åsamkas det allmänna, om något härvidlag eftersättes. Då numera statsbidrag kommer att utgå även till byggnadsföretag för vissa högre skolor, torde detta komma att medföra större villighet från kommunernas sida att anskaffa lokaler för berörda skolformer. Det är sålunda att förutse, att antalet byggnadsärenden, som skall handläggas i överstyrelsen, kommer att stiga avsevärt under de närmaste åren.

Kungl. Maj:t har i cirkulär den 29 juni 1956 till skolöverstyrelsen, länsstyrelserna och vissa kommuner anbefallt länsstyrelserna att från vederbörande kommuner införskaffa utredning jämte förslag i frågan, hur skolväsendet på i cirkuläret angivna orter (237 orter, fördelade på tre grupper), såvitt avser realskolestadiet, bör organiseras under övergångstiden före enhetsskolans genomförande, och inom tider, som för varje grupp angivits i cirkuläret, inkomma till skolöverstyrelsen med utredningarna. Överstyrelsen har att med egna yttranden överlämna utredningarna till Kungl. Maj:t. Handläggningen av dessa ärenden kan beräknas bli synnerligen arbetskrävande.

För att den redan tidigare starkt arbetsbelastade planeringsroteln skall kunna utföra dessa nya arbetsuppgifter kräves en omorganisation av roteln på tre arbetsenheter, en för allmänna planeringsfrågor och organisationsärenden, en för behovsprövnings- och ritningsgranskningsärenden samt en arbetsenhet för ärenden angående statsbidrag till skollokalerna och tjänstebostäder. Varje arbetsenhet bör organiseras som en rotel under ledning av en chef i undervisningsråds tjänsteställning. De utvidgade arbetsuppgifterna och ärendenas art gör det naturligt att dessa tre rotlar jämte arkitektkontoret sammanföres till en särskild avdelning — förslagsvis benämnd planerings- och byggnadsavdelningen. Det bör framhållas, att omorganisationen tillsvidare bör betraktas som ett provisorium för att möta de stora arbetsuppgifter, som under de närmaste åren kommer att åvila avdelningen. Av denna anledning bör två av de tre rotelchefsbefattningarna antingen inrättas som extra tjänster eller som förordnanden att bestrida göromål, som eljest ankommer på undervisningsråd. I sammanhanget erinras om att undervisningsrådstjänsten på planeringsroteln redan är dubblerad (se punkt 15).

Den första roteln, som bör sortera direkt under avdelningschefen, skall handlägga frågor rörande skolväsendets organisation, svara för samarbetet med byggnadsstyrelsen i frågor angående generalplaner samt med länens regionplanekontor och länsarkitekter och därvid verka för att skolplaneringsfrågorna redan från början blir vederbörligen beaktade vid samhällsplaneringen i stort, medverka i det inom skilda statliga organ pågående arbetet för nedbringande av kostnaderna för skolbyggnadsverksamheten samt upprätthålla samarbete med andra länder i frågor, som berör avdelningens verksamhetsområde. Även ärenden angående skolskjutsar och inackordering bör handläggas av denna rotel. Den andra roteln skall ombesörja handläggningen av ärenden angående behovsprövning och ritningsgranskning i samarbete med arkitektkontoret. På den tredje roteln slutligen bör handläggas frågor angående statsbidrag till byggen samt ärenden angående byggnadstillstånd. Personalfördelningen inom avdelningen beräknas bli följande: Rotel I: ett undervisningsråd, en förste byråsekreterare i Ca 29, en amanuens och ett kanslibitråde. Rotel II: ett undervisningsråd, två byrådirektörer, en förste byråsekreterare i Ca 27, en förste byråsekreterare i Ce 27, två amanuenser, en kontorist och två kontorsbiträden. Rotel III: ett undervisningsråd, en förste byråsekreterare i Ca 29, en förste byråsekreterare i Ce 29, en förste byråsekreterare i Ca 27, en amanuens och en kontorist. Avdelningskansliet: en kontorist och tre kontorsbiträden. — Den tidigare på roteln tjänstgörande administrativa byrådirektören har överflyttats till kanslisektionen.

Statskontoret understryker vikten av att vid en prövning av förevarande anslagsframställning hänsyn toges till den minskning av skolöverstyrelsens

arbetsuppgifter, som en reform av skolväsendets lokala och regionala ledning kommer att medföra. De länskolnämnder, som föreslås träda i verksamhet den 1 juli 1958, avses vid nämnda tidpunkt skola övertaga en betydande del av de ärendegrupper, som för närvarande handlägges av överstyrelsen. Sedan den regionala organisationen vunnit stadga, torde en fortsatt decentralisering komma att äga rum. Ett avsevärt minskat personalbehov inom överstyrelsen kan sålunda enligt statskontorets mening förväntas inom en snar framtid. Med hänsyn därtill anser statskontoret, att mera genomgripande ändringar i överstyrelsens år 1952 genomförda organisation för närvarande icke bör vidtagas. Ämbetsverket avstyrker sålunda tillskapandet av en planeringsavdelning och en folkbildningsavdelning ävensom inrättandet av en överdirektörstjänst. I fråga om personalökningar och ändringar av lönegradsplaceringarna anses vidare största försiktighet böra iakttagas. De av överstyrelsen framförda förslagen bör därför tillmötesgå endast i begränsad omfattning, därvid anställningsformen Cg i första hand bör utnyttjas för nya tjänster. Statsmakternas beslut om skolväsendets ordnande på realskolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande torde under de närmaste åren medföra icke oväsentligt ökade arbetsuppgifter för undervisningsavdelningen och planeringsroteln. En viss förstärkning av dessa arbetsenheter synes följaktligen icke kunna undvikas. Statskontoret föreslår, att å undervisningsavdelningen inrättas en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Cg 27 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång. Planeringsroteln torde böra förstärkas med en byrådirektör i lönegrad Cg 31, en förste byråsekreterare i lönegrad Cg 27, en amanuens, ett kanslibitråde i lönegrad Cg 11 samt två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Ämbetsverket har vidare icke något att erinra mot att medel beräknas för avlönande av fyra konsulenter för undervisning i engelska i folkskolan ävensom av en konsulent för yrkesvägledning inom enhetsskolan. Statskontoret kan jämväl tillstyrka, att ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång anställs å försöksavdelningen, samt att personalen i överstyrelsens telefonväxel utökas med ett kontorsbiträde. Förutsättningar för att sistnämnda befattningshavare erhåller kanslibiträdes tjänsteställning torde icke föreligga. Beträffande förslaget om ändring av den extra tjänsten som ungdomskonsulent i 29 lönegraden till extra ordinarie har ämbetsverket under hand inhämtat, att den nuvarande konsulenten innehaft befattningen alltsedan densamma inrättades 1954. Vid sådant förhållande vill statskontoret icke motsätta sig den föreslagna ändringen. Vad överstyrelsen i övrigt föreslagit i fråga om personalökningar samt lönegradsuppflyttningar kan statskontoret icke tillstyrka.

I vad gäller lönegradsplaceringen för den till inrättande föreslagna överdirektörstjänsten erinrar *statens lönenämnd* om att souschefer i verk med generaldirektör i 19 lönegraden på löneplan nr 2 i allmänhet är placerade i 15 lönegraden på nämnda löneplan. Nämnden har ingen erinran mot den

förordade löneställningen för följande till inrättande föreslagna tjänster, nämligen en konsulent i Ce 27 för skolmåltidsverksamhet, ett kanslibitråde i Ce 11 på undervisningsavdelningens byrådirektörssektion, en förste byråsekreterare i Ce 27 på försöksavdelningen och en förste byråsekreterare i Ce 27 på skolsociala roteln. Därest planeringsroteln och folkbildningsroteln ombildas till en planeringsavdelning respektive folkbildningsavdelning, har nämnden ingen erinran mot de föreslagna avdelningschefsarvodena. Nämnden har icke heller någon erinran mot den föreslagna löneställningen för två tjänster som förste byråsekreterare i Ce 29 respektive Ce 27 och en kanslibiträddestjänst i Ce 11 på planeringsavdelningen samt en tjänst som undervisningsråd och chef för folkhögskoleroteln och en tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27 på folkbildningsavdelningen. De föreslagna förste byråsekreterartjänsterna i Ce 29 på undervisningsavdelningens byrådirektörssektion och kanslisektionen bör enligt nämndens mening placeras i 27 lönegraden. För de arbetsuppgifter, som avses skola förknippas med de äskade kontoristtjänsterna i Ce 13 på undervisningsavdelningens examensrotel och försöksavdelningen torde enligt lönenämndens mening kanslibiträddestjänst i 11 lönegraden vara tillfyllest. Om en förstärkning av personalen på administrativa avdelningen bör ske i vad avser lönefrågor, förefaller det nämnden riktigare, att detta sker genom inrättande av en förste byråsekreterartjänst i 29 lönegraden än att, på sätt föreslagits, en byrådirektörstjänst i 33 lönegraden inrättas. Nämnden kan icke tillstyrka högre placering än i reglerad befordringsgång för den föreslagna kanslibiträddestjänsten på folkbildningsavdelningen. Beträffande de föreslagna lönegradsuppflyttningarna kan nämnden icke tillstyrka de föreslagna uppflyttningarna av en ingenjör i Ce 23 till biträdande arkitekt i Ce 27, en byrådirektör i Ca 33 till biblioteksråd i Ca 37, en förste byråsekreterare i Ca 29 och en kontorist i Ca 13 på folkbildningsavdelningen till byrådirektör i Ca 33 respektive kansliskrivare i Ca 15 samt en expeditionsvakt i Ca 10 till kanslibitråde tillika expeditionsvakt i Ca 11. Däremot har nämnden intet att erinra emot uppflyttning av expeditionsvakten i Ca 10 på statistiska kontoret till kanslibitråde i Ca 11.

I ärendet har *Sveriges allmänna biblioteksförening* inkommit med en skrift.

Departementschefen. Den vid föregående års riksdag beslutade omorganisationen av realskolestadiet liksom det samtidigt fattade beslutet om införande av byggnadsbidrag till vissa högre skolor medför en avsevärt ökad arbetsbelastning inom vissa arbetsenheter av skolöverstyrelsen. Realskolans omorganisation nödvändiggör ett omfattande planeringsarbete, som emellertid också måste innefatta en planläggning för skolväsendets ordnande på längre sikt. Även den reformverksamhet i övrigt, som just nu präglar skolväsendet, liksom den starkt ökade elevtillströmningen bidrar givet-

vis till att överstyrelsens resurser blir hårt ansträngda. Den ökade arbetsbelastning, som föranleds av de föregående år beslutade omdaningarna, är dock i viss utsträckning av tillfällig natur. Vid bedömandet av personalbehovet måste också beaktas att skolstyrelsereformens genomförande kommer att medföra en viss lättnad i överstyrelsens arbetsbörda.

För ett ämbetsverk av skolöverstyrelsens storlek krävs för arbetets ändamålsenliga bedrivande, att personalorganisationen har en viss elasticitet. Då jag i det följande för nästa budgetår förordar personalökningar för vissa arbetsenheter inom överstyrelsen, förutsätter jag därför liksom tidigare år, att de nya tjänsterna icke därmed ovillkorligen skall vara slutgiltigt knutna till den angivna roteln eller avdelningen utan vid uppkommande behov skall kunna överföras till andra enheter inom verket.

Realskolestadiets omorganisation och de nya byggnadsbidragen berör främst organisationsavdelningen men även undervisningsavdelningen. Redan för innevarande budgetår har vissa provisoriska personalförstärkningar visat sig nödvändiga att genomföra för att möta de nya, brådskande arbetsuppgifterna. För nästa budgetår har överstyrelsen föreslagit, att organisationsavdelningens planeringsrotel, som är den av reformerna mest betungade arbetsenheten, skall omorganiseras till en egen avdelning bestående av tre rotlar. En dylik organisationsändring är jag icke beredd att tillstyrka. Den behövliga förstärkningen bör tills vidare ske utan ändring av den nuvarande organisationen. Utöver den dubbling av två undervisningsrådstjänster, som sedan ett par år tillbaka tillämpats på organisationsavdelningen (avdelningschefens rotel och planeringsroteln) och som alltjämt är behövlig (p. 15), blir nu ytterligare en sådan tjänst erforderlig. Jag föreslår därför inrättande av en extra tjänst som undervisningsråd i Cg 37 (p. 16 a). I anslutning till vad i övrigt under punkten 16 föreslagits, anser jag mig böra tillstyrka inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 27, en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång, en kanslibiträdestjänst i Ce 11 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång.

Vad beträffar undervisningsavdelningen, vars behov av förstärkning av den administrativa personalen icke enbart är beroende av realskolestadiets omorganisation, anser jag mig böra biträda förslagen om inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare, vilken dock bör placeras i Ce 27, och en tjänst som kanslibitråde i Ce 11 (p. 7 och 9). I anslutning till ett i propositionen 1956:123 redovisat förslag bör vidare till avdelningen knytas fyra nya ämneskonsulenter för undervisningen i engelska i folkskolan, huvudsakligen avseende undervisningen i klasserna 5 och 6 (p. 4). Konsulenttjänsterna bör vara förenade med arvode på samma sätt som gäller för nuvarande ämneskonsulenttjänster.

Jag vill vidare förorda, att för försöksavdelningen inrättas ytterligare en arvodestjänst som konsulent för förberedande yrkesutbildning inom

enhetsskolan (p. 10). Arvodet bör bestämmas på samma sätt som för övriga konsulenter inom försöksavdelningen. Kostnaderna för den under punkten 11 föreslagna konsulenten för yrkesvägledning inom enhetsskolan torde liksom för innevarande budgetår böra bestridas ur försöksanslaget. I fråga om avdelningens administrativa personal torde en förstärkning med ett kanslibitråde i Ce 11 vara tillfyllest (p. 13).

Förslaget om extraordinariesättning i Ce 29 av en tjänst som ungdomskonsulent (p. 20) föranleder ingen erinran från min sida.

Jag förordar även inrättande av en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång för förstärkning av personalen i överstyrelsens telefonväxel (p. 26). En nu inrättad vaktmästartjänst i Ca 10, knuten till statistiska kontoret, torde böra utbytas mot en kanslibiträdestjänst i Ca 11 (p. 24).

Vad överstyrelsen i övrigt — utöver automatiska anslagsökningar — föreslagit, anser jag mig icke böra biträda.

Liksom under innevarande budgetår torde under budgetåret 1957/58 från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. få bestridas kostnader även för av överstyrelsen anlita administrativ expertis på byråsekreterar- och amanuensstadiet.

Förevarande anslag bör enligt mina beräkningar för nästa budgetår uppföras med 4 767 000 kronor, vilket innebär en ökning med 467 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 587 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	398 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	120 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 686 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	976 000

Summa kronor 4 767 000

c) till *Skolöverstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 767 000 kronor.

[181] 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	666 000	782 109
1956/57 (statsliggaren s. 619)	786 000	
1957/58 (förslag)	853 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår minskas med 20 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård (nu förslagsvis 22 000)	—	15 000
2. Reseersättningar (nu förslagsvis 175 000)	+	75 000
3. Övriga expenser (nu 325 000)	+	50 000
4. Publikationstryck (nu förslagsvis 210 000)	—	130 000
	<u>Minskning kronor</u>	<u>20 000</u>

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. För att icke överskrida anslagsposten till reseersättningar har ämbetsverket nödgats inskränka den reseverksamhet, som ingår i ledamöternas, inspektörernas och konsulenternas arbete. Detta har utan tvivel varit till men för överstyrelsens rådgivande och inspekterande verksamhet och därigenom för skolväsendet. Enligt överstyrelsens mening är det för budgetåret 1957/58 nödvändigt med en ökning av ifrågavarande anslagspost med hänsyn dels till den från den 1 juli 1956 företagna förändringen av traktamentsbeloppen, dels till i årets petita framlagda förslag om personalförstärkningar och dels till angelägenheten av att öka möjligheterna till inspektion och rådgivning. Överstyrelsen föreslår därför, att posten höjes med 75 000 kronor till 250 000 kronor, varvid dock hänsyn ej tagits till en eventuell höjning av järnvägsbiljettpriserna.

3. Föreslagen personalförstärkning för budgetåret 1957/58 kommer att öka medelsbehovet under delposten övriga expenser för anskaffning av möbler, telefoner, skrivmaskiner m. m. Personalökningen kommer också att kräva större lokalutrymmen. Byggnadsstyrelsen har tidigare meddelat, att överstyrelsen vid årsskiftet 1957/58 kunde påräkna ytterligare lokaler inom ämbetshuset i sådan utsträckning, att dit kunde koncentreras flertalet av verkets till olika platser inom staden förlagda arbetsenheter. Byggnadsstyrelsens planer har emellertid rubbats, varför det nu inte kan förutses, när överstyrelsen kan få ta ifrågavarande eller andra lokaler i anspråk. Överstyrelsen har därför inte ansett sig kunna göra några beräkningar angående kostnader för flyttningar utan anmäler, att, när lokalmöjligheter yppar sig, överstyrelsen sedermera kommer att anhålla om överskridande av delposten.

4. Medelsbehovet för budgetåret 1955/56 uppgick till 178 486 kronor. Till täckande av merutgifter under sistnämnda budgetår har överstyrelsen erhållit tillstånd att överskrida anslagsposten.

Överstyrelsen har i sina anslagsäskanden beträffande folkundervisningen hemställt om ett särskilt reservationsanslag till standardprov i folkskolan. Vid bifall härtill bör anslagsposten till publikationstryck minskas med 107 000 kronor eller den summa, som beräknats för tryckning och distribution av dessa prov under innevarande budgetår.

Tidskriften *Aktuellt* från skolöverstyrelsen tryckes nu i en upplaga av 12 500 exemplar, av vilka cirka 10 000 exemplar distribueras utan kostnad

för mottagarna (departement, ämbetsverk, skolchefer m. fl.) och omkring 1 600 exemplar till prenumeranter. Överstyrelsens intäkter för prenumeration avseende år 1956 har uppgått till cirka 22 000 kronor. Dessa medel ingår som särskilda uppbördsmedel under överstyrelsens omkostnadsanslag och får icke av överstyrelsen disponeras. Överstyrelsen, som vidtagit vissa åtgärder för att öka antalet prenumeranter och därmed även upplagens storlek, förordar, att tidskriften från och med budgetåret 1957/58 överföres till skolöverstyrelsens förlagsverksamhet jämlikt bestämmelserna i kungl. brev den 10 februari 1950 angående skolöverstyrelsens publikationsverksamhet. Detta innebär, att utgifterna — till den del de icke belöper på friexemplar — kommer att bestridas från förlagsmedlen, vilka å andra sidan tillföres inflytande inkomster. Från förevarande anslagspost bör bestridas allenast de kostnader, som belöper på de till departement, myndigheter, skolchefer m. fl. utgående friexemplaren, och förlagsmedlen bör från posten tillföras det härför beräknade beloppet. Vid uppskattningen av sistnämnda belopp bör som utgångspunkt tas de nuvarande årskostnaderna för *Aktuellt*, eller cirka 60 000 kronor. Detta belopp bör minskas med de nuvarande prenumerationsintäkterna — 22 000 kronor — och dessutom med den kostnadsreduktion för friexemplaren, som kan beräknas uppkomma genom upplagens höjning. Sistnämnda kostnadsreduktion kan icke nu beräknas i brist på kännedom om upplagens storlek. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles fatta beslut härom efter framställning, som skolöverstyrelsen inger, när upplagan kan preciseras. För budgetåret 1957/58 torde det belopp, som kommer att belasta förevarande anslagspost, böra uppskattas till (60 000 — 22 000 =) 38 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår sålunda, att förevarande anslagspost uppföres med (210 000 — 107 000 — 22 000 =) 81 000 kronor eller i runt tal 80 000 kronor.

Såsom framgått av det redan sagda föreslår överstyrelsen i sina anslagsäskanden beträffande folkundervisningen, att på riksstaten uppföres ett särskilt reservationsanslag till standardprov i folkskolan. Under detta nya anslag beräknar överstyrelsen — utöver det belopp av 107 000 kronor till tryckning och distribution av standardproven för klasserna 4 och 6 som nu utgår ur förevarande anslag — dels 25 000 kronor till utarbetande av diagnostiska prov för lågstadiet, dels 7 000 kronor för kontrollstandardisering av de nyssnämnda proven för klasserna 4 och 6, dels ock 15 000 kronor för tryckning av standardprov i engelska, eller sammanlagt 154 000 kronor.

Statskontoret tillstyrker en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 50 000 kronor och en höjning av delposten till övriga expenser med 10 000 kronor. *Statskontoret* anser sig icke kunna biträda förslaget om överförande av tidskriften *Aktuellt* till överstyrelsens förlagsverksamhet. Ämbetsverket har härvidlag fäst sig vid den omständigheten, att även efter ett överförande till förlagsverksamheten medel för tidskriftens framställning, i vad gäller friexemplar, måste beräknas under förevarande anslag. Med hänsyn till svårigheterna att på förhand närmare bestämma kostnaderna för nämnda exemplar och då desamma utgör 10 000 av hela upplagan om 12 500, är det föreslagna arrangemanget enligt *statskontorets*

åsikt mindre lämpligt. Statskontoret uttalar vidare, att de av publikationen inflytande intäkterna i fortsättningen bör upptagas som en särskild inkomstpost under överstyrelsens omkostnadsanslag.

Ikke heller riksräkenskapsverket anser sig av samma skäl, som anförs av statskontoret, kunna biträda förslaget om överförande av tidskriften *Aktuellt* till överstyrelsens förlagsverksamhet. I likhet med statskontoret förordar riksräkenskapsverket, att intäkterna för prenumeration upptages såsom särskilda uppbördsmedel på omkostnadsstaten.

Departementschefen. På grund av de ökade kostnaderna för resor och traktamenten och med hänsyn till den ökning av överstyrelsens personal, som jag tidigare föreslagit, tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 50 000 kronor (p. 2). Delposten till övriga expenser bör enligt min mening uppräknas med 30 000 kronor (p. 3).

Jag anser mig ikke böra biträda överstyrelsens förslag om uppförande på riksstaten av ett särskilt anslag, avseende standardprov för folkskolan. De medel för detta ändamål, som nu är anvisade under anslagsposten till publikationstryck, bör sålunda enligt min uppfattning även i fortsättningen utgå ur förevarande anslag. Utöver den nuvarande medelsanvisningen förordar jag, att ett belopp av 22 000 kronor upptages för kontrollstandardisering av standardproven för klasserna 4 och 6 samt för tryckning av standardprov i engelska (p. 4).

Jag är inte beredd att nu föreslå, att tidskriften »Aktuellt från skolöverstyrelsen» överföres till överstyrelsens förlagsverksamhet. Den av överstyrelsen förutsedda ökningen av upplagens storlek föranleder stegrade kostnader för tryckning och distribution. Jag uppskattar denna kostnadsökning till 20 000 kronor. Inkomsterna av inflytande prenumerationsavgifter har hittills ikke särskilt redovisats vid anslagsberäkningarna och vid fastställandet av omkostnadsstat. Jag förordar att så sker i fortsättningen. Dessa intäkter, vilka med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet prenumeranter synes för nästa budgetår kunna uppskattas till 40 000 kronor, torde sålunda i omkostnadsstaten böra upptagas såsom en särskild inkomstpost (p. 4).

Med beaktande jämväl av den automatiska minskningen av anslagsposten till sjukvård (p. 1) beräknar jag således omkostnadsstatens utgiftssida till $(786\ 000 + 50\ 000 + 30\ 000 + 22\ 000 + 20\ 000 - 15\ 000 =)$ 893 000 kronor. Med hänsyn till vad nyss anförs rörande upptagande i omkostnadsstaten av en särskild inkomstpost, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med $(893\ 000 - 40\ 000 =)$ 853 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 67 000 kronor.

Med stöd av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 853 000 kronor.

[182] **3. Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	475 000	259 705
1953/54	600 000	479 908
1954/55	600 000	635 848
1955/56	600 000	818 716
1956/57 (statsliggaren s. 620)	1 000 000	
1957/58 (förslag)	1 250 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för budgetåret 1957/58 uppföres med 1 410 000 kronor, vilket innebär en höjning med 410 000 kronor. I fråga om medelsåtgång och tillgängliga medel för innevarande budgetår anför överstyrelsen följande.

Vid början av budgetåret 1956/57 fanns under anslaget tillgängliga 1 266 942 kronor, varav 266 942 kronor i reservation. Vidare har överstyrelsen genom beslut av Kungl. Maj:t den 18 maj 1956 erhållit 24 200 kronor för bestridande budgetåret 1956/57 av förhöjda arvoden m. m. till viss personal, avlönad med anlåtande av försöksanslaget. Sammanlagt utgjorde alltså de tillgängliga medlen vid början av budgetåret 1956/57 1 291 142 kronor. Efter avdrag av kostnaderna för försök med examensfri studiegång på gymnasietadiet, särskild realexamen m. m., praktisk linje, reallinje B, vid kommunal flickskola och särskilda försöksläroverk (-linjer) har medelsbehovet för nämnda budgetår av överstyrelsen beräknats till 1 147 500 kronor. Vid medelsanvisningen för budgetåret förutsattes en viss begränsning av de av överstyrelsen beräknade kostnaderna för försöksverksamheten vid högre skolor. Man måste emellertid samtidigt utgå från att från budgetåret 1955/56 kvarstående kostnader, t. ex. beträffande korrespondensundervisningen, kommer att belasta de för budgetåret 1956/57 tillgängliga medlen. Vidare tillkommer utgifter, som ej var kända vid tiden för anslagsberäkningarna för budgetåret 1956/57 och för vilka de beräknade medlen under posten Övrig försöksverksamhet ej torde vara tillräckliga. Överstyrelsen anser sig på grund av det anförda böra räkna med en reservation på högst 75 000 kronor vid ingången av budgetåret 1957/58.

Det av överstyrelsen för nästa budgetår äskade beloppet av 1 410 000 kronor jämte reservation å omkring 75 000 kronor, tillhopa omkring 1 485 000 kronor, beräknas bli disponerat på följande sätt. (Siffror och anmärkningar inom parentes avser jämförelse med överstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår.)

I. Försöksverksamhet inom enhetskolan

1. Kurser för enhetskolans lärare m. fl.	166 200	(+ 17 200)
2. Pedagogisk instruktionsverksamhet med hjälp av regionala samarbetskommittéer och deltidsanställda konsulenter	209 000	(+ 29 100)
3. Konferenser med försöksdistriktens överlärare, vederbörande folkskolinspektörer		•

samt representanter för de regionala samarbetskommittéerna och de särskilda skolstyrelserna	45 000	(+ 21 000)
4. Studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare	22 000	(+ 7 000)
5. Utarbetande och tryckning av metodiska anvisningar för arbetet inom enhetsskolan samt av ny upplaga av timplaner och huvudmoment	65 000	(+ 30 000)
6. Undersökningar och prov inom enhetsskolan	125 000	(— 5 000)
7. Språkassistentverksamhet inom enhets- (ny) skolan	143 900	(+ 143 900)
	Summa kronor	776 100

II. Försöksverksamhet vid högre skolor

(3) Försök med examensfri studiegång på gymnasiestadiet	—	(— 77 000)
(4) Särskild realexamen m. m.	—	(— 423 000)
(5) Praktisk linje, reallinje B, vid kommunal flickskola	—	(— 26 400)
1. Särskilda prövningar m. m. på det differentierade gymnasiet	20 000	(of.)
2. Särskilda försökläroverk (-linjer)	35 900	(+ 1 500)
3. Särskild normalskolekompetens	22 300	(+ 22 300)
(ny) 4. Muntlig framställning	79 900	(+ 3 100)
(6) 5. Nya ämnen och ämnesgrenar	62 600	(+ 11 500)
(7) 6. Nya former för samarbete mellan lärare		
(8) och elever	30 000	(— 19 300)
7. Orienteringskurser på gymnasiet	5 000	(— 26 400)
(9) 8. Försöksgymnasierna	4 800	(+ 4 800)
(ny)		
	Summa kronor	260 500

III. Försöksverksamhet med korrespondensundervisning

Försöksverksamhet med korrespondensundervisning	272 000	(+ 31 000)
---	---------	------------

IV. *Annan försöksverksamhet*

1. Fortsatt utgivande av en för försöksverksamheten gemensam publikation	20 000	(+ 5 000)
2. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. för vissa befattningshavare i samband med planering och tillsyn av försöksverksamheten	30 000	(+ 5 000)
3. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. till ledamöter och suppleanter i lekmananämnden	5 000	(of.)
4. Övrig försöksverksamhet	125 000	(+ 25 000)
Summa kronor	180 000	

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

I. *Försöksverksamhet inom enhetsskolan*

1. Försöksverksamheten med nioårig enhetsskola pågick budgetåret 1955/56 i 59 skoldistrikt och omfattade 3 403 läraravdelningar samt 86 144 elever. Till budgetåret 1956/57 beräknas ytterligare 12 skoldistrikt tillkomma, varjämte verksamheten kommer att utvidgas i ett skoldistrikt. Sammanlagt beräknas verksamheten då komma att omfatta 4 300 läraravdelningar och 108 000 elever. Enligt departementschefens uttalande i proposition 1956: 80 är en ökad omfattning av försöksverksamheten angelägen. En förutsättning för vidare utbyggnad av försöksverksamheten är emellertid, att nu rådande hinder för utbyggnaden minskas, vilket överstyrelsen senast understrukit i underdånig skrivelse den 25 maj 1956 angående anordnande eller utvidgning av försöksverksamhet med nioårig enhetsskola i vissa skoldistrikt. För budgetåret 1957/58 räknar överstyrelsen därför tills vidare med en något minskad takt i utbyggnaden av försöksverksamheten, så att denna kommer att omfatta cirka 4 800 läraravdelningar och 116 000 elever.

Helt i försöksavdelningens egen regi planerar överstyrelsen för budgetåret 1957/58 endast två större kurser, nämligen en från tidigare budgetår upprepade skoladministrativ kurs, närmast avsedd för folkskolinspektörer, överlärare och studieledare, och en konsulentkurs för av respektive samarbetskommittéer anmälda lärare, vilka förklarar sig villiga att medverka som konsulenter i försöksdistrikten.

Sedan överstyrelsen efter genomförandet av den förstnämnda kursen sannolikt kunnat bereda de flesta av dem, som är verksamma i de »äldre» distrikten, möjlighet till deltagande, överväger överstyrelsen en något annan form för kursverksamhet för ifrågavarande skolledare. Det torde vara mycket angeläget, att inspektörer och skolledare m. fl. i de skoldistrikt, där man påbörjat försöksverksamhet, redan på höstterminen det år, då distriktet når klass 6, av överstyrelsen får sammankallas för en kurs, varvid administrativa frågor och dessutom frågor angående högstadiets organisatoriska utformning och det pedagogiska arbetet på högstadiet får i god tid förberedas. Erfarenheterna från sådana kurser torde bli av stort värde, då överstyrelsen så småningom skall ge blivande mellaninstanser instruktioner för

deras arbete med enhetsskolans genomförande. Överstyrelsen planerar en sådan kurs i början av höstterminen 1957 med cirka 30 deltagare. Kursen torde böra omfatta 6 dagar.

Under sommaren 1956 har sammanlagt fem kurser anordnats i regi av lärar- och studieorganisationer. Överstyrelsen har goda erfarenheter av samarbetet med dessa organisationer och anser, att en utvidgning av samarbetet är önskvärd. Vidare lämnar överstyrelsen från försöksanslaget bidrag till av andra arbetsenheter inom verket anordnade kurser, i vilka enhetsskolelärare deltagar.

Därjämte behöver fortfarande av försöksavdelningen anordnas en del fortbildningskurser för lärare i yrkesämnen, övningslärare och yrkesvals-lärare. Den fortsatta utprovningen av en allmänpraktisk gren av klass 9 y förutsätter, att det även under budgetåret 1957/58 anordnas fortbildningskurser för lärare på denna gren. Vidare planerar överstyrelsen en två veckors kurs för 25 industri-hantverklärare och centrala konferenser för deltagare i tidigare fortbildningskurser.

2. Den regionala instruktions- och fortbildningsverksamheten har under redovisningsåren 1954/56 varit fördelad på 13 regioner. En fortsatt översyn av regionindelningen torde vara nödvändig, även om verksamheten bör helt omorganiseras, när mellaninstanserna inrättas. För budgetåren 1956/58 beräknas en utökning av regionernas antal till 15.

Under denna punkt beräknar överstyrelsen medel för samarbetskommittéernas sammanträden, regional konsulentverksamhet, korta koncentrerade kurser anordnade i samarbetskommittéernas regi m. m.

Kostnaderna för de första konsulentbesöken i nytillkomna försöksdistrikt har hittills helt bestritts av skolöverstyrelsen liksom kostnaderna för de konsulterande besök, som experter beträffande den förberedande yrkesundervisningen företagit till försöksdistrikten i samband med organiserandet av klass 9 y. Överstyrelsen räknar med att efter hand kunna överföra även denna del av konsulentverksamheten på de regionala samarbetskommittéerna, men förutsättningarna härför förefinnes ännu endast i begränsad utsträckning. Denna verksamhet måste alltså även under budgetåret 1957/58 bedrivas med hjälp av deltidsanställda centrala konsulenter.

3. Under redovisningsåret 1955/56 har två regionala skolledarkonferenser hållits, nämligen i Skellefteå och i Hälsingborg, i vilka deltagit förutom de lokala skolledarna och vederbörande statens folkskolinspektörer även övriga ledamöter av samarbetskommittéerna samt representanter för de särskilda skolstyrelserna och näringslivets organisationer. Överstyrelsen, som har goda erfarenheter av dessa konferenser, har för avsikt att under budgetåret 1957/58 anordna fem regionala konferenser, varigenom försöksavdelningen under budgetåret kan nå direkt kontakt med bland annat samtliga försöksledare i landet, vilket enligt överstyrelsens uppfattning är önskvärt.

4. Då högstadiets lärarkår i stor utsträckning utgöres av unga lärare, som fullgör sin första lärartjänstgöring i enhetsskolan, är behovet av resestipendier stort, så att dessa lärare kommer i åtnjutande av samma möjlighet till denna viktiga vidareutbildning, som lärarna vid övriga högre statliga och kommunala skolor. Redovisningsåret 1955/56 inkom ansökningar om resestipendier från 39 lärare och skolledare. Tio lärare tilldelades stipendium, samtliga språklärare på enhetsskolans högstadium. Med den snabba utvecklingen av försöksverksamheten är en höjning av anslags-

medlen för detta ändamål nödvändig. För budgetåret 1957/58 beräknas dessa till 17 000 kronor.

Behovet av kontakter med försöksverksamheten på andra håll, främst i andra länder, är även stort för lärare och skolledare i försöksskolorna. Under redovisningsåret 1955/56 kunde ingen ur dessa lärarkategorier tilldelas resestipendium. Överstyrelsen föreslår för detta ändamål 5 000 kronor.

5. Under läsåret 1955/56 har överstyrelsen utarbetat och utgivit ett antal supplement till timplaner och huvudmoment för enhetsskolan, innehållande dels allmänna riktlinjer och anvisningar för läsundervisningen på lågstadiet, dels anvisningar rörande undervisningen i modersmålet och kemi på högstadiet. Supplementen har närmast karaktären av kompletterande metodiska anvisningar och avser att vara försöksdistriktens lärare till hjälp i det dagliga skolarbetet och att tjäna som utgångspunkt och ledning vid diskussioner och kursplaneringsarbete vid klass- och stadiekonferenser, pedagogiska dagar, konsulentbesök etc. Erfarenheterna talar i den riktningen, att supplementserien bör utökas, under det att med utarbetandet av mera omfattande studieplaner i olika ämnen lämpligen bör anstå tills vidare.

Däremot har överstyrelsen för avsikt att understödja enskilda skoldistrikt och regionala samarbetskommittéer i deras arbete för att åstadkomma lokala studieplaner främst i ämnet samhällskunskap, där behovet av en mera konkret inriktning av studierna på de lägre skolstadierna synes påkalla, att en anordning med lokalt utarbetade planer prövas.

Med läsåret 1957/58 utgår den treårsperiod, för vilken nuvarande timplaner och huvudmoment fastställts att gälla. Behov av en revision av främst högstadiets tim- och kursplaner synes föreligga liksom även av viss omarbetning av anvisningarna och huvudmomenten för låg- och mellanstadiet. För att den sålunda reviderade upplagan av timplaner och huvudmoment skall kunna föreligga i god tid före ingången av läsåret 1958/59, bör nyssnämnda arbete bedrivas under budgetåret 1957/58.

6. Den praktiska försöksverksamheten rörande enhetsskolans organisationsformer och inre arbete i syfte att anpassa skolarbetet till elevernas utbildningsmöjligheter och behov kräver fortsatta och intensifierade undersökningar, speciellt av långsiktig karaktär. Undersökningar rörande dessa problem fortgår, omfattande bland annat differentiell begåvningsanalys, undersökningar rörande yrkesintressenas stabilitet samt lärarnas synpunkter och erfarenheter beträffande både elever och kursplaner. Säkra resultat kan emellertid erhållas först sedan tillräckligt stora elevgrupper innefattande flera årgångar, som genomgått försöksskolans hela högstadium, hunnit studeras. För att fullfölja och utvidga undersökningar av dessa och likartade problem, som utgör oundgängliga komplement till den praktiska utformningen av organisations- och arbetsformer inom enhetsskolan, bland annat för lösningen av differentieringsfrågan på högstadiet, beräknar överstyrelsen medel under denna punkt. Vidare räknar överstyrelsen med fortsatta och intensifierade följdundersökningar rörande elevernas anpassning till yrkeslivet, undersökningar angående de önskemål och behov, som företrädare för olika delar av samhällslivet hyser beträffande skolans utformning, fullföljande av pågående undersökningar för erhållande av standardiserade kunskapsprov samt undersökningar rörande det sociala samspelet

i klassrummet och anpassningen till olika formella aspekter av undervisningen.

Flera av de nu nämnda undersökningsområdena är så omfattande, att deras bearbetning kommer att kräva ett nära samarbete med lärarhögskolans forskningsinstitution. Sålunda utgör utarbetandet av standardiserade kunskapsprov liksom frågor i samband med samhällslivets krav på utbildningens innehåll och utformning exempel på problemställningar, vilka enligt de ovan angivna medelsbehoven endast delvis torde kunna bearbetas inom överstyrelsen. Samtliga frågor är emellertid för en effektiv lösning beroende av att arbetet genomföres i omedelbar anslutning till den praktiska försöksverksamhet, som bedrivs av överstyrelsen. Utexperimentandet av speciella tests för olika utvecklings- och inlärningsfrågor liksom undersökningar angående olika inlärningsmetoder är exempel på problemområden, för vilkas undersökning överstyrelsen tidigare äskat anslag, men som nu närmast synes böra upptagas av lärarhögskolan.

7. Skolöverstyrelsens erfarenheter av språkassistentverksamheten inom högre skolor är, såsom överstyrelsen tidigare framhållit, mycket goda. Från försöksdistrikten har upprepade gånger framförts bestämda önskemål om att även de skulle få besök av utländska språkassistenter, vilket hittills icke kunnat beviljas. Antalet sådana i de högre skolorna är nämligen så ringa, att de icke torde kunna frigöras för verksamhet inom försöksdistrikten även om medel härför skulle ha funnits. Med hänsyn till att engelska är ett obligatoriskt ämne torde det vidare ur ren försökssynpunkt få anses mycket angeläget, att överstyrelsen får tillfälle utrona inverkan av språkassistenternas verksamhet även för sådana elever, vilka icke är direkt inriktade på vidare, teoretiska studier. Därigenom skulle också ytterligare hjälp kunna erhållas vid utformandet av mera praktiska kurser, där den direkta, talade språkfärdigheten skulle komma mer i förgrunden.

Överstyrelsen beräknar, att minst sex dylika assistenter kommer att behövas, nämligen fyra i engelska och två i tyska. Liksom vid de högre läroanstalterna räknar överstyrelsen med en undervisningsskyldighet av 814 timmar och ett arvode på 13 675 kronor för heltidsanställda språkassistenter. Till deltidsanställd assistent bör arvodet för varje fullgjord undervisningstimme utgå enligt TC 21 å 5-ort (14 kronor 10 öre). Resekostnadsersättningar och traktamenten har för varje assistent beräknats till 10 300 kronor enligt traktamentsklass B.

II. Försöksverksamhet vid högre skolor

(3) Skolöverstyrelsen avser att inom den närmaste tiden upptaga frågan om examensfri studiegång på stadiet ovanför enhetsskolan till behandling ur mera allmänna och vidgade synpunkter, jämfört med dem, som anfördes i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1956/57. Överstyrelsen avstår på grund härav från att i detta sammanhang framföra något förslag.

(4—5) I anslutning till förslag i propositionen 1956:123 har riksdagen beslutat, att särskild realexamen samt reallinje B vid kommunal flickskola skall från och med redovisningsåret 1956/57 ingå som ordinarie anordningar i skolorganisationen och att kostnaderna för undervisningen skall överföras till vederbörande skolforms anslag.

1. I underdånig skrivelse den 4 april 1956 angående inordnande av vissa försök vid högre skolor som normala anordningar inom skolorganisationen

m. m. hemställde överstyrelsen bland annat, att försöken med särskild prövning i studentexamen för läroverkets egna elever måtte inordnas såsom en normal anordning i den nuvarande skolorganisationen. Genom beslut den 15 juni 1956 angående viss försöksverksamhet vid högre skolor m. m. fann emellertid Kungl. Maj:t denna hemställan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Överstyrelsen anser sig därför böra räkna med att medel för särskild prövning kommer att utgå ur försöksanslaget även beträffande läsåret 1957/58.

2. Genom beslut den 18 juni och den 22 oktober 1954 har överstyrelsen bemyndigats verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag angående inrättande av ett antal försöksskolor inom det högre skolväsendet. Utredningen, som tillsattes den 16 december 1954 och alltjämt pågår, beräknas vara avslutad inom den närmaste tiden. I avvaktan på omprövningen av det förslag, som utredningen framlägger, beräknas kostnaderna efter samma riktlinjer som beträffande budgetåret 1956/57, d. v. s. för 15 veckotimmar vid tre läroverk.

3. I nämnda proposition 1956: 123 har departementschefen förklarat sig intet ha att erinra mot att försök med en i vissa ämnen begränsad »särskild» normalskolekompetens efter förslag av skolöverstyrelsen upptages som ett led i den allmänna försöksverksamheten. Riksdagen har lämnat uttalandet utan erinran.

Överstyrelsen räknar med att under läsåret 1957/58 bedriva försöksverksamhet med särskild normalskolekompetens i högst fem skolor och att verksamheten då nått näst högsta klassen. Den torde böra bedrivas på sådant sätt, att mildare flyttningsbestämmelser tillämpas så att kvarsittningen begränsas inom de lägre klasserna samt att eleverna i de två högsta klasserna erhåller rätt att utbyta vissa ämnen mot ersättningsämnen. Kostnader för ersättningsämnen skulle då under ifrågavarande läsår uppstå endast i näst högsta klassen.

De ämnen, som i första hand väljes bort, torde liksom i fråga om särskild realexamen komma att bli engelska, tyska och matematik. Det sammanlagda veckotimtalet i dessa ämnen i näst högsta klassen uppgår till högst 9 veckotimmar. På grund av de erfarenheter, överstyrelsen gjort vid försöksverksamheten med särskild realexamen, finner överstyrelsen det nödvändigt att räkna med en extra timtilldelning för särskild undervisning av i genomsnitt 7 veckotimmar vid varje skola.

4. Försök med intensifierad undervisning i muntlig framställning bör fortsätta i samma omfattning som tidigare.

5. Kungl. Maj:t har den 3 juni 1955 medgivit, att den tidigare påbörjade försöksverksamheten med särskild undervisning i bok- och bibliotekskunskap finge under läsåret 1955/56 bedrivas vid högst tre allmänna läroverk. I sina anslagsäskanden beträffande budgetåret 1956/57 föreslog överstyrelsen, att verksamheten skulle få omfatta sex skolor, med rätt för överstyrelsen att nedsätta undervisningsskyldigheten för bibliotekarierna med omkring 7 veckotimmar, dock med sammanlagt högst 42 veckotimmar, och att uppdelas i medeltal fem undervisningsavdelningar vid var och en av de sex skolorna under en veckotimme vid modersmålsundervisningen. Försöken kommer att under budgetåret 1956/57 bedrivas vid sex skolor, dock med ett genomsnittligt lägre antal extra veckotimmar än det föreslagna. Överstyrelsen, som finner försöken värdefulla, anser, att de bör

få fortsätta läsåret 1957/58 efter samma principer, som föreslogs beträffande läsåret 1956/57.

Genom beslut den 11 juni 1954 medgav Kungl. Maj:t, att försök med frivillig textilslöjd finge anordnas under högst två veckotimmar utom timplanen i ring II⁴ eller ring I³ vid högst fem läroanstalter med studentexamensrätt under läsåren 1954/56. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 föreslog överstyrelsen, att verksamheten skulle få bedrivas vid högst åtta läroanstalter. Försök torde komma att anordnas vid sistnämnda antal läroanstalter. Då försöket väckt stort intresse, önskar överstyrelsen fortsätta detsamma efter samma principer som beträffande budgetåret 1956/57.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1956 medgivit, att skolöverstyrelsen må under läsåret 1956/57 vid högst fem gymnasier inleda försöksverksamhet med frivillig undervisning i stenografi till en omfattning av högst två veckotimmar vid varje gymnasium. Undervisningen bör i princip vara öppen för samtliga ringar men dock främst avse elever på den allmänna linjen. Då undervisningen planlagts att omfatta två veckotimmar under två på varandra följande läsår, synes verksamheten under läsåret 1957/58 böra omfatta fyra veckotimmar vid de gymnasier, där den påbörjats under läsåret 1956/57.

6. Beträffande försöksverksamheten med »klassens timme» föreslog överstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 en timtilldelning av 38 veckotimmar. 29 veckotimmar har hittills utdelats. Försöket fyller enligt överstyrelsens mening ett stort behov. Det vore därför önskvärt, att varje första klass erhöle 0,5 veckotimme. Med hänsyn till att detta skulle innebära en allmän ökning av elevernas schemabundna tid begränsar sig överstyrelsen emellertid till att föreslå oförändrad timtilldelning.

Försöket med »skolans timme» bör fortsätta, bland annat med hänsyn till att det bedrivits i så pass begränsad omfattning att det torde dröja avsevärd tid, innan slutgiltiga resultat kan vinnas.

Enligt beslut av 1956 års riksdag skall organiserad läxhjälp utgöra en normal anordning i treårig realskola och femårig flickskola. Denna punkt har därför avförts från försöksprogrammet.

Genom beslut den 15 juni 1956 har Kungl. Maj:t medgivit, att skolöverstyrelsen må i högst 20 avdelningar av gymnasiets första ring tills vidare medgiva försöksverksamhet med handledning i studieteknik till en omfattning av högst sju undervisningstimmar i varje avdelning. Försöket kommer att bedrivas i full utsträckning under innevarande läsår. För budgetåret 1957/58 föreslås en utökning till högst 30 avdelningar av gymnasiets första ring.

7. Orienteringskursen i fysik har numera upphört att bedrivas som försöksverksamhet. Överstyrelsen kommer att inom den närmaste tiden tillkalla två sakkunniga för att utarbeta en handledning för kursen. Medel finnes reserverade för ändamålet. Från och med läsåret 1957/58 skall även orienteringskurserna i kemi och biologi ingå som ordinarie anordningar i undervisningen. Handledningar för dessa kurser bör, på basis av de rapporter, som avgivits över dittills bedrivna försök, utarbetas av särskilda sakkunniga under sommaren 1957. Kostnaderna härför beräknas under denna punkt.

8. Då verksamheten vid försöksgymnasierna nu börjar få större omfatt-

ning, har det visat sig nödvändigt att samla rektorer och vissa lärare vid dessa till konferenser för överläggningar om de mera omfattande eller genomgripande frågor, som uppstått och uppstår innan verksamheten hunnit utbilda fastare former för samverkan med och anknytning till försöks skolans högstadium. Överstyrelsen, som redan anordnat en sådan konferens, har goda erfarenheter av denna. I och med att verksamheten växer torde behovet av dylika konferenser öka. En tvådagarskonferens på nyåret 1958 planeras av överstyrelsen.

III. Försöksverksamhet med korrespondensundervisning

Försöksverksamhet med korrespondensundervisning bedrivs enligt i vederbörlig ordning meddelade beslut under budgetåret 1956/57 i följande kommuner: Amnehärad (två avdelningar), Finnskoga-Dalby (en avdelning), Kiruna (Vittangi, en avdelning), Norra Ny (en avdelning) och Oviken (Myrviken, en avdelning med rätt att inrätta två) samt Björkvik. Bidrag utgår efter fastställda normer *dels* till arvode åt lärare, *dels* till bestridande av kostnader för korrespondens- och preparandkurser för eleverna, *dels ock* med ett mindre belopp till inspektionsresor från korrespondensinstitutets sida. Beträffande korrespondensrealskolan i Björkvik gäller dock, att kommunen erhåller ett för varje budgetår fastställt belopp (för budgetåret 1956/57 15 000 kronor).

För budgetåret 1956/57 har överstyrelsen uppskattat medelsbehovet för en fullständig avdelning i korrespondensrealskola med 24 elever till 24 500 kronor, varvid man räknat med en lärare i högst lönegrad Ce 19 (löneklass 19). Numera får man räkna med att utöver eleverna i läraravdelningen ett antal elever genomgår preparandkurs. Med hänsyn bland annat härtill och till de ökade lönekostnaderna har överstyrelsen gjort en omräkning av medelsbehovet med tillämpning av oförändrade principer. Kostnaden per avdelning har därvid uppskattats till 27 500 kronor. Överstyrelsen utgår i förevarande beräkningar från fullt relevant i varje medgiven avdelning i Amnehärad, Finnskoga-Dalby, Kiruna, Norra Ny och Oviken. Vidare torde man böra beräkna någon förhöjning av bidraget till korrespondensrealskolan i Björkvik, vilket därför upptages med 18 000 kronor. Överstyrelsen räknar vidare med att behov av åtminstone ytterligare en avdelning kan komma att föreligga. Därjämte räknar överstyrelsen liksom tidigare med statsbidrag till viss korrespondensundervisning inom enhetsskolan.

IV. Annan försöksverksamhet

I. Försöksavdelningens tidskrift »På försök» har under redovisningsåret 1955/56 utgivits med ett dubbelnummer omfattande 32 sidor samt två 28-sidiga och ett 20-sidigt nummer. Tidskriften, som haft en medelupplaga av 8 500 exemplar, har utsänts till lärare och skolledare i försöksdistrikten samt till samtliga folkskolexpeditioner i landet. Dessutom har tidskriften tillställts alla seminarier, högre skolor som bedriver försöksverksamhet, statens folkskolinspektörer, ungdomsförmedlingar m. fl. jämte ett antal privata prenumeranter såväl i Sverige som i grannländerna. Till nästa budgetår avser överstyrelsen att översända tidskriften till samtliga högre skolor i landet. En ökning av upplagan med hänsyn dels till tillkommande skolor, dels till det ökade antalet försöksdistrikt torde därför vara ofrånkomlig.

För budgetåret 1957/58 beräknar överstyrelsen en upplaga av 10 000 exemplar.

2. Då resekostnadsersättningar m. m. för budgetåret 1956/57 beräknades till 25 000 kronor, kunde man räkna med att försöksverksamheten i 46 försöksdistrikt nått högstadiet, som särskilt i fråga om den förberedande yrkesundervisningen fordrar en regelbunden tillsyn från försöksavdelningens sida. Det beräknas, att 59 distrikt från och med läsåret 1957/58 når högstadiet. Dessutom räknar överstyrelsen med att det då tillkommit ytterligare 10 à 15 försöksdistrikt. Dessa senare behöver besökas både vid verksamhetens planering och dess igångsättande.

3. Den till försöksavdelningen knutna lekmannanämnden, som i enlighet med instruktionen skall sammanträda minst en gång per år, har under redovisningsåret 1955/56 haft två sammanträden. Nämndens verksamhet under budgetåret 1957/58 förutsättes komma att få samma omfattning som hittills.

4. Erfarenheten har visat, att det under försöksverksamhetens gång uppstår nya undersöknings- och försöksbehov, som alltså aktualiseras av utvecklingen själv och därför ej nu i detalj kan förutses. För att kunna tillgodose sådana behov anser sig överstyrelsen för budgetåret 1957/58 behöva disponera 125 000 kronor.

I detta belopp ingår bland annat arvoden till sakkunniga m. fl., som anställes för utredningar och vissa andra speciella uppgifter inom försöksavdelningen. Detsamma gäller utgifterna för det i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1954 pågående nordiska samarbetet i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet. Vidare kan nämnas kostnaderna för dels det statsbidrag, som överstyrelsen enligt bemyndigande den 27 mars 1954 har möjlighet att bevilja enhetsskoldistrikt till avlönande av timlärare för fyllnadsundervisning i engelska av elever, vilka inflyttat i distriktet och tidigare icke åtnjutit undervisning i ämnet, dels statsbidrag till stödundervisning åt elever, som från enhetsskola övergår till försöksgymnasium eller kommunalt gymnasium. Överstyrelsen föreslog i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57, att bidrag skulle få utgå till sistnämnda undervisning under en övergångstid. Då behovet och omfattningen av stödundervisningen ännu ej kan närmare beräknas, synes kostnaderna böra belasta posten »Övrig försöksverksamhet».

Till stöd för den föreslagna höjningen av anslagsposten från 100 000 kronor till 125 000 kronor framhåller överstyrelsen, att kostnaderna under det förflutna budgetåret uppgått till omkring 120 000 kronor. På grund av försöksverksamhetens utvidgning, nya uppgifter m. m. måste man räkna med att de kommer att ytterligare stiga under de närmaste budgetåren.

Statskontoret föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket utgår därvid ifrån att reservationen vid ingången av budgetåret 1957/58 kommer att vara större än vad skolöverstyrelsen beräknat.

Departementschefen. Mot det av överstyrelsen framlagda programmet för den verksamhet som skall bestridas med medel ur förevarande anslag torde i stort sett icke vara något att erinra. På några punkter kan förslaget möjligen böra begränsas och i något fall synes det osäkert om den

planerade verksamheten kan hinna starta i beräknad omfattning redan läsåret 1957/58. Med hänsyn härtill och då överstyrelsens uppskattningar beträffande storleken av reservationen på anslaget vid ingången av nästa budgetår synes väl försiktig, torde den föreslagna anslagsökningen kunna i viss mån begränsas.

Överstyrelsen har i annat sammanhang hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett särskilt anslag till framställning av undervisningsfilm m. m. Därvid föreslår överstyrelsen bland annat ett belopp av 10 000 kronor för granskning av film och bildband samt ett belopp av 70 000 kronor för framställning av metodikfilm. Jag vill i anledning därav framhålla att jag räknar med att under förevarande anslag skall — utöver de 25 000 kronor som nu beräknas för framställning av metodikfilm — kunna disponeras ytterligare omkring 35 000 kronor till nyssnämnda ändamål.

I anslutning till vad jag här anfört föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 250 000 kronor, vilket innebär en höjning med 250 000 kronor.

Användningen av anslaget torde liksom hittills icke böra vara strängt bunden till det framlagda programmet. Skolöverstyrelsen bör i särskild ordning underställa Kungl. Maj:ts prövning frågor om disposition av anslaget för åtgärder av organisatorisk art, som sträcker sig över längre tid än det löpande budgetåret och förutsätter fortsatt medelsanvisning.

Under återopande av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kronor.

[183] **4. Särskilda försöksskolor.** I skrivelse, som inkommit till ecklesiastikdepartementet den 15 oktober 1956, har skolöverstyrelsen framlagt förslag om särskilda försöksskolor och vissa därmed sammanhängande frågor. Beredningen av detta ärende har ännu icke kunnat slutföras. I rikstatsförslaget torde emellertid för ifrågavarande ändamål böra upptagas ett preliminärt beräknat belopp av 625 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Särskilda försöksskolor* för budgetåret 1957/58 beräkna ett förslagsanslag av 625 000 kronor.

[184] **5. Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	88 600	83 967
1956/57 (statsliggaren s. 621)	2 034 000	
1957/58 (förslag)	3 971 000	

Lärarhögskolans styrelse hemställer, att detta förslagsanslag budgetåret 1957/58 höjes med 1 926 000 kronor. Höjningen beror så gott som uteslutande på den fortsatta utbyggnaden av lärarhögskolan enligt tidigare uppdragna riktlinjer (Prop. 1954: 209, SU 189, Rskr. 393; Prop. 1955: 119, SU 66, Rskr. 191; VIII HT 1956 p. 183, SU 102, Rskr. 251) och är sålunda i huvudsak av automatisk natur. Styrelsen framlägger följande förslag om inrättande av nya tjänster m. m.

A. Övningsskolan:

1. Fyra adjunkter i Ca 29.
2. Uppflyttning av en adjunkt i Ca 27 till Ca 29.
3. Särskilt arvode om 1 200 kronor till ämneslärare på högstadiet.
4. En yrkesvalslärare i Ca 25.
5. En musiklärare i Ca 26.
6. En lärare i gymnastik med lek och idrott i Ca 25.
7. En lärare i kvinnlig slöjd i Ca 23.
8. En lärare i manlig slöjd i Ca 23.
9. Åtta övningsskollärare i Ca 25.
10. Anvisande av 2 400 kronor till avlöande av sekreterare eller motsvarande arbetshjälp åt rektor vid övningsskolan.
11. Förändring av en vaktmästartjänst i Ce 10 till värmeskötartjänst i Ce 11.

B. Pedagogiska institutionen:

12. En laborator i Ca 34.
13. En kontorist i Ca 13.
14. Överförande till lärarhögskolan från psykologisk-pedagogiska institutet av en sekreterartjänst i Ce 29 samt förändring av tjänsten till byrådirektörstjänst i Ca 31.
15. Överförande till lärarhögskolan från psykologisk-pedagogiska institutet av en kanslibiträdestjänst i Cg 11 samt förändring av tjänsten till Ce 11.

C. Lärarhögskolan i övrigt:

16. Ombildning av högre allmänna läroverket nya elementarskolan i Stockholm till med lärarhögskolan samverkande läroverk.
17. En lektor i mellanstadiets metodik i Ca 29.
18. Överförande till lärarhögskolan från folkskoleseminariet för manliga elever i Stockholm av en vaktmästartjänst i Ce 12 samt förändring av tjänsten till Ca 12.
19. Överförande till lärarhögskolan från folkskoleseminariet av en vaktmästartjänst i Ce 10 samt förändring av tjänsten till värmeskötartjänst i Ce 11.

20. Höjning av handledararvodet vid mellanskollärarkandidaternas hyspitering i B-skolor.
21. Anvisande av medel för vissa undervisningsövningar i klasserna 7—9 för mellanskollärarkandidater.
22. Överförande till lärarhögskolan från psykologisk-pedagogiska institutet av medel till kursverksamhet, 60 000 kronor.

Utöver den anslagshöjning, som föranleds av de här uppräknade förslagen, beräknar lärarhögskolans styrelse till följd av utbyggnaden automatiska ökningar av medelsbehovet för avlönande av deltidstjänstgörande lärare vid den egentliga lärarhögskolan och vid övningsskolan, för praktisk lärarutbildning utanför lärarhögskolan samt för ersättningar åt ämneslärarkandidater och åt mellanskollärarkandidater under praktikterminen. Därtill kommer ökade kostnader i anledning av 1956 års allmänna lönehöjning. På vissa punkter räknar styrelsen vidare med smärre automatiska minskningar.

Beträffande förslagen under p. 12—15 samt 22 angående lärarhögskolans pedagogiska institution m. m. torde en särskild redogörelse få lämnas i det följande. Av styrelsens framställning i övrigt inhämtas bland annat.

1—3. Den planerliga utökningen av övningsskolan medför att högstadiet automatiskt ökar med fyra avdelningar av klass 8. De nya avdelningarna på högstadiet torde komma att kräva ungefär 120 lärartimmar i veckan i läroämnena. Därtill kommer behovet av lärare i engelska i nya avdelningar av klasserna 5—6 att kräva 12—20 lärartimmar i veckan. Något mer än fem nya lärartjänster blir sålunda erforderliga på högstadiet. Fyra av dessa fem tjänster bör bli adjunktstjänster.

Vid tillsättningen av de tre adjunktstjänster, som hittills tilldelats lärarhögskolan, har styrelsen gjort vissa erfarenheter, som enligt styrelsens mening gör särskilda åtgärder oundgängliga, om en tillfredsställande lärarekrytering till övningsskolan skall bli möjlig. En av de tre adjunktstjänsterna, en tjänst i lönegrad Ca 29 i modersmålet och engelska, lockade vid ansökningstillfället två sökande. De båda andra tjänsterna, en tjänst i lönegrad Ca 29 i matematik, fysik och kemi och en tjänst i lönegrad Ca 27 i engelska och tyska, fick endast en sökande vardera. Sökandena till båda de sistnämnda tjänsterna återkallade emellertid sina ansökningar. Sedermera har de båda tjänsterna efter särskilda bemödanden kunnat besättas, tjänsten i engelska och tyska dock endast med vikariatslöneförordnande på ett år. Vid styrelsens hänvändelser till olika lärare för att försöka förvärva dem till övningsskolans högstadium har såsom främsta orsaken till svårigheterna att erhålla lämpliga lärare framstått, att tjänsterna uppfattats såsom alltför lågt avlönade med hänsyn till det betydande merarbete och det ökade ansvar, som är förenat med dem i förhållande till andra adjunktstjänster. Bland annat har anförts, att tillgången till tjänster i 29 lönegraden nu är så god, att väl kvalificerade lärare inte gärna kan reflektera på en tjänst i 27 lönegraden. I förhållande till läroverk med egentlig lärarkurs är därjämte övningsskolan ogynnsamt lottad därigenom, att den inte ger några särskilda ersättningar för handledning av lärarkandidater. Det har också åberopats, att under det att lärarna på övningsskolans mellanstadium

har en löneplacering, som med fyra lönegrader överstiger lönen för folkskollärare, är högstadiets lärare placerade i samma lönegrad som andra adjunkter och erhåller endast en avlöningsförstärkning motsvarande timarvode för två veckotimmar.

Med anledning av här redovisade erfarenheter finner styrelsen ofrånkomligt att föreslå, dels att samtliga adjunktstjänster placeras i lönegrad Ca 29, dels att, utöver nyssnämnda avlöningsförstärkning, ett särskild arvode utgår såsom motsvarighet till handledarersättningen vid läroverk med egentlig lärarkurs. Ett sådant kompensationsarvode om 1 800 kronor utgår nu till lektorerna i högstadiets metodik. Med tanke på att adjunkterna vid läroverk med egentlig lärarkurs i regel inte anlitas för handledning i samma utsträckning som lektorerna där, torde dock arvodet kunna bestämmas till något lägre belopp. Styrelsen föreslår därför ett särskilt arvode om 1 200 kronor till adjunkterna vid övningsskolan.

4. En av de fem tidigare nämnda, för högstadiet erforderliga ämneslärartjänsterna torde lämpligen kunna disponeras som yrkesvalslärartjänst. En sådan tjänst blir alldeles nödvändig först från och med läsåret 1958/59, då övningsskolan får avdelningar av klass 9. För undervisningen i yrkesorientering i klasserna 7—8 ävensom för metodikutbildningen av såväl ämneslärare som klasslärare inom ämnet samhällskunskap blir det dock redan under läsåret 1957/58 värdefullt att ha tillgång till en lärare med mer ingående kännedom om yrkeslivet. För behörighet till tjänsten föreslås folkskolläraryxamen jämte i vederbörlig ordning förvärvat kompetens som yrkesvalslärare. Tjänsten föreslås bli placerad i samma lönegrad som övningsskollärartjänsterna, d. v. s. lönegrad Ca 25. Tjänstens innehavare bör emellertid liksom övriga ämneslärare på högstadiet erhålla särskild arvodesförstärkning om 1 200 kronor.

5—8. Timtalen i musik, gymnastik, manlig slöjd och kvinnlig slöjd blir så höga, att utrymme mer än väl ges för en ordinarie lärare i vart och ett av dessa ämnen. Beträffande musiklearen förutsättes därvid, att han i viss utsträckning får instrumentalmusik i den egentliga lärarhögskolan såsom fyllnadstjänstgöring. I teckning torde ordinarie tjänst böra anstå till budgetåret 1958/59. För lärarna i övningsämnen föreslås samma lönegrader som för motsvarande lärare vid folkskoleseminarium.

9. Ytterligare sex avdelningar på mellanstadiet blir erforderliga för mellanskolläraryxkandidaternas undervisningsövningar. Därjämte torde de båda hjälpklasserna på mellanstadiet böra inrättas från och med läsåret 1957/58.

10. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1956 angående bestridande av rektorsgöromålen vid lärarhögskolans övningsskola skall rektorn vid folkskoleseminariet för manliga elever i Stockholm Ekberg tills vidare, så länge han innehar förordnande som rektor vid nämnda seminarium, jämväl bestrida de göromål, som är förenade med rektorstjänsten vid lärarhögskolans övningsskola. Därjämte har medgivits bland annat, att under budgetåret 1956/57 får utgå ersättning till sekreterare eller därmed jämförlig arbetshjälp åt Ekberg med högst 2 400 kronor. Styrelsen förutsätter, att Ekberg även under budgetåret 1957/58 kommer att vara rektor vid seminariet och föreslår under denna förutsättning, att ersättning till sekreterare eller därmed jämförlig arbetshjälp åt Ekberg må kunna utgå med oförändrat belopp eller högst 2 400 kronor.

11. Då vid statliga skolor av samma storleksordning som övningsskolan regelmässigt finnes förutom en vaktmästartjänst i lönegrad Ca 12 en värme-

skötartjänst eller en vaktmästartjänst i lönegrad Ca 11 och då det ansvarsfulla handhavandet av övningsskolans dyrbara värmeanläggning kräver en man med kvalifikationer på området, föreslår styrelsen, att vaktmästartjänsten i Ce 10 förändras till värmeskötartjänst och placeras i lönegrad Ce 11.

16. För ämneslärarkandidaternas undervisningsövningar kommer från och med läsåret 1957/58 att erfordras ett andra samverkande läroverk. I anslutning till vad som tidigare uttalats föreslår därför styrelsen, att Nya elementarskolan i Stockholm från och med den 1 juli 1957 inrättas som med lärarhögskolan samverkande läroverk.

17. Av de fyra lektorstjänsterna i mellanstadiets metodik, som lärarhögskolan behöver i fullt färdigt skick, har två nu inrättats. En tredje lektorstjänst blir behövlig under läsåret 1957/58, dock först under vårterminen 1958. Styrelsen föreslår därför, att en ny lektorstjänst i mellanstadiets metodik inrättas från och med den 1 januari 1958.

18—19. Från och med den 1 juli 1957 torde lärarhögskolan böra övertaga förvaltningen av byggnaderna för folkskoleseminariet för manliga elever, eftersom seminariet under läsåret 1957/58 kommer att bestå av en enda klassavdelning. I det sammanhanget bör seminariets vaktmästare överföras till lärarhögskolans stat. Seminariet har för närvarande två vaktmästartjänster på extra ordinarie stat, den ena placerad i lönegrad Ce 12 och den andra i lönegrad Ce 10, samt en extra vaktmästare i lönegrad Cg 10. Den sista av dessa tjänster, som närmast avser skötseln av seminarieträdgården, blir obehövlig vid lärarhögskolan. Av de båda andra tjänsterna bör den högre tjänsten i samband med överförandet till lärarhögskolan ordinariesättas. Den andra tjänsten bör med hänsyn till göromålets art förändras till en värmeskötartjänst och i samband därmed placeras i lönegrad Ce 11.

20. Enligt kungl. brev den 1 juni 1956 må för varje ämneslärarkandidat för praktisk lärarutbildning utanför lärarhögskolan under utbildningstiden, praktikturminen inräknad, disponeras högst 1 480 kronor och för varje mellanskollärarkandidat högst 750 kronor. Därvid har i senare fallet för hospitering i B-skolor beräknats 30 kronor per lärarkandidat. Lärarförbunden har med skärpa vänt sig mot den låga ersättningen för hospiteringen i B-skolor. Om såsom torde bli regel två lärarkandidater samtidigt hospiterar hos en lärare i B-skola, erhåller denne i handledarersättning 60 kronor för en vecka. Denna ersättning är avsevärt mindre än den som i andra fall utgår till lärare vid hospitering. Styrelsen anser sig böra tillstyrka 40 kronor per lärarkandidat, d. v. s. 80 kronor per vecka, om två lärarkandidater hospiterar samtidigt. Bifall till ett sådant förslag skulle för budgetåret 1957/58 medföra en kostnadsökning med 960 kronor.

21. I anslutning till ett av Sveriges folkskolläraryrkeförbund och Sveriges folkskolläraryrkeförbund i skrivelse den 5 juni 1956 framfört yrkande om praktisk utbildning för mellanskollärarkandidaterna jämväl på enhetsskolans högstadium uttalar lärarhögskolans styrelse bland annat följande.

Att lärarhögskolans undervisning i utvecklingspsykologi skall uppmärksamma även de äldre, som ligger såväl under som över den ålder, som motsvarar enhetsskolans mellanstadium, torde få anses självfallet. På olika ställen i skolkommissionens lärarhögskolebetänkande framhölls sålunda, att utbildningen i psykologi och pedagogik i stort sett borde ha samma uppläggning och omfattning för olika slags lärare. Ej heller i fråga om under-

visningsmetodikerna går det att göra någon bestämd gränsdragning mellan vad som lämpar sig för mellanstadiet och högstadiet. Detta gäller särskilt modersmålet och orienteringsämnena. Större skillnad torde föreligga beträffande de naturvetenskapliga ämnena. Detta beaktades emellertid redan av skolkommissionen i lärarhögskolebetänkandet. Där förklarades nämligen, att utbildningen i naturvetenskapliga ämnen borde göras mer omfattande än som skulle motiveras av hänsyn endast till klasserna 4—6. Lärarhögskolans styrelse har hela tiden varit inställd på att fullfölja denna avsikt och har också räknat med att så långt tiden medger låta metodikundervisningen behandla mer speciella högstadieproblem även i humanistiska ämnen och matematik.

Vad undervisningspraktik beträffar, förutsatte skolkommissionen relativt omfattande auskultering på realskolestadiet, bland annat under minst ett 10-tal lektioner redan under första utbildningsterminen. Sedermera har efter direktiv i lärarhögskolepropositionen 1954 den sammanlagda tiden för auskultationer avsevärt begränsats. Utrymme för auskultationer på högstadiet torde sålunda ges endast mycket sparsamt eller inte alls under första utbildningsåret. Däremot kommer enligt styrelsens plan sådana auskultationer att koncentreras till det andra utbildningsåret. De skall då äga rum såväl i folkskolans klasser 7—8 som på enhetsskolans högstadium.

Egentliga undervisningsövningar på högstadiet ingår inte i skolkommissionens planering av mellanskolläroinläring och har inte heller ifrågasatts i lärarhögskolepropositionen 1954 eller vid propositionens behandling i riksdagen. I överensstämmelse därmed utgick lärarhögskolans styrelse i sitt förslag till riktlinjer för lärarhögskolans verksamhet budgetåret 1956/57 från att samtliga undervisningsövningar i mellanskolläroinläringen skulle förläggas till klasserna 3—6. Efter den utveckling, som skolfrågan tagit under de senaste åren, är styrelsen dock beredd att organisera egentliga undervisningsövningar i högre klasser. Styrelsen tänker sig därvid närmast, att en av det sista utbildningsårets tvåveckorsövningar skulle kunna äga rum i en av klasserna 7—9 och där omfatta serieundervisning i två eller högst tre ämnen.

Även om styrelsen sålunda normalt räknar med en undervisningsövning i de högsta klasserna, vill styrelsen inte i brist på närmare erfarenheter, nu förorda att en sådan undervisningsövning göres obligatorisk. Det kan nämligen inte förbises, att undervisningen på högstadiet kan kräva mer djupgående kunskaper än vad en del av de studerande på mellanskolläroinläringen besitter. Att tvångsvis försätta en lärarkandidat i den situationen, att han med otillräckliga ämneskunskaper skall meddela undervisning och därigenom hindras att göra en fullgod lärarprestation, kan knappast vara billigt mot honom, särskilt som undervisningen skall betygsättas och resultatet av serien därför även kan ogynnsamt påverka hans examensbetyg i undervisningsskicklighet. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att åtminstone tills vidare de lärarkandidater, som så önskar, får hela sin övningsundervisning förlagd till klasserna 3—6. Vidare räknar styrelsen med att övriga lärarkandidater skall så långt möjligt själva få välja ämnen för undervisningen på högstadiet.

Styrelsens förslag om undervisningsövningar på högstadiet får emellertid vissa ekonomiska konsekvenser. Även om endast tre fjärdedelar eller två tredjedelar av lärarkandidaterna skulle få en undervisningsövning förlagd till högstadiet, blir lärarhögskolans egen övningskola otillräcklig för ända-

målet. Den måste nämligen också utnyttjas för ämneslärarkandidaternas övningsundervisning under deras första utbildningstermin. Det återstår då endast att till en del förlägga mellanskollärarkandidaternas undervisningsövningar till klasser utanför lärarhögskolans övningsskola, varmed följer att särskild handledarersättning får utgå. Ifrågavarande undervisningsövningar avses omfatta serieundervisning under två veckor i två eller högst tre ämnen och infalla under mellanskollärarnas sista eller näst sista utbildningstermin. För handledning under serier i ämneslärarutbildningen vid tillfälligt anlitate skolor kan enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 utgå ett arvode av 150—250 kronor per serie. Till ungefär samma belopp skulle handledarersättningen för en undervisningsövning av nu föreslagen art i mellanskollärarutbildningen uppgå, om samma normer för ersättning skulle tillämpas som numera vid folkskoleseminarierna. Under budgetåret 1957/58 torde lärarhögskolans kostnader för ifrågavarande undervisning kunna approximativt uppskattas till 3 000 kronor. I gengäld minskas utgifterna för hospitering något därigenom, att övningsskoleklasser då i viss utsträckning kan anlitas för övningar, där eljest kommunala skolklasser skulle ha kommit i fråga.

På grund av de under denna och närmast föregående punkt (20) framlagda förslagen hemställer styrelsen om medgivande för lärarhögskolan att för varje mellanskollärarkandidat disponera 760 kronor för praktisk utbildning utanför lärarhögskolan under utbildningstiden, praktikterminen inräknad, ävensom att, när det finnes nödvändigt att för undervisningsövning på högstadiet anlita annan skola än övningsskolan, därutöver disponera högst 250 kronor för lärarkandidat.

Statskontoret anser sig icke böra göra erinran mot att fyra nya adjunktstjänster inrättas vid övningsskolan (p. 1). Däremot bör enligt ämbetsverkets mening i vart fall anstå med att uppföra en yrkesvals lärartjänst på lärarhögskolans personalförteckning (p. 4). Av de nya adjunkterna bör tre placeras i Ca 29 och en i Ca 27. I konsekvens härmed kan statskontoret icke tillstyrka, att en vid 1956 års riksdag inrättad adjunktstjänst i Ca 27 uppflyttas till lönegrad Ca 29 (p. 2). Ämbetsverket är ej heller berett att förorda det av styrelsen för högskolan föreslagna särskilda arvodet om 1 200 kronor till adjunkterna vid övningsskolan (p. 3). Mot förslaget om inrättande av fyra ordinarie övningslärartjänster vid övningsskolan torde icke finnas anledning till erinran (p. 5—8). Statskontoret kan dock icke tillstyrka, att för dessa lärare tillämpas samma lönegrader som för övningslärare vid folkskoleseminarium utan förordar för sin del, att vid lönesättningen av dessa tjänster de för övningslärare på försöksskolans högstadium gällande lönegraderna utnyttjas. Yrkandet om förbättring av löneställningen för två vaktmästartjänster, som i anslutning till lärarhögskolans övertagande av förvaltningen av folkskoleseminariets byggnader skulle överföras på högskolans stat, kan statskontoret icke helt biträda. Enligt ämbetsverkets mening bör sålunda med ordinariesättningen av den högre tjänsten i vart fall anstå (p. 18) samt frågan om omvandling av den lägre tjänsten till värmeskötartjänst övervägas först sedan närmare utredning erhål-

lits rörande omfattningen av värmeskötargöromålen (p. 19). Frågan om lönegradsplacering av den från och med innevarande budgetår inrättade, närmast för övningsskolan avsedda vaktmästartjänsten i Ce 10 prövades av statsmakterna vid behandlingen av lärarhögskolans anslagsäskanden för 1956/57. Statskontoret kan icke tillstyrka det nu upprepade förslaget om placering av denna tjänst i Ce 11 (p. 11). Ämbetsverket är icke berett förordade förbättring av handledararvodet vid lärarkandidaternas hospitering i B-skolor (p. 20) och har ej heller övertygats om behovet av undervisningsövningar i klasserna 7—9 för mellanskollärarkandidater (p. 21).

Statens lönenämnd har icke funnit tillräckliga skäl anförda för en ytterligare påbyggnad på de arvodestillägg motsvarande timarvode för två TAtimmar, som för närvarande utgår till ämneslärarna vid övningsskolans högstadium (p. 3). (Tre av de i nämndens handläggning av ärendet deltagande har ansett att nämnden bort tillstyrka bifall på denna punkt.) Där emot framställer nämnden icke någon erinran mot att samtliga adjunktstjänster med hänsyn till övningsskolans speciella karaktär placeras i 29 lönegraden (p. 1 och 2). I vad avser frågan om inrättande av en tjänst som yrkesvalslärare i Ca 25 vid övningsskolan (p. 4) erinrar nämnden om att lönegradsplacerade tjänster av detta slag för närvarande icke finns inrättade i annan mån än att genom en nyligen vidtagen ändring i bestämmelserna rörande befodringskurser för folkskollärare ämnet yrkesval från och med den 1 juli 1956 medtagits såsom enterminkurs, innebärande bland annat att en terminkurs i detta ämne samt ytterligare en terminkurs i exempelvis samhällslära ger behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden. Nämnden anser, att såväl spørsmålet om löneställningen för lönegradsplacerade yrkesvalslärare som den av styrelsen framförda frågan om höjd handledarersättning till lärare i B-skolor utanför lärarhögskolans övningsskola vid mellanskollärarkandidaternas hospitering i sådana skolor (p. 20) bör bli föremål för förhandlingar med vederbörande personalorganisationer. Nämnden har därför ansett sig icke böra taga ställning i sak till dessa spørsmål. Beträffande förslagen om överförande av en vaktmästartjänst i Ce 10 till värmeskötartjänst i Ce 11 (p. 19) samt uppflyttning av en vaktmästartjänst i Ce 10 vid övningsskolan till värmeskötare i Ce 11 (p. 11) har nämnden under hand inhämtat, att innehavarna av tjänsterna avses skola till minst 75 procent sysselsättas med egentliga värmeskötargöromål under eldningssäsongen. Med hänsyn härtill har nämnden ansett sig kunna tillstyrka styrelsens förslag härutinnan. Styrelsens förslag i fråga om handledarersättning vid undervisningsövningar för mellanskollärarkandidater i klasserna 7—9 utanför lärarhögskolans övningsskola föranleder ingen erinran från nämndens sida (p. 21).

I anslutning till de tidigare under punkterna 12—15 och 22 angivna yrkandena rörande personalorganisationen vid lärarhögskolans pedagogiska

institution m. m. torde här få lämnas en redogörelse för vissa av *psykologutredningen* i betänkandet *Psykologisk utbildning och forskning* (SOU 1955: 11 s. 135—169) framlagda förslag och däröver avgivna utlåtanden.

Den del av betänkandet, som här skall behandlas, gäller, förutom lärarhögskolans pedagogiska institution, även *statens psykologisk-pedagogiska institut*. I fråga om sistnämnda instituts uppgifter och organisation enligt fastställd instruktion och i övrigt gällande bestämmelser må anföras följande.

Institutet har till uppgift att främja systematisk samverkan mellan psykologisk och pedagogisk forskning, å ena sidan, och praktisk pedagogisk verksamhet, å den andra, samt att bedriva utbildnings- och upplysningsverksamhet.

Institutet skall främja och bedriva vetenskaplig verksamhet på det psykologisk-pedagogiska området med direkt inriktning på skolans behov och därvid söka samverkan med den psykologisk-pedagogiska och medicinska forskningen vid universitet och högskolor. Institutet må även, där så lämpligen kan ske, bereda enskild forskare tillfälle till självständig forskning inom institutets verksamhetsområde. Samarbete bör därjämte ordnas mellan institutet samt andra institutioner och sammanslutningar på området.

Institutet skall i samråd med skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning organisera och leda pedagogisk försöksverksamhet dels vid det med institutet samordnade högre allmänna läroverket statens normalskola, dels ock vid andra undervisningsanstalter.

Institutet skall — då så befinnes lämpligt i samarbete med universitet, högskolor och andra institutioner — anordna utbildningskurser av olika slag dels för blivande lärare, dels ock för redan utbildade lärare. Därjämte må institutet, i den mån möjlighet härtill finnes, anordna utbildningskurser för funktionärer inom barnavård.

I mån av tillgångar må institutet jämväl — genom utgivande av populära pedagogiska skrifter och anordnande av föredrag och kurser eller på annat lämpligt sätt — bedriva upplysningsverksamhet bland allmänheten för att främja intresset och förståelsen för allmänna uppfostringsproblem samt barns och ungdoms själsliga och kroppsliga utveckling.

Till institutet hör pedagogiska biblioteket i Stockholm, vilket bör intaga en central ställning som statligt pedagogiskt fackbibliotek.

Ledningen av institutet tillkommer en styrelse, bestående av tretton ledamöter. Självskrivna ledamöter är rektor vid högre allmänna läroverket statens normalskola, tillika institutets direktor, professorerna i psykologi samt i pedagogik och pedagogisk psykologi vid universitetet i Uppsala och Stockholms högskola, professorerna i psykologi och pedagogik vid universiteten i Lund och Göteborg ävensom skolöverläkaren. Övriga ledamöter — av vilka minst en skall representera folkskolan, minst en läroverken och därmed jämförliga läroanstalter, en yrkesundervisningen och en allmänhetens, särskilt föräldrarnas, intressen — jämte suppleanter för dem utses av Kungl. Maj:t för högst tre år i sänder. Kungl. Maj:t utser en av ledamöterna att vara styrelsens ordförande.

Styrelsen utser årligen inom sig ett arbetsutskott för behandling av löpande ärenden samt en biblioteksnämnd för handhavande av pedagogiska bibliotekets angelägenheter. Styrelsens självskrivna ledamöter bildar institutets vetenskapliga nämnd.

Under styrelsens överinseende tjänstgör rektor vid statens normalskola såsom direktor för institutet och åtnjuter därvid arvode samt nedsättning i sin undervisningsskyldighet som rektor vid normalskolan.

Vid institutet är anställda en sekreterare i Ce 29, ett kanslibitråde i Cg 11 och arvodesavlönad vaktmästarpersonal. Medel är även anvisade till arvode åt en vetenskaplig expert.

Pedagogiska biblioteket förestås av en bibliotekarie i Ce 27. Vid biblioteket är dessutom anställd en biblioteksamanuens i reglerad befordringsgång.

Psykologutredningen påpekar bland annat, att pedagogisk försöksverksamhet med hänsyn till bristande resurser av institutet bedrivits i mycket ringa skala och att sådan verksamhet på senare år i huvudsak ansetts ankomma på skolöverstyrelsen.

Utredningen gör en överblick över *den psykologisk-pedagogiska forskningens* nuvarande resurser och det aktuella behovet av sådan forskning och anför därvid i huvudsak följande.

En av utredningen företagen undersökning rörande den vid de akademiska institutionerna bedrivna forskningen synes, när det gäller ur skol- och uppfostringssynpunkter relevant forskning, utvisa att de akademiska institutionerna mera sysslat med de psykologiska grunderna och s. k. pedagogisk-psykologiska frågeställningar, såsom individuella förutsättningar för arbete och anpassning i skolan och relationer till kamrater och lärare, än med problem som gäller undervisningens målsättning, former och resultat, d. v. s. den mera renodlat pedagogisk-metodiska forskningen. Vid behandlingen av lärarhögskoleförslaget har de akademiska instanserna också själva framhållit, att sistnämnda område är dåligt företrätt vid universitet och högskolor. Det är inte sannolikt att den närmaste framtiden här kommer att medföra en forskjutning just mot frågor som gäller skolans arbetsmetoder.

Om man å andra sidan går till de önskemål om pedagogisk och psykologisk forskning, som vid olika tillfällen framställts av skolöverstyrelsen, skolkommissionen och psykologisk-pedagogiska institutet, finner man där ett mycket starkt inslag av sådana undervisningsmetodiska problem. Frågeställningarna omfattar både sådana av mera grundläggande forskningskaraktär och sådana som har omedelbar praktisk syftning. För båda slagen behöver forskningsresurser finnas, och de behöver — alldeles liksom inom andra bland psykologins tillämpningsområden, t. ex. militärpsykologin — vara så placerade att den eller de myndigheter som har ansvaret för verksamheten inom området också har viss möjlighet att påverka valet av forskningsuppgifter, medan givetvis valet av metodik vid forskningens genomförande måste ligga hos forskarna själva.

I nuläget förfogar skolväsendet över vissa — dock mycket begränsade — forskningsresurser inom skolöverstyrelsens försöksavdelning, närmast utnyttjade i samband med den praktiska försöksverksamheten med enhets-skolan. Inom kort beräknas den första lärarhögskolan starta, vilken genom sin placering inom skolväsendet kan påräknas ställa sina — också mycket begränsade — forskningsresurser till förfogande för ur skolsynpunkt särskilt betydelsefulla problem. Till de för skolfrågor speciellt avsedda forskningsresurserna hör slutligen psykologisk-pedagogiska institutet, även om

detta institut genom sin fristående ställning och sin styrelses sammansättning är mindre direkt åtkomligt för önskemål från skolväsendets sida. Institutets egen basorganisation för forskning är obetydligt, och det har därför huvudsakligen att anlita andra institutioner för ifrågakommande forskningsuppgifter.

I fråga om den pedagogiska forskningens framtida organisation framlägger utredningen följande synpunkter.

När det gäller att för framtiden skapa en effektiv organisation för att tillgodose de forskningsbehov på det pedagogiska området som icke täckes av universitetsinstitutionerna, vilka ju utformats närmast med tanke på den högre undervisningen och forskningsutbildningen och icke med hänsyn till olika tillämpningsområdens behov, är det svårt att komma förbi de skäl mot en splittring på två centra för pedagogisk-psykologisk forskning i Stockholm, som i lärarhögskolefrågan anförts särskilt av universitetskanslern.

Sedan det numera blivit fastställt, att forskning skall äga rum vid lärarhögskolan, inte endast därför att forskningsresurser på området är ytterligt behövliga utan också därför att lärarnas fackutbildning av principiella skäl anses böra äga rum i nära kontakt med pedagogisk forskning och försöksverksamhet, synes man icke kunna undgå att överväga en överflyttning av institutets uppgifter och resurser till andra organ, närmast lärarhögskolan i Stockholm.

Den vid psykologisk-pedagogiska institutet bedrivna forskningen kan inte göras effektiv med mindre den får väsentligt utökade resurser både i fråga om vetenskaplig personal och tekniska hjälpkrafter. Detsamma gäller lärarhögskolans forskning, vars resurser synes bli påtagligt underdimensionerade. Med dessa resurser samlade inom en institution skulle man däremot sannolikt kunna nå större effektivitet än om samma resurser splittras på två institutioner, både genom att den gemensamma institutionen skulle tillåta en bättre differentiering av arbetsuppgifterna på olika befattningshavare och ett mera rationellt utnyttjande av tekniska hjälpmedel och genom att dubbelarbete annars svårligen kunde undvikas, vilka kontaktorgan som än skapades.

Psykologisk-pedagogiska institutets forskningsverksamhet bör därför enligt utredningens mening överföras till den första lärarhögskolan. Utredningen finner vidare, att icke heller några uppgifter utanför själva forskningen gör psykologisk-pedagogiska institutet berättigat att kvarstå såsom fristående organ.

Det slag av kursverksamhet som bedrivs vid institutet har redan av skolkonmissionen föreslagits skola omhändertagas av lärarhögskolorna. Även om till en början en viss begränsning av kursverksamheten vid den första lärarhögskolan måste iakttagas, torde på längre sikt ett fristående instituts kursverksamhet bli överflödigt och ej utgöra något väsentligt motiv för institutets fortvaro och utbyggnad. Utredningen har vidare redan på ett tidigt stadium blivit övertygad om att ett särskilt forskningsråd för psykologi bör upprättas, detta bland annat med hänsyn till att målsättningen för ett dylikt organ måste vara betydligt bredare än institutets på skolan inriktade verksamhet. Institutets uppgift att utdela bidrag till enskilda

forskare skulle sålunda med hänsyn härtill icke heller utgöra något motiv för institutets fortbestånd. Det synes slutligen icke svårt att ordna det pedagogiska bibliotekets förvaltning på annat sätt än hittills allra helst som även biblioteket kommit att få en vidare målsättning än den ursprungliga pedagogiska och i realiteten och med framgång fått fungera som centralt bibliotek för hela det psykologiska och pedagogiska området, vilket också fortsättningsvis bör ske. Ej heller har bibliotekets lokalfråga kunnat lösas i anslutning till institutet, och utredningen har, såsom närmare framgår av ett senare avsnitt, funnit att biblioteket med fördel bör placeras i anslutning till Stockholms högskolas institutioner för berörda ämnen.

Utredningen finner sig sålunda böra föreslå, att statens psykologisk-pedagogiska institut vid tidpunkt som prövas lämplig nedlägges och att dess uppgifter och resurser i vad avser forskning och kursverksamhet överföres till den första lärarhögskolan, i vad avser utdelning av forskningsanslag till ett för ändamålet inrättat forskningsråd samt i vad avser biblioteksverksamhet till ett vid Stockholms högskola placerat men forskningsrådet underställt psykologiskt-pedagogiskt bibliotek.

Psykologutredningen behandlar även den pedagogiska institutionens vid *lärarhögskolan* forskningsinriktning och förhållande till övriga institutioner på området.

En grupp av forskningsuppgifter, som hittills i någon mån tillgodosetts genom av psykologisk-pedagogiska institutet kontrakterad forskning och nu måste tryggas på annat sätt, är utarbetandet och standardiseringen av provningsmetoder för skolväsendets behov. Denna uppgift sammanhänger nära med den metodiska forskningen, eftersom provningsmetoder bland annat behövs för att registrera effekten av de pedagogiska åtgärder, som metodikforskningen skall syssla med. Utarbetandet av sådana provningsmetoder är därjämte beroende av en nära kontakt mellan forskningsinstitutionen och det praktiska verksamhetsfält där metoderna skall användas. Dessa synpunkter gör, att det synes vara lämpligt att vid lärarhögskolan skapa resurser för kontinuerligt arbete med pedagogiska och även psykologiska mätmetoder för skolans behov, såsom standardprov, diagnostiska prov i olika skolämnen och skolmognadsprov — allra helst som universitetsinstitutionerna knappast synes kunna påläggas ett ansvar för att skolan tillföres sådana prov i erforderlig utsträckning.

Även om lärarhögskoleinstitutionen är inriktad på pedagogisk-metodiska problem och pedagogiska mätmetoder är det givetvis önskvärt, att även universitetsinstitutionerna tar upp forskningsuppgifter inom dessa områden. Det förefaller dock troligt att huvudvikten i de pedagogiska universitetsinstitutionernas forskning alltjämt i markerad grad kommer att ligga på de psykologiska sidorna av skolproblemen. De psykologiska institutionerna lär även i fortsättningen kunna väntas bidra med grundläggande psykologisk och mätningsteoretisk forskning. Ett område som synes böra ägnas ytterligare uppmärksamhet vid universitetsinstitutionerna är den utvecklingspsykologiska forskningen, som tyvärr icke hör till de livaktigaste bland forskningsgrenarna i nuläget. Detta motiverar, att man sätter den högt på listan över specialområden, som i en framtid bör bli representerade vid lärarhögskolorna.

Utredningen understryker vidare önskvärdheten av att det samarbete mellan universitetsinstitutionerna, som inletts genom psykologisk-pedagogiska institutet, fortsättes och även kommer att inbegripa lärarhögskolorna.

Beträffande arbetsfördelningen mellan skolöverstyrelsens försöksavdelning och lärarhögskolans pedagogiska institution anför utredningen följande.

Genom lärarhögskolans ställning i förhållande till skolöverstyrelsen skapas automatiskt förutsättningar för samverkan och eliminering av eventuellt dubbelarbete. Närmast till hands ligger att försöksavdelningen alltjämt bedriver de undersökningar som står i omedelbart samband med verksamheten inom enhetsskolan och annan likartad administrativt betonad försöksverksamhet, medan lärarhögskolan tar upp mera fristående undersökningar över olika pedagogiska problemkomplex, däribland sådana som aktualiseras av skolöverstyrelsens försöksverksamhet. Liknande frågeställningar kan upptas också av universitetsinstitutionerna. Vidare bör lärarhögskoleinstitutionen vid sidan av universitetsinstitutionerna på skolöverstyrelsens uppdrag utarbeta de psykologiska och pedagogiska mätmetoder som erfordras inom försöksverksamhet och reguljärt skolarbete, i den mån verkets egna forskningsresurser ej räcker till härför. Detta innebär att skolöverstyrelsen alltjämt bör kunna "beställa" undersökningar även hos universitetsinstitutionerna, som regel mot särskilda anslag. Universitetsinstitutionerna blir liksom hittills beroende av skolöverstyrelsens eller de lokala skolmyndigheternas tillstånd vid fältundersökningar inom skolväsendet. Några speciella arrangemang för att reglera formerna för detta samarbete torde ej behövas.

Därnäst behandlar utredningen behovet av personal och utrustning vid lärarhögskolans pedagogiska institution. Utredningen kommer därvid fram till att utöver de numera inrättade tjänsterna — en professur, två lektorstjänster i psykologi och pedagogik, två assistenttjänster samt en kontorsbiträdestjänst — erfordras en laboratorstjänst i Ca 34 och en kontoristtjänst, varjämte från psykologisk-pedagogiska institutet bör överflyttas sekreterartjänsten i Ce 29 och kanslibiträdestjänsten. Sekreterartjänsten anses i samband med överflyttningen böra höjas till Ce 31. Härutöver beräknas institutionen behöva disponera årliga anslag för tillfällig anställning av personal samt omkostnader. Utredningen anför i fråga om personalbehovet huvudsakligen följande.

Lärarhögskolan behöver alltifrån början utrustas med åtminstone någon befattningshavare, som har att sörja för skolväsendets och den metodiska forskningens behov av pedagogiska mätmetoder. Med tanke på att befattningshavaren bör kunna självständigt svara för denna typ av forskningsuppgifter inom institutionen och utgöra dess främsta expert på psykometriska och pedagogisk-statistiska frågor, synes god docentkompetens böra krävas av innehavaren och en placering som laborator i Ca 34 lämplig. Denne bör då också kunna leda undervisningen i hithörande frågor som ersättare för den lektor i psykologisk-pedagogisk statistik som föreslogs av skolkommissionen men bortföll vid departementsbehandlingen av förslaget. Laboratorns arbetsuppgifter måste dock i minst lika hög grad som profes-

sorns ligga på det egentliga forskningsarbetet. Utredningen vill påpeka, att den ifrågavarande befattningen, liksom den närmast följande, måste sägas bli av särskild betydelse i det pågående pedagogiska reformarbetet.

Vid överförandet av psykologisk-pedagogiska institutets resurser för forskning och kursverksamhet till lärarhögskolan erhåller denna ytterligare en kvalificerad tjänst, nämligen sekreterartjänsten i Ce 29. Från denna avlastas, i och med att institutets självständiga ställning upphör, en rad administrativa uppgifter, och man synes därför kunna omdisponera de med denna tjänst förenade arbetsuppgifterna. Ett lämpligt alternativ synes då vara att vid sidan av egen forskning inom institutionens verksamhetsområde låta denne befattningshavare direkt under professorn ansvara för ledningen och administrationen av lärarhögskoleinstitutionens fältundersökningar och praktiska försöksverksamhet inom skolväsendet. Genom sin art ställer dessa uppgifter likartade krav som sekreterartjänsten vid institutet gjort, nämligen på vetenskaplig utbildning inom psykologi och pedagogik (lägst fil. lic.), administrativ kunnighet och lärarerfarenhet. Institutet har vid flera tillfällen begärt sekreterartjänstens uppflyttning i Ca 33. I samband med omläggningen synes i varje fall en uppflyttning till Ce 31 väl motiverad.

Utöver den vetenskapligt skolade personalen kommer biträden, dels för sekreterargöromål, dels för statistiskt arbete. Ett kontorsbiträde är uppenbart för lite. Vidare kan sekreterargöromålen i stor utsträckning beräknas bli av kvalificerad art, såsom korrespondens efter stenogram, utskrivning av manuskript på främmande språk och registrering och excerpering av vetenskaplig litteratur, vilket torde motivera en befattning som kontorist i 13 lönegraden. För de rutinbetonade statistikgöromålen behöver institutionen helt disponera ett kansli- och ett kontorsbiträde samt därutöver ha medel för timavlöning av tillfällig personal. Utredningen är medveten om att även denna beräkning av den heltidsanställda biträdespersonalen rätt snart kan komma att visa sig vara i underkant, men forskarpersonalen behöver å andra sidan vid starten ett visst försprång för planläggning av undersökningar o. dyl. Först vid deras genomförande uppkommer de stora biträdesbehoven, vilka då också bättre kan överblickas än nu på förhand. Biträdespersonalen skulle alltså omfatta en kontorist, ett kansli- och ett kontorsbiträde, samtliga uteslutande avsedda för forskningsinstitutionen. Kanslibitträdestjänsten erhålles härvid från psykologisk-pedagogiska institutet. Det av utredningen förordade nytillskottet av personal inskränker sig sålunda till en laborator och en kontorist.

Psykologutredningen utvecklar även närmare sitt förslag rörande det *pedagogiska biblioteket*. Om bibliotekets nuvarande förhållanden lämnar utredningen följande uppgifter.

Efter att ha varit en fristående stiftelse med statliga anslag, vars styrelse tillsattes av skolöverstyrelsen, införlivades biblioteket 1951 i administrativt hänseende med psykologisk-pedagogiska institutet. Biblioteket har emellertid haft sina lokaler kvar i ämbetsbyggnaden Hantverkargatan 29, den byggnad där också skolöverstyrelsen är inrymd. Genom den starka tillväxt som biblioteket undergått under de senaste tio åren har behov av större lokaler uppkommit.

Biblioteket har f. n. ett bokbestånd på cirka 86 000 nummer omfattande psykologi, pedagogik och angränsande fack samt läroböcker, svenska och

utländska. Biblioteket håller 283 löpande tidskrifter i ovannämnda fack. Anslaget för bokinköp utgör 17 500 kronor. Vid sidan av detta anslag förvärvas sedan gammalt den i Sverige utgivna hithörande litteraturen, särskilt läroböckerna, i stor utsträckning gåvovägen. Bibliotekets klientel utgöres främst av forskare och studerande vid Stockholms högskola, studerande vid Ericastiftelsen, socialpolitiska institutet, seminarier och andra utbildningsanstalter i Stockholm, lärare vid Stockholms olika skolor och skolöverstyrelsens befattningshavare. En viktig del av bibliotekets lånerelelse utgör den s. k. interurbana låneförmedlingen, varigenom biblioteket till låntagare utanför Stockholm utlånar litteratur vanligen genom förmedling av på respektive orter befintliga bibliotek. Från andra bibliotek inlånas av bibliotekets låntagare begärd litteratur. Denna låneverksamhet omfattar även de övriga nordiska länderna.

Om man jämför biblioteksförhållandena vid de olika lärosätena, finner man, att Stockholm till skillnad från de övriga saknar ett vetenskapligt bibliotek omspannande flera fakulteter. Biblioteksresurserna är i Stockholm decentraliserade till specialbibliotek, såväl inom högskolan som överhuvudtaget. Ej ens högskolans humanistiska seminariebibliotek omfattar alla den humanistiska fakultetens ämnen utan måste kompletteras av det socialvetenskapliga och det pedagogiska biblioteket, det senare hittills utanför högskolans ram. Pedagogiska biblioteket kan sålunda sägas samtidigt vara riksbibliotek för psykologi och pedagogik och inom ämnesområdet en motsvarighet till universitets- och seminariebibliotek för Stockholms högskolas vidkommande.

Förslaget rörande huvudmannaskapet för biblioteket och bibliotekets förläggning motiverar utredningen med bland annat följande.

Vid valet av organisationsform och placering för biblioteket efter psykologisk-pedagogiska institutets nedläggande är det önskvärt, att det får en ställning, som framhäver dess karaktär av riksbibliotek för psykologi och pedagogik, samtidigt som biblioteket göres lätt åtkomligt för forskare och studerande vid Stockholms högskola.

Bibliotekets ställning som centralt specialbibliotek kunde markeras genom att det gjordes till ett fristående organ under en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Emellertid är biblioteket en mycket liten enhet som knappast bör bära personal med särskild kompetens för medelsförvaltning och andra administrativa göromål utanför den egentliga bibliotekstjänsten.

En i detta fall såväl näraliggande som lämplig kombinationsmöjlighet torde vara att anknyta biblioteket till forskningsrådet inom området. Rådet kommer att liksom biblioteket omspanna hela det psykologiska och pedagogiska forskningsområdet, det kommer att ha en för detta syfte lämplig sammansättning och med hänsyn till förvaltningen av forskningsmedel måste det få vissa administrativa resurser. Själva rådet kan därför mycket väl fungera som styrelse för biblioteket och dess sekretariat handha även bibliotekets allmänna administration. Genom rådets centrala ställning tryggas även bibliotekets ställning som centralt specialbibliotek.

Biblioteket borde emellertid även göras lätt åtkomligt för forskare och studerande vid Stockholms högskola. Detta behöver dock inte utgöra någon invändning mot bibliotekets administrativa anknytning till forskningsrådet. Det förefaller knappast kunna vara något önskemål från högskolans sida att belasta högskolans bidragsäskanden med bibliotekets kostnader, eftersom

dessa även bör få bestämmas av utanför högskolan liggande intressen. Högskolan får genom ämnesrepresentanterna ändå goda möjligheter att ge sina önskemål beträffande bibliotekets inköp till känna. Närmast aktuellt är alltså, att vid bibliotekets flyttning från Hantverkargatan skaffa det lokaler i närheten av högskolan, helst i anslutning till dess psykologiska och pedagogiska institutioner. Ämnesrepresentanterna har också gett uttryck för den förhoppningen att biblioteket skulle kunna få lokaler i tekniska högskolans gamla byggnad vid Drottninggatan.

En förstärkning av bibliotekets personal, som består av en bibliotekarie i Ce 27 och en biblioteksamanuens i reglerad befordringsgång, med ett biträde i lönegrad 11 finner utredningen redan nu angelägen; vidare bör enligt utredningens mening bibliotekarietjänsten uppflyttas till Ca 29.

Efter hand som övriga av utredningen föreslagna åtgärder för främjande av psykologisk utbildning och forskning genomföres, kommer anspråken på biblioteket att växa, och en förstärkning av de nuvarande inköpsanslagen, som uppgår till 17 500 kronor per år, blir enligt utredningens mening nödvändig.

I anslutning till förslaget om inrättande av ett särskilt forskningsråd för psykologi och pedagogik granskar utredningen behovet av *anslag för forskning* inom nämnda områden. Utredningens överväganden på denna punkt innebär i huvudsak följande.

Samhällets under senare årtionden starkt ökade behov av praktiskt verksamma psykologer medför även ett ökat behov av forskning, såväl målforskning som grundforskning. Utredningen föreslår i annat sammanhang en utbyggnad av de akademiska institutionerna, vilket skulle innebära en viss förbättring av möjligheterna till grundforskning men icke räcka till för att täcka hela behovet av resurser för detta slag av forskning. De organ för psykologisk målforskning som för närvarande finns, t. ex. inom skolan och försvaret, räcker ej till för att täcka ens de olika verksamhetsområdenas egna forskningsbehov än mindre det gemensamma behovet av grundläggande forskning.

Institutioners och enskilda forskares resurser ökas i någon mån genom anslag från olika fonder och liknande organ. Av dessa organ är endast ett speciellt inriktat på att stödja psykologisk — närmare bestämt pedagogisk-psykologisk — forskning, nämligen statens psykologisk-pedagogiska institut, som vid sidan av egen eller hos akademiska institutioner beställd forskning de senaste åren utdelat 20 000 à 25 000 kronor årligen till enskilda forskare. Psykologin kan även erhålla stöd från humanistiska fonden, dock endast med små belopp. Samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet har lämnat värdefullt stöd åt socialpsykologiskt inriktad forskning, men övriga delar av psykologin har ansetts ligga utanför dess verksamhetsområde. Bland privata fonder märks främst Magnus Bergvalls stiftelse, som till forskning huvudsakligen inom den pedagogiska psykologin under de senaste åren lämnat bidrag med i genomsnitt 26 000 kronor årligen. De hos psykologisk-pedagogiska institutet och sistnämnda stiftelse sökta beloppen har under åren 1952—1954 uppgått till i medeltal 71 000 respektive 115 000 kronor per år.

De uppgifter som av utredningen redovisats vittnar om ett stort, i huvudsak otillfredsställt behov av forskningsmedel inom psykologi och pedagogik redan i nuläget. Detta behov kommer att växa vid ökad tillströmning till de psykologiska studierna och ökad tillämpningsverksamhet. Behovet av starkt förbättrade forskningsresurser har också framhävts i flera sammanhang, t. ex. av skolöverstyrelsen och svenska psykologsamfundet. Som grund för beräkning av anslagsbehovet synes de redovisade siffrorna emellertid otillräckliga med hänsyn till ofullständigheten i inventeringen och de anslagssökandes tendens att rätta ansökningarna efter vad som syntes dem ligga inom det möjligas gräns att erhålla.

En bättre grund för en dylik beräkning har utredningen velat lägga genom att söka inventera det behov av forskningsmedel som skulle ha anmälts under ett år, om då funnits ett forskningsråd på området med tillgång till erforderliga anslagsmedel. Inventeringen gjordes hösten 1953 med deltagande från flertalet universitets- och högskoleinstitutioner i psykologi och pedagogik samt vissa utanför institutionerna stående forskare. Det slutliga belopp som inventeringen gett vid handen är visserligen behäftat med betydande osäkerhet men inte nödvändigtvis med fel som överväger i en bestämd riktning.

Utredningens undersökningar rörande behovet av forskningsmedel utvisar ett årligt anslagsbehov av 600 000 kronor. Med hänsyn till bland annat att en viss allmän försiktighet vid medelsanvisningen i starten kan vara påkallad stannar utredningen för att föreslå att under en första period ett belopp av 450 000 kronor per år anvisas såsom stöd åt psykologisk och pedagogisk forskning.

Det här föreslagna forskningsanslaget bör enligt utredningens mening förvaltas av det tidigare nämnda forskningsrådet för psykologi och pedagogik. Utredningen har emellertid även övervägt möjligheterna att låta styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska institut eller något av de redan existerande forskningsråden handha denna uppgift.

Utredningen hade vid början av sin behandling av frågan om forskningsmedlens förvaltning att beakta även det alternativet att styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska institut alltjämt skulle handha fördelningen av forskningsmedel — i framtiden för hela det psykologiska och pedagogiska området. Utredningen fann dock, att institutets uppgifter i i övrigt var snävt avgränsade vad beträffade psykologin — nämligen till dess tillämpning i skolsammanhang — medan huvuddelen av exempelvis den experimentalpsykologiska, den abnormpsykologiska eller den psyko-tekniska forskningen skulle falla utanför institutets verksamhetsområde. En anknytning till institutet var redan härigenom mindre lämplig. Därtill kom att utredningen av skäl, som tidigare redovisats, fann att också institutets övriga uppgifter borde fördelas på andra organ. Därmed blev hela denna anknytningsfråga inaktuell.

Hänsynen till förvaltningskostnaderna har också kommit utredningen att överväga möjligheterna att anknyta de psykologiska forskningsmedlen till något av de redan existerande råden. Närmast ligger väl därvid samhällsvetenskapliga forskningsrådet och humanistiska fondens nämnd, men även med de medicinska och naturvetenskapliga råden finns många berörings-

punkter. Psykologin intar i flera hänseenden en mellanställning mellan de traditionella ämnesgrupperingarna, och det vore sannolikt olyckligt att genom anknytning av forskningsanslagen till ett av dessa områden ge vissa tendenser inom psykologin företräde framför de andra. Annorlunda vore om det hos oss som i Norge funnes ett allmänvetenskapligt forskningsråd att anknyta till. I den hos oss valda organisationsformen med fristående råd för de övriga ämnesgrupperna ligger det närmast till hands att låta psykologi och pedagogik få ett eget forskningsråd. Lika olyckligt som att anknyta till ett av de existerande råden vore att fördela medlen mellan de olika råden och anbefalla dem att ge ökat stöd åt psykologisk forskning. Därvid skulle liksom nu flertalet centrala frågor falla utanför alla råds egentliga intresseområden. Det enda alternativ utredningen kan förorda är alltså att inrätta ett särskilt forskningsråd för psykologi och pedagogik, förslagsvis benämnt statens psykologisk-pedagogiska forskningsråd.

Beträffande forskningsrådets arbetsuppgifter anför utredningen i huvudsak följande.

Huvuduppgiften för ett psykologiskt och pedagogiskt forskningsråd bör, såsom framgår av det föregående, vara att stödja psykologisk och pedagogisk forskning, däribland även sådan som avser ungdomsfrågor och folkbildningsarbete i den mån frågeställningarna är av psykologisk-pedagogisk natur, t. ex. fritidsintressen, studiecirkelmetodik, och icke övervägande sociologiska, t. ex. bildningsorganisationernas sociala struktur. Arbetsuppgifterna bör ansluta sig till dem som i huvudsak gäller för övriga forskningsråd av allmänt vetenskaplig karaktär. Rådet bör ha till syfte att främja forskning och utveckling inom psykologi och pedagogik, varvid såväl den mera grundläggande forskningen som den som är inriktad på praktisk tillämpning bör uppmärksammas. Detta sker nu och framgent bäst genom ekonomiskt stöd åt forskningen. Ett sådant stöd bör kunna lämnas både institutioner och enskilda forskare. Bidragen skall kunna avse alla slags kostnader förenade med forskningen, såsom avlöning av vetenskapligt eller annat biträde, inköp av instrument och försöksmateriel, resekostnader vid materialinsamling samt i förekommande fall ersättning till forskaren för mistade avlöningsförmåner eller personliga anslag för säkerställande av forskarens utkomst. Forskningen gagnas också genom bidrag till resor i studie- och forskningssyfte och andra åtgärder till förmån för utbildningen av lovande forskare. Detta stöd synes dock ej böra ges i form av stipendier för mer elementär utbildning utomlands utan reserveras för specialstudier såsom led i en verklig forskarutbildning. Bidrag bör av samma grunder ges till utländska forskares besök i vårt land och till vetenskapliga specialkonferenser. Även publiceringen av forskningsresultat bör kunna berättiga till anslag, dock beträffande tryckningen av doktorsavhandlingar ej utöver det statliga stöd som på annan väg ges.

Dessa stödåtgärder torde som regel ske på initiativ av resp. institutioner eller forskare. Rådet bör emellertid även självt kunna ta liknande initiativ, om behov därtill uppkommit genom att betydelsefulla forskningsområden blivit obeaktade.

Vid anslagens fördelning bör ingen på förhand gjord uppdelning mellan exempelvis olika examensämnen, institutioner, bidragsformer eller dylikt påverka bedömningen. Samtliga anslagskrav bör i görligaste mån graderas efter anslagsobjektens betydelse — såsom representanter för vetenskap och

praktisk tillämpning gemensamt bedömer dem — deras vetenskapliga standard och de anslagssökandes förutsättningar.

Rådet bör liksom de nu arbetande främja samverkan mellan det egna området och angränsande discipliner. Detta kan med fördel ske bland annat genom kontakt med övriga forskningsråd.

Samverkan bör även gälla olika intressenter i psykologisk och pedagogisk målforskning.

Rådet bör i begränsad utsträckning fungera som remissinstans, nämligen i frågor som gäller rådet självt och forskningsresurserna i övrigt på området.

Slutligen bör rådet såsom tidigare närmare motiverats fungera som styrelse för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek (nuvarande pedagogiska biblioteket). Möjligen kan det vara skäl att rådet inom sig utser en mindre biblioteksnämnd, som har det huvudsakliga ansvaret för biblioteket.

Forskningsrådet bör enligt utredningens mening bestå av ordförande och sju övriga ledamöter, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t. Av de sju ledamöterna bör tre representera olika tillämpningsområden nämligen en skolan, en social-, medicinal- eller kriminalvård och en yrkes- och arbetslivet. Forskningen inom psykologi och pedagogik bör likaledes ha tre representanter, varav två huvudsakligen med psykologisk forskningsinriktning. Den sjunde ledamoten bör vara psykiater eller barnpsykiater. Mandattiden föreslås bli tre år.

Rådets förvaltningskostnader beräknar utredningen till 23 000 kronor för år enligt följande specifikation.

Arvode till ordförande	3 000
Resor och traktamenten, ledamöter	2 000
Särskilda utredningar, oförutsett	4 000
Sekreterare, annan personal, expenser.....	14 000
	Summa 23 000

Ur posten för särskilda utredningar avses ledamöter och utomstående experter arvodas i proportion till antalet föredragna ärenden och deras svårighetsgrad. Lämpligen bör det få ankomma på rådet att, vad de tre sista posterna beträffar, vidtaga de jämkningar i medelsfördelningen, som kunna erfarenheter motiverar.

Av de yttranden, som avgivits över psykologutredningens betänkande i nu förevarande delar, inhämtas bland annat följande.

Enligt *universitetskanslerns* mening synes det icke finnas anledning till erinran mot att statens psykologisk-pedagogiska instituts uppgifter och resurser överförs till den pedagogiska forskningsinstitutionen vid lärarhögskolan i Stockholm, ej heller till att det pedagogiska biblioteket lokalt överförs till Stockholms högskola. Biblioteket torde emellertid bära även administrativt och organisatoriskt läggas under högskolan. Kanslern avstyrker bestämt att biblioteket underställs det organ, som avses för understödande av psykologisk och pedagogisk forskning, i vilket uppgifter icke rimligen synes bära ingå att fungera såsom biblioteksstyrelse. Kanslern är

icke beredd att utan ytterligare utredning tillstyrka bifall till förslaget om inrättande av ett fristående forskningsråd för psykologisk och pedagogisk forskning. Frågan om upprättandet av ett nytt forskningsråd för ifrågavarande ändamål synes i första hand böra prövas av 1955 års universitetsutredning. I avvaktan på utredningens förslag torde de medel, som kommer att anvisas för psykologisk-pedagogisk forskning, lämpligen böra anförtros en subkommitté inom något av de medicinska, naturvetenskapliga eller samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråden.

Den *humanistiska sektionen vid universitetet i Uppsala* hälsar med tacksamhet förslaget om ett forskningsanslag men finner behovet av ett nytt forskningsråd diskutabelt. Rådets sammansättning skiljer sig ganska mycket från övriga forskningsråds, i det att den vetenskapliga representationen inte är lika stark. Statens psykologisk-pedagogiska institut har sedan sin tillkomst med sin allsidiga sammansättning av både vetenskapsmän och företrädare för den praktiska verksamheten inom psykologiens och pedagogikens arbetsområden hittills på ett fullt tillfredsställande sätt tjänat som forskningsråd, om också i blygsammare format på grund av de ringa anslagen. Man torde inte ha anledning att skapa något nytt, då det redan finns ett fullt användbart organ, som rent av är bättre till sin konstruktion än vad utredningen föreslår. Sektionen anser det mera rationellt, om detta institut — måhända efter viss omorganisation — får fortsätta sin verksamhet som forskningsråd. Observeras bör, att det vid tillkomsten av andra forskningsråd inte torde ha funnits något redan existerande motsvarande organ som i förevarande fall. Sektionen hyser vidare farhågor för att förslaget rörande pedagogiska biblioteket skall innebära risker för dess funktion som mycket viktigt riksbibliotek.

Förslaget om inrättande av ett särskilt forskningsråd biträdades i princip av *humanistiska sektionen vid universitetet i Lund*, som dock anser att tillsättningen av ledamöterna i rådet bör ske genom på lämpligt sätt sammansatta valkorporationer på liknande sätt som beträffande samhällsvetenskapliga forskningsrådet. Vidare anses forskningen inom statistik ständigt böra ha en representant i rådet.

Filosofiska fakulteten vid Göteborgs universitet har icke något att erinra mot den föreslagna omfattande organisationen för pedagogisk forskning vid bland annat lärarhögskolan, men framhåller, att målforskningen måste motsvaras av en väl utbyggd grundforskning vid de akademiska institutionerna, vilkas upprustning därför icke får sättas i efterhand.

Rektorsämbetet vid Stockholms högskola tillstyrker varmt förslaget om överflyttning till högskolans lokaler av det nuvarande pedagogiska biblioteket, som i största utsträckning utnyttjas av högskolans studenter och forskare. Ämbetet förordar, att de medel, som kan komma att anvisas till stöd åt psykologisk och pedagogisk forskning, fördelas av de redan existerande forskningsråden och motsvarande organ och att sålunda något nytt forskningsråd icke inrättas.

Skolöverstyrelsen finner intet principiellt att invända mot att psykologisk-pedagogiska institutet överförs till lärarhögskolan. Genom att sålunda sammanföra de båda institutionernas resurser skulle man, understryker överstyrelsen, sannolikt kunna nå större effektivitet, än om samma resurser

splittrades på två institutioner. Den omedelbara kontakten med skolarbetet och lärarnas utbildning, som kommer att erbjudas vid lärarhögskolan, talar vidare för, att de samlade forskningsresurserna med fördel bör kunna förläggas dit. Lärarhögskolans nära anknytning till överstyrelsen ger den också fördelen av det administrativa stöd och den kontakt med skolväsendet i övrigt, varav den pedagogiska forskningen är beroende. Överstyrelsen erinrar om att, när uppdraget beträffande ledning och redovisning av försöksverksamheten med enhetsskola enligt 1950 års riksdagsbeslut lämnades åt överstyrelsen, det förutsattes, att erforderliga betingelser härför skulle skapas bland annat genom utbyggnad av statens psykologisk-pedagogiska institut. En dylik utbyggnad har emellertid ännu inte skett, varför överstyrelsen ensam måst utföra de nödvändigaste undersökningarna. Om utredningens förslag förverkligas och institutet nedlägges, kommer dess 1950 tilltänkta funktion i fråga om undersökningar i samband med försöksverksamheten att få övertagas av den första lärarhögskolans forskningsinstitution. Överstyrelsen anser sig därför starkt böra understryka behovet av att lärarhögskolan redan från början utrustas med sådana personalresurser och andra resurser, att den verkligen blir i stånd att effektivt biträda överstyrelsen vid lösningen av centrala frågeställningar. Den av utredningen föreslagna utrustningen av lärarhögskolan måste betraktas som ett minimikrav. Skulle lärarhögskolan därmed inte bli i stånd att i tillräcklig grad biträda överstyrelsen, måste andra medel övervägas för att tillgodose överstyrelsens behov av forskningshjälp. Behovet av psykologisk och pedagogisk forskning gör sig starkt kämbart inte minst inom skolans områden. Utredningens förslag om upprättandet av ett särskilt statligt psykologiskt-pedagogiskt forskningsråd med medel att stödja forskningen hälsas med tillfredsställelse. De ekonomiska resurser, som utredningen förutsätter, skulle också synbarligen höja de psykologiska och pedagogiska vetenskapernas ställning i nivå med samhällsvetenskapernas i traditionell mening, vilket, såsom överstyrelsen ser det, måste vara ytterligt väl motiverat.

Lärarhögskolans styrelse finner bärande skäl förebragta dels för att lärarhögskolan med sin vidareutbildning får införliva den av psykologisk-pedagogiska institutet bedrivna kursverksamheten, dels för att den egentliga forskningsverksamheten vid institutet övertages av lärarhögskolans pedagogiska institution, som för detta ändamål erhåller viss personalförstärkning. Att på ett flertal inrättningar i Stockholm splittra arbetet med likartade forskningsuppgifter kan omöjligen vara välbetänkt. I själva verket har ju också statens psykologisk-pedagogiska institut fått överlämna viktiga arbetsuppgifter, främst utarbetandet av standardiserade kunskapsprov, till annan institution. För lärarhögskolans undervisning måste det vara en betydande vinst att kunna utnyttja ett utökat forskningsmaterial, som samlats och bearbetats under ledning av den för undervisningen ansvarige professorn vid lärarhögskolan. Samtidigt torde förläggningen av bearbetningsuppgifterna just till lärarhögskolan erbjuda avsevärda fördelar, bl. a. därigenom att en del av bearbetningen kan ske genom eleverna såsom ett led i deras utbildning. I övrigt måste den föreslagna sammanläggningen med därav följande enhetlig ledning och bättre administrativa resurser leda till större planmässighet och därav följande större effektivitet i arbetet. Styrelsen tillstyrker därför utredningens förslag på denna punkt.

Styrelsen ansluter sig också till det förslag om förstärkning av institutionens personal, som utredningen framlagt. Beträffande lönegradsplacementen för den befattningshavare, som närmast skall motsvara sekreteraren vid statens psykologisk-pedagogiska institut, föreslår utredningen lägst 31 lönegraden. Även styrelsen finner denna lönegrad vara den lägsta som bör kunna förekomma med hänsyn till oundgängliga krav på vetenskaplig utbildning och administrativ duglighet. Styrelsen vill i detta sammanhang föreslå, att tjänstetiteln blir byrådirektör, något som väl torde svara mot arbetsuppgifternas kvalitet och dessutom är ägnat att förebygga sammanblandning mellan denna befattning och sekreterartjänsten på lärarhögskolans kansli. Styrelsen vill därjämte förorda, att byrådirektörstjänsten redan från början uppföres som ordinarie tjänst. Vad angår den av utredningen föreslagna laboratorstjänsten, vill styrelsen erinra om det inom den pedagogiska vetenskapen alltmer framträdande behovet av expertis på psykometriska och pedagogisk-statistiska frågor. Speciellt arbetet med framställningen av olika slags prov för skolväsendet nödvändiggör sådan sakkunskap. Med hänsyn till lärarhögskolans undervisning skulle en tredje lektorstjänst med inriktning på pedagogisk statistik på sätt som skolkommisionen föreslagit möjligen vara att föredraga framför en laboratorstjänst, men styrelsen finner det dock för den pedagogiska försöksverksamheten i stort mest tjänligt, att den erforderliga tjänsten knytes till själva forskningsinstitutionen. Slutligen måste styrelsen betrakta den föreslagna förstärkningen av institutionens biträdespersonal såsom ett minimum, i all synnerhet som lärarhögskolans övriga biträdespersonal är i allra knappaste laget. Styrelsen utgår från att lärarhögskolan får övertaga den utrustning, som nu disponeras av statens psykologisk-pedagogiska institut.

Psykologisk-pedagogiska institutets styrelse motsätter sig det av psykologutredningen föreslagna nedläggandet av institutet. Sedan medel till en forskningsprofessur vid lärarhögskolan nu av riksdagen beviljats, har utredningen dragit den enligt styrelsens mening helt förhastade slutsatsen, att statens psykologisk-pedagogiska institut därigenom vore obehövt och att man borde sammanslå de psykologisk-pedagogiska forskningsresurser, som finns vid de båda institutionerna för att därigenom uppnå en rationalisering av forskningsverksamheten. Ett dylikt resonemang skulle möjligen ha något fog för sig, därest ifrågavarande institutioner — lärarhögskolan och statens psykologisk-pedagogiska institut — hade samma uppgifter och ställning. Så är emellertid ingalunda fallet. De forskningsuppgifter, som enligt instruktionen åvilar institutet, spänner över ett vida större område än vad som är fallet med den tilltänkta institutionen vid lärarhögskolan. Denna måste av naturliga skäl huvudsakligen inrikta sin forskning på didaktisk-pedagogiska problem, vars lösande är av direkt intresse för lärarhögskolan eller andra skolans myndigheter. Dess ställning till lärarhögskolan och skolöverstyrelsen är i utredningen klart angiven. Den kommer att sysselsättas med mer eller mindre dirigerad forskning. Statens psykologisk-pedagogiska institut har ett vida friare fält för sin verksamhet — den i dess reglemente angivna inriktningen mot *skolans* behov bör nu givetvis bortfalla, sedan lärarhögskolan och dess institutioner tillkommit — och har helt andra möjligheter både inom pedagogikens och psykologiens forskningsområden. Institutet är därjämte en fri och obunden forskningsinstitution med tillgång till landets samlade psykologisk-pedago-

giska expertis. En dylik ställning kan i mer än ett hänseende vara av värde. Situationer kan uppstå, då det ur allmän synpunkt är önskvärt, att institutionen i fråga står absolut obunden vid bedömningen av utförda prestationer och arbetsresultat. Sammanställningen av resultaten från försöksverksamheten med 9-årig enhetsskola är ett nyligen aktualiserat exempel på behovet av ett fristående organ för vissa forskningsuppgifter. Enligt styrelsens mening talar sålunda starka skäl för statens psykologisk-pedagogiska instituts bibehållande. Detta utesluter emellertid icke att ett befruktande samarbete mellan lärarhögskolan och psykologisk-pedagogiska institutet skulle kunna etableras och att en rationell gränsdragning ifråga om deras uppgifter skulle kunna genomföras. Sålunda finner styrelsen det angeläget, att innehavaren av forskningsprofessuren vid lärarhögskolan direkt knytes till statens psykologisk-pedagogiska institut som självskriven styrelseledamot. Han får därigenom tillfälle till fortlöpande diskussion med föreståndarna för universitetens och högskolornas psykologiska och pedagogiska institutioner och faran för dubbelarbete undviks.

Den vid institutet bedrivna kursverksamheten är för närvarande vida mer omfattande, än vad som avses vid den nya lärarhögskolan. Institutet har sålunda anordnat utbildnings- och fortbildningskurser för bl. a. läroverkslärare, folk- och småskollärare, förskollärare, teckningslärare, lärare inom sinnesslövärdan, lärare inom hantverk, industri, handel och husligt arbete, lärare vid tekniska skolor m. fl. En viss uppdelning av denna kursverksamhet, dels på lärarhögskolan, dels på institutet kan givetvis tänkas, så att exempelvis lärarhögskolan övertog utbildningskurserna för sådana lärarkategorier, som tillhör dess klientel och institutet tog hand om de återstående. Skulle lärarhögskolan överta institutets kursverksamhet i dess helhet, synes det dock styrelsen angeläget att samtliga lärarkategoriernas legitima önskemål om fortbildning tillgodoses.

Vad slutligen beträffar utredningens förslag om upprättande av ett psykologisk-pedagogiskt forskningsråd kan styrelsen icke finna att därmed något av positivt värde står att vinna. Det hela förefaller mest röra sig om en namnfråga. Sammansättningen av det föreslagna forskningsrådet borgar enligt styrelsens uppfattning icke för en så sakkunnig bedömning av exempelvis anslagstilldelningen som den nuvarande anordningen med en förberedande behandling av institutets arbetsutskott och vetenskapliga nämnd samt ett slutgiltigt avgörande från hela styrelsens sida. Den psykologisk-pedagogiska expertisen är under alla omständigheter i institutets styrelse vida kraftigare företrädd än i det föreslagna forskningsrådet.

Det pedagogiska biblioteket torde vara mera betjänt med en fast anknytning till det ständigt fungerande institutet än till ett mera sällan sammanträdande forskningsråd. Därest en justering av den nuvarande styrelsesammansättningen skulle vara önskvärd, torde en sådan lätteligen kunna genomföras.

Några mer vägande motiv för utredningens förslag att nedlägga psykologisk-pedagogiska institutet och ersätta det med helt nya organ har enligt styrelsens mening icke presterats. Institutets mer än tioåriga erfarenhet på dessa områden bör enligt styrelsens bestämda uppfattning icke utan mycket starka skäl spolieras.

Förslaget om ökade anslag till den psykologisk-pedagogiska forskningen vill styrelsen med sin långa erfarenhet av de existerande behoven på området livligt tillstyrka.

Två ledamöter av institutets styrelse, *professorerna G. Ekman* och *T. Husén*, ansluter sig, i motsats till styrelsemajoriteten, till utredningens förslag om överförande av forskningsverksamheten och kursverksamheten till lärarhögskolan samt inrättande av ett särskilt forskningsråd. Ekman har vidare intet att erinra mot att alternativt institutet omorganiseras till att i realiteten bli ett forskningsråd eller åtminstone får ett sådant råds funktioner som huvuduppgift. Husén har en från utredningen avvikande mening i fråga om forskningsrådets sammansättning och anser sålunda att representanterna för forskningen vid universitet och högskolor bör vara fyra, varigenom kontakt skulle kunna upprätthållas med de fyra universitets- och högskolestäderna. Även en ökning av antalet företrädare för tillämpningsområdena till fyra är enligt Huséns mening befogad.

Statskontoret ansluter sig till utredningens förslag om nedläggande av psykologisk-pedagogiska institutet samt överförande av dess forskningsuppgifter och kursverksamhet till lärarhögskolan. I vilken utsträckning detta bör leda till en förstärkning av den personal, som enligt statsmakternas beslut avsetts för den pedagogiska forskningsinstitutionen vid lärarhögskolan, anses dock böra bedömas i ett senare sammanhang. Statskontoret är således icke berett tillstyrka inrättandet vid institutionen av de ytterligare tjänster, som utredningen förordat. Beträffande förslaget att sekreterartjänsten vid det psykologisk-pedagogiska institutet skulle överföras till lärarhögskolan, varvid befattningen borde uppflyttas från 29 till 31 lönegraden, uttalas, att de skäl, som anförts härför, enligt ämbetsverkets mening framstår som föga övertygande. Med beaktande tillika av att en särskild sekreterarbefattning skall inrättas vid lärarhögskolan finner statskontoret sekreterartjänsten böra indragas vid institutets avveckling. Statskontoret håller före, att det icke kan vara påkallat att tillskapa ett särskilt forskningsråd. Utdelningen av forskningsmedlen på förevarande område kan övertagas av befintliga organ, såsom samhällsvetenskapliga forskningsrådet och humanistiska fondens nämnd. Beträffande institutets bibliotek finner statskontoret det naturligt, att detta får uppgå i det bibliotek, som skall upprättas vid lärarhögskolan i Fredhäll. De skäl, som i betänkandet anförts mot en dylik sammanslagning, bland annat att det vore mindre lägligt att ha biblioteket förlagt till Fredhäll med hänsyn till bibliotekets "kunder", nödgas statskontoret underkänna. Personalen vid institutets bibliotek bör överföras till Fredhällsbiblioteket, vilket i sin tur torde påkalla en omprövning av de för lärarhögskolans bibliotek bestämda tjänsterna.

Statens medicinska forskningsråd tillstyrker livligt ökade anslag till psykologisk forskning. Rådet känner starkt behovet av fördjupad kunskap inom den kliniska psykologien och har under senare år lämnat avsevärda anslag till psykologiska institutioner och till gemensamma arbeten mellan psykiatriker och psykologer vid den breddning av den psykiatriska forskningen, som rådet genomför. Rådet känner sig emellertid icke övertygat om att ytterligare ett forskningsråd bör skapas för psykologisk-pedagogisk forskning. Då 1955 års universitetsutredning enligt sina direktiv torde komma att företa en generell översyn av statens understöd av vetenskaplig forskning finner rådet riktigast att frågan om den organisatoriska formen för understöd till psykologisk forskning hänskjutes till universitetsutredningen. För att denna åtgärd icke skall fördröja det angelägna stödet

åt psykologisk forskning vill rådet föreslå, att särskilda anslagsmedel redan för budgetåret 1956/57 anvisas för psykologisk forskning och provisoriskt fördelas av en subkommitté, som anknytes till något av de nuvarande forskningsråden i avvaktan på universitetsutredningens förslag. Det synes rådet lämpligt, att subkommitténs anslag första året blir något mindre än psykologutredningen föreslagit, eller t. ex. 200 000 kronor, enär erfarenheten från rådets eget arbete ger vid handen att ökningen av anslag till nya forskningsområden bäst sker stegvis i takt med rekryteringen av forskare till området i fråga. Rådet föreslår, att subkommittén utöver de av psykologutredningen för ett forskningsråd föreslagna ledamöterna får en representant för vardera psykiatrisk och samhällsvetenskaplig forskning (psykiatern utgår då). Härigenom ernås en bättre balans mellan vetenskapsmän och representanter för psykologiens tillämpningsområden i subkommittén.

Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd finner det angeläget att understryka grundforskningens stora betydelse också i sammanhang där nyttsynpunkter på forskningen ytterst anläggas. Rådet finner det av utredningens översikt klart dokumenterat, att psykologisk och pedagogisk forskning i nuläget besitter otillräckliga möjligheter att erhålla stöd i form av forskningsanslag. Rådet har också i sin egen verksamhet ofta kommit i kontakt med detta behov, eftersom många ansökningar från detta område, i och för sig väl motiverade och förtjänta av stöd, har inkommit till rådet men som regel icke kunnat bifallas, då de befunnits ligga utanför den ram inom vilken rådet har att arbeta. Detta har kanske särskilt gällt ansökningar för pedagogiska forskningsändamål, vilka praktiskt taget genomgående måst avvisas, medan däremot socialpsykologiska undersökningar, såsom också framhållits av utredningen, lättare har kunnat stödjas. När det gäller formerna för förvaltning av de forskningsmedel som otvivelaktigt behöver ställas till psykologins och pedagogikens förfogande, finner rådet det utifrån sina egna erfarenheter helt naturligt att även i detta fall forskningsrådsformen väljes. Intet vägande alternativ härtill torde för övrigt kunna uppställas. Bland de råd som redan existerar torde det samhälls- och rättsvetenskapliga rådet vara det närmast liggande. Till förmån för en anknytning kan anföras att den torde medföra att det föreslagna rådets förvaltningskostnader i någon mån nedbringas och att vissa gränsdragningsfrågor flyttas in inom ett råd i stället för att ligga mellan dem. Även om en anknytning till det samhälls- och rättsvetenskapliga rådet ur socialpsykologins synpunkt vore önskvärd, skulle dock en sådan anknytning ställa sig föga naturlig och gynnsam för den centrala experimentalpsykologiska, till stor del med naturvetenskaplig metodik arbetande forskningen, ej heller för den klinisk-psykologiska som har sina viktigaste kontakter inom medicinen. Därtill kommer pedagogiken som i sig utgör ett stort forskningsfält med förgreningar ej bara i de nämnda riktningarna utan också åt det historiska och lärdomshistoriska hållet. Till förmån för utredningens förslag om ett fristående råd talar också att de nu existerande råden, ej minst det samhälls- och rättsvetenskapliga, redan spänner över så breda områden och äger så många ledamöter att en utökning med psykologin och pedagogiken samt deras tillämpningar allvarligt skulle tynga och komplicera rådsarbetet. Rådet finner sig därför böra tillstyrka förslaget om inrättande av ett fristående psykologisk-

pedagogiskt forskningsråd. Skulle tveksamhet uppstå i detta hänseende vill dock rådet peka på möjligheten att ge det psykologisk-pedagogiska rådet samma ställning som den rättsvetenskapliga sektionen inom statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd. Utom vissa administrativa fördelar skulle man härmed åstadkomma ett visst önskvärt samarbete med ämnen som sociologi och statistik. Förslaget att ställa pedagogiska biblioteket under det psykologisk-pedagogiska rådets förvaltning synes vara välmotiverat, även om paralleller härtill knappast är aktuella på andra forskningsområden. När det gäller utseende av de vetenskapliga ledamöterna eller vissa av dem torde det system med valkorporationer, som med goda erfarenheter tillämpas inom samhälls- och rättsvetenskapliga rådet, kunna vara tillämpligt även i detta fall.

Läroverkslärarnas riksförbund kan icke biträda förslaget om avskaffande av statens psykologisk-pedagogiska institut. Tvärtom anser förbundet, att institutet, måhända med vissa förändringar i organisationen, har en stor uppgift att fylla i arbetet för den pedagogiska utvecklingen i vårt land. Dess uppgift bör vara att främja samverkan mellan teoretiker och praktiker och mellan praktiker av olika kategorier samt i sådan samverkan fungera som ett pedagogiskt riksorgan, måhända delvis i enlighet med skolkommissionens förslag till utbyggnad av institutet. Institutet skall dessutom bedriva kursverksamhet i orienterande och upplysande syfte. Förbundet har inte något att erinra mot utredningens förslag till organisation av lärarhögskolans institution för pedagogisk forskning, dock med den reservationen, att den riksuppgift beträffande standardprov och övriga prov för skolans behov, som i betänkandet tillägges lärarhögskolan, i stället bör åvila statens psykologisk-pedagogiska institut, som för detta ändamål bör samarbeta med alla i landet befintliga institutioner. Härav följer också, att medel till lärarhögskolan icke bör tagas från institutets anslag. Den upprustning av pedagogiska biblioteket, som utredningen föreslår, synes absolut nödvändig. Lokalfrågan måste med det snaraste ordnas och anslagen till bokinköp och personal höjas. Förutom de motiv härför, som av utredningen anförs, vill förbundet framhäva, att lärarna nu känner ett allt starkare behov av att följa med och taga del av den starkt expanderande pedagogiska forskningens resultat, något som är omöjligt utan ett välutrustat och välorganiserat specialbibliotek av rikskaraktär. Enligt förbundets uppfattning bör statens psykologisk-pedagogiska institut fortfarande vara bibliotekets huvudman.

Sveriges folkskolläraryrkesförbund, *Sveriges folkskolläraryrkesförbund* och *Sveriges småskolläraryrkesförbund* tillstyrker livligt förslaget om avsevärt utökade möjligheter för forskare med pedagogisk och psykologisk inriktning att erhålla forskningsanslag samt att ett särskilt forskningsråd inrättas. På undervisningen i skolorna läggs det ner så stora belopp, att samhället har anledning besinna vikten av att också undervisningsproblemen vetenskapligt studeras. För undersökningar rörande pedagogiska och psykologiska frågor har anslagen hittills varit helt otillräckliga och inte alls motsvarat behovet. Förbunden förordar vidare att lärarhögskolan övertar psykologisk-pedagogiska institutets forskningsuppgifter och kursverksamhet samt även huvudmannaskapet för det pedagogiska biblioteket, vilket bör förläggas till lärarhögskolan.

Sveriges förskollärares riksförbund anser att förslaget om psykologisk-pedagogiska institutets nedläggande knappast kan accepteras om inte samtidigt vid högskolor och universitet sker en utbyggnad av undervisning och forskning inom förskoleålderns psykologi och pedagogik och om inte vidareutbildning och kurser på annat sätt kan anordnas för förskollärare. Representation från förskoleverksamheten är också önskvärd inom det föreslagna forskningsrådet.

Sveriges psykologförbund biträder utredningens förslag att statens psykologisk-pedagogiska institut nedlägges och att dess funktioner övertages dels av ett psykologisk-pedagogiskt forskningsråd och dels av lärarhögskolan i Stockholm. Det synes förbundet föga ändamålsenligt att man i nuvarande läge med knapphet i fråga om resurser på de olika psykologisk-pedagogiska institutionerna på samma ort med statsmedel driver tre olika forskningsinstitutioner. En bättre användning av såväl materiella som personella resurser skulle kunna komma till stånd om statens psykologisk-pedagogiska institut i enlighet med utredningens förslag överfördes till den nystartade lärarhögskolan. Därmed kunde institutets personal bättre ianspråktagas för forskning inom ramen för den större administrativa apparat som lärarhögskolan har till sitt förfogande. Detsamma gäller om institutets kursverksamhet, vilken skulle kunna bli en del av den fortbildningsverksamhet, vilken enligt statsmakternas beslut kommer att åvila lärarhögskolan. Utvecklingen har också visat, att statens psykologisk-pedagogiska institut ifråga om sin forskningsverksamhet nästan helt har fått lita till de administrativa och personella resurser som övriga institutioner förfogat över. Institutets funktion som fördelare av forskningsmedel kan ej anses vara ett motiv för institutets fortsatta bestånd. Det av utredningen föreslagna forskningsanslaget måste ses mot bakgrunden av de alltmera vidgade behov av psykologisk-pedagogisk forskning som det moderna samhället har. Beloppet ter sig jämfört med övriga forskningsrådsanslag blygsamt. Även förskoleinstitutionerna bör betraktas som ett tillämpningsområde av väsentlig karaktär och sålunda tillförsäkras representation i forskningsrådet. Förbundet tillstyrker vidare utredningens förslag beträffande det pedagogiska biblioteket. Detta skulle på ett bättre sätt kunna tillgodogöras för forskningen, om det såsom utredningen föreslagit överfördes till Stockholms högskola. Förbundet vill dock i detta sammanhang framhålla, att biblioteket enligt gängse utlåningsprinciper bör stå till förfogande även för övriga institutioner i riket.

Såsom framgått av den i början av detta avsnitt gjorda uppräknigen av äskanden för budgetåret 1957/58 (p. 12—15 och 22) upptager *lärarhögskolans styrelse* de förslag till förstärkning av personalorganisationen på den pedagogiska institutionen m. m., som framlagts av psykologutredningen. Styrelsen erinrar därvid om att Kungl. Maj:t den 31 juli 1956 med stöd av uttalande av 1956 års riksdag (SU 102; Rskr 251) förordnat viss befattningshavare att mot arvode bestrida mot laboratorbefattning svarande göromål ävensom bemyndigat styrelsen att anställa en befattningshavare mot arvode enligt löneklass 13 å löneplan 1. Styrelsen föreslår nu, att dessa båda befattningar från och med den 1 juli 1957 uppföres på lärarhögskolans ordinarie stat och att från samma tidpunkt vid lärarhögskolans

pedagogiska institution inrättas en byrådirektörstjänst i lönegrad Ca 31 och en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ce 11.

I utlåtande över styrelsens anlagsäskanden åberopar *statskontoret* sitt tidigare över psykologutredningens betänkande avgivna utlåtande och förklarar sig i avvaktan på en mera ingående prövning från statsmakernas sida av psykologutredningens förslag och däröver avgivna yttranden, för närvarande icke kunna tillstyrka annan ändring av institutionens nuvarande personalorganisation än att kontoristtjänsten placeras i lönegrad Ce 13.

Statens lönenämnd framhåller i yttrande över styrelsens anlagsäskanden, att den pedagogiska institutionen vid lärarhögskolan vid bifall till de nu framlagda förslagen skulle, om man organiserar den som en högskoleinstitution, komma att skilja sig väsentligt från andra universitets- och högskoleinstitutioner i fråga om tjänsteuppsättningen. Vid institutionen skulle nämligen finnas icke blott fasta lektorstjänster utan därutöver ytterligare en ordinarie tjänst med placering i 31 lönegraden. Nämnden erinrar om att 1955 års universitetsutredning enligt sina direktiv bland annat har att utreda behovet av en ny typ fast anställda lärare vid universiteten och högskolorna med undervisning som dominerande uppgift, närmast motsvarande de nuvarande pedagogiska universitetslektorerna. Nämnden ifrågasätter om man i avvaktan på resultatet av nämnda utredning bör inrätta ytterligare nya fasta tjänstetyper liknande den föreslagna byrådirektörstjänsten vid berörda institution. Nämnden har emellertid med hänsyn till de uppställda kompetenskraven ingen erinran mot löneställningen i och för sig i vad avser sistnämnda tjänst. Tjänstbenämningen byrådirektör synes dock icke lämplig med hänsyn till de göromål, som avses skola förknippas med tjänsten. I fråga om laboratorstjänsten har nämnden icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna löneställningen under förutsättning att kompetenskraven och bestämmelserna om tillsättningsförfarande kommer att överensstämma med vad som gäller för laboratorer i 34 lönegraden vid universiteten. Styrelsens förslag beträffande kontorist- och kanslibiträdestjänsterna föranleder ingen erinran från nämndens sida.

Departementschefen. Såsom jag inledningsvis framhållit, är de av lärarhögskolans styrelse för nästa budgetår framlagda förslagen om inrättande av nya tjänster och ökad medelsanvisning till olika ändamål i huvudsak en följd av redan tidigare fattade principbeslut. Jag kan därför på åtskilliga punkter utan närmare kommentarer ansluta mig till styrelsens förslag.

I vad gäller övningsskolan biträder jag sålunda förslagen om inrättande av fyra övningslärartjänster (p. 5—8) och åtta övningsskollärartjänster (p. 9) med den lönegradsplacering styrelsen förordat. Av de åtta övningskollärartjänsterna är två avsedda för de hjälpklasser, som i enlighet med

styrelsens förslag bör inrättas från och med nästa läsår. Vidare förordar jag, att ett belopp av 2 400 kronor anvisas till avlönande av sekreterare eller motsvarande arbetshjälp åt rektor vid övningsskolan (p. 10). Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört beräknar jag medel för uppflyttning av en nu inrättad tjänst som vaktmästare i Ce 10 till värme-skötartjänst i Ce 11 (p. 11).

Frågan om nya ämneslärartjänster för övningsskolans högstadium kräver i vissa hänseenden särskilda överväganden. På grund av högstadiets utbyggnad erfordras för nästa läsår fem nya lärartjänster i läroämnena. Fyra av dessa föreslås av styrelsen bli adjunktstjänster. Med hänsyn till de rekryteringssvårigheter, som visat sig vid besättandet av de nu inrättade adjunktstjänsterna, förordar styrelsen, att samtliga adjunkter vid övningsskolan placeras i lönegrad 29 och därjämte, utöver den avlöningsförstärkning motsvarande timarvode för två veckotimmar som nu utgår, tillerkännes ett särskilt arvode om 1 200 kronor såsom kompensation för den ersättning som tillkommer adjunkter vid lärarkursläroverk och vid det med lärarhögskolan samverkande läroverket för handledning av lärarkandidater.

Det är utan tvekan av stor vikt, att övningsskolan erhåller väl kvalificerade lärare. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att den redan inrättade adjunktstjänsten i Ca 27 utbyts mot en adjunktstjänst i lönegrad Ca 29 (p. 2) och att de adjunktstjänster, som blir erforderliga från och med nästa budgetår, placeras i sistnämnda lönegrad. Enligt min mening föreligger det vidare fullt fog för att lärarna i läroämnena på övningsskolans högstadium erhåller viss kompensation för utebliven handledarsättning. Lärarhögskolans metodiklektorer är visserligen att betrakta som huvudhandledare för lärarkandidaterna, men det har visat sig att även övningsskolans ifrågavarande lärare måste fullgöra handledaruppgifter i lika stor omfattning och av samma kvalitet som motsvarande lärare vid det med lärarhögskolan samverkande läroverket eller som handledare vid lärarkursläroverk. Jag anser mig därför böra förorda, att lärarna i läroämnena på övningsskolans högstadium, såsom styrelsen föreslagit, för dessa uppgifter erhåller ett särskilt arvode (p. 3). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare överväganden bestämma arvodets storlek. Vid beräkningen av medelsbehovet har jag utgått från ett arvodesbelopp av 1 000 kronor.

Lärarhögskolans styrelse anser, att fyra ordinarie adjunktstjänster nu bör inrättas. För egen del vill jag föreslå tre dylika tjänster med den lönegradsplacering jag nyss förordat (p. 1). En fjärde lärartjänst i läroämnena bör enligt mitt förmenande vara avsedd för folkskollärare med behörighet till tjänst i 23 lönegraden. Lärarhögskolans övningsskola är ju nämligen organiserad som en enhetsskola med en dylik skolas i princip icke gall-

rade elevmaterial. Beträffande övningsskolans elevområde torde man dessutom för ett antal år framåt närmast få räkna med en viss avgång av teoretiskt inriktade elever till examensskolor i Stockholm. Under sådana förhållanden synes det särskilt värdefullt att på högstadiet ha tillgång ej endast till lärare med ren ämneslärarutbildning. Övningsskolan bör därför även med avseende på lärarkårens sammansättning i huvudsak överensstämma med vad som är normalt för enhetsskolan.

Av de fem för undervisning i läroämnen på högstadiet behövliga lärartjänsterna bör slutligen, såsom styrelsen förordat, en disponeras för lärare med behörighet såsom yrkesvalslärare. Även för denna tjänst bör enligt min mening en folkskollärare med vidareutbildning för 23 lönegraden, omfattande bland annat befodringskurs för yrkesvalslärare, vara lämpad (p. 4).

De här föreslagna två tjänsterna för vidareutbildade folkskollärare bör inrättas som ordinarie tjänster i lönegrad Ca 23. Vidare bör utgå arvode med belopp motsvarande timarvode för två veckotimmar samt det nyss föreslagna särskilda arvodet för handledning.

På grund av lärarhögskolans utbyggnad erfordras från och med nästa läsår ytterligare ett samverkande läroverk. Jag har icke något att erinra mot att nya elementarskolan utses för denna uppgift (p. 16). Till frågan om arvoden till lärare vid detta läroverk återkommer jag vid anmälan av de allmänna läroverkens avlöningsanslag.

För den egentliga lärarhögskolan bör inrättas ytterligare en ordinarie tjänst som lektor i mellanstadiets metodik i lönegrad Ca 29, dock först från och med den 1 januari 1958 (p. 17).

I enlighet med styrelsens förslag bör från folkskoleseminariet för manliga elever i Stockholm överflyttas två extra ordinarie vaktmästartjänster, den ena nu placerad i Ce 12 och den andra i Ce 10 (p. 18—19). I samband med överflyttningen bör sistnämnda tjänst omvandlas till värme-skötartjänst i Ce 11. Jag är däremot icke beredd att tillstyrka, att tjänsten i Ce 12 nu ordinariesättes.

Enligt gällande bestämmelser får för varje mellanskollärarkandidat för praktisk lärarutbildning utanför lärarhögskolan under utbildningstiden, praktikterminen inräknad, disponeras högst 750 kronor. Vid fördelningen av detta belopp har för hospitering i B-skolor beräknats ett belopp av 30 kronor per lärarkandidat. För att möjliggöra att ersättning skall kunna utgå med samma belopp vid hospitering i B-skolor som vid hospitering i A-skolor bör den angivna ramen av högst 750 kronor per lärarkandidat ökas till högst 780 kronor (p. 20).

Såsom undervisningen nu är anordnad vid lärarhögskolan får mellanskollärarkandidaterna ej tillfälle till några egentliga undervisningsövningar på högstadiet. Jag har i det föregående utförligt redogjort för styrelsens överväganden rörande eventuell undervisningspraktik på nämnda stadium. Mot styrelsens förslag på denna punkt har jag icke någon erinran och jag

tillstyrker sålunda att, om det befinnes nödvändigt att för undervisningsövning på högstadiet anlita annan skola än övningskolan, utöver det tidigare nämnda beloppet av 780 kronor skall få disponeras ett belopp av högst 250 kronor per ifrågakommande övningsserie (p. 21).

Bland de automatiska utgiftsökningarna för nästa budgetår är särskilt att nämna de kostnader, som föranleds av att praktiktermin för mellanskollärarkandidaterna för första gången blir aktuell under läsåret 1957/58. Föregående år godtogs ett av styrelsen redan då framlagt förslag att mellanskollärarkandidaterna under praktikterminen skall äga uppbära lön enligt begynnelselöneklassen för icke-ordinarie folkskollärare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i denna fråga.

Innan jag övergår till att behandla lärarhögskolans styrelses förslag rörande ökade personalresurser vid högskolans pedagogiska institution, vill jag först redovisa mina ställningstaganden till psykologutredningens förslag beträffande statens psykologisk-pedagogiska institut m. m.

Av vad utredningen anfört har jag, liksom flertalet remissinstanser, blivit övertygad om lämpligheten av att i större utsträckning än nu är fallet koncentrera forskningsverksamheten inom psykologi och pedagogik på skolans område. Jag tillstyrker därför, att den av spsykologisk-pedagogiska institutet bedrivna forskningsverksamheten överföres till lärarhögskolans pedagogiska institution.

Jag anser mig också böra biträda förslaget om överflyttande till lärarhögskolan av institutets nuvarande kursverksamhet.

Däremot är jag inte beredd att i enlighet med utredningens förslag förorda inrättande av ett särskilt forskningsråd för psykologi och pedagogik. I avvaktan på vad 1955 års universitetsutredning kan komma att föreslå beträffande den nuvarande forskningsrådsorganisationen synes det ej lämpligt att nu inrätta ett nytt fristående forskningsråd. Den uppgift psykologisk-pedagogiska institutet hittills haft att fördela medel till enskilda forskare och forskningsinstitutioner bör enligt min mening ej heller påläggas något av de redan existerande forskningsråden. Jag vill föreslå, att denna uppgift tills vidare bibehålles av institutet, som alltså enligt min åsikt ännu icke bör nedläggas utan tills vidare kvarstå med reducerad verksamhet. Utöver nyssnämnda uppgift bör institutet tills vidare också ha att liksom hittills vara huvudman för pedagogiska biblioteket.

De förändringar jag förordat beträffande det psykologisk-pedagogiska institutets verksamhet bör genomföras från och med nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i gällande bestämmelser och utfärda de nya föreskrifter, som kan föranledas av den omgestaltning av psykologisk-pedagogiska institutet jag här föreslagit.

I samband med institutets ombildning bör i stället för de nuvarande

förslagsanslagen till Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar respektive Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader på riksstaten uppföras ett nytt förslagsanslag med rubriken Psykologisk-pedagogiska institutet. Ur detta nya anslag bör medel utgå till bestridande av dels de förvaltningskostnader som sammanhänger med institutets forskningsrådsuppgifter, dels avlöningskostnader och övriga utgifter för pedagogiska biblioteket. Bland de nämnda förvaltningskostnaderna bör upptagas arvode åt ordföranden i institutets styrelse (nu institutets direktor), ett belopp av 1 000 kronor till ersättningar för särskilda utredningar, utgifter för resekostnadsersättning och traktamente åt styrelsens ledamöter samt kostnader för expenser. Nämnda arvode torde få bestämmas av Kungl. Maj:t. Till frågan om sekreterar- och biträdes hjälp vid institutet för forskningsrådsuppgifterna återkommer jag längre fram. Beträffande biblioteket ifrågasätter jag för närvarande icke någon utökning av den nuvarande personalen eller någon lönegradsuppflyttning av bibliotekarietjänsten. Medelsbehovet under det nya anslaget beräknar jag till 58 000 kronor. Jag torde få återkomma till denna anslagsfråga i det följande.

Det nu utgående reservationsanslaget till Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket bör vidare från och med nästa budgetår rubriceras Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket. Jag vill redan här nämna, att jag längre fram i min framställning ämnar föreslå viss höjning av detta anslag.

På riksstaten är för närvarande också uppfört ett reservationsanslag om 160 000 kronor till Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser. Detta anslag bör i anslutning till vad jag tidigare föreslagit från och med nästa budgetår icke upptagas i riksstaten. I stället bör lärarhögskolans medelsanvisning till vidareutbildning av lärare uppräknas med 60 000 kronor (jfr p. 22) och ett nytt reservationsanslag med benämningen Psykologisk och pedagogisk forskning uppföras under avsnittet Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

Psykologisk-pedagogiska institutets uppgift att främja och bedriva vetenskaplig verksamhet på det psykologisk-pedagogiska området skall enligt gällande bestämmelser vara direkt inriktad på skolans behov. Det forskningsanslag, som institutets styrelse efter omorganisationen bör få till uppgift att fördela, bör däremot avse icke enbart forskning för skolans direkta behov utan psykologisk och pedagogisk forskning i allmänhet. För socialpsykologisk forskning bör liksom hittills medel också kunna utgå ur det samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsanslaget. Jag är medveten om att det inom ifrågavarande ämnesområden föreligger ett stort behov av forskning. Initialbeloppet för det nya forskningsanslaget synes mig emellertid kunna sättas väsentligt lägre än vad psykologutredningen förordat; jag hänvisar till vad exempelvis medicinska forskningsrådet uttalat härom i sitt remissyttrande. Med beaktande härav och med hänsyn bland annat

till den förstärkning av de direkta forskningsresurserna för skolforskning, som skett vid såväl skolöverstyrelsens försöksavdelning som lärarhögskolans pedagogiska institution, anser jag mig böra för nästa budgetår förorda ett forskningsanslag av 130 000 kronor. Även till denna anslagsfråga återkommer jag i det följande.

Det av mig biträdda förslaget, att psykologisk-pedagogiska institutets forskningsverksamhet överflyttas till lärarhögskolans pedagogiska institution innebär, att institutets sekreterartjänst (Ce 29) och kanslibiträdets tjänst (Cg 11) från och med nästa budgetår överföres till lärarhögskolan. Jag föreslår, att kanslibiträdets tjänsten i samband därmed omvandlas till extra ordinarie tjänst och att sekreterartjänsten omregleras till ordinarie tjänst som forskningssekreterare i Ca 31 (p. 14—15). Såsom utredningen förutsatt, bör för kompetens till sistnämnda tjänst krävas lägst filosofie licentiatexamen. Med tjänsten bör vidare förenas skyldighet att utan särskild ersättning tills vidare tjänstgöra som sekreterare vid psykologisk-pedagogiska institutet med avseende å dess forskningsrådsuppgifter. På motsvarande sätt bör kanslibiträdet åläggas att lämna institutet erforderlig biträdeshjälp.

Den av utredningen föreslagna förstärkningen av den pedagogiska institutionen genom inrättande av en laboratorstjänst och en kontoristtjänst är, såsom tidigare nämnts, med stöd av ett uttalande av 1956 års riksdag redan provisoriskt genomförd. Jag har icke något att erinra mot att i enlighet med lärarhögskolans styrelses förslag en ordinarie laboratorstjänst i Ca 34 och en ordinarie kontoristtjänst i Ca 13 inrättas vid lärarhögskolan från och med budgetåret 1957/58 (p. 12—13). I fråga om laboratorn bör uppställas samma kompetenskrav, som gäller beträffande laborator vid universitetsinstitution.

Jag vill i detta sammanhang något beröra den av utredningen behandlade frågan om arbetsfördelningen mellan skolöverstyrelsens försöksavdelning och lärarhögskolans pedagogiska institution. En nära samverkan mellan försöksavdelningen och den pedagogiska institutionen är av naturliga skäl önskvärd och nödvändig. Det bör emellertid också betonas, att dessa organs verksamhet i vissa avseenden bör ha olika inriktning. Sålunda torde försöksavdelningens arbetsuppgifter huvudsakligen böra inriktas på sådana problemställningar, som har direkt samband med såväl de organisatoriska formerna som det inre pedagogiska arbetet inom försöksdistrikten. Arbetsuppgifterna för lärarhögskoleinstitutionen synes böra omfatta sådana undersökningar, som avser att ge en allmän bakgrund till skolans omdaning på längre sikt. En skarp gränsdragning torde emellertid varken vara möjlig eller lämplig. Sådana spörsmål, som sammanhänger med enhetskolans organisatoriska utformning, t. ex. högstadiets differentiering, bör närmast handläggas inom försöksavdelningen, medan utarbetandet av olika mätinstrument, standardprov och liknande, för bestämmandet av effekten

av olika försök på detta område bör ankomma på lärarhögskolan. För flertalet undersökningar gäller vidare, att lärarhögskolan måste ha tillgång till undersökningsmaterial utanför sin egen övningsskola. Detta kräver ett nära samarbete med försöksavdelningen, vars administrativa befogenheter gör det möjligt att bedriva nödvändiga fältundersökningar. Å andra sidan har lärarhögskolans pedagogiska institution speciella personella och tekniska resurser, som för vissa undersökningsprojekt medger större effektivitet. I synnerhet under de närmaste åren, då det gäller att så snabbt och effektivt som möjligt genomföra ett flertal angelägna, redan påbörjade eller planerade undersökningar, torde det i stor utsträckning bli nödvändigt att angripa de olika problemställningarna efter en arbetsfördelning från fall till fall men med bibehållande i stort av den här skisserade allmänna gränsdragningen.

I anslutning till mina nu redovisade ställningstaganden och med beaktande av automatiska utgiftsförändringar beräknar jag medelsbehovet under lärarhögskolans avlöningsanslag för nästa budgetår till 3 971 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 937 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranleds av vad jag i det föregående anför;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 098 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	257 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 834 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	782 000
	<hr/>
	Summa kronor 3 971 000

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 971 000 kronor.

[185] **6. Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	25 000	21 791
1956/57 (statsliggaren s. 623)	271 000	
1957/58 (förslag)	385 000	

Lärarhögskolans styrelse föreslår, att detta förslagsanslag budgetåret 1957/58 höjes med 124 000 kronor till 395 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu förslagsvis 76 500)	+ 8 500
2. Bidrag till anordnande av studie- och idrottsfärder (nu 500)	+ 500
3. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 65 000)	+ 45 000
4. Övriga expenser (nu 115 000):	
a. Städning och renhållning (nu beräknat 65 000)	+ 55 000
b. Pedagogiska institutionen (nu beräknat 25 000)	+ 5 000
c. Expenser i övrigt (nu beräknat 25 000)	+ 10 000
	<hr/>
	Summa ökning kronor 124 000

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Från och med sommaren 1958 skall anordnas sommarkurs i gymnasistik. Denna torde kräva omkring 14 000 kronor i reseersättningar, resebidrag och traktamenten. En automatisk höjning av anslagsbehovet inträder också därigenom, att antalet mellanskollärarkandidater under hospitering i B-skolor fördubblas. Detta synes böra medföra en höjning på ungefär 2 500 kronor. Vidare blir antalet ämneslärarkandidater under praktiktjänstgöring fördubblat i förhållande till innevarande budgetår, och dessutom får 48 mellanskollärarkandidater praktiktjänstgöring, under det att sådan inte förekommer innevarande budgetår. Detta gör, att resebidragen till lärarkandidater i samband med konferenser under praktikterminen bör höjas från högst 1 000 kronor till högst 3 000 kronor samt att ett sammanlagt belopp av 8 000 kronor mot 5 000 kronor innevarande budgetår bör få disponeras för reseersättningar åt rektor och övriga ledamöter av styrelsen för resor i lärarhögskolans angelägenheter och reseersättning för lärares resor i samband med lärarkandidaternas praktiktjänstgöring och hospitering i B-skolor. Å andra sidan torde en sänkning av anslagsbehovet inträffa under delposten ersättning för flyttningskostnader. Vidare synes rekryteringen till mellanskollärlinjen höstterminen 1956 ge vid handen, att en större del än beräknat av lärarkandidaterna på denna linje har Stockholm eller dess förorter som hemort. Ersättningarna för deras resor till sommarkurserna torde därför bli mindre än efter de uppskattningar, som låg till grund för anslagsäskandena för innevarande budgetår.

3. Från och med den 1 juli 1957 skall lärarhögskolan enligt styrelsens förslag övertaga byggnaden för folkskoleseminariet. Seminariets kostnader för bränsle, lyse och vatten har under budgetåret 1955/56 uppgått till omkring 34 000 kronor. Då har emellertid gymnastikbyggnaden varit i bruk endast under en del av året. Ytterligare kommer kostnaderna att stiga efter tillkomsten av byggnaden för lärarhögskolans pedagogiska institution.

Allt som allt beräknar styrelsen utgifterna för bränsle, lyse och vatten under budgetåret 1957/58 till 110 000 kronor.

4 a. I fjolårets riksdagspetita beräknades med ledning av senaste då tillgängliga uppgifter om medelsförbrukningen vid Fredhälls folkskola anslagsbehovet för städning och renhållning, snöskottning av skolgårdarna inräknad, till 65 000 kronor. Det står emellertid redan nu klart, att detta belopp är otillräckligt för innevarande budgetår. Fredhällsskolans utgifter för ändamålet har sålunda under denna skolas sista redovisningsår ökat med ungefär 8 000 kronor. Under budgetåret 1957/58 tillkommer så städning och renhållning av de övertagna seminarielokalerna. Kostnaderna härför har under budgetåret 1955/56 uppgått till i runt tal 30 000 kronor. Härtill måste vid kostnadsberäkningarna för budgetåret 1957/58 läggas utgifterna för städning av gymnastikbyggnaden under ett halvt år och lika så utgifterna för städning av den pedagogiska institutionen under ett halvt år, eftersom endast städningskostnaden för institutionen under våren 1957 medtagits under utgiftsposten för innevarande budgetår. Styrelsen räknar därför med att utgifterna för städning och renhållning av lärarhögskolans hela fastighet under budgetåret 1957/58 inte kommer att understiga 120 000 kronor.

4 b. Omkostnaderna för lärarhögskolans pedagogiska institution under budgetåret 1957/58 beräknar styrelsen till 30 000 kronor mot 25 000 kronor innevarande år. På grund av personalökning, föranledd av 1956 års riksdagsbeslut, blir nämligen en ökning av institutionens omkostnadsanslag nödvändig.

4 c. En uppräknig av expenserna i övrigt finner styrelsen ofrånkomlig på grund av lärarhögskolans utvidgning, särskilt som innevarande års anslag tillmätts i knappaste laget. Styrelsen föreslår därför 35 000 kronor för detta ändamål mot 25 000 kronor innevarande budgetår.

Statens städningskonsulent finner de av lärarhögskolans styrelse beräknade städningskostnaderna alltför höga. Styrelsen torde ha förutsatt städningsarbetets utförande enligt en avsevärt högre standard än vad som allmänt gäller för statliga läroanstalter. Enligt konsulentens uppfattning bör till grund för städningsarbetets utförande läggas den instruktion för städning av skollokaler, som utarbetats av statens organisationsnämnd och som godkänts av skolöverläkaren. Därest den nyss nämnda instruktionen för städning av skollokaler tillämpas vid lärarhögskolan, beräknas städningskostnaderna vid Fredhällsskolan uppgå till 65 000 kronor, varav 42 000 kronor till löner till städningspersonal för regelmässig städning och för storstädningar, inklusive semesterlöner, 4 000 kronor till fönsterputsning två gånger årligen, 4 000 kronor till städningsmaterial och 15 000 kronor till yttre renhållning. Städningskostnaderna för seminariabyggnaden beräknas till 28 000 kronor. Den av styrelsen beräknade kostnaden för städning av lokaler i den nya gymnastikbyggnaden och den pedagogiska institutionens byggnad under ett halvt år, 17 000 kronor, finner sig konsulenten i avsaknad av närmare uppgifter böra godtaga, ehuru den förefaller väl hög. Konsulenten förutsätter därvid att inom ramen av detta belopp skall kunna inrymmas kostnaderna för eventuellt extra städningsarbete vid högskolan.

De totala städningskostnaderna uppskattar städningskonsulenten sålunda vid nuvarande löneläge till 110 000 kronor.

Statskontoret anser, att uppräkningsposten till reseersättningar bör kunna begränsas till 6 500 kronor, varvid beräknas att ett belopp å 6 000 kronor skall vara tillfyllest för reseersättningar till rektor och övriga ledamöter av styrelsen. Vidare bör med hänsyn till de av statens städningskonsulent utförda beräkningarna för städnings- och renhållningsändamål icke anvisas mer än 110 000 kronor. De ytterligare utgifterna å delposten till övriga expenser bör enligt statskontorets mening beräknas till högst 55 000 kronor, varav 25 000 kronor till omkostnader vid högskolans pedagogiska institution samt 30 000 kronor till utgifter i övrigt.

Departementschefen. Med hänsyn till vad städningskonsulenten anfört torde den erforderliga uppräkningsposten till städning och renhållning kunna begränsas till 45 000 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget torde således böra höjas med 114 000 kronor till 385 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 385 000 kronor.

[186] **7. Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 115 000 kronor (statsliggaren s. 624). *Lärarhögskolans styrelse* föreslår för budgetåret 1957/58 en höjning av anslaget med 10 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Biblioteket (nu 45 000)	— 25 000
2. De naturvetenskapliga institutionerna (nu 20 000)	—
3. Pedagogiska institutionen (nu 30 000)	— 10 000
4. Materiel, böcker m. m. (nu 20 000)	+ 45 000
Summa ökning kronor 10 000	

Till motivering av sina förslag anför styrelsen i huvudsak följande.

1. I skolkommisionens betänkande Den första lärarhögskolan framhölls flerstädes, att god tillgång på litteratur vore ett oeftergivligt villkor för lärarutbildningen. Kommissionen föreslog därför ett engångsanslag av 50 000 kronor samt uttalade, att lägre årligt anslag än 15 000 kronor inte borde förekomma. Lärarhögskolan har innevarande år till biblioteket erhållit ett engångsanslag av 45 000 kronor. För budgetåret 1957/58 föreslår styrelsen ett reservationsanslag av 20 000 kronor under hänvisning dels till minskningen av engångsanslaget, dels till de avsevärt ökade bokpriserna sedan 1952, då skolkommisionens betänkande daterades.

2. Det för innevarande budgetår anvisade engångsanslaget av 20 000 kronor till de naturvetenskapliga institutionerna framstår nu såsom högst

otillräckligt. Ett förslag till undervisningsmateriel i biologi för en 9-årig enhetsskola av den omfattning lärarhögskolans övningsskola får har uppgjorts av lärarhögskolans lektor i biologi. Detta förslag för en enda institution har kostnadsberäknats till närmare 22 000 kronor. Även om en del reduceringar härvidlag kan vara möjliga, torde beloppets storlek ange, att för 20 000 kronor omöjligan kan anskaffas för en lärarutbildningsanstalt godtagbara samlingar av undervisningsmateriel i geografi, biologi, fysik och kemi. Styrelsen ser sig därför nödsakad att även för budgetåret 1957/58 begära ett belopp av 20 000 kronor till upprustning av de naturvetenskapliga institutionerna vid lärarhögskolans övningsskola.

3. Med stöd av en av professor Husén uppgjord detaljerad promemoria föreslog styrelsen i sina riksdagspetita för budgetåret 1956/57 ett engångsanslag av 50 000 kronor till den pedagogiska institutionen vid lärarhögskolan. Av de begärda medlen erhöll institutionen 30 000 kronor. Styrelsen hemställer nu, att det resterande beloppet eller 20 000 kronor anvisas för budgetåret 1957/58.

4. Redan utbyggnaden av lärarhögskolan med dess övningsskola kräver en inte oväsentlig höjning av den nuvarande medelsanvisningen till materiel, böcker m. m. Sälunda torde enbart förbrukningsmaterielen för undervisning i slöjd för det större antalet mellanskollärarkandidater fordra en ökning med omkring 5 000 kronor. Styrelsen utgår därvid från att staten inte skall vidkännas några kostnader för förbrukningsmaterielen (trävaror, metall, matvaror) vid undervisningen i slöjd och hushållsgöromål i övningsskolan utan att den tolkning av avtalet mellan Kronan och Stockholms stad angående överlåtelsen av Fredhällsskolan skall vara riktig, vilken inräknar nämnda förbrukningsmateriel i den fria undervisningsmateriel, som enligt avtalet skall bekostas av Stockholms stad.

Vidare har den närmare granskningen av undervisningsmaterielen i den övertagna Fredhällsskolan starkt accentuerat styrelsens uttalande i föregående års petita, att betydande nyanskaffningar blir oundgängliga, om undervisningen skall kunna så bedrivas, att den motsvarar kraven på en modern lärarutbildningsanstalt. Särskilt hänvisades därvid till behovet av tekniska hjälpmedel och aktuell bredvidläsningslitteratur. I intetdera fallet kan ens nödtorftig förnyelse erhållas inom ramen för ett anslag av den storlek som gäller för innevarande budgetår. I oväntat hög grad har också materielutrustningen i övrigt — liksom bänkutrustningen — visat sig vara försliten, föråldrad eller i andra hänseenden bristfällig.

Statskontoret anser sig icke kunna förorda, att förevarande anslag för budgetåret 1957/58 uppföres med högre belopp än 40 000 kronor, även om i och för sig ett behov av ytterligare engångsanslag till förbättring av högskolans utrustning m. m. kan föreligga. Statskontoret har därvid uppskattat behovet av medel till löpande utgifter för materiel, böcker m. m. till 25 000 kronor samt för tillgodoseende av ett på längre sikt upplagt upprustningsprogram räknat med 15 000 kronor.

Departementschefen. Av det för innevarande budgetår anvisade materielanslaget å 115 000 kronor kan omkring 95 000 kronor anses utgöra engångsanvisningar. För ytterligare engångsanvisningar och för förstärkning av de löpande utgiftsmedlen har styrelsen nu begärt ett anslag av

125 000 kronor. Statskontoret har från sina utgångspunkter däremot förordat en nedskärning av anslaget till 40 000 kronor. För egen del anser jag, att vad styrelsen anfört i ärendet motiverar, att anslaget även för nästa budgetår bibehålles vid ett belopp av 115 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av styrelsen meddela närmare bestämmelser beträffande anslagsdispositionen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

[187] **8. Lärarhögskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 145 000 kronor (statsliggaren s. 624). *Lärarhögskolans styrelse* hemställer, att för nästa budgetår måtte uppföras ett anslag av 65 000 kronor. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande.

Ännu har inte nybyggnads- och ombyggnadsarbetena framskridit så långt, att detaljerade beräkningar av kostnaderna kunnat göras. Så mycket står dock klart, att det angivna beloppet på 145 000 kronor inte är tillräckligt för inredning och möblering av de nytillkomna eller omändrade lokalerna. Inte blott de under det senaste året inträffade prishöjningarna utan även andra omständigheter har medverkat därtill. Sålunda har framkommit, att en del utrustning, som i de tidigare beräkningarna antogs ingå i den fasta inredningen, måste ingå i den lösa inredningen under förevarande anslag. Vidare har inredningen av de nytillkomna institutionerna för biologi, musik och kvinnlig slöjd visat sig bli avsevärt mer kostnadskrävande än enligt de summariska preliminära uppskattningarna. Även utgifterna för inredning av elevlokaler har varit beräknade starkt i underkant. Slutligen har vid noggrannare granskning av Fredhällsskolans undervisningslokaler i samband med denna skolas övertagande befunnits, att vissa ändringsarbeten måste vidtagas för att åstadkomma rymligare institutioner för fysik och kemi ävensom att en del mindre ändringar behöver göras i lokalerna för manlig slöjd och hemkunskap. I skrivelse till byggnadsstyrelsen har styrelsen hemställt, att byggnadsstyrelsen ville utreda behovet av ändringsarbeten i dessa hänseenden samt för budgetåret 1957/58 utverka för ändringsarbetena erforderliga medel. I det sammanhanget blir nyanskaffningar, bland annat av samtliga gas- och elspisar i ena skolköket, vilka efter 18 års användning nu är helt eller delvis obrukbara, och av skåputrustning, liksom renovering av försliten utrustning nödvändiga. I den nya gymnastikbyggnad, som övertages från folkskoleseminariet, synes persienner böra insättas i de stora fönstren i gymnastiksalen för att skydda golvet. Kostnaderna härför, omkring 4 000 kronor, torde på längre sikt innebära en besparing.

Byggnadsstyrelsen har icke något att erinra mot omfattningen av den föreslagna inredningen och utrustningen eller mot de angivna kostnaderna för desamma.

Departementschefen. I likhet med byggnadsstyrelsen har jag icke någon erinran mot den av lärarhögskolans styrelse gjorda beräkningen av medels-

behovet under förevarande anslag. Detta torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 65 000 kronor, vilket innebär en minskning med 80 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[188] **9. Folk- och småskoleseminarierna: Avlöningar. 10. Folk- och småskoleseminarierna: Omkostnader. 11. Folk- och småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. 12. Folk- och småskoleseminarierna: Utrustning.** För ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår anvisade respektive 21 266 000, 1 869 600, 458 000 och 420 000 kronor (statsliggaren s. 624—640). Seminarieutredningen har i juni 1956 avgivit sitt betänkande »Seminarieorganisationen I» och remissbehandlingen av detta betänkande har nyligen avslutats. Beredningen av de spörsmål, som sammanhänger med seminarieorganisationen, och därmed av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår är ännu inte slutförd. Anslag för ifrågavarande ändamål bör därför uppföras i riksstatsförslaget med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1957/58 beräkna

a) till *Folk- och småskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 22 000 000 kronor;

b) till *Folk- och småskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 950 000 kronor;

c) till *Folk- och småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

d) till *Folk- och småskoleseminarierna: Utrustning* ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[189] **13. Befordringskurser för folkskollärare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	500 000	293 857
1955/56	600 000	462 856
1956/57 (statsliggaren s. 640)	400 000	
1957/58 (förslag)	425 000	

Beträffande omfattningen och resultaten av den hittills bedrivna och pågående befordringskursverksamheten må följande uppgifter lämnas.

Till de första befordringskurserna höstterminen 1954 anmälde sig sammanlagt 335 sökande och till vårterminskurserna 1955 sammanlagt 220 sökande. Kursernas antal, förläggning m. m. under läsåret 1954/55 framgår av 1956 års statsverksproposition, bilaga åttonde huvudtiteln (s. 450).

Till kurserna höstterminen 1955 anmälde sig sammanlagt 292 och till vårterminen 1956 sammanlagt 158 sökande. Kursernas förläggning läsåret 1955/56, antalet kursdeltagare samt provningsresultaten framgår av följande sammanställning.

Tid	Ämne och kursort	Antal deltagare vid kursens början			Antal vid slutprovning hittills godkända		
		Manl.	Kvinnl.	Summa	Manl.	Kvinnl.	Summa
Lsåret 1955/56	Modersmålet, Stockholm . .	6	13	19	6	12	18
"	Modersmålet, Umeå	4	4	8	4	4	8
	Summa för läsårskurserna	10	17	27	10	16	26
Höstterminen 1955	Kristendomskunskap, Lund.	13	4	17	13	4	17
"	Historia, Karlstad	17	2	19	17	2	19
"	Samhällslära, Linköping . . .	9	1	10	9	1	10
"	Samhällslära, Lund	7	5	12	7	5	12
"	Geografi, Karlstad	14	6	20	14	6	20
"	Geografi, Luleå	13	3	16	13	3	16
"	Matematik, Eksjö	7	2	9	5	2	7
"	Matematik, Göteborg	12	1	13	12	1	13
"	Matematik, Skellefteå	12	—	12	12	—	12
"	Biologi, Linköping	16	1	17	16	1	17
"	Fysik, Jönköping	10	2	12	9	2	11
"	Fysik, Stockholm	12	—	12	12	—	12
"	Kemi, Stockholm	8	2	10	8	2	10
	Summa för terminskurserna höstterminen 1955	150	29	179	147	29	176
Vårterminen 1956	Kristendomskunskap, Lund.	7	7	14	7	6	13
"	Historia, Karlstad	18	5	23	18	5	23
"	Samhällslära, Lund	8	4	12	8	4	12
"	Geografi, Karlstad	13	5	18	13	4	17
"	Geografi, Luleå	11	—	11	11	—	11
"	Matematik, Göteborg	6	2	8	6	2	8
"	Fysik, Göteborg	10	3	13	10	2	12
"	Fysik, Stockholm	11	—	11	11	—	11
"	Kemi, Stockholm	10	4	14	10	4	14
	Summa för terminskurserna vårterminen 1956	94	30	124	94	27	121

Vid slutet av läsåret 1954/55 hade sammanlagt 100 deltagare med godkänt resultat genomgått befodringskurs(er) om två terminer och sålunda förvärvat behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden. Under och efter läsåret 1955/56 har ytterligare 174 folkskollärare godkänts efter genomgångna befodringskurser om två terminer. Sedan befodringskurserna varit i verksamhet under två läsår, har alltså hittills sammanlagt 274 folkskol-

lärare på denna väg förvärvat behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden.

Till höstterminen 1956 utannonserades 19 kurser, däribland även en befodringskurs för hjälpklasslärare. Sammanlagt anmälde sig 207 folkskollärare. Antalet kurser måste på grund av det ringa antalet sökande begränsas till 12. Ämnen, kursorter samt antalet deltagare vid kursernas början under sista hälften av augusti framgår av följande sammanställning.

Ämne och kursort	Antal deltagare vid kursens början		
	Manl.	Kvinnl.	Summa
Modersmålet, Lund (1956/57)	4	4	8
Modersmålet, Umeå (1956/57)	3	7	10
Historia, Karlstad	9	3	12
Samhällslära, Linköping	8	1	9
Samhällslära, Stockholm	11	2	13
Geografi, Karlstad	12	3	15
Matematik, Göteborg	6	2	8
Matematik, Linköping	5	1	6
Biologi, Linköping	11	2	13
Fysik, Stockholm	19	1	20
Kemi, Stockholm	6	1	7
Hjälpklasslärarkurs, Göteborg	11	5	16
Summa	105	32	137

Till befodringskurser under vårterminen 1957 har följande antal deltagare anmälts:

kristendomskunskap, Lund ... 11	matematik, Lund	2
modersmålet, Stockholm	» , Skellefteå	9
samhällslära, Linköping	fysik, Jönköping	2
» , Lund	» , Stockholm	5
» , Stockholm	» , Göteborg	11
matematik, Göteborg	kemi, Stockholm	17
» , Linköping	yrkesvalslärarkurs, Stockholm.	55

På grund av det ringa antalet anmälningar till vissa av de utannonserade kurserna beräknas under vårterminen 1957 kunna anordnas endast följande kurser, nämligen en kurs i kristendomskunskap i Lund med 10 deltagare, en kurs i samhällslära i Stockholm med 16 deltagare, en kurs i matematik i Linköping med 10 deltagare, en kurs i fysik i Göteborg med 12 deltagare, en kurs i kemi i Stockholm med 14 deltagare och en yrkesvalslärarkurs i Stockholm med 24 deltagare. Beträffande kurserna i Lund och Linköping har Kungl. Maj:t den 23 november 1956 medgivit, att dessa må anordnas utan hinder av att antalet behöriga sökande till var och en av dessa kurser beräknats understiga 12.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande anslag för budgetåret 1957/58 upptages med oförändrat belopp, 400 000 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med att vid budgetårets ingång kommer att föreligga en reservation av omkring 323 000 kronor och att sålunda summan av de för budgetåret

1957/58 tillgängliga medlen kommer att utgöra cirka 723 000 kronor. Det beräknade medelsbehovet grundar sig på följande förslag.

1. Befordringskurser av hittills förekommande slag. Kurstiden för ämnet biologi utökas från en till två terminer. (Omkring 400 000 kronor.)
2. Befordringskurser i merkantila ämnen (omkring 130 000 kronor).
3. Utarbetande av breviskolekurser i fysik och kemi (omkring 140 000 kronor).
4. Stipendier för inhämtande av erforderliga förkunskaper för deltagande i fortbildningskurser eller befordringskurser i matematik, fysik och kemi (75 000 kronor).

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Överstyrelsen avser att höstterminen 1957 ånyo anordna en befordringskurs för hjälpklasslärare och vårterminen 1958 en befordringskurs för yrkesvalslärare. Såvitt nu kan bedömas, avser överstyrelsen icke att anordna befordringskurser i ämnena historia och geografi men väl i övriga ämnen, som hittills förekommit. Det är mycket vanskligt att beräkna antalet kurser, då detta blir beroende av antalet behöriga sökande. Överstyrelsen uppskattar emellertid medelsbehovet för denna typ av befordringskurser till omkring 400 000 kronor, i vilken summa också inrymts kostnader för omarbetning av vissa kursplaner och för konferens med kursförestandare och kursledare m. m.

Befordringskursen i ämnet biologi omfattar för närvarande en termin. Kursen anses vara synnerligen krävande. I sin redogörelse för kursen höstterminen 1955 framhåller kursledaren, att erfarenheten av de tre terminernas befordringskurser tydligt givit vid handen, att den anslagna tiden av 18 veckor, av vilka två måste ägnas åt exkursioner, är alltför kort. Trots det intensiva arbetet av såväl lärare som kursdeltagare har det visat sig, att vissa för skolundervisningen betydelsefulla avsnitt inom såväl botaniken som zoologien endast kunnat behandlas mycket översiktligt. En avsevärd fördjupning är på flera punkter synnerligen önskvärd. Längre tid för kursdeltagarnas inläsning av de olika kursmomenten är därtill nödvändig, om de studerande skall kunna tillgodogöra sig, vad de läst, på det för skolundervisningen mest ändamålsenliga sättet. Det förtjänar också att understrykas, att skolämnet biologi motsvarar två universitetsämnen, botanik och zoologi. Med hänsyn till de under tre terminers befordringskurser gjorda erfarenheterna föreslår överstyrelsen därför, att den hittillsvarande befordringskursen om en termin i ämnet biologi ersättes med kurs om ett läsår i likhet med vad som nu gäller för ämnet modersmålet. Genomgången godkänd befordringskurs om ett läsår i ämnet biologi bör sålunda ge behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden.

2. Personer med enbart handelsgymnasieutbildning kan ej bli behöriga att undervisa i andra än rent merkantila ämnen inom enhetsskola eller folkskola och heltidstjänster för sådana lärare kan av denna anledning tänkas inrättade endast inom större skoldistrikt eller sådana distrikt, där undervisning inom gren 6c av klass 9y regelbundet kan anordnas. Man har starka skäl att anta, att den övervägande delen av enhetsskolans handelsundervisning kommer att meddelas inom klassavdelningar av typen 6a och 6b och att således ett mycket stort antal skoldistrikt icke får möjlighet att inrätta

heltidstjänster i merkantila ämnen. Detta förhållande har aktualiserat frågan om en merkantil utbildning av folkskollärare för tjänstgöring i klasser med handelsundervisning. Lärare med denna utbildning skulle i sin egenkap av folkskollärare kunna ha fyllnadstjänstgöring i andra än merkantila ämnen (på hög- eller mellanstadiet), varigenom det skulle bli möjligt att erhålla heltidstjänster och därigenom också fullt kompetenta lärare i handelsämnen även inom distrikt, där undervisningen inom dessa ämnen är begränsad till avdelningar av typen 6a eller 6b.

En ettårig befodringskurs i merkantila ämnen skulle ur lärarutbildningssynpunkt erbjuda flera fördelar framför en ettårig kurs avseende handelsgymnasiekompetens och det skulle framför allt bli möjligt att ge kursen ett innehåll, direkt avpassat för undervisningen på enhetsskolans högstadium.

Överstyrelsen anser krav böra uppställas på viss praktiktjänstgöring, fullgjord före eller i samband med befodringskursen. Praktiktiden bör kunna begränsas till fem månader. Detta krav kan jämföras med det krav på förkunskaper, som gäller för tillträde till vissa nuvarande befodringskurser. Det bör göras möjligt för den som så önskar att erhålla tjänstledighet med B-avdrag för deltagande i oavlönat praktikarbete i anslutning till befodringskurs.

Behovet av lärare i merkantila ämnen i enhetsskola är redan nu stort och kommer att öka mycket snabbt. Av denna anledning är det önskvärt, att åtminstone 3 kurser med vardera 20 deltagare kan anordnas läsåret 1957/58 under förutsättning att antalet anmälda det medgiver. Såväl kursledare som övriga lärare bör vara högt kvalificerade, och det vore önskvärt, att lärarpersonal vid handelshögskolorna kunde åtaga sig viss del av kursundervisningen. Med hänsyn härtill och till de bättre möjligheter till nära samarbete mellan kursledning och praktikantföretag, som storstäderna erbjuder, bör kurserna förläggas till Stockholm och Göteborg. Det skulle vara önskvärt, att någon kurs förlades till södra Sverige, t. ex. till Malmö. Man torde dock böra avvakta erfarenheterna från organisationsarbetet med de första kurserna, innan åtgärder vidtages för kurser på annat håll än i Stockholm och Göteborg.

Kostnaden per kurs kan beräknas uppgå till 36 400 kronor, vartill kommer 10 000 kronor per kurs till utrustning. Om två kurser förlägges till samma plats, kan föreläsningarna för båda kurserna vara gemensamma (dock ej i metodik), vilket nedbringar kostnaderna för den ena kursen med 9 000 kronor. Med hänsyn till arbetet med anskaffning av praktikplatser beräknas kostnaderna för skrivhjälp till 3 000 kronor per kurs i stället för normalt 1 000 kronor till en befodringskurs om två terminer. Det erforderliga totalbeloppet blir alltså $3 \times 36\,400 - 9\,000 + 3 \times 10\,000 = 130\,200$ kronor.

3. Det förefaller som om man från befodringskurserna icke skulle kunna vänta något mera betydande lärartillskott i de tre bristämnena matematik, fysik och kemi. Till höstterminen 1956 utannonserades sålunda fyra befodringskurser i matematik. Ingen lockade ett tillräckligt antal sökande. Två kurser i ämnet har efter särskilt medgivande kommit till stånd. Av tre planerade kurser i fysik kan endast en genomföras. För kursen i kemi har särskilt tillstånd erhållits, enär föreskrivet minimiantal deltagare icke uppnåtts. Överstyrelsen föreslår därför, att en ny utbildningsväg prövas, nämligen korrespondensstudier för förvärvande av behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden. Fördelarna med befodringskurser enligt brev-

skolemetod — i första hand i bristämnen — synes kunna bli betydande. Genom korrespondensstudier och sommarkurser skulle den kategori av lärare kunna nås, som nu av ekonomiska skäl icke anser sig i stånd att genomgå befodringskurser. Utbildningen skulle kvantitativt bli mer omfattande och samtidigt enhetligare, därigenom att befodringskurserna enligt brevscolemetod till omfånget bleve identiska med de akademiska ettbetygskurserna. Efter förvärvande av behörighet att inskrivas vid universitet skulle de sålunda utbildade tjugutredjegradslärarna ha möjlighet att lättare uppnå adjunksbehörighet. Slutligen skulle kostnaderna för statsverket bli avsevärt mindre.

Hermods korrespondensinstitut i Malmö anordnar för närvarande akademiska ettbetygskurser enligt brevscolemetod i ämnena kristendoms-kunskap, engelska, tyska och matematik. Kurser planeras jämväl i fysik och kemi. I de fyra förstnämnda ämnena ingår en muntlig sommarkurs, förlagd till Lund, under ledning av universitetslärare. Sommarkursen, som är avgiftsfri för deltagarna, motsvarar den akademiska undervisningen med föreläsningar, seminarier och övningar. I fysik och kemi avses två sommarkurser komma till stånd i vartdera ämnet. Rätt att delta i dessa kurser tillkommer i första hand folkskollärare, som är behöriga att inskrivas vid universitet och som därutöver fyller de speciella krav, som uppställts för respektive ämnen. Till kurserna utgår statsbidrag ur reservationsanslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. (tidigare benämnt Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor). Kurserna står under universitetskanslerns överinseende.

Överstyrelsen föreslår nu, att nämnda brevscolekurser i ämnena matematik, fysik och kemi försöksvis måtte få utnyttjas vid sidan av de nuvarande befodringskurserna av sådana folkskollärare, vilka icke har generell behörighet att bedriva universitetsstudier men som inhämtat de för respektive ämnen erforderliga förkunskaperna. De erforderliga muntliga sommarkurserna för ovanstående kategori av studerande bör anordnas i skolöverstyrelsens regi. Under förutsättning att tillräckligt antal studerande anmäler sig, skulle sommaren 1958 följande muntliga kurser behöva anordnas, nämligen en i matematik, en laborationskurs i fysik och en i kemi. Andra årets laborationsövningar i de två sistnämnda ämnena avses komma till stånd sommaren 1959. Från och med sistnämnda år torde en dubblering av ifrågavarande kurser böra beräknas.

Deltagare i sommarkurserna samt särskild tentator torde böra utses av skolöverstyrelsen. I likhet med vad som nu kräves vid de vanliga befodringskurserna, bör en betryggande kunskapskontroll ske. Över genomgången godkänd befodringskurs enligt brevscolemetod bör utfärdas intyg enligt särskilt formulär. Dylikt intyg bör ur meritvärderingssynpunkt jämföras med godkänd genomgången befodringskurs om en termin eller med ett akademiskt betyg. Två godkända befodringskurser enligt brevscolemetod eller en dylik kombinerad med en vanlig befodringskurs skulle sålunda medföra behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden. Slutligen bör överstyrelsen erhålla i uppdrag att utforma övriga erforderliga bestämmelser angående befodringskurser enligt brevscolemetod.

Kostnaderna per deltagare i de hittillsvarande befodringskurserna i matematik uppgår i runt tal till 1 100 kronor, vartill kommer utgifterna för deltagarnas tjänstledighet med B-avdrag samt för vikariernas avlöning, vilka — lågt räknat — för närvarande torde uppgå till 3 900 kronor per

studerande och termin. Totalkostnaden för en befodringskurs i ämnet uppgår sålunda till i runt tal 5 000 kronor per termin och deltagare. Kursavgiften för en akademisk ettbetygskurs enligt brevskolemetod i matematik uppgår till 465 kronor, vartill kommer 60 kronor i tentamensavgift. Stipendium om 525 kronor utgår till den, som avlagt godkänd tentamen. Den muntliga sommarkursen, som är avgiftsfri för deltagarna, belöpte sig sommaren 1955 till 269 kronor per deltagare. Sistnämnda belopp torde kunna variera något, beroende på antalet deltagare. Härtill kommer så kostnaden för själva brevskolekursen med 227 kronor. En akademisk brevskolekurs medför alltså en total kostnad per studerande av 1 021 kronor. Kostnaderna för de planerade, under skolöverstyrelsens överinseende stående befodringskurserna enligt brevskolemetod torde böra beräknas efter enahanda grunder. Deltagarna i befodringskurs enligt brevskolemetod bör åtnjuta samma förmåner som deltagarna i de akademiska brevskolekurserna. Sommarkursen bör sålunda vara avgiftsfri. Stipendium innefattande kursavgift (465 kronor) och tentamensavgift (60 kronor) bör utgå efter godkänd tentamen. Kostnaderna bör täckas av statsmedel ur anslaget till Befodringskurser för folkskollärare. Då tjänstledighet med B-avdrag för närvarande icke kan erhållas för studier enligt brevskolemetod, uppgår kostnadsminskningen per deltagare till omkring 3 900 kronor.

I ämnena fysik och kemi uppgår kostnaderna för de hittills anordnade befodringskurserna till i runt tal 2 500 kronor per deltagare och ämne, vartill kommer tjänstledighetskostnader med lägst 3 900 kronor per termin och studerande. Enligt de beräkningar, som utförts av Hermods korrespondensinstitut för de planerade akademiska brevskolekurserna i fysik och kemi, uppgår utgifterna per deltagare i vardera ämnet enligt motsvarande kalkyl som för matematiken till följande belopp: korrespondenskurs 235, två muntliga sommarkurser 1 790, stipendier (kursavgift och tentamensavgift) 710 kronor; totalt 2 735 kronor. Möjligen kommer kostnaden för korrespondenskursen i fysik att ställa sig något lägre än för kursen i kemi. Slutliga kostnadsberäkningar har emellertid ännu ej hunnit utarbetas. Även i dessa ämnen bör sommarkurserna vara avgiftsfria och stipendier utgå till deltagarna i befodringskurserna enligt brevskolemetod. Enär tjänstledighetskostnaderna bortfaller, uppstår en kostnadsminskning av i runt tal 3 000 kronor per studerande.

Då medelsbehovet icke nu helt kan överblickas och kostnaderna för eventuella sommarkurser blir aktuella först sommaren 1958, har överstyrelsen för avsikt att i samband med petita för budgetåret 1958/59 återkomma med anslagsäskanden för ändamålet. Preliminärt beräknas kostnaderna för de tre föreslagna muntliga kurserna sommaren 1958 uppgå till 60 700 kronor, vartill kommer kostnader för stipendier till dem som avlägger godkänd tentamen i matematik.

Såsom nämnts planerar Hermods korrespondensinstitut akademiska ettbetygskurser enligt brevskolemetod i ämnena fysik och kemi. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, torde kostnaderna för utarbetandet av kurserna kunna beräknas till omkring 70 000 kronor för vardera kursen, alltså sammanlagt 140 000 kronor. Det är angeläget, att dessa kurser färdigställs snarast möjligt, och det är enligt överstyrelsens uppfattning nödvändigt, att nyssnämnda kostnader täckes av statsmedel.

4. Det synes överstyrelsen angeläget att söka stimulera folkskollärare att skaffa sig behörighet till folkskollärartjänster i 23 lönegraden i de natur-

vetenskapliga ämnena. Många lärare har emellertid inte tillräckliga förkunskaper för att kunna deltaga i fortbildningskurser eller befodringskurser i matematik, fysik och kemi. I tidigare skrivelse till Kungl. Maj:t har överstyrelsen föreslagit, att till folkskollärare, som anmäler sig till akademisk fortbildningskurs eller befodringskurs i matematik, fysik eller kemi, stipendium om högst 500 kronor må tills vidare utgå som ersättning för verkliga kostnader för inhämtande av föreskrivna förkunskaper i sagda ämnen. Överstyrelsen föreslår, att medel för ändamålet från och med läsåret 1957/58 må kunna disponeras ur anslaget till befodringskurser.

Statskontoret finner det med hänsyn till svårigheten att erhålla deltagare till de nuvarande befodringskurserna mindre välbetänkt att vidga kretsen av kursämnen till att omfatta även merkantila ämnen. Vidare erinrar statskontoret om att frågan om rekrytering och utbildning av lärare i yrkesämnen, framför allt för enhetsskolans klass 9y, för närvarande utreds av 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning. Med hänsyn härtill är ämbetsverket icke berett tillstyrka medelsanvisning för de tilltänkta merkantila befodringskurserna. Däremot ansluter sig statskontoret till förslaget om ett försöksvis anordnande vid sidan av nuvarande befodringskurser av brevscolekurser i matematik, fysik och kemi samt har icke något att erinra mot att ett belopp av 140 000 kronor anvisas för att täcka kostnaderna för utarbetande av brevscolekurser i fysik och kemi. Statskontoret kan icke biträda överstyrelsens hemställan om medelsanvisning till stipendier för inhämtande av erforderliga förkunskaper för deltagande i vissa fortbildnings- eller befodringskurser. Ämbetsverket föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 250 000 kronor.

Departementschefen. De av skolöverstyrelsen föreslagna befodringskurserna för folkskollärare i merkantila ämnen innebär enligt min mening en godtagbar lösning av problemet att tillgodose det ökande behovet av lärare med kompetens att undervisa i handelsämnen i sådana enhetsskoldistrikt, där på grund av bland annat elevernas grenval i klass 9y förutsättningar inte finns för att inrätta heltidstjänster med huvudvikten lagd på undervisningen i merkantila ämnen. Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om kurs-tid, antalet kurser och medelsanvisning för ändamålet föranleder ingen erinran från min sida. För behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden på grundval av här avsedd befodringskurs bör utöver den ettåriga kursen självfallet fordras viss tids praktiktjänstgöring. Den av överstyrelsen förordade praktiktiden av fem månader synes vara i knappaste laget men torde tills vidare böra godtagas. Jag är däremot icke beredd att nu tillstyrka rätt för lärare att i samband med praktiktjänstgöringen — som avses skola förläggas till sommarferierna, lämpligen närmast före och närmast efter den egentliga kursutbildningen — erhålla tjänstledighet med B-avdrag.

Införandet av behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden på grund-

val av ettårig befodringskurs i merkantila ämnen kan tänkas föranleda dispensansökningar från folkskollärare, som genomgått handelsgymnasium eller på annat sätt skaffat sig viss merkantil fackutbildning vid sidan av sin lärarutbildning. Dylika frågor torde böra prövas av Kungl. Maj:t från fall till fall.

Såsom överstyrelsen framhållit, förefaller det som om man från de nuvarande befodringskurserna tyvärr icke kan räkna med något mera betydande lärartillskott i de tre utpräglade bristämnena matematik, fysik och kemi. En lämplig väg att ytterligare stimulera till studier i dessa ämnen är enligt överstyrelsens mening att anordna befodringskurser enligt brevscolemetod, vilka i motsats till de nuvarande akademiska brevscolekurserna skulle vara tillgängliga för sådana folkskollärare, som icke har behörighet att inskrivas vid universitet men som inhämtat de för respektive ämne erforderliga förkunskaperna. Överstyrelsen räknar med att medel för de nu föreslagna kurserna ej behöver anvisas för budgetåret 1957/58. I princip bör dock redan nu tagas ställning till frågan om anordnande av sådana kurser.

Jag ställer mig för min del positiv till att dylika kurser anordnas som ett komplement till det nuvarande systemet med muntliga befodringskurser. Jag anser emellertid, att brevscolekurserna för den ifrågavarande kategorien av folkskollärare lämpligen bör anordnas helt på samma sätt som och i samordning med de nu genom Hermods korrespondensinstitut anordnade och under universitetskanslerns överinseende stående akademiska ettbetygskurserna. Den redan utarbetade brevkursen i matematik och de planerade brevkurserna i fysik och kemi bör alltså komma till användning. Samordningen bör vidare tillämpas även beträffande den muntliga undervisningen och tentamina. Detsamma bör gälla i fråga om ekonomiska förmåner m. m. för kursdeltagarna. Intyg om genomgången godkänd kurs för den, som icke är behörig att inskrivas vid universitet, bör få jämföras med ett akademiskt betyg, därest vederbörande sedermera förskaffar sig dylik behörighet.

För utarbetande av brevkurserna i fysik och kemi, vilket beräknas draga en kostnad av ungefär 140 000 kronor, bör medel få utgå ur förevarande anslag. Då dessa kurser bör färdigställas snarast möjligt, torde — därest riksdagen ej riktar någon erinran däremot — Kungl. Maj:t böra äga besluta om utanordnande av dessa medel redan under innevarande budgetår, om så visar sig nödvändigt.

Med hänsyn till att enligt mitt här framlagda förslag brevscolekurserna i matematik, fysik och kemi framdeles kommer att åsyfta både erhållande av akademiskt betyg och vitsord över genomgången befodringskurs torde Kungl. Maj:t böra äga besluta om fördelning av sådana kostnader, som sammanhänger med dessa kurser, mellan förevarande anslag och anslaget till Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.

Jag anser mig inte böra biträda överstyrelsens förslag om särskilda stipendier för inhämtande av erforderliga förkunskaper för folkskollärare, som anmäler sig till befodringskurs eller akademisk fortbildningskurs i mate-

matik, fysik eller kemi. Däremot torde, i likhet med vad som hittills i viss utsträckning skett i samband med akademiska fortbildningskurser, medel kunna anvisas till anordnande av preparandkurser för blivande deltagare i fortbildningskurser eller befodringskurser i nämnda ämnen, i den mån detta visar sig erforderligt.

I fråga om befodringskurser i övrigt räknar överstyrelsen med att sådana budgetåret 1957/58 kommer att anordnas i de ämnen, som hittills förekommit, dock ej i historia och geografi. Jag vill med anledning härav framhålla, att jag, även om behovet av ytterligare lärare i historia och geografi för närvarande ej är särskilt påtagligt, likväl anser att åtminstone någon utbildningsmöjlighet i sistnämnda ämnen bör stå öppen under nästa läsår; detta synes nödvändigt bland annat för att möjliggöra kombination av någotdera av dessa ämnen med andra ämnen.

Med hänsyn till numera föreliggande erfarenheter av befodringskursen i biologi bör denna kurs i enlighet med överstyrelsens förslag utsträckas från en till två terminer.

Med beaktande av förefintlig och beräknad reservation förordar överstyrelsen för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning under detta anslag. Jag har i det föregående ställt mig avvisande till förslaget om anvisande av medel till särskilda stipendier för inhämtande av vissa förkunskaper. Å andra sidan torde böra beräknas viss ökning av medelsbehovet med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande höjning av vissa arvoden. Jag anser mig böra mot bakgrunden av dessa omständigheter föreslå att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 425 000 kronor, vilket innebär en höjning med 25 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Befodringskurser för folkskollärare* för budget-
året 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 425 000
kronor.

[190] 14. Statens skolköksseminarium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	270 000	303 690
1956/57 (statsliggaren s. 642)	279 000	
1957/58 (förslag)	329 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag höjes med 59 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Kostnader för en tredje förberedande skolkökslärrarinnekurs	+ 26 000
2. Höjning av arvodet till laboratorieföreståndare (nu 200) ..	+ 300
3. Höjning av beloppet till tillfälliga föreläsare (nu 500)	+ 500
4. Automatisk ökning av anslagsposten till rörligt tillägg	+ 32 200
Summa ökning kronor	59 000

Av skolöverstyrelsens framställning och övriga tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. Vid seminariet har årligen allt sedan den provisoriska omorganisationen år 1943 och till och med läsåret 1954/55 anordnats två förberedande lärarinnekurser (2×16 elever) och en hemföreläsningskurs (12 elever). Under läsåret 1955/56 har efter Kungl. Maj:ts medgivande hemföreläsningskursen utbytt mot ytterligare en förberedande lärarinnekurs (12 elever). Överstyrelsen föreslog i sina anslagsäskanden avseende budgetåret 1956/57, att även under nämnda år tre förberedande lärarinnekurser skulle anordnas vid seminariet. Efter förslag av Kungl. Maj:t beslöt dock riksdagen, att endast två sådana kurser skulle anordnas vid statens skolköksseminarium. För att möjliggöra ökad elevintagning i dessa två kurser har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956 medgivit, att för erforderlig uppdelning av eleverna i undervisningsavdelningar anslaget finge budgetåret 1956/57 överskridas med visst belopp.

För vinnande av inträde i seminariets ekonomiföreläsningskurs fordras en husmoderskurs, t. ex. förberedande lärarinnekurs eller hemföreläsningskurs. Den förberedande lärarinnekursen är enligt överstyrelsens mening den för ändamålet mest lämpliga husmoderskursen. Flera elever i den förberedande kursen beslutar först under denna kurs, om de önskar bli lärarinnor i hushållsgörömler eller ekonomiföreläsningslärarinnor. Redan med hänsyn till nuvarande intagning av elever i samtliga ifrågakvarande seminariers lärarinnekurser och bortfallet av elever efter de förberedande kurserna är det enligt skolöverstyrelsens mening för litet med de nuvarande sammanlagt 7 förberedande lärarinnekurserna. Överstyrelsen anser det således synnerligen angeläget, att vid statens skolköksseminarium under budgetåret 1957/58 återigen får anordnas tre förberedande lärarinnekurser.

2. Det nuvarande arvudet, som utgått oförändrat sedan 1952/53, är enligt överstyrelsens uppfattning alltför lågt. Till laboratoriet är förlagda 18 veckotimmar kemi, 12 veckotimmar fysik och 3 veckotimmar näringslära, vid vilka laborationer förekommer (summa 33 veckotimmar). Dessutom har lärarinneeleverna tillgång till laboratoriet för inövning av experiment i samband med övningslektioner.

3. Medlen användes till föreläsningar av experter i såväl lärarinnekurserna som ekonomiföreläsningskursen. Undervisningen vid seminariet berör så många olika områden, där forskning bedrivs och där utvecklingen går snabbt, att anslaget visat sig otillräckligt. Flera önskvärda föreläsare har ej kunnat anlitas.

1953 års lärarinneutbildningskommitté finner det vara starkt motiverat, att den framtida ökade examination, som kommittén kommer att föreslå, underlättas genom att antalet förberedande lärarinnekurser ökas på sätt överstyrelsen föreslagit.

Departementschefen. Genom Kungl. Maj:ts tidigare nämnda beslut den 1 juni 1956 om överskridande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till avlöningar vid statens skolköksseminarium gavs möjlighet att läsåret 1956/57 öka antalet elever i seminariets förberedande kurser från 32 till 40 à 42. Jag är icke beredd att förorda den av överstyrelsen föreslagna ökningen av antalet förberedande kurser utan föreslår, att medel för

nästa budgetår anvisas för att liksom innevarande läsår möjliggöra, att ett ökat antal elever bereds plats i de förefintliga två förberedande lärarinnekurserna. För detta ändamål beräknar jag en anslagsökning med 17 000 kronor (p. 1).

Den av överstyrelsen föreslagna ökningen med 500 kronor av medelsanvisningen till tillfälliga föreläsare anser jag mig böra biträda (p. 3). Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde vidare böra beräknas en höjning av arvodesposten, som nu är uppförd med 700 kronor, med i runt tal 200 kronor (p. 2). Då härtill kommer den automatiska utgiftsökningen med 32 200 kronor (p. 4), torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med i avrundat tal 50 000 kronor till 329 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	119 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	132 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	76 700
<u>Summa kronor</u>	<u>329 000</u>

b) till *Statens skolköksseminarium*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 329 000 kronor.

[191] 15. Statens skolköksseminarium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	35 000	33 834
1956/57 (statsliggaren s. 643)	35 000	
1957/58 (förslag)	35 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 600 kronor. Överstyrelsen beräknar därvid en automatisk minskning av anslagsposten till sjukvård med 400 kronor och en höjning av anslagsposten till expenser med 1 000 kronor. Sistnämnda höjning avser att möjliggöra inköp av böcker och prenumeration på facktidsskrifter för seminariets enligt överstyrelsens mening mycket bristfälliga bibliotek.

minskning av skolans utbildningskapacitet vore med nuvarande brist på lärarinnor i hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och barnavård katastrofal. Överstyrelsen föreslår därför en höjning av driftkostnadsbidraget med 39 500 kronor.

Statskontoret vill, med hänsyn till vissa för fackskolan ofrånkomliga utgiftstegringar, bland annat för avlöningar till förvaltningspersonal, för hyra för huvudanstalten samt för obligatoriska försäkringsavgifter, icke motsätta sig en uppräknig av bidraget till driftkostnader med 9 500 kronor till 110 000 kronor.

1953 års lärarinneutbildningskommitté finner det med hänsyn till den mycket stora bristen på såväl skolkökslärarinnor som slöjdlärarinnor angeläget, att utbyte av den s. k. B-kursen mot en slöjdlärrarinnkurs och en lärarinnkurs i huslig ekonomi samt anordnande av en extra slöjdlärrarinnkurs får äga rum jämväl under budgetåret 1957/58. Enligt kommitténs mening talar vidare starka skäl för att fackskolan, vars ekonomi är mycket ansträngd, erhåller den begärda höjningen med 47 000 kronor av bidraget till driftkostnader.

Departementschefen. Med hänsyn till fackskolans svåra ekonomiska förhållanden och dess betydelse för lärarinneutbildningen på det husliga området anser jag mig böra förorda en höjning av bidraget till driftkostnader med det av överstyrelsen föreslagna beloppet, 39 500 kronor, till 140 000 kronor. Vad överstyrelsen anfört beträffande organisationen av lärarinneutbildningen vid skolan nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsökningarna tillstyrker jag en höjning av förevarande anslag med tillhoppa 64 900 kronor till 762 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 762 200 kronor.

[193] **17. Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	169 000	114 000
1956/57 (statsliggaren s. 644)	250 000	
1957/58 (förslag)	283 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag höjes med 36 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Automatisk höjning av bidraget till lärarlöner och pensionsavgifter (nu förslagsvis 208 000)	32 500
2. Arvoden till tillfälliga föreläsare	1 000
3. Höjning av driftkostnadsbidraget i samband med utökning av elevantalet i skolkökslärarinnkursen (nu 42 000)	2 500
	<hr/>
	Summa ökning kronor 36 000

Departementschefen. I det bidragsunderlag, som enligt fastställda regler nu gäller för denna typ av läroanstalter beträffande avlöning och pensionsavgifter för lärarna, skulle enligt överstyrelsens förslag för seminariet i Umeå inräknas ett skönmässigt avvägt bidrag även till arvoden åt tillfälliga föreläsare (p. 2). Från statsbidragstekniska synpunkter anser jag mig icke böra biträda överstyrelsens förslag på denna punkt. Bidraget till driftkostnader vid seminariet har för innevarande budgetår uppräknats med 12 000 kronor till 42 000 kronor. Jag räknar icke för nästa budgetår med någon höjning av detta belopp (p. 3). Den automatiska anslagsökningen bör i anslutning till skolöverstyrelsens förslag beräknas till i avrundat tal 33 000 kronor (p. 1). Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 283 000 kronor.

Med återopande av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 283 000 kronor.

[194] **18. Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium.** Till Göteborgs skolköksseminarium utgick tidigare bidrag ur anslaget till Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier. Från och med innevarande budgetår har emellertid i samband med genomförandet av ett nytt bidragssystem för seminariet för ändamålet uppförts ett särskilt förslagsanslag. Anslaget är nu upptaget med 79 500 kronor och disponeras enligt bestämmelser angivna på s. 645 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår beträffande förevarande anslag icke någon annan förändring än en automatisk uppräkning av avlöningsbidraget med 19 500 kronor till 99 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag icke något att erinra. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 99 000 kronor.

[195] **19. Bidrag till vissa handarbetsseminarier**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	138 000	136 431
1956/57 (statsliggaren s. 645)	110 000	
1957/58 (förslag)	124 000	

Detta förslagsanslag, som tidigare benämnts Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier, har från och med innevarande budgetår erhållit den nyss angivna rubriken.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 19 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bortfall från detta anslag av statsbidrag till Göteborgs skolköksseminarium	— 3 000
2. Automatisk höjning av bidraget till seminarierna	+ 11 000
3. Ökning på grund av höjd bidragsprocent för Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium	+ 6 000
4. Bidrag till driftkostnader vid Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium	+ 5 000
	<hr/>
	Summa ökning kronor 19 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

3. Enligt de av Kungl. Maj:t den 15 maj 1952 meddelade bestämmelserna om statsbidrag till avlönande av lärare vid vissa handarbets- och skolköksseminarier utgår statsbidrag till här ifrågavarande seminarier med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning, varvid dock icke medräknas lön, som överstiger viss föreskriven minimilön. Därjämte utgår statsbidrag med samma procent av kostnaderna för fortlöpande pensionsavgifter. Då särskilda skäl föreligger, må statsbidrag efter beslut av Kungl. Maj:t kunna utgå med högre belopp än nu sagts, dock med högst 75 procent av samtliga dessa läroanstalters sammanlagda, statsbidragsberättigande kostnader.

Med stöd av sistnämnda bestämmelser har alltsedan redovisningsåret 1952/53 till Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium utgått statsbidrag med 90 procent. Denna höga bidragsprocent har kunnat tillämpas, då statsbidrag från anslaget tidigare utgått till fyra läroanstalter. Från och med budgetåret 1956/57 utgår emellertid statsbidrag från anslaget till förutom Andrea Eneroths seminarium endast Nordenfeltska skolan i Göteborg. Med hänsyn härtill kan 90-procentsbidraget till Enerothska seminariet icke längre bibehållas, om icke en omläggning kommer till stånd av gällande bidragsgrunder. Med hänsyn härtill och då behov alltjämt föreligger av 90 procents bidrag till seminariet, föreslår överstyrelsen, att med ändring av hittillsvarande bidragsordning anslaget beräknas med utgångspunkt i en bidragsprocent av 90 för detta seminarium och 60 för handarbetsseminariet vid Nordenfeltska skolan i Göteborg. Överstyrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att tillämpa nämnda bidragsprocent jämväl för budgetåret 1956/57.

Det sammanlagda statsbidraget till de båda läroanstalterna kan vid föreslagna ändrade bidragsgrunder beräknas till 123 960 eller, i runt tal, 124 000 kronor.

Statskontoret har icke något att erinra mot att statsbidraget till Andrea Eneroths seminarium, vilket sedan budgetåret 1952/53 med stöd av gällande bestämmelser kunnat beviljas med 90 procent, jämväl för budgetåret 1957/58 beräknas till samma procentsats. Ämbetsverket anser sig däremot

med hänsyn till pågående utredning rörande lärarinneutbildningen på det husliga området icke kunna biträda förslaget om driftbidrag till seminariet med 5 000 kronor.

1953 års lärarinneutbildningskommitté tillstyrker överstyrelsens förslag om höjning av detta anslag.

Departementschefen. Jag finner det skäligt, att Andrea Eneroths seminarium alltjämt får åtnjuta statsbidrag med 90 procent av bidragsunderlaget, och föreslår med hänsyn härtill en ökning av förevarande anslag för budgetåret 1957/58 med 6 000 kronor (p. 3). Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde bidraget till nämnda seminarium jämväl för innevarande budgetår få beräknas efter nämnda procentsats. I övrigt räknar jag för nästa budgetår endast med automatiska förändringar av medelsbehovet under detta anslag (p. 1 och 2). Anslaget torde sålunda böra ökas med sammanlagt 14 000 kronor till 124 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa handarbetsseminarier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 124 000 kronor.

[196] 20. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	90 000	90 000
1956/57 (statsliggaren s. 645)	90 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Vid anmälan av detta anslag år 1955 lämnades en redogörelse för en av statens sakrevision verkställd utredning rörande de med stiftelsens verksamhet förenade ekonomiska förhållandena. Till denna redogörelse torde här få hänvisas (se 1955 års åttonde huvudtitel s. 469 o. f.).

Det av 1956 års riksdag anvisade anslaget äger stiftelsens styrelse använda till bestridande av kostnaderna för verksamheten vid stiftelsens läroanstalt under tiden till och med den 31 december 1956. Från och med den 1 januari 1955 är stiftelsens räkenskaper omlagda till att omfatta kalenderår.

Stiftelsens styrelse hemställer för kalenderåret 1957 om ett anslag av 113 000 kronor, vilket belopp utgör det i styrelsens statförslag för läroanstalten beräknade underskottet. Styrelsen utgår därvid från att överskottet i staten för lantbruket och skogsdriften även för år 1957 skall disponeras för iståndsättande av Nääs slott och däri befintliga inventarier. Under förutsättning att skogsbruket under 1956 och 1957 kommer att lämna den inkomst som beräknats, räknar styrelsen med att såväl slottet som inventarierna i huvudsak skall vara försatta i gott skick inom år 1957.

Skolöverstyrelsen finner det förslag till stat, som stiftelsens styrelse framlagt, godtagbart och föreslår att anslaget i enlighet med styrelsens hemställan uppföres med 113 000 kronor, vilket innebär en höjning med 23 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att de stegrade utgiftsposter, som uppföres på läroanstaltens driftstat, i huvudsak kan hänföras till höjda avlöningar motsvarande fyra procent samt till den utökning av personalen, som betingats av att själva kursverksamheten vidgats.

Statskontoret anser sig endast kunna tillstyrka att anslaget höjes med 5 000 kronor med hänsyn till de ökade kostnaderna för bland annat lärarlöner.

Departementschefen. Med hänsyn till de uppgifter stiftelsens styrelse lämnat rörande stiftelsens nuvarande ekonomiska förhållanden och om arbetet med slottets iståndsättande anser jag mig böra räkna med att överskottet på jordbruket och skogsdriften även under år 1957 måste reserveras för underhålls- och iståndsättningsarbeten beträffande slottet och dess inventarier.

En del av den beräknade utgiftstegringen är föranledd av en utökning av antalet deltagare i kurser i manlig slöjd. På grund härav och med beaktande av de ökade lönekostnaderna anser jag mig för år 1957 böra tillstyrka en höjning av anslaget med 10 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- och utbildning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[197] 21. Särskoleseminariet i Stockholm

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	70 000	57 749
1956/57 (statsliggaren s. 646)	70 000	
1957/58 (förslag)	70 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår minskas med 33 000 kronor till 37 000 kronor. Denna minskning föranleds av att överstyrelsen i annat sammanhang framlägger förslag om upprättande av ett specialpedagogiskt seminarium. I fråga om sistnämnda förslag må här anföras följande.

I januari 1956 anmodades skolöverstyrelsen att med beaktande av de förslag 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning framlagt i sitt betänkande angående inrättande av ett statens speciallärarinstitut m. m. (SOU 1947: 69) och över detta betänkande avgivna yttranden samt vad i ärendet i övrigt förekommit avgiva förnyat utlåtande i ärendet samt därvid framlägga de förslag i ämnet, vartill anledning kunde finnas.

förlängda utbildningstiden, som dessutom kan förväntas medföra framtida krav på en förbättring av lönerna. Statskontoret kan sålunda icke finna det välbetänkt att avveckla särskoleseminariet. Då utbildningen av specialklasslärare vid lärarhögskolan enligt statskontorets mening tills vidare bör begränsas till att avse hjälpklasslärare och lärare med tjänstgöring i läs- och skrivklasser enligt i huvudsak nuvarande utbildningsprogram, finner ämbetsverket det icke påkallat att genomföra de personalförstärkningar vid högskolan, som överstyrelsen ansett erforderliga vid inrättandet av ett specialpedagogiskt seminarium.

Statens lönenämnd har i ärendet avgivit utlåtande rörande löne- och ersättningsfrågor.

Lärarhögskolans styrelse finner skolöverstyrelsens förslag att förlägga ett specialpedagogiskt seminarium till lärarhögskolan innebära så betydande vinster, att styrelsen är beredd att försöka provisoriskt övervinna de lokal-svårigheter, som förslaget genomförande skulle medföra för lärarhögskolan. Styrelsen framhåller dock, att en tillbyggnad blir ofrånkomlig på något längre sikt.

Departementschefen. Jag har i det föregående i korthet återgivit det förslag skolöverstyrelsen under hösten 1956 framlagt om upprättande av ett specialpedagogiskt seminarium. Jag är emellertid icke beredd att förorda, att ett dylikt seminarium upprättas i enlighet med överstyrelsens förslag. Jag är dock väl medveten om att ett starkt behov föreligger att öka den nuvarande utbildningskapaciteten beträffande framför allt hjälpklasslärare. Vid anmälan av anslaget till Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen återkommer jag till denna fråga.

Jag räknar sålunda med att särskoleseminariet tills vidare kommer att fortsätta sin verksamhet i hittillsvarande omfattning och föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskoleseminariet i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[198] 22. Bidrag till Ericastiftelsen

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	107 100	113 880
1956/57 (statsliggaren s. 646)	119 300	
1957/58 (förslag)	125 100	

Gällande bidragsgrunder innebär i huvudsak följande.

Staten och Stockholms stad ger sådana bidrag till Ericastiftelsen, att bidragen tillsammans kan beräknas möjliggöra fortsatt verksamhet tills vidare av stiftelsen i ungefär den omfattning verksamheten hade vid de

nya bidragsgrundernas fastställande år 1954. För varje budgetår fastställs den normalstat, efter vilken det totala bidragsbehovet skall beräknas. Den sammanlagda subventionen fastställs till det belopp, som enligt normalstaten utgör skillnaden mellan de sammanlagda utgifterna och summan av andra inkomster än de statliga och kommunala bidragen. Det sålunda framräknade sammanlagda bidraget fördelas så, att staten betalar vad som bör anses belöpa på stiftelsens seminarium och staden vad som motsvarar kostnaderna för psykisk hälsovård åt de vid hälsovårdsavdelningen behandlade patienterna. För att förenkla beräkningen av statens och stadens andelar i totalbidraget har statens andel tills vidare bestämts till 45 procent av bruttokostnaderna enligt normalstaten, från vilket framräknade belopp sedan drages normalstatens belopp för inkomster av elevavgifter samt del av inkomsterna av lokalhyror och räntor (innevarande budgetår 200 kronor), medan staden svarar för 55 procent av bruttokostnaderna minus inkomsterna av patientavgifter och återstående del av inkomsterna av lokalhyror och räntor.

För budgetåret 1956/57 gäller följande normalstat.

Utgifter:	
avlöningsstaten	232 700
omkostnadsstaten	50 700
	Summa 283 400
Inkomster:	
patientavgifter	15 500
elevavgifter	8 000
lokalhyror och räntor	500
subvention	259 400
	Summa 283 400

Av subventionen faller på

$$\text{staten: } \frac{45 \times 283\,400}{100} - 8\,200 = 119\,300$$

$$\text{staden: } \frac{55 \times 283\,400}{100} - 15\,800 = 140\,100$$

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 6 juli 1956 har dock föreskrivits, att av det för budgetåret 1956/57 anvisade riksstatsanslaget det belopp, som beräknats motsvara statens andel i kostnader för förhöjt bidragsunderlag med avseende å avlöning åt två socialkuratorer vid Ericastiftelsen, tills vidare icke må disponeras utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Styrelsen för Ericastiftelsen har framlagt följande förslag till normalstat för budgetåret 1957/58.

Utgifter:	
avlöningsstaten	244 200 (+ 11 500)
omkostnadsstaten	54 750 (+ 4 050)
	Summa 298 950 (+ 15 550)
Inkomster:	
patientavgifter	15 500
elevavgifter	8 000
lokalhyror och räntor	500
subvention	274 950 (+ 15 550)
	Summa 298 950 (+ 15 550)

Ökningen av avlöningskostnaderna, 11 500 kronor, är till största delen av automatisk karaktär nämligen beroende dels av löneklassuppflyttningar, dels av den generella lönehöjningen den 1 januari 1956, dels av höjning av pensionsavgifter samt dels av vissa kostnader för kompenstationstillägg. Dessutom beräknar stiftelsen en ökning med 366 kronor för omläggning av en deltidstjänst som kassörska från arvodestjänst till Cg-tjänst i lönegrad 17 löneklass 20.

Omkostnadsstaten ökar enligt förslaget med 4 050 kronor. Ungefär hälften av denna ökning är av automatisk karaktär och beror av generell höjning av arvoden för ekonomipersonal samt ökade kostnader för städningsmaterial (+ 1 800 kronor). Återstoden av ökningen (+ 1 500 kronor för värme + 250 kronor för telefon och + 500 kronor för elektricitet) sammanhänger med att utrymmen iordningställt för två under budgetåret 1955/56 nyanställda befattningshavare (heltidsanställd läkare och socialkurator).

Förslaget till avlöningsstat bör enligt *skolöverstyrelsens* mening minskas med 1 000 kronor, vilket belopp synes avse löneökning för två socialkuratorer på grund av ändrad lönegradsplacering (jfr punkt 204 i 1956 års statsverksproposition s. 477). Ett belopp på 1 300 kronor för ändamålet har redan av Kungl. Maj:t intagits i staten för budgetåret 1956/57. I övrigt har överstyrelsen intet att erinra mot de av stiftelsen föreslagna utgiftsökningarna. Genom sin uppbyggnad med olika slags bidrag och avgifter torde den kamerala verksamheten vid Ericastiftelsen vara mera omfattande och krävande än vid åtskilliga institutioner av samma storlek, framhåller överstyrelsen. Kassörskan är den enda speciellt för denna verksamhet anställda befattningshavaren. På grund härav samt med hänsyn till hennes långa anställningstid tillstyrker skolöverstyrelsen stiftelsens förslag, att hon må för samma deltidstjänstgöring som tidigare uppbära lön beräknad efter lönegrad Cg 17 löneklass 20. Löneökningen faller enligt överstyrelsens mening inom ramen för den nuvarande personalorganisationen. Avlöningsstaten bör vidare enligt överstyrelsens uppfattning uppräknas med 350 kronor med hänsyn till det höjda kompenstationstillägget för sjukförsäkringsavgifter. Normalstatens utgiftssumma skulle alltså enligt överstyrelsens förslag uppgå till $(298\,950 - 1\,000 + 350 =) 298\,300$ kronor. Med tillämpning av samma regler för statens och Stockholms stads bidrag som beträffande innevarande budgetår skulle det statliga anslagsbehovet till stiftelsen uppgå till $\frac{45 \times 298\,300}{100} - 8\,200 =) 126\,035$ eller avrundat 126 000 kronor och stadens bidrag till $\frac{55 \times 298\,300}{100} - 15\,800 =) 148\,265$ eller avrundat 148 300 kronor. Normalstaten för budgetåret 1957/58 skulle då bli följande.

Utgifter:	
avlöningsstaten	243 530 (+ 10 850)
omkostnadsstaten	54 750 (+ 4 050)
	<hr/>
	Summa 298 300 (+ 14 900)
Inkomster:	
patientavgifter	15 500
elevavgifter	8 000
lokalhyror och räntor	500
subvention	274 300 (+ 14 900)
	<hr/>
	Summa 298 300 (+ 14 900)

Statskontoret anser, att de av styrelsen beräknade avlöningskostnaderna för 1957/58 bör kunna minskas med 1 300 kronor med hänsyn till Kungl. Maj:ts här tidigare återgivna beslut den 6 juli 1956 och då, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, förbättring av socialkuratorernas löneställning icke för närvarande är aktuell. Då vidare merutgiften för löneklassuppflyttning av kuratorstjänsterna — av styrelsen beräknad till 1 620 kronor — rätteligen synes uppgå till 831 kronor, bör en ytterligare nedräkning av avlöningsstaten med (1 620 — 831) 789 kronor vidtagas. Ämbetsverket har icke något att erinra mot att kassörskan erhåller anställning såsom extra tjänsteman och vill, med hänsyn till arvodets nuvarande storlek, icke motsätta sig att tjänsten placeras i lönegrad 17. Huruvida lönen därvid skall beräknas efter 20 löneklassen undandrar sig på förevarande utredning statskontorets bedömande. I övrigt har ämbetsverket icke funnit anledning till erinran mot förslaget.

Statens lönenämnd har icke någon erinran mot den föreslagna löneställningen för kassörsbefattningen.

Stockholms stadsfullmäktige tillstyrker det av skolöverstyrelsen framlagda statförslaget med vissa av barnavårdsnämnden och drätsel-nämnden förordade justeringar. Från stadens sida göres sålunda ingen invändning mot förslaget att den nu med arvode förenade tjänsten som kassör omregleras till tjänst i lönegrad 17 och att den nuvarande innehavaren därvid placeras i löneklass 20. Omregleringen anses böra ske med retroaktiv verkan från och med den 1 januari 1956. Stadsfullmäktiges beslut innebär vidare ett avstyrkande av de två socialkuratorernas placering i lönegrad 20. Härom anföres i ett av barnavårdsdirektören avgivet tjänsteutlåtande följande.

Socialkuratorernas arbetsuppgifter vid Ericastiftelsen är av samma karaktär och omfattning som de uppgifter, vilka åligger kuratorerna vid den psykiska barna- och ungdomsvård, som bedrivs av staden i enlighet med bestämmelserna i kungörelse den 22 juni 1945 angående statsbidrag till sådan verksamhet. De hos staden anställda kuratorerna är placerade i lönegrad 19. Staden synes därför ej kunna medgiva högre lönegradsplacering av tjänstemän med motsvarande arbetsuppgifter vid Ericastiftelsen.

Departementschefen. I föregående års statsverksproposition förutsattes vid beräkningen av bidragsunderlaget en uppflyttning av två socialkurato-

rer från 19 till 20 lönegraden. På grund av vad från Stockholms stads sida anförts rörande lönegradsplaceringen av socialkuratorstjänsterna torde frågan om uppflyttning av dessa tjänster få anses ha fallit. Med hänsyn härtill och med beaktande av vad statskontoret påpekat rörande kostnaderna för vissa löneklassuppflyttningar bör de av överstyrelsen beräknade avlöningskostnaderna nedräknas med i runt tal 2 000 kronor.

Förslaget om inrättande av en deltidstjänst som kassör i Cg 17 i stället för en nu inrättad arvodestjänst föranleder ingen erinran från min sida. Vid beräkningen av bidragsunderlaget torde man, såsom överstyrelsen gjort, böra räkna med en placering i högsta löneklassen av nämnda lönegrad.

Utöver den justering jag nyss förordat har jag icke något att erinra mot överstyrelsens förslag till normalstat för nästa budgetår. Normalstatens utgiftssida torde sålunda böra beräknas till $(298\ 300 - 2\ 000 =) 296\ 300$ kronor. Jag beräknar därför — utan någon justering av relationen mellan statens och stadens procentuella andelar i bidraget — det erforderliga statliga anslagsbeloppet till $\frac{45 \times 296\ 300}{100} - 8\ 200 =) 125\ 135$ kronor eller

i avrundat tal 125 100 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 800 kronor. Stockholms stads bidrag till stiftelsen för nästa budgetår kan beräknas till $\frac{55 \times 296\ 300}{100} - 15\ 800 =) 147\ 165$ kronor eller avrundat

147 200 kronor, innebärande en höjning med 7 100 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 125 100 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[199] 1. Allmänna läroverken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	121 800 000	128 992 360
1956/57 (statsliggaren s. 646)	136 000 000	
1957/58 (förslag)	165 200 000	

Elevantalet i de allmänna läroverken har under en följd av år varit i snabb tillväxt, vilket medfört att även medelsbehovet under förevarande anslag ökat starkt. Utvecklingen kan åskådliggöras genom följande sifferuppgifter.

Budgetår	Elevantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	105 989 007
1954/55	89 690	21 475	111 165	117 500 000	114 960 059
1955/56	94 221	23 876	118 097	121 800 000	128 992 360
1956/57	101 058	26 391	127 449	136 000 000	

Den stigande tendensen gör sig gällande i både realskolan och gymnasiet. Den utomordentligt snabba ökningen av elevantalet under senare år torde under nästa läsår komma att i viss mån tillfälligt hejdas på grund av den förestående omorganisationen av realskolan. En tillförlitlig uppskattning av elevantalet i de allmänna läroverken under läsåret 1957/58 torde för närvarande knappast kunna göras.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar *skolöverstyrelsen*, under förutsättning att inkomsterna av särskilda uppborndsmedel upptages med oförändrat belopp, till 166 471 700 kronor, vilket innebär en höjning med 30 471 700 kronor.

Skolöverstyrelsen framlägger för budgetåret 1957/58 följande förslag i fråga om organisationsändringar, inrättande av nya tjänster m. m.

A. Förstatligande av kommunala gymnasier

1. Ombildning av samrealskolorna i Avesta, Sala, Brännkyrka i Stockholm, Tranås och Värnamo samt realskolan för gossar i Malmö till högre allmänna läroverk genom successivt förstatligande av de till dessa skolor anknutna kommunala gymnasierna.
2. Ombildning av rektorstjänsterna vid de under p. 1 angivna läroverken.
3. Inrättande av 15 ordinarie lektorstjänster vid de under p. 1 angivna läroverken.
4. Inrättande av 22 ordinarie lektorstjänster vid gymnasier under förstatligande.

B. Försöksgymnasierna

5. Generellt bemyndigande för skolöverstyrelsen att medge jämkning i gällande bestämmelser om maximiantalet elever med realexamen i klassavdelning av första ringen vid försöksgymnasium.
6. Pörflyttning av försöksgymnasiet i Göteborg från folkskoleseminariet för manliga elever i Göteborg till samrealskolans i Lundby lokaler på Hisingen. Inrättande av reallinje vid nämnda gymnasium.
7. Inrättande av latinlinje vid försöksgymnasiet i Kärrtorp i Stockholm.
8. Inrättande av två rektorstjänster i Cb 14, den ena vid försöksgymnasiet i Nederkalix och den andra vid försöksgymnasiet i Kärrtorp.
9. Inrättande av fyra ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasierna, varav en i Göteborg, en i Nederkalix och två i Kärrtorp.

C. Lärarkursläroverk m. m.

10. Inrättande av egentlig lärarkurs vid högre allmänna läroverket för flickor och högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg samt vid folkskoleseminariet för manliga elever och högre allmänna läroverket i Linköping.
11. Inrättande vid under p. 10 angivna läroverk av fyra ordinarie lektorstjänster.
12. Anvisande av 290 000 kronor till arvoden åt kursföreståndare, lärare m. fl. vid under p. 10 angivna läroanstalter.
13. Anvisande av 75 000 kronor till arvoden åt rektor och lärare vid nya elementarskolan i Stockholm på grund av dess ombildning till med lärarhögskolan i Stockholm samverkande läroverk.

D. Lärare i läroämnena i övrigt

14. Fortsatt tillämpning av gällande besparingsföreskrifter.
15. Ökning av det totala antalet lärare i teoretiska och praktiska läroämnena.
16. Inrättande av 31 ordinarie lektorstjänster på grund av ökat antal gymnasieavdelningar och för erhållande av förbättrad lektorsrepresentation vid vissa läroverk.

17. Inrättande av 358 adjunktstjänster i Ca 29 på grund av läraröverenskommelsen.
18. Inrättande av 25 adjunktstjänster i Ce 27 på grund av läraröverenskommelsen.
19. Indragning av 20 ämneslärares tjänster i Ce 25.
20. Inrättande av en lärartjänst i verkstadsarbete i Ce 19 vid Vasa realskola i Stockholm.
21. Inrättande av en tjänst som extra övningsskollärare vid enhetsskollinjen vid statens normalskola.

E. Övningslärare

22. Inrättande av sju övningslärartjänster i Ca 19 i hushållsgöromål eller hushållsgöromål och kvinnlig slöjd.
23. Automatisk ökning av antalet veckotimmar i övningsämnen på grund av ökat elevantal m. m.
24. Tilldelning av ytterligare veckotimmar i följande ämnen, nämligen i
 - a) obligatorisk teckning 200 veckotimmar (uppdelning i undervisningsavdelningar),
 - b) frivillig teckning 59 veckotimmar,
 - c) instrumentalmusik 540 veckotimmar,
 - d) hemkunskap 200 veckotimmar (uppdelning i undervisningsavdelningar).
25. Slopande av maximeringen av antalet veckotimmar i frivillig kvinnlig slöjd.

F. Skolsköterskor

26. Uppflyttning av 11 skolskötersketjänster i Ca 14 till Ca 16.
27. Inrättande av sju skolskötersketjänster i Ca 16.

G. Vaktmästare

28. Uppflyttning av tre vaktmästartjänster i Ca 11 till Ca 12.
29. Ordinariesättning av en vaktmästartjänst i Ce 10 vid samrealskolan i Nordmaling.
30. Inrättande av åtta vaktmästartjänster i Ce 10.

II. Skolkuratorer

31. Anvisande av 110 000 kronor till kuratorsverksamhet.
32. Inrättande vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm i Stockholm av en skolkuratorstjänst i Ce 20 för S. Bruce.

I. Övriga förslag

33. Ökad medelsanvisning till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna och justering av gällande beräkningsgrunder m. m.
34. Höjning av bibliotekariearvodena med 12 procent.

35. Höjning av arvodet vid föreläsningar i sexuella frågor.
 36. Höjning av medelsanvisningen till undervisning i frivillig maskinskrivning från 5 000 kronor till 10 000 kronor.

Utöver här uppräknade förslag förordar överstyrelsen justeringar av vissa anslagsposter med hänsyn till automatiskt verkande omständigheter, såsom den under år 1956 genomförda allmänna lönehöjningen m. m.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

1—3. I enlighet med vissa av 1952 års riksdag uppdragna riktlinjer angående det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen genom *förstatligande av kommunala gymnasier* har årligen från och med budgetåret 1952/53 ett visst antal kommunala gymnasier förstatligats. Sålunda började förstatligandet nämnda budgetår med en grupp bestående av sex gymnasier, varefter följt grupper bestående av i tur och ordning: 1953/54 sex, 1954/55 fem — samtliga helt statliga fr. o. m. innevarande budgetår — 1955/56 sex och 1956/57 fem gymnasier, så att beslut om förstatligande av sammanlagt 28 gymnasier redan fattats. Vid förstatligandets början har ifrågavarande gymnasier i allmänhet haft en verksamhetstid av sex till nio år. I sex fall började förstatligandet redan fem år efter gymnasiets tillkomst, och endast i den första gruppen fanns gymnasier, som haft längre verksamhetstid än nio år.

De kommunala gymnasier, vilka enligt *överstyrelsens* mening från och med budgetåret 1957/58 bör successivt förstatligas, anges i följande sammanställning, som även upptager vissa uppgifter om tillkomstår, bildningslinjer m. m.

Läroverksort	Tillkomst- år	Bildnings- linjer 1956/57	För läsåret 1956/57 beräknat antal elever		Avstånd i km till närmaste h. a. l.	Statsbidrag läsåret 1956/57
			första ringen	hela gymnasiet		
Avesta	1947	L ³ R ³	30	71	Hedemora 19	45 000
Malmö	1952	R ¹ A ⁴	60	234	—	—
Sala	1951	R ³ L ³	45	99	Västerås 40	30 000
Stockholm: Brännkyrka	1952	L ⁴ R ⁴ A ⁴ A ³	120	382	—	—
Tranås	1948	R ³ A ³	49	107	Eksjö 48	45 000
Värnamo	1953	L ³ R ³	60	162	Jönköping 73	—

I fråga om kommunala gymnasiet i Tranås uppställer överstyrelsen såsom villkor att latinlinje upprättas. Stadsfullmäktige i Tranås har förklarat sig icke vilja motsätta sig att gymnasiet vid förstatligande organiseras med latin- och reallinje.

Övriga nu inrättade kommunala gymnasier startade år 1951 (Lysekil), 1953 (Blackeberg och Gubbängen i Stockholm), 1954 (Fagersta, Slottstaden i Malmö och Mörby i Danderyd) samt 1956 (Mora, Spånga, Ånge och Älmhult). Att kommunala gymnasiet i Lysekil nu icke av överstyrelsen föreslagits till förstatligande beror på att lokalfrågan enligt över-

styrelsens mening ännu icke ordnats på ett tillfredsställande sätt. Kommunala gymnasiet i Värnamo med treåriga linjer har upptagits i överstyrelsens förslag, medan de samma år inrättade kommunala gymnasier i Blackeberg och Gubbängen i Stockholm med fyraåriga linjer icke föreslagits till förstatligande. Överstyrelsen är nämligen icke beredd att avgiva sådant förslag beträffande visst gymnasium, förrän undervisningen på någon linje vid gymnasiet lett fram till studentexamen.

Av rektorstjänsterna vid ifrågakvarande statliga realskolor skall tjänsterna i Avesta, Sala, Tranås och Värnamo alltefter rektors behörighet till adjunktstjänst vara placerade i lönegrad Cb 11 eller 9, tjänsten i Brännkyrka på motsvarande sätt i lönegrad Cb 12 eller 10 och tjänsten i Malmö i Cb 13 eller 11. Vid skolornas ombildning till högre allmänna läroverk kommer samtliga sex rektorstjänster att placeras i lönegrad Cb 14. För rektorstjänsterna i Malmö och Brännkyrka föreslås avlöningsgrupp IV, för tjänsterna i Avesta, Sala och Värnamo grupp III och för tjänsten i Tranås grupp II. Överstyrelsen föreslår vidare inrättande av 15 ordinarie lektorstjänster, varav fyra vid läroverket i Brännkyrka, tre vid läroverket i Tranås och två vid vart och ett av de övriga fyra läroverken.

Överstyrelsen räknar med att ombildningen första året kommer att medföra en merkostnad för statsverket av i medeltal 85 000 kronor per läroverk. Merkostnaden per läroverk sedan omorganisationen helt genomförts beräknas till i medeltal 285 000 kronor. De angivna kostnaderna uppväges i viss utsträckning av minskad belastning på anslaget till Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.

Statskontoret föreslår, att förstatligandet begränsas till att avse gymnasier i Avesta, Sala och Tranås.

4. De av överstyrelsen föreslagna 22 ordinarie lektorstjänsterna vid gymnasier under förstatligande är avsedda för de två grupper av gymnasier, vilkas ombildning till statliga läroverk beslöts vid 1955 respektive 1956 års riksdag.

Förslaget möter icke någon invändning från statskontorets sida.

5—9. I särskild framställning den 13 oktober 1956 framlägger skolöverstyrelsen vissa förslag rörande försöksgymnasierna.

Antalet avdelningar i dessa gymnasier beräknas höstterminen 1957 öka från 11 till 23. Antalet elever beräknas till 431.

Överstyrelsen anmäler, att föreliggande erfarenheter av försöksgymnasiernas verksamhet föranlett vissa åtgärder från överstyrelsens sida. Hitills gällande bestämmelser för elevers övergång från enhetsskolans avslutningsklass till gymnasiet (Aktuellt 1954:23 s. 311 ff och 1955:19 s. 310) synes enligt överstyrelsens mening i vissa avseenden ha varit mindre väl avpassade, varigenom en elev kunnat vinna inträde på gymnasiet med otillräckliga kunskaper i vissa ämnen. Förhållandet har accentuerats genom att konkurrensen om platserna i försöksgymnasierna varit ringa, varigenom som regel alla därtill formellt berättigade vunnit inträde. I samband med en grundlig bearbetning av bestämmelserna om betygssättningen på enhetsskolans högstadium reviderar överstyrelsen samtidigt bestämmelserna för övergång till gymnasiet. Överstyrelsen har vidare utfärdat vissa anvisningar i frågan till försöksskolorna. För att åstadkomma en bättre anpassning och lämplig anknytning mellan försöksskolans högstadium och försöksgymnasierna har överstyrelsen tillkallat fyra sakkunniga med upp-

gift att utarbeta förslag till provisoriska tim- och kursplaner för dessa gymnasier.

Enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1955 och den 1 juni 1956 meddelade bestämmelser gäller, med visst undantag, att påbörjande av undervisning i första ringen av försöksgymnasielinje får ske under förutsättning att minst tio elever med för inträde i gymnasium godkända avgångsbetyg från nionde klassen i försöksskola anmälts till inträde vid linjen, samt att utöver elever från nionde klassen i försöksskola får i klassavdelning av första ringen intagas högst lika många inträdesberättigade elever från realskolans avslutningsklass. Enligt skolöverstyrelsens erfarenhet har bestämmelsen om *relationen mellan antalet försöksskolelever och realskolelever* väckt en viss irritation bland föräldrar till realskolelever, vilka icke kunnat intagas i försöksgymnasiet. Så kan t. ex. ungdomar med jämförelsevis goda real-examensbetyg i vissa fall bli utestängda från gymnasiestudier på hemorten därför att antalet försöksskolelever med för inträde på gymnasiet godkända avgångsbetyg är för ringa. Med hänsyn härtill torde överstyrelsen böra erhålla generellt bemyndigande att tills vidare, efter framställning från vederbörande gymnasiektör i varje särskilt fall och om särskilda skäl föreligger, medgiva jämkning i ifrågavarande bestämmelser om maximumantalet elever med realexamen.

I skrivelse den 25 oktober 1955 angående vissa frågor rörande försöksgymnasier budgetåret 1956/57 ansåg sig överstyrelsen böra under vissa förutsättningar tillstyrka en framställning från *Göteborgs stad* om att försöksgymnasiet därstädes från och med höstterminen 1956 skulle överflyttas från folkskoleseminariet för manliga elever till den nybyggnad på stadsdelen Hisingen, vilken disponeras av samrealskolan i Lundby. I 1956 års statsverksproposition (Bil. åttonde huvudtiteln s. 503) förklarade sig departementschefen icke beredd att taga ställning till det uppkomna organisationsproblemet med motivering att högstadiets organisation inom de berörda försöksområdena först måste tagas upp till behandling. Detta blev också riksdagens beslut. I och med Kungl. Maj:ts beslut den 25 maj 1956 angående vissa förändringar i skolorganisationen i Göteborgs skoldistrikt synes de av departementschefen avsedda organisatoriska förutsättningarna för en förflyttning av försöksgymnasiet föreligga. Av föreliggande uppgifter från Göteborg framgår, att man läsåret 1957/58 torde kunna räkna med så många elever att två linjer vid gymnasiet skulle erfordras, och då dessutom den nya läroverksbyggnaden beräknas vara helt inflyttningsklar senast före ingången av höstterminen 1957, varigenom goda och rymliga lokaler skulle stå till försöksgymnasiets förfogande, föreslår överstyrelsen att försöksgymnasiet i Göteborg från och med höstterminen 1957 överflyttas från folkskoleseminariet för manliga elever till samrealskolan i Lundby. De till folkskoleseminariet redan förlagda avdelningarna bör dock icke förflyttas därifrån. De elever i den nuvarande första ringen, vilka senast vid början av höstterminen 1957 icke vunnit flyttning till närmast högre ring, torde i första hand böra hänvisas till den till samrealskolan i Lundby förlagda delen av försöksgymnasiet. Överstyrelsen föreslår att ytterligare en lektorstjänst inrättas vid försöksgymnasiet i Göteborg från och med den 1 juli 1957. Med hänsyn till den ringa omfattningen första läsåret av Lundbydelen av försöksgymnasiet synes någon särskild rektorstjänst inte då behöva inrättas. Rektorsgöromålen torde första läsåret kunna bestridas av därtill särskilt förordnad mot arvode.

Överstyrelsen föreslår, att vid försöksgymnasiet i *Nederkalix* från och med den 1 juli 1957 inrättas en ordinarie rektorstjänst i lönegrad Cb 14. I samband härmed bör rektorstjänsten vid den avvecklade samrealskolan indragas. Redan i föregående års petita anmälde överstyrelsen att i de fall, då — statligt — försöksgymnasium är eller blir organisatoriskt anknutet direkt till enhetsskolans högstadium, vissa svårigheter kommer att uppstå beträffande förordnande, befogenheter och skyldigheter för rektor vid det statliga gymnasiet. Överstyrelsen, som inom den närmaste tiden avser att inge framställning i denna fråga med förslag i nämnda avseenden m. fl., har i anslagsäskandena räknat med att rektorerna vid försöksgymnasierna i Kärrtorp i Stockholm samt i Nederkalix av Kungl. Maj:t förordnas till rektorer vid respektive skolanläggning som om denna vore ett högre allmänt läroverk.

Utöver tidigare inrättade fyra lektorstjänster räknar överstyrelsen vidare med ytterligare en sådan tjänst vid försöksgymnasiet i Nederkalix. I och för sig torde av rektor äskade åtta nya lektorstjänster komma att behövas för undervisningen, men då ännu ingen av de redan inrättade tjänsterna kunnat besättas, skulle en fördubbling av antalet lektorstjänster sannolikt endast få till följd ett avsevärt antal vakanser. Den vid den nedlagda samrealskolan befintliga vaktmästartjänsten i lönegrad Ca 11 är besatt med ordinarie innehavare. Denne uppnår pensionsåldern med utgången av oktober 1957. För tiden den 1 november 1957—den 30 juni 1958 räknar överstyrelsen med vikarie på tjänsten vid samrealskolan. Överstyrelsen förutsätter härvid att vaktmästaren vid samrealskolan skall vara skyldig att utan vidare för försöksgymnasiets del utföra de åligganden han haft att fullgöra i egenskap av vaktmästare vid den statliga realskolan.

Försöksgymnasiet i *Stockholm*, vilket enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 från och med den 1 juli 1956 successivt överflyttas från högre allmänna läroverket i Enskede till pågående nybyggnad i Kärrtorp i Skarpnäcks överläroardistrikt i Stockholm, kommer att senast före början av höstterminen 1957 ha samtliga erforderliga byggnader färdiga för inflyttning. Överstyrelsen föreslår att gymnasiet i Kärrtorp från och med höstterminen 1957 utvidgas till att omfatta jämväl en treårig latinlinje. Liksom vid försöksgymnasiet i Nederkalix räknar överstyrelsen med att vid gymnasiet i Kärrtorp en ordinarie rektorstjänst i Cb 14 inrättas från och med den 1 juli 1957. Ytterligare två lektorstjänster utöver de tre redan inrättade föreslås av överstyrelsen. Då gymnasiet hösten 1957 flyttar in i egna lokaler blir frågan om en vaktmästartjänst aktuell. Skulle vaktmästare behöva heltidsanställas bör han för läsåret 1957/58 förordnas som extra vaktmästare.

Överstyrelsen anmäler, att försöksgymnasiet i *Lund* ännu icke kunnat starta sin verksamhet. De läsåret 1956/57 anmälda cirka 15 eleverna har haft så olika önskemål beträffande bildningslinje, att det fastställda minimumantalet på tio elever ej kunnat uppnås för någon linje. Av rektors till överstyrelsen lämnade uppgifter framgår att förutsättningar torde föreligga för att gymnasiet skall träda i verksamhet från och med höstterminen 1957.

Statens lönenämnd uttalar, att för bedömandet av löneställningen för de nu föreslagna rektorstjänsterna vid försöksgymnasierna i Kärrtorp och Nederkalix blivande ställningstaganden i fråga om befogenheter och skyldigheter för rektor i förhållande till enhetsskolans högstadium på orten

torde få avgörande betydelse. Nämnden har under hand tagit del av en inom skolöverstyrelsen upprättad promemoria, enligt vilken rektor i förevarande fall avses skola svara för såväl gymnasiet som, i viss omfattning, enhetsskolans högstadium. Med utgångspunkt i vad i promemorian anförts i fråga om tilltänkta befogenheter och skyldigheter m. m. för rektorerna i Kärrtorp och Nederkalix, har nämnden ingen erinran mot att dessa rektorstjänster lönegrupperas som om läroanstalterna — inklusive enhetsskolans högstadium till den del det underordnas ifrågavarande rektorer — vore högre allmänna läroverk med tillämpning av de för dessa läroverk gällande lönegrupps- och lönegradplaceringsnormerna.

10—12. *Skolöverstyrelsen* framlade i skrivelse den 11 oktober 1955 resultatet av en på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd utredning rörande anordnande av *praktisk lärarkurs* vid ytterligare läroverk och folkskoleseminarier. Överstyrelsen lämnade därvid utförlig motivering för anordnande av egentlig lärarkurs vid sex läroanstalter (se 1956 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 483 ff.). Vid 1956 års riksdag fattades beslut om anordnande av egentlig lärarkurs vid två nya läroanstalter. För att kunna tillgodose behovet av praktisk utbildning för lärare anser överstyrelsen det angeläget, att egentlig lärarkurs anordnas även vid de fyra återstående av de tidigare föreslagna läroanstalterna. Överstyrelsen föreslår därför, att från och med läsåret 1957/58 egentlig lärarkurs även anordnas vid folkskoleseminariet för manliga elever i Linköping, högre allmänna läroverket för flickor i Hälsingborg, högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg samt högre allmänna läroverket i Linköping. Vid dessa läroanstalter beräknar överstyrelsen, att sammanlagt 65 lärarkandidater skall kunna beredas plats under läsåret 1957/58.

I samband med anordnande av praktisk lärarkurs enligt överstyrelsens förslag bör inrättas fyra nya ordinarie lektorstjänster, varav två vid flickläroverket i Hälsingborg, en vid gossläroverket i samma stad och en vid läroverket i Linköping. De arvodeskostnader, som kommer att belasta förevarande anslag, beräknas utgöra 6 300 kronor till arvoden åt kursföreståndare, 230 000 kronor till arvoden åt lärare, 47 600 kronor till arvoden åt handledare och 3 600 kronor till arvoden åt föreläsare och övningsledare. Härtill kommer ett belopp av 2 500 kronor för ökning av de i de förberedande lärarkurserna ingående övningarna i muntlig framställning samt röst- och talvård.

Statskontoret anser sig icke kunna förorda att överstyrelsens förslag om inrättande av egentlig lärarkurs vid ytterligare fyra läroanstalter genomföres.

14—21. På grund av lärarbristen bör *besparingsföreskrifterna* i Kungl. Maj:ts brev den 1 juni 1956 enligt *överstyrelsens* mening bibehållas även under budgetåret 1957/58.

Skolöverstyrelsen beräknar antalet klassavdelningar höstterminen 1957 i de allmänna läroverken utom försöksgymnasierna till omkring 4 430, vilket i jämförelse med innevarande läsår innebär en ökning med 193. På grund av olika svårbedömbara faktorer, bland annat den övergång till treårig realskola som kan bli aktuell läsåret 1957/58, torde denna beräkning enligt överstyrelsens mening böra betraktas som en approximation. Då mot varje klassavdelning i genomsnitt torde svara 1,2 hela *lärartjänster i läroämnena*, erfordras i första hand en ökning med minst 232 heltidstjänster. Härutöver beräknas de vid 1956 års riksdag fattade besluten rörande upp-

rättande av linjer ledande till särskild realexamen och anordnande av organiserad läxhjälp medföra behov av 24 respektive 5 heltidstjänster, varjämte tillkommer en hel tjänst för enhetsskollinjen vid statens normalskola. Det sammanlagda antalet erforderliga nya heltidstjänster uppskattas sålunda till 262. Det totala antalet heltidstjänster i läroämnen, som för innevarande läsår beräknas till 5 404 — varav 4 467 ordinarie och 937 övriga tjänster — ökar därmed till 5 666. Överstyrelsen föreslår en ökning av antalet ordinarie tjänster med sammanlagt 430 (frånsett nya rektors- och lektorstjänster vid försöksgymnasierna) till 4 897. Behovet av icke-ordinarie lärare beräknas sålunda utgöra (937 — 430 + 262 =) 769 heltidstjänster, vilket antal dock bör ökas med 700 till i avrundat tal 1 470 med hänsyn till behovet av vikarier för ordinarie lärare eller på vakanta tjänster.

Enligt överstyrelsens beräkningar borde normalt — utöver de lektorstjänster som föreslagits i samband med förstatligande av kommunala gymnasier, för försöksgymnasierna och vid inrättande av nya lärarkursläroverk — inrättas 39 ordinarie lektorstjänster för *förbättrande av lektorsrepresentationen* vid vissa läroverk. Överstyrelsen inskränker sig dock till att föreslå 31 lektorstjänster. *Statskontoret* anser sig ej kunna tillstyrka inrättande av fler än 20 dylika tjänster.

Vid bifall till förslaget om inrättande av lektorstjänster uppskattar *överstyrelsen* behovet av nya *adjunktstjänster* i Ca 29 på grund av läraröverenskommelsen till 358. Enligt *statskontorets* beräkningar synes antalet nya adjunktstjänster i Ca 29 kunna begränsas till 90.

I fråga om antalet *adjunktstjänster* i Ca 27 och *ämnesläraryrketjänster* i Ca 25 finner *överstyrelsen* i och för sig ej anledning att föreslå någon ändring med hänsyn till den i läraröverenskommelsen angivna åldersregeln. Då det gäller att bedöma behovet av dylika tjänster, måste emellertid även omständigheter av organisatorisk och pedagogisk art noga beaktas. För denna bedömning fordras bland annat kännedom om i vilken utsträckning de statliga femåriga realskolorna kommer att från och med budgetåret 1957/58 omorganiseras till treåriga sådana. Då *överstyrelsen* ännu saknar uppgift härom, är *överstyrelsen* icke beredd att nu ta ställning till frågan om behovet av adjunktstjänster i Ca 27 och ämnesläraryrketjänster i Ca 25 under sagda budgetår.

Behovet av *adjunktstjänster* i Ce 27 enligt läraröverenskommelsen beräknar *överstyrelsen* preliminärt till 125, vilket innebär en ökning med 25 tjänster.

Antalet *ämnesläraryrketjänster* i Ce 25 föreslås bli minskat från 50 till 30.

I fråga om antalet nu inrättade extra ordinarie lärartjänster i övrigt ifrågasätter *överstyrelsen* icke någon ändring.

Överstyrelsen beräknar i sin huvudframställning medel för inrättande av en extra ordinarie *lärartjänst i verkstadsarbete* vid den maskintekniska linjen vid Vasa realskola i Stockholm. I särskild skrivelse den 16 november 1956 framlägger *överstyrelsen* närmare förslag i denna fråga och förordar därvid att tjänsten placeras i Ce 19.

För försöksskolan vid statens normalskola föreslår *överstyrelsen* en ny *extra övningsskollärartjänst*.

22. Sex läroverk har uttryckt önskemål om *ordinarie tjänst i hushållsgöromål* (hemkunskap), samtliga med beräknad fyllnadstjänstgöring vid folkskolorna. Ett läroverk önskar ordinarie tjänst i hushållsgöromål (hemkunskap) och kvinnlig slöjd. Timunderlaget för tjänsterna är enligt *översty-*

relsens uppfattning betryggande. Liksom tidigare torde det böra få ankomma på överstyrelsen att besluta om tjänsternas definitiva placering. Överstyrelsen föreslår alltså inrättande av sju ordinarie övningslärartjänster i hushållsgöromål (hemkunskap) eller hushållsgöromål (hemkunskap) och kvinnlig slöjd i lönegrad Ca 19.

Statskontoret har icke någon erinran mot överstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare ordinarie övningslärartjänster.

23. Med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet avdelningar och, såvitt avser frivillig teckning, antalet fullt utbildade läroverk beräknar skolöverstyrelsen, att omfattningen av undervisningen i *övningsämnen* kommer att *automatiskt* öka på sätt framgår av följande sammanställning.

	Beräknat antal veckotimmar 1957/58	Ökning
Teckning och välskrivning	7 890	380
Frivillig teckning	91	6
Musik	4 690	270
Instrumentalmusik	2 260	150
Gymnastik med lek och idrott	14 350	850
Manlig slöjd (även frivillig)	6 340	358
Kvinnlig slöjd	4 550	264
Hemkunskap och hushållsgöromål	4 480	257

Vid dessa beräkningar har viss hänsyn tagits till timreduktionen med anledning av bortfall av klass 1⁵ vid en del skolor.

24. Den av överstyrelsen föreslagna tilldelningen av *ytterligare veckotimmar i vissa övningsämnen* anser sig *statskontoret* icke kunna tillstyrka.

26—27. *Statskontoret* avstyrker förslaget om ökning av antalet ordinarie *skolsköterskebefattningar* och om uppflyttning till högre lönegrad av dylika tjänster.

Statens lönenämnd anser sig icke kunna tillstyrka förslaget om uppflyttning av skolskötersketjänsterna.

28. Såsom tidigare nämnts, har *överstyrelsen* föreslagit, att samrealskolorna i Avesta, Sala, Brännkyrka i Stockholm, Tranås och Värnamo samt realskolan för gossar i Malmö ombildas till högre allmänna läroverk från och med budgetåret 1957/58. Vid samtliga dessa läroverk finnes *ordinarie vaktmästartjänst* inrättad, vid samrealskolorna i Sala och Brännkyrka i Stockholm i lönegrad Ca 12 och vid samrealskolan i Avesta, Tranås och Värnamo i lönegrad Ca 11. Vid Malmö realskola finnes två ordinarie vaktmästartjänster, en i lönegrad Ca 12 och en i lönegrad Ca 11. I överensstämmelse med tidigare praxis att förste vaktmästartjänsten vid ett högre allmänt läroverk skall vara placerad i lönegrad Ca 12, föreslår överstyrelsen, att vaktmästartjänsten vid var och en av samrealskolorna i Avesta, Tranås och Värnamo ombildas från lönegrad Ca 11 till lönegrad Ca 12.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot detta förslag.

Statskontoret anser förslaget, såvitt avser tjänsterna vid läroverken i Avesta och Tranås, böra godtagas.

30. *Överstyrelsen* föreslår inrättande av en *extra ordinarie vaktmästartjänst i Ce 10* vid vart och ett av högre allmänna läroverken i Borlänge, Eskilstuna, Katrineholm, Luleå, Söderhamn, Trollhättan och Åmål samt samrealskolan i Borgholm.

Statskontoret vill ej motsätta sig att två dylika tjänster inrättas, nämligen en vid högre allmänna läroverket i Eskilstuna och en vid samrealskolan i Borgholm.

31. För budgetåret 1955/56 har till *skolkuratorsverksamheten* vid högre skolor beräknats 54 422 kronor. För verksamheten under innevarande läsår har *överstyrelsen* hemställt om ett belopp av 80 394 kronor. För budgetåret 1957/58 föreslår *överstyrelsen* ett belopp av 110 000 kronor.

Enligt vad *överstyrelsen* inhämtat kommer för budgetåret 1957/58 statsbidrag att begäras till skolkuratorstjänster vid högre allmänna läroverket för gossar och realskolan i Malmö, vid högre allmänna läroverket i Linköping och högre allmänna läroverket i Jönköping. Därjämte har från ett flertal läroverk ingått förfrågningar om möjligheten att erhålla bidrag av statsmedel till dylika tjänster. Några läroverk förväntas på grund av kuratorsarbetets ökade omfattning att begära höjning av nu utgående bidrag.

Statskontoret ställer sig avvisande till en utbyggnad av kuratorsverksamheten.

I en gemensam skrift har *läroverksläraernas riksförbund*, *målsmännens riksförbund* och *Sveriges elevers centralorganisation* hemställt, att för nästa budgetår måtte uppföras anslag till kuratorsverksamheten, baserade på de avlöningsförmåner, som föreslagits i skolöverstyrelsens utredning av år 1953, och beräknade med hänsyn även till det ökade behov av skolkuratorer som sedermera uppkommit.

32. Den vid högre allmänna läroverket för gossar å Normalm och högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm anställde skolkuratoren Sigvard Bruce, för närvarande den ende skolkuratoren med statlig heltidstjänstgöring, har innehaft av statsmedel bekostad arvodestjänst sedan år 1945. Med hänsyn tagen till Bruces långa tjänstgöring som skolkurator, varunder han sedan vårterminen 1949 handlett kuratorspraktikanter, synes det *överstyrelsen* rimligt, att en tryggad anställningsform beredes honom. *Överstyrelsen* föreslår, att en för Bruce avsedd *skolkuratorstjänst i lönegrad Ce 20* inrättas vid högre allmänna läroverket för gossar å Normalm. Lönesättningen hänför sig till den av 1955 års riksdag för vissa socialkuratorer fastställda. Vid bifall till här nämnda förslag kommer det till Bruce nu utgående handledararvodet å 1 170 kronor att bortfalla.

Statens lönenämnd anser, att den föreslagna skolkuratorstjänsten bör placeras i 18 lönegraden. Tre ledamöter i nämnden har i särskilt yttrande förklarat sig anse, att nämnden borde ha tillstyrkt tjänstens placering i lönegrad Ce 20.

33. De nuvarande bestämmelserna angående *biträdeshjälpen på rektors-expeditionerna* vid de allmänna läroverken har tillkommit från och med budgetåret 1953/54 genom beslut av 1953 års riksdag. *Överstyrelsen* framhåller, att man redan från början insett, att grunden för beräkningen av anslagsbeloppen skulle kunna behöva justeras, sedan någon erfarenhet av organisationen vunnits.

Sedan utredning verkställdts av särskilda sakkunniga, framlägger *överstyrelsen* nu förslag om ändringar i gällande bestämmelser rörande biträdeshjälpen på rektorexpeditionerna. Därvid framhålles, att rektorernas arbetsbörda på grund av nytillkomna arbetsuppgifter, relevantalets ansvällning, lärarbristen m. m. sedan tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna ökat såväl kvantitativt som kvalitativt. Realskolans omorganisation enligt

1956 års riksdags beslut kommer att genom bland annat planeringen för övergång till treårig realskola, ökad elevomsättning och omplacering av vissa lärare innebära en ytterligare ökning av arbetet på rektorsexpeditionerna. Denna ökning uppskattar överstyrelsen i avvaktan på närmare erfarenheter av omorganisationens följdverkningar till i genomsnitt 10 procent. Det framhålles vidare, att de stigande kostnaderna för löner till tillfällig biträdes hjälp medför en ökad belastning på de läroverken anvisade anslagsbeloppen. Överstyrelsen anser sig också kunna konstatera, att de mindre realskolorna är i behov av en förhållandevis större ökning av medelsanvisningen för ifrågakvarande ändamål än de medelstora och större realskolorna samt gymnasierna.

Enligt nuvarande bestämmelser skall för varje läroverk av överstyrelsen fastställas ett anslagsbelopp, inom vilket utgifterna för avlöningsförmåner åt personal, som anlitas för biträde på rektorsexpeditionerna, skall rymmas. Anslagsbeloppet skall beräknas enligt de grunder, som framgår av följande sammanställning, vari jämväl anges av skolöverstyrelsen föreslagna ändringar.

Skoltyp	Elevantal	Nuvarande belopp		Av skolöverstyrelsen föreslagna belopp	
		Fast belopp	Rörligt belopp	Fast belopp	Rörligt belopp
Realskola	—200	200 kr	6 kr/elev	1 000 kr	16 kr/elev
»	201—500	1 400 kr	14 kr/elev över 200		
»	501—	5 600 kr	9 kr/elev över 500		
Gymnasium	—	1 800 kr	20 kr/elev	3 000 kr	20 kr/elev
Lärarkursläroverk	—	1 550 kr	—	2 000 kr	—

För läroverk i Stockholm gäller vidare, att summan av de fasta och rörliga beloppen skall minskas med två kronor per elev. Överstyrelsen föreslår att detta belopp bestämmes till en krona 50 öre.

De på nyss angivna sätt beräknade anslagsbeloppen kan av överstyrelsen jämkas uppåt eller nedåt i den mån särskilda omständigheter föranleder därtill. För jämkningar uppåt äger överstyrelsen, i den utsträckning så erfordras, disponera ett belopp motsvarande sammanlagt högst tre procent av summan av de för de olika läroverken beräknade anslagsbeloppen. Överstyrelsen, som vid beräkningen av de nu föreslagna fasta och rörliga beloppen i viss utsträckning beaktat den ökning av arbetet på rektorsexpeditionerna, som föranleds av realskolans omorganisation, föreslår med hänsyn till bland annat svårigheten att redan nu bedöma storleken av denna ökning av arbetsbördan, att nämnda jämkningsprocent ökas till 5.

Beträffande dispositionen av det för läroverket fastställda anslagsbeloppet gäller bland annat att arvode för uppdrag som sekreterare eller kamrerare eller för uppdrag att bestrida såväl sekreterar- som kamrerargörömmål icke får utgå högre belopp än 2 400 kronor för budgetår. Enligt skolöverstyrelsens förslag skall maximiarvodet till sekreterare (kamrerare) höjas till 3 000 kronor, med rätt för överstyrelsen att ytterligare öka arvodesbeloppet i särskilda fall, t. ex. därest sekreteraren (kamreraren) är den ende som kan åtaga sig schemaarbetet.

Enligt gällande bestämmelser skall vidare vid läroverket inrättad biträdestjänst, oavsett de verkliga kostnaderna för avlöning vid tjänsten, anses belasta läroverkets ifrågavarande anslagsbelopp med ett bestämt delbelopp, vilket räknat för heltidstjänstgöring och budgetår, skall utgöra för kontorsbiträde 7 200 kronor, för kanslibiträde 8 600 kronor, för kontorist 9 300 kronor och för kansliskrivare 10 000 kronor. Överstyrelsen anser, att de bestämda delbeloppen bör höjas till belopp, som bättre motsvarar de utgående lönerna, och föreslår för de nyss angivna tjänsterna 8 000 kronor respektive 9 800 kronor, 10 500 kronor och 11 300 kronor.

De av skolöverstyrelsen för de allmänna läroverken för budgetåret 1955/56 fastställda anslagsbelopp, inom vilka utgifterna för avlöningsförmåner åt personal, som anlätades för biträde på rektorsexpeditionerna skulle rymmas, uppgick till sammanlagt 1 573 840 kronor. För jämkningar uppåt av anslagsbeloppen vid vissa läroverk disponerades ett belopp av sammanlagt 42 440 kronor. Därest de av överstyrelsen nu föreslagna nya grunderna följts vid fastställande av anslagsbeloppen under budgetåret 1955/56, skulle summan av anslagsbeloppen ha uppgått till 2 422 600 kronor. För budgetåret 1957/58 skulle med tillämpning av de nya grunderna erfordras dels ett belopp av 2 650 600 kronor, dels för jämkning uppåt med fem procent av de fastställda anslagsbeloppen 132 500 kronor eller sammanlagt i runt tal 2 785 000 kronor, varav 150 000 kronor beräknas utgöra rörligt tillägg.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka de av överstyrelsen förordade väsentliga förbättringarna i 1953 års organisation av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna. Med hänsyn till de ökade kostnaderna för löner till tillfällig biträdeshjälp och då enligt statskontorets mening en höjning av de belopp, varmed inrättad biträdestjänst skall anses belasta läroverkens anslag, framstår såsom motiverad, finner ämbetsverket dock anledning föreslå en viss justering av gällande beräkningsgrunder. Statskontorets förslag innebär i huvudsak en uppräknig av de nu gällande fasta och rörliga beloppen med 10—15 procent. Ämbetsverket biträder överstyrelsens förslag om en höjning av jämkningsmarginalen till fem procent och förutsätter därvid, att inom den sålunda vidgade jämkningsmarginalen skall finnas tillräckligt utrymme för de justeringar uppåt av anslagsbeloppen, som kan finnas påkallade av omorganisation till treårig realskola. Statskontoret ansluter sig till förslaget om höjning av belastningsbeloppen. Arvodet till sekreterare eller kamrerare bör enligt statskontorets mening icke höjas annat än i samband med en allmän översyn av bisysslearvoden.

I en inkommen skrift hemställer *målsmännens riksförbund*, att rektorerna måtte beredas erforderlig lättnad i deras administrativa arbetsbörda genom tillräckliga anslag för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna.

35. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att arvodet för *föreläsningar i sexuella frågor* i högsta klassen av maskintekniska linjer höjes från 20 kronor per föreläsning till 55 kronor för enkel föreläsning och 110 kronor för dubbel föreläsning.

Statskontoret vill icke motsätta sig att arvodet höjes till 30 kronor per föreläsning.

36. *Statskontoret* avstyrker den av överstyrelsen föreslagna höjningen från 5 000 kronor till 10 000 kronor av medelsanvisningen till undervisning i *frivillig maskinskrivning*.

I detta sammanhang torde jämväl få anmälas en framställning angående *rektors vid samrealskolan i Lund avlöningsförmåner* på grund av uppdrag att bestrida rektorsgöromålen vid kommunala flickskolan i Lund.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 14 juli 1950 fastställdes vissa grunder för samorganisation mellan samrealskolan och kommunala flickskolan i Lund, varvid föreskrevs bland annat, att rektor vid samrealskolan skulle bestrida rektorsgöromålen vid den kommunala flickskolan. Rektorstjänsten vid samrealskolan är nu tills vidare, intill utgången av budgetåret 1960/61, placerad i avlöningsgrupp IV. Ersättning för uppdraget att bestrida rektorsgöromålen vid den kommunala flickskolan utgår för närvarande med 1 704 kronor för år. Härjämte har medgivits, att rektors undervisningsskyldighet under läsåret 1956/57 får nedsättas till lägst 10 veckotimmar, dock under förutsättning att Lunds stad bestrider kostnaden för minst fyra veckotimmar i läroämnen.

Lokalstyrelsen för samrealskolan, som tillika är styrelse för den kommunala flickskolan, hemställer, att avlöning till rektor vid samrealskolan måtte beräknas, som om de båda skolorna utgjorde en enda skola, och föreslår, att därvid av kommunala flickskolans lönedel till samrealskolan skall inlevereras skillnaden mellan avlöningskostnaderna, beräknade som nu föreslagits, och de avlöningskostnader, som skulle utgå därest hänsyn endast togs till samrealskolan.

Skolöverstyrelsen tillstyrker, att rektorstjänsten vid samrealskolan placeras i den avlöningsgrupp, vartill samrealskolans och den kommunala flickskolans storlek tillhoppa berättigar, och beräknar att rektorstjänsten därvid kommer att placeras i avlöningsgrupp VI. Med tjänsten bör förenas skyldighet att fullgöra rektorsgöromålen vid den kommunala flickskolan. Mot den föreslagna löneregleringen av rektorstjänsten har *statskontoret* och *statens lönenämnd* intet att erinra.

Sedan överstyrelsen och statskontoret i sina utlåtanden framfört vissa synpunkter i fråga om beräkningen av det bidrag till kostnaderna för rektorstjänsten, som bör erläggas av Lunds stad, har i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria framlagts förslag i denna fråga. Enligt vissa, i promemorian närmare redovisade beräkningar torde stadens andel i de totala kostnaderna för det gemensamma rektoratet kunna uppskattas till sammanlagt omkring en tredjedel, vilket i sin tur torde motsvara ungefär 40 procent av rektorlönen. Med beaktande av att staden för sina löneutgifter vid flickskolan åtnjuter statsbidrag med 78 procent anses stadens här ifrågavarande bidrag, varå statsbidrag ej bör utgå, böra bestämmas till en procentsats av rektorlönen, som ungefärligen motsvarar 22 procent av nyssnämnda 40 procent. I promemorian föreslås, att för inplacering från och med budgetåret 1957/58 av rektorstjänsten i den lönegrupp, vartill skolornas storlek tillhoppa berättigar, från statens sida uppställas såsom villkor, att staden till statsverket årligen tills vidare, så länge gemenskapen i fråga om rektorstjänsten råder, inlevererar ett

belopp, motsvarande nio procent av vid rektorstjänsten utgående lön inklusive rörligt tillägg utan rätt för staden att erhålla statsbidrag för denna kostnad. Med nuvarande löneläge skulle stadens bidrag, enligt dessa beräkningar komma att uppgå till $(9/100 \times 30\,312 =) 2\,728$ kronor.

Mot att stadens bidrag beräknas i enlighet med detta förslag har *skolöverstyrelsen* icke något att erinra. Enligt beslut av *stadsfullmäktige i Lund* den 26 oktober 1956 åtager sig staden från och med den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer de i promemorian föreslagna förpliktelserna.

Departementschefen. Den sedan flera år pågående utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen genom förstatligande av kommunala gymnasier har hittills omfattat 28 gymnasier. Vid innevarande budgetårs ingång befintliga helt kommunala gymnasier och dessas tillkomstår framgår av följande sammanställning.

Avesta	1947	Värnamo	1953
Tranås	1948	Fagersta	1954
Lysekil	1951	Malmö: Slottsstaden	1954
Sala	1951	Mörby	1954
Malmö (anslutet till realsko-		Mora	1956
lan för gossar)	1952	Stockholm: Spånga	1956
Stockholm: Brännkyrka	1952	Ånge	1956
Stockholm: Blackeberg	1953	Älmhult	1956
Stockholm: Gubbängen	1953		

Av dessa kommunala gymnasier har skolöverstyrelsen till förstatligande från och med nästa budgetår föreslagit gymnasierna i Avesta, Malmö (anknutet till realskolan för gossar), Sala, Brännkyrka i Stockholm, Tranås och Värnamo (p. 1). Jag anser mig för nästa budgetår icke böra tillstyrka förstatligande av mer än fyra kommunala gymnasier. När det därvid gäller att bestämma vilka gymnasier som skall komma i fråga, vill jag framhålla, att samtliga de kommunala gymnasierna torde väl fylla sin plats i skolorganisationen. Det finnes enligt min mening för närvarande icke anledning att av geografiska, organisatoriska eller liknande skäl sätta något av gymnasierna framför de övriga. När det därför gäller att genom förstatligande avlyfta den ekonomiska bördan för vederbörande kommuner, som gymnasiernas kommunala status innebär, bör detta enligt min uppfattning ske i ordning alltefter gymnasiernas tillkomstår, såvida icke särskilda skäl till annat föranleder. Mot bakgrunden härav finner jag mig nu böra till successivt förstatligande föreslå gymnasierna i Avesta, Tranås, Lysekil och Sala.

Skolöverstyrelsen har ansett sig inte böra förorda förstatligande av gymnasiet i Lysekil, därför att lokalfrågan för detta gymnasium icke ordnats på ett tillfredsställande sätt. Vid gymnasiets tillkomst år 1951 uppställ-

des på grund av då rådande investeringsläge såsom villkor för att med den statliga realskolan skulle få förenas ett kommunalt gymnasium bland annat, att behovet av skollokaler för gymnasiet kunde tillgodoses utan ny- eller tillbyggnad. Av olika skäl har skollokalfrågan i Lysekil sedan dess ännu icke blivit löst. Enligt vad jag inhämtat har dock numera till skolöverstyrelsen ingivits utredning om lokalbehov och förslag till nybyggnadsprogram. Då jag nu föreslår förstatligande av det kommunala gymnasiet i Lysekil förutsätter jag, att de lokaler som staden, enligt vad jag i det följande kommer att föreslå, blir skyldig att tillhandahålla, självfallet skall vara av fullt godtagbar standard.

Vad beträffar det kommunala gymnasiet i Tranås, som nu omfattar reallinje och allmän linje, torde, såsom överstyrelsen synes ha avsett, i samband med förstatligandet en omorganisation till latinlinje och reallinje böra ske. Vid en sådan organisation kan även möjlighet beredas till vissa på den allmänna linjen förekommande ämneskombinationer.

Förstatligandet av de kommunala gymnasierna i Avesta, Lysekil, Sala och Tranås bör börja med budgetåret 1957/58 eller vid den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer, och enligt hittillsvarande praxis tillgå så, att första året första ringen av varje gymnasielinje förstatligas och därefter successivt en ring vart år. I samband med gymnasiernas förstatligande bör rektorstjänsterna vid de fyra samrealskolorna ombildas till rektorstjänster vid högre allmänna läroverk och sålunda placeras i lönegrad Cb 14 (p. 2). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med de av riksdagen godkända principerna besluta om tjänsternas inplacering i vederbörliga avlöningsgrupper. Vid vart och ett av de nya högre allmänna läroverken bör inrättas två lektorstjänster (p. 3).

I anslutning till 1956 års riksdagsbeslut om avskaffande av inskrivnings- och terminsavgifter för elever vid allmänna läroverk bör såsom villkor för omorganisationen föreskrivas, att vederbörande kommun övergår till systemet med avgiftsfri undervisning, vilket innebär att kommunen åtager sig att tillhandahålla för läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och utrustning med möbler och inventarier samt att bestrida kostnaderna för lokalernas uppvärmning och belysning, läroverkets fastigheter åliggande utgifter ävensom avgifter för försäkring av läroverkets fastigheter och lösa egendom. Härutöver bör, såsom hittills tillämpats, som villkor för omorganisationen föreskrivas, att kommunen åtager sig att tillhandahålla bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning.

Kostnadsökningen för statsverket under förevarande anslag kan efter fullbordat förstatligande av de fyra gymnasierna beräknas till omkring 1 140 000 kronor. Å andra sidan uppkommer en besparing under anslaget till Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m. Under förutsättning

att alla nu ifrågavarande gymnasier nått upp till fullt statsbidrag enligt de grunder, som hittills tillämpats, uppgår denna besparing till 360 000 kronor.

Mot överstyrelsens förslag om inrättande av 22 ordinarie lektorstjänster vid de två grupper av läroverk, vilkas ombildning till högre allmänna läroverk beslöts vid 1955 och 1956 års riksdagar, har jag icke något att erinra (p. 4).

Beträffande försöksgymnasierna har skolöverstyrelsen föreslagit, att överstyrelsen skall erhålla generellt bemyndigande att, om särskilda skäl föreligger, medge jämkning av den av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelsen om maximiantalet realskolelever som får intagas i första ringen av försöksgymnasium (p. 5). Överstyrelsen har här närmast tänkt sig det fallet, att till första ringen anmälts så få behöriga sökande från enhetsskolans nionde klass att deras antal jämte — enligt gällande maximiregel — lika många elever med realexamen ej fyller antalet platser i en klassavdelning. I ett dylikt fall kan alltså ungdomar med realexamen bli utestängda från försöksgymnasiet på hemorten och tvingas söka sig till gymnasium på annan ort, trots att i och för sig utrymme kunde beredas dem i försöksgymnasiet. Jag torde vid senare tillfälle få anledning att återkomma till denna fråga, som ej är av sådan natur att den för sin lösning kräver riksdagens medverkan. Jag vill dock redan nu framlägga några synpunkter på problemet. Det kan å ena sidan synas otillfredsställande att i en tid då utrymmesbristen även på gymnasiestadiet blir allt mer påtaglig, låta platser stå tomma inom vissa delar av skolorganisationen. Å andra sidan är det från försökssynpunkt av största vikt att eleverna från enhetsskolan ej blir en minoritet i försöksgymnasierna. Medgivande till avvikelser från den föreskrivna relationen mellan antalet enhetsskolelever och antalet elever med realexamen bör sålunda enligt min mening lämnas ytterst sparsamt. Man torde vidare kunna räkna med att, efter hand som enhetsskolans högstadium byggs ut, behovet att fylla ut klassavdelningar i försöksgymnasierna med realskolelever blir allt mindre.

Liksom föregående år föreslår överstyrelsen nu, att försöksgymnasiet i Göteborg lösgöres från anknytningen till folkskoleseminariet för manliga elever i Göteborg och i stället i lokalt hänseende förlägges till den nya byggnad på Hisingen, som disponeras av samrealskolan i Lundby och som beräknas vara helt inflyttningsklar senast före ingången av höstterminen 1957 (p. 6). I anslutning till det år 1955 framlagda förslaget framhöll jag, att ett tillfredsställande underlag för frågans lösning knappast kunde anses föreligga, förrän högstadiets organisation inom de berörda försöksområdena i vederbörlig ordning tagits upp till ingående behandling. Kungl. Maj:t har genom beslut den 25 maj 1956 meddelat vissa ändrade föreskrifter beträffande skolorganisationen i Göteborgs skoldistrikt, inne-

bärande att de fem- och fyraåriga linjerna vid samrealskolan i Lundby under den tid försöksverksamhet pågår inom Bjurslätts, Bräcke och Rambergs överlärardistrikt, skall temporärt och successivt nedläggas, samt att en del av enhetsskolans högstadium får såsom en kommunal sektor anknytas till samrealskolan. Genom vad sålunda föreskrivits har frågan om försöksgymnasiets organisation kommit i ett annat läge. Jag räknar med att Kungl. Maj:t senare bör kunna fatta beslut i enlighet med skolöverstyrelsens förslag på denna punkt.

I likhet med överstyrelsen förutsätter jag, att antalet linjer vid Göteborgsgymnasiet från och med nästa läsår bör ökas till två (p. 6) och att rektorsgöromålen vid en frigörelse av gymnasiet från folkskoleseminariet kan bestridas av därtill särskilt förordnad mot arvode. Jag föreslår vidare, att från och med nästa budgetår inrättas ytterligare en lektorstjänst vid försöksgymnasiet i Göteborg (p. 9).

Överstyrelsen föreslår, att vid försöksgymnasierna i Nederkalix och i Kärrtorp i Stockholm från och med nästa budgetår inrättas rektorstjänster i Cb 14 (p. 8). Härvid räknar överstyrelsen med att till samma skolanläggning skall — såsom nu är fallet beträffande Nederkalix — vara förlagda dels det statliga försöksgymnasiet, dels i viss omfattning försöksdistriktets högstadium, och att försöksgymnasiets rektor skall erhålla vissa befogenheter och åläggas vissa skyldigheter beträffande det kommunala högstadiet.

Alla problem, som uppkommer vid en dylik anknytning mellan en statlig och en kommunal skola, är ännu inte lösta. För lönesättningen av rektorstjänst vid försöksgymnasium är det givetvis av betydelse, huruvida och i vilken omfattning rektor kommer att åläggas uppgifter rörande försökskolans högstadium. Liksom överstyrelsen finner jag det emellertid angeläget, att rektorstjänster från och med nästa budgetår inrättas vid försöksgymnasierna i Kärrtorp och Nederkalix. Då man i dessa fall dessutom får räkna med att rektorerna av praktiska skäl måste åläggas vissa pedagogiska och administrativa arbetsuppgifter beträffande stadiet under gymnasiet, anser jag mig böra föreslå att för rektorstjänsterna tillämpas den lönegrad som gäller för rektor vid högre allmänt läroverk, nämligen Cb 14. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av de grunder, som gäller beträffande rektorstjänster vid högre allmänna läroverk, bestämma till vilken avlöningsgrupp de nyinrättade rektorstjänsterna skall hänföras. I samband med inrättandet av rektorstjänst vid försöksgymnasiet i Nederkalix synes vakanssättning av rektorstjänsten vid den förpuppade samrealskolan därstädes få övervägas.

Liksom skolöverstyrelsen beräknar jag, att linjeorganisationen vid försöksgymnasiet i Kärrtorp nästa år utökas med en latinlinje (p. 7). Jag tillstyrker förslagen om inrättande av två nya lektorstjänster vid sistnämnda gymnasium och en ny lektorstjänst vid gymnasiet i Nederkalix

(p. 9). Vad överstyrelsen anfört rörande bestridandet av vaktmästargörö-målen vid nyssnämnda två gymnasier föranleder ingen erinran från min sida.

Vid fjolårets riksdag beslöts inrättande av egentlig lärarkurs vid två läroanstalter. Överstyrelsen föreslår nu i anslutning till sitt tidigare framlagda förslag i denna fråga, att lärarkurs anordnas vid ytterligare fyra läroanstalter, nämligen folkskoleseminariet för manliga elever i Linköping, högre allmänna läroverket i samma stad samt de två högre allmänna läroverken i Hälsingborg (p. 10). Av de uppgifter om den s. k. provårskön, som redovisades i föregående års statsverksproposition, framgick, att behovet av utbildningsplatser för lärarkandidater är mycket stort. Det kommer med den förutsedda ökningen av tillströmningen till lärarbanan att ytterligare stiga. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att den av skolöverstyrelsen föreslagna och budgetåret 1956/57 påbörjade utbyggnaden av lärarkursorganisationen nu fullföljes. Härigenom skulle den årliga utbildningskapaciteten öka med 65 lärarkandidater till omkring 450, vartill kommer de ämneslärarkandidater, som utexamineras vid lärarhögskolan. Vid de nya lärarkursläroverken bör i enlighet med överstyrelsens förslag inrättas fyra ordinarie lektorstjänster (p. 11). Mot överstyrelsens beräkning av den kostnadsökning i övrigt, som i anledning av detta förslag uppkommer under anslaget har jag icke någon erinran (p. 12). En mindre kostnad uppkommer även under folkskoleseminariernas avlöningsanslag.

Vid anmälan av frågan om anslag till lärarhögskolan i Stockholm har jag förordat, att nya elementarskolan i Stockholm från och med nästa budgetår erhåller ställning av med lärarhögskolan samverkande läroverk. I enlighet med vad överstyrelsen föreslagit torde under förevarande anslag böra beräknas medel till arvoden åt rektor och lärare vid detta läroverk på samma sätt som från och med innevarande budgetår skett beträffande högre allmänna läroverket på Kungsholmen (p. 13).

De för innevarande år gällande besparingsföreskrifterna bör, såsom överstyrelsen föreslagit, tillämpas jämväl under nästa budgetår (p. 14).

Överstyrelsens beräkning av det totala behovet av lärare i läroämnen föranleder i och för sig ingen erinran från min sida (p. 15). Utöver den ökning av lärarbehovet överstyrelsen redovisat, räknar jag emellertid med en ytterligare ökning, dock så obetydlig att den kan anses falla inom den felmarginal som är ofrånkomlig vid beräkningar av detta slag. Ökningen föranleds av en differentiering vid undervisningen i engelska i klass 1⁴, som enligt vad erfarenheten visat är nödvändig. Frågan om denna differentiering torde böra anmälas för riksdagen och jag skall därför här lämna en redogörelse för förhållandena.

De treåriga realskollinjer, som kommer att inrättas efter 1956 års riksdagsbeslut, är uteslutande avsedda för elever som läst engelska i folkskolan.

De kvarvarande fyraåriga linjerna är däremot avsedda för elever med eller utan dylika förkunskaper. Under en övergångstid måste man räkna med att båda slagen av elever kommer att vara representerade i växlande proportioner på de fyraåriga linjerna. Den stora skillnaden i förkunskaper gör det önskvärt, att en viss differentiering kan komma till stånd. Enligt nu tillämpade timplaner får eleverna i klass 1⁴, som inte läst engelska, första året sju veckotimmar, men eleverna i klass 1³, som läst engelska, fyra veckotimmar (Aktuellt 1953 s. 159). Det har sedan några år förekommit, att avdelningar av klass 1⁴ kunnat helt sammansättas av elever med förkunskaper i engelska, och de har då i åtskilliga fall fått läsa efter en modifierad timplan, där några av timmarna i engelska ersatts med modersmålet, matematik eller tyska. Sålunda medgav Kungl. Maj:t den 7 augusti 1953, att undervisning i engelska vid en avdelning av klass 1⁴ vid samrealskolan i Hjo fick inskränkas till fyra veckotimmar och i stället modersmålet förstärkas med två veckotimmar och matematiken med en veckotimme. Den 22 april 1955 bemyndigades skolöverstyrelsen generellt att medge avvikelser av detta slag. De medför ingen kostnadsökning, om avdelningen i dess helhet kan följa den modifierade timplanen. Liknande anordningar torde komma att ifrågasättas även i de fall, där elever med och utan förkunskaper i engelska tillhör samma klassavdelning. Ett extremt fall har förekommit vid högre allmänna läroverket för flickor i Hälsingborg, där i en klassavdelning en enda elev saknade förkunskaper i engelska. Kungl. Maj:t medgav den 21 september 1956, att kostnaderna för högst 30 undervisningstimmars stödundervisning i engelska åt denna lärjunge finge bekostas ur avlöningsstatens icke-ordinariepost. Därest denna specialundervisning icke kunnat komma till stånd, hade troligen undervisningen i dess helhet måst anordnas som ren nybörjarundervisning utan hänsyn till att en så lagd undervisning måste anses mindre lämplig för klassens övriga 34 lärjungar. I detta fall och i de liknande fall, där undervisningen behöver differentieras för lärjungar i samma klassavdelning med och utan förkunskaper i engelska, kommer anordningarna att medföra kostnader, som belastar icke-ordinarieposten. Antagligen kommer dylika fall att inte bli så ovanliga under en övergångstid.

Innan jag övergår till frågor om inrättande av nya lärartjänster i läroämnena, vill jag först behandla den tidigare redovisade framställningen rörande rektors vid samrealskolan i Lund avlöningsförmåner på grund av uppdrag att bestrida rektorsgöromålen vid den kommunala flickskolan i samma stad. Jag anser mig böra tillstyrka, att avlöningsgruppen för rektorstjänsten vid samrealskolan beräknas med hänsyn till samrealskolans och den kommunala flickskolans sammanlagda storlek. Detta innebär, att rektorstjänsten, som nu tillhör avlöningsgrupp IV, från och med den 1 juli 1956 tills vidare intill utgången av budgetåret 1960/61 inplaceras i avlöningsgrupp VI. Såsom villkor från statens sida för denna omreglering av

rektorstjänsten bör i enlighet med föreliggande förslag uppställas, att Lunds stad åtager sig att till statsverket årligen tills vidare, så länge gemenskapen mellan samrealskolan och den kommunala flickskolan i fråga om rektorstjänsten består, inleverera ett belopp motsvarande nio procent av vid rektorstjänsten utgående årslön inklusive rörligt tillägg utan rätt för staden att erhålla statsbidrag för denna kostnad. Då, såsom av det föregående framgått, Lunds stad redan åtagit sig en sådan förpliktelse, torde något hinder för omreglering av rektorstjänsten ej föreligga.

Utöver de 38 ordinarie lektorstjänster jag i det föregående förordat, tillstyrker jag för förbättring av lektorsrepresentationen inom läroverksorganisationen inrättande av ytterligare 20 dylika tjänster (p. 16).

Såsom varit fallet de två senaste åren kan icke heller i år i detta sammanhang lämnas preciserade uppgifter om behovet av adjunkts- och ämneslärarinnetjänster i olika lönegrader. De överväganden i kontakt med vederbörande personalorganisationer, som senast skett, har endast gjort det möjligt att bestämma antalet tjänster för innevarande budgetår men icke givit några riktlinjer för kommande år. Jag räknar emellertid med att de förnyade överväganden, som sålunda blir erforderliga, skall kunna leda till en mera långsiktig lösning på problemet. I år tillkommer ytterligare en omständighet, som försvårar beräkningen av antalet tjänster. Överstyrelsen har sålunda, med hänsyn till svårigheterna att bedöma i vilken utsträckning de femåriga realskolorna kommer att omorganiseras till treåriga, ansett sig icke kunna i samband med anslagsäskandena taga ställning till behovet av adjunktstjänster i Ca 27 och ämneslärarinnetjänster i Ca 25. Med hänsyn till föreliggande omständigheter torde det även för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma antalet av de på personalförteckningen upptagna adjunkts- och ämneslärarinnetjänsterna. I fråga om de s. k. bristtjänsterna ifrågasätter jag dock icke någon ändring. Uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår får sålunda göras med utgångspunkt i det av överstyrelsen beräknade totala behovet av ämneslärare (p. 17—19).

Överstyrelsen har föreslagit, att från och med nästa budgetår inrättas en extra ordinarie ämneslärartjänst i verkstadsarbete vid den maskintekniska linjen vid Vasa realskola i Stockholm (p. 20). I fråga om lönesättningen av tjänsten föreslår överstyrelsen, med tillämpning av de principer som nu gäller beträffande motsvarande lärare vid praktiska kommunala realskolor, placering i lönegrad Ce 19. I tjänsten beräknas ingå 18 veckotimmar undervisning i verkstadsarbete och 10 veckotimmar undervisning i metallslöjd. Jag har för min del inte något att erinra mot att vid de allmänna läroverken införes lärartjänster av den föreslagna kategorien, vilken redan förekommer vid de praktiska kommunala realskolorna. Närmare bestämmelser rörande dylika tjänster torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

För enhetsskollinjen vid statens normalskola räknar jag i likhet med överstyrelsen med behov av ytterligare en tjänst som extra övningsskol-lärare (p. 21).

Skolöverstyrelsens förslag om inrättande av sju ordinarie övningslärar-tjänster i Ca 19 i hushållsgöromål (hemkunskap) eller hushållsgöromål (hemkunskap) och kvinnlig slöjd anser jag mig böra tillstyrka (p. 22). Den av överstyrelsen till följd av elevantalets tillväxt och, såvitt avser frivillig teckning, på grund av ökningen av antalet fullt utbildade läroverk, beräknade automatiska ökningen av antalet veckotimmar i övningsämnen har icke givit mig anledning till erinran (p. 23). Vad överstyrelsen här-utöver föreslagit beträffande undervisningen i övningsämnen anser jag mig däremot ej böra biträda (p. 24—25). Frågan om särskilda åtgärder i syfte att underlätta en från olika synpunkter tillfredsställande lösning av de tjänstgöringsproblem, som med avseende på övningslärarkåren uppkommer i samband med övergången till treårig realskola, kommer jag att upptaga i det följande vid anmälan av anslaget till Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Jag ifrågasätter icke någon ändring beträffande antalet ordinarie skol-skötersketjänster och ej heller i fråga om lönegradsplaceringen av dylika tjänster (p. 26—27).

I samband med den av mig tidigare föreslagna ombildningen av sam-realskolorna i Avesta, Lysekil och Tranås till högre allmänna läroverk bör vid vart och ett av dessa läroverk inrättas en ordinarie vaktmästartjänst i Ca 12 genom ombildning av där nu inrättade vaktmästartjänster i Ca 11 respektive beträffande Lysekil Ca 10 (p. 28). I enlighet med skolöversty-relsens förslag bör en nu vid samrealskolan i Nordmaling inrättad extra ordinarie vaktmästartjänst i Ce 10 utbytas mot en ordinarie vaktmästar-tjänst i lönegrad 10 (p. 29). Jag är icke beredd att förorda inrättande av en extra ordinarie vaktmästartjänst i Ce 10 vid högre allmänna läroverket i Söderhamn. Beträffande de övriga sju av överstyrelsen föreslagna nya extra ordinarie vaktmästartjänsterna i Ce 10 har jag intet att erinra (p. 30).

I fråga om överflyttning på nyinrättade ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster av redan anställd personal torde sedan 1939 tillämpad praxis böra följas. Det bör få ankomma på skolöverstyrelsen att besluta i varje särskilt fall.

Överstyrelsens förslag om inrättande av en extra ordinarie skolkurators-tjänst i Ce 20 är jag icke beredd biträda (p. 32). Vad beträffar skolkura-torsverksamheten i övrigt förordar jag en ökning av medelsanvisningen till detta ändamål med 10 000 kronor till omkring 75 000 kronor (p. 31). Inom den angivna medelsramen bör det liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning från fall till fall besluta om anslag för hithörande ändamål.

Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en väsentligt ökad medelsanvisning till biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna (p. 33). Jag har i det föregående lämnat en redogörelse för de ändringar i gällande bestämmelser, som överstyrelsen i samband därmed förordat. I likhet med överstyrelsen är jag övertygad om att en ökad medelsanvisning till biträdeshjälp är behövlig. Jag anser mig emellertid icke kunna förorda en ökning av den storleksordning överstyrelsen föreslagit. När det gäller att bedöma arbetsbelastningen på rektorsexpeditionerna råder för närvarande osäkerhet på flera punkter. Realskolereformens inverkan på arbetet är sålunda svår att nu uppskatta. De konsekvenser skolstyrelser reformen kan få beträffande det administrativa arbetet vid läroverken kan ej heller överblickas. Det synes mig under sådana förhållanden ej heller lämpligt, att nu göra så genomgripande ändringar i gällande bestämmelser, som överstyrelsen föreslagit. Enligt min mening bör den ökade medelsanvisning till biträdeshjälp, som bland annat med hänsyn till realskolestadiets omorganisation blir erforderlig för nästa budgetår, få karaktären av ett provisorium. Den mest praktiska utvägen synes därvid vara att öka den jämkningsmarginal, som nu står till överstyrelsens förfogande. Med anledning av nu redovisade överväganden och under hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande höjning av vissa arvoden, finner jag mig böra föreslå, att, utan att någon uppräknig av de fixa belastningsbeloppen för biträdestjänster sker, för jämkningar uppåt av de läroverken enligt gällande regler tillkommande anslagsbeloppen skall få disponeras ett belopp motsvarande sammanlagt högst 20 procent av summan av de för de olika läroverken beräknade anslagsbeloppen. Inom denna marginal bör även viss hänsyn kunna tas till den enligt överstyrelsens mening i nuvarande beräkningsgrunder ej helt tillfredsställande relationen mellan å ena sidan mindre realskolor och å andra sidan medelstora och större realskolor samt gymnasier.

Till föreläsningar i sexuella frågor vid maskintekniska linjer utgår för närvarande ett belopp av 200 kronor. Arvodet till föreläsare är fastställt till 20 kronor per lektion. Överstyrelsen har föreslagit viss höjning av detta arvode. Jag föreslår, att för nästa budgetår ett belopp av 500 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål och att det skall få ankomma på överstyrelsen att bestämma föreläsararvodet (p. 35).

Någon ökning av medelsanvisningen till undervisning i frivillig maskinskrivning anser jag mig icke böra tillstyrka (p. 36).

Jag förordar, att medel beräknas under anslaget med anledning av vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden.

Innan jag övergår till mina beräkningar rörande medelsbehovet under förevarande anslag, vill jag slutligen lämna några uppgifter rörande läroverket för vuxna.

Beslut om upprättande av ett läroverk för vuxna fattades vid 1953 års riksdag (Prop. 158; SU 151; Rskr 294). Sedan frågan om läroverkets förläggning blivit löst, har upprättandet kommit till stånd från och med den 1 januari 1956. Undervisningen vid läroverket startade hösten 1956. I propositionen 1953:158 uppdrogs vissa riktlinjer för läroverkets organisation och undervisningens anordnande. I det förslag av skolöverstyrelsen, som låg till grund för propositionen, beräknades, att studietiden på gymnasiet normalt skulle omfatta en tid av tre år och i realskolan tre och tre fjärdedels år. Då det sedermera gällde att närmare utforma uppläggningsen av undervisningen, visade det sig att den beräknade studietiden var alltför knappt tillmänt. I de bestämmelser angående läroverket för vuxna, som av Kungl. Maj:t meddelats den 7 juni 1956 (SFS 398), har med hänsyn härtill studietiden i såväl realskolan som gymnasiet fastställts till fyra år. Denna avvikelse från vad som i propositionen varit förutsatt torde på detta sätt böra anmälas för riksdagen.

Medelsbehovet för täckande av utgifterna under förevarande anslag beräknar jag vid bifall till de förslag jag i det föregående framlagt till 165 687 000 kronor, vilket innebär en kostnadsökning med 29 207 000 kronor. I väsentliga delar är denna ökning en följd av automatiskt verkande omständigheter, av vilka främst må nämnas den starka stegringen i elevantalet i läroverken och den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner.

I fråga om de på avlöningsstatens inkomstsida upptagna posterna har skolöverstyrelsen icke för nästa budgetår framlagt något förslag. Jag ifrågasätter icke själv någon annan ändring av dessa poster än en höjning av posten 4 — Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse — med 7 000 kronor med hänsyn till inrättandet av nya vaktmästartjänster. Summan av uppbördsmedlen beräknar jag till 487 000 kronor.

Det erforderliga anslagsbeloppet beräknar jag till (165 687 000 — — 487 000 =) 165 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 29 200 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att samrealskolorna i Avesta, Lysekil, Sala och Tranås från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer, skolorne ombildningen tillgå så-

lunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upp-
rättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gym-
nasiet är i sin helhet färdigbildat; allt under villkor att
vederbörande kommuner övergår till systemet med av-
giftsfri undervisning samt utöver därmed förknippade för-
pliktelser åtager sig att tillhandahålla bostad åt rektor
eller motsvarande kontant ersättning samt bostad åt er-
forderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts med-
givande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersätt-
ning;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills
vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de änd-
ringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken,
som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

3. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läro-
verken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret
1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		94 990 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	870 000	
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	337 300	
c) Särskilda arvoden vid läro- verk med lärarkurs, <i>förslags- vis</i>	2 145 000	
d) Särskilda arvoden vid sta- tens aftonskola, <i>förslagsvis</i>	20 500	
e) Arvode åt biträdande före- ståndarinna	1 200	3 374 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal, <i>förslagsvis</i>		30 323 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		37 000 000

Summa kronor 165 687 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Stockholm stad ..	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyror	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	160 400	487 000

Nettoutgift kronor 165 200 000

4. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag 165 200 000 kronor.

[200] **2. Allmänna läroverken: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	606 500	540 262
1956/57 (statsliggaren s. 669)	676 500	
1957/58 (förslag)	702 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 195 500 kronor till 872 000 kronor. Utgiftsförändringarna hänför sig till följande poster.

1. Sjukvård m. m. (nu förslagsvis 375 000)	—	100 000
2. Rese- och flyttningersättningar (nu förslagsvis 195 000) ..	+	45 000
3. Teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs (nu 50 000)	+	130 000
4. <i>Expenser vid läroverket för vuxna</i> (nu förslagsvis 19 500):		
a) kursavgifter till korrespondensinstitut	+	50 000
b) <i>expenser i övrigt</i>	+	30 500
5. <i>Skyddsbeklädnad åt skolläkare och deltidsanställda skol-sköterskor</i> (nu 0)	+	25 000
6. <i>Övriga utgifter</i> (nu 30 000)	+	15 000
	Summa ökning kronor	195 500

De under punkterna 1, 2 och 4 föreslagna utgiftsförändringarna är i huvudsak av automatisk karaktär. Till stöd för den under punkten 3 yrkade uppräknningen åberopas, att överstyrelsen för nästa budgetår räknar med 23 läroanstalter med egentlig lärarkurs samt att anskaffningskostnaderna för audiovisuella hjälpmedel beräknas till 10 000 kronor per läroanstalt. Då för innevarande budgetår för ändamålet anvisats 50 000 kronor bör enligt överstyrelsens mening således för nästa budgetår under denna punkt anvisas sammanlagt 180 000 kronor. Ur anslagsposten till övriga utgifter (p. 6)

bestrides bland annat kostnader för auskultations- och instruktionsdagar samt pedagogdagar. Den nu under denna punkt äskade höjningen avser kostnader för bland annat ökad orientering åt lärarna vid övergången till treårig realskola.

Statskontoret, som avstyrker en ytterligare utökning av antalet läroanstalter med lärarkurs, anser sig icke kunna tillstyrka en total medelsanvisning av 230 000 kronor till teknisk utrustning vid dylika skolor. De under punkterna 5 och 6 framförda äskandena avstyrker ämbetsverket. I övrigt har statskontoret icke funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet.

Departementschefen. För ytterligare teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs räknar jag även för nästa budgetår med en medelsanvisning av 50 000 kronor (p. 3). Utbyggnaden av läroverket för vuxna medför ett ökat medelsbehov under förevarande anslag. Förhandlingar har under hösten 1956 pågått med de av läroverket anlitate korrespondensinstituterna rörande de kursavgifter, som läroverket skall erlagga till instituten. Medelsbehovet för detta ändamål kan, i avbidan på närmare erfarenheter av läroverkets verksamhet, nu endast beräknas ungefärligen. Det av överstyrelsen föreslagna beloppet av 50 000 kronor torde böra godtagas och i omkostnadsstaten upptagas under en särskild, förslagsvis betecknad post (p. 4 a). Till expenser i vanlig mening vid läroverket för vuxna beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag 50 000 kronor (p. 4 b). Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska utgiftsförändringarna av anslagsposterna till sjukvård (p. 1) samt rese- och flyttningersättningar (p. 2), innebärande en minskning med 100 000 kronor respektive en höjning med 45 000 kronor, har jag icke något att erinra. I övrigt ifrågasätter jag för nästa budgetår icke någon ändring beträffande förevarande anslag, som därför bör höjas med 25 500 kronor till 702 000 kronor.

Med åberopande av vad jag här anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 702 000 kronor.

[201] **3. Allmänna läroverken: Bidrag till läroverkens kassar.** Genom beslut av föregående års riksdag (SU 154 och 160; Rskr 315) skall systemet med inskrivnings- och terminsavgifter för elever vid allmänna läroverk avskaffas med utgången av läsåret 1956/57 i enlighet med i propositionen 1956:123 förordade grunder, dock att vederbörande läroverkskommun må besluta att, med bibehållande av avgiftssystemet, tills vidare kvarstå vid nuvarande förpliktelser mot läroverket.

Det nya systemet innebär bland annat, att kostnaderna för avgifternas bortfallande skall delas ungefär lika mellan staten och kommunerna. De

senare skall åtaga sig kostnaderna för vissa av de ändamål, som nu tillgodoses av läroverkens kassor, och staten skall genom ökade bidrag till kassorna möjliggöra, att återstående kassorna åvilande utgifter efter avdrag för vissa inkomster kan bestridas av kassorna. Byggnadsfondens utgifter skall dock helt övertagas av kommunerna och fondernas nettobehållning överlämnas till dessa, varigenom fonderna upphör i sin nuvarande egenskap.

Skolöverstyrelsen föreslår, att statens bidrag till läroverkens kassor sammanföres till ett gemensamt förslagsanslag med rubriken Allmänna läroverken: Bidrag till läroverkens kassor. Överstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov under detta nya anslag av 10 250 000 kronor och föreslår att anslaget disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till expenskassan, förslagsvis	5 750 000
2. Bidrag till biblioteks- och materielkassan, förslagsvis	4 250 000
3. Bidrag till understöds- och premiekassan	250 000

Ur överstyrelsens framställning må här anföras följande.

Av ljus- och vedkassans hittillsvarande utgifter kvarstår i huvudsak endast avlöningar åt viss vaktmästarpersonal samt kostnaderna för renhållning, städning och hygieniska anordningar, medan den del av kassans utgifter, som givit den dess namn, skall övertagas av kommunerna. Kassans benämning måste därför ändras. Enär huvudparten av utgifterna kommer att avse kostnader, vilka regelmässigt bestrides från expensposter under statliga myndigheters omkostnadsanslag, föreslår överstyrelsen, att kassan benämnes expenskassan. Beträffande biblioteks- och materielkassan, som avlastas kassan i vissa kommuner åvilande utgifter för möbler och inventarier m. m., vilka kostnader övertages av kommunerna, samt understöds- och premiekassan, vars uppgift blir oförändrad, finns ingen anledning att föreslå ändrad benämning.

De utgifter, som nu bestrides ur anslagen Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning och Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna torde böra belasta det nya anslaget, varför dessa anslag icke behöver upptagas i riksstaten för budgetåret 1957/58.

En tillförlitlig bedömning av medelsbehovet under förevarande anslag kan ej för närvarande göras. Överstyrelsen inskränker sig därför till en beräkning av statens utgifter för det för staten mest kostnadskrävande alternativet, nämligen att samtliga läroverkskommuner övergår till det nya systemet från och med budgetåret 1957/58. Vid läroverk, där det nuvarande kassasystemet bibehålles och terminsavgifter fortfarande kommer att upptagas, måste som hittills dels anvisas medel till bokinköp och bokbindning, dels utgå fyllnadsbelopp till ljus- och vedkassorna, allt enligt nu gällande bestämmelser för medelstildelning under de i innevarande års riksstat upptagna anslagen till dessa ändamål. I dessa övergångsfall torde icke vara nödvändigt att bibehålla ifrågavarande båda riksstatsanslag utan synes enklast, att medel anvisas från det nya anslaget till bidrag till läroverkens kassor, varvid medel till bokinköp och bokbindning utgår ur posten till bidrag till biblioteks- och materielkassan och fyllnadsbelopp till ljus- och vedkassorna bestrides ur posten till bidrag till ljus- och vedkassan.

I propositionen 1956: 123 (s. 153) har med viss reservation räknats med att ett belopp av 8,09 miljoner kronor kommer att åvila statsverket vid ter-

minsavgifternas avskaffande. Till grund för denna beräkning har legat realskolutredningens siffermaterial, som i sin tur bygger på uppgifter om kassornas utgifter under budgetåret 1954/55. Från summan av kassornas utgifter för sådana ändamål, som framdeles skall tillgodoses av kassorna, har dragits de inkomster, som fortfarande beräknas inflyta. Dessa inkomster utgöres av hälften av de hyresintäkter, som hittills tillfallit kassorna (0,28 mkr), ävensom vissa andra inkomster, som icke utgjorts av statsbidrag, hyror och lärjungeavgifter (0,8 mkr).

Beloppet 8,09 miljoner kronor har icke fördelats på de tre kassorna men av propositionens sifferuppgifter att döma synes ha räknats med följande fördelning:

Expenskassan	4,75	miljoner kronor
Biblioteks- och materielkassan	3,12	» »
Understöds- och premiekassan	0,22	» »

Därvid har hyresintäkter beräknats tillfalla biblioteks- och materielkassan och övriga inkomster fördelats lika på denna kassa och expenskassan.

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1957/58 måste en uppräknig ske av de i propositionen angivna beloppen. Gemensamt för alla kassorna är, att läroverksorganisationens utvidgning från höstterminen 1954 till höstterminen 1957 samt penningvärdeförsämringen sedan 1954 ökar medelsbehovet.

Lärjungeantalet vid de allmänna läroverken var höstterminen 1954 omkring 111 000. Gjorda beräkningar tyder på att detta höstterminen 1957 skulle kunna uppskattas till omkring 126 000. Ökningen av lärjungeantalet från höstterminen 1954 till höstterminen 1957 skulle med denna utgångspunkt bli omkring 13 procent.

På grund av penningvärdeförsämringen har löner åt vaktmästarpersonal och städerskor, som framdeles skall avlönas ur expenskassan, måst höjas. Den medför även ökning av denna kassas kostnader genom fördyring av viss materiel, vilket för biblioteks- och materielkassans del särskilt gäller böcker och undervisningsmateriel. Ökningen av socialstyrelsens konsumentprisindex, som under senare halvåret 1954 till och med februari 1955 utgjort 129, har för maj 1956 beräknats till 139, vilket innebär en ökning från budgetåret 1954/55 med omkring 7 procent.

Vad först expenskassan beträffar skulle en uppräknig av det i propositionen angivna beloppet, 4,75 miljoner kronor, med procenttalet för lärjungeantalets ökning, 13, ge beloppet 5,37 miljoner kronor. Höjes detta belopp med hänsyn till ökningen av konsumentprisindex med omkring 7 procent, skulle det erforderliga beloppet bli omkring 5,75 miljoner kronor.

På grund av brist på medel har läroverken måst begränsa biblioteks- och materielkassans utgifter. Behovet av särskilt böcker och undervisningsmateriel har därför länge varit eftersatt. Därjämte är att märka, att därest till utgångspunkt vid beräkningen av kassans framtida utgiftsbehov skall tagas kassans utgifter budgetåret 1954/55 en viss uppräknig av utgiftssumman detta budgetår är motiverad med hänsyn till dels att till kassan hänförliga utgifter då i viss utsträckning bestritts av byggnadsfondsmedel, dels att det under en del av detta budgetår rådande inköpsstoppet medfört, att en del utgifter uppskjutits till det följande budgetåret. Vidare är det osäkert, hur stor del av de beräknade inkomsterna, som kommer att inflyta efter lärjungeavgifternas avskaffande. Detta gäller särskilt kommunala bidrag

till biblioteks- och materielkassan. I brist på erfarenhet härom är det angeläget, att denna kassas medelsbehov icke beräknas för lågt.

Därest realskolutredningens beräkningar av medelsbehovet för biblioteks- och materielkassan, justerade med hänsyn till avgiftssystemets avskaffande även för gymnasiet och den ovan beräknade ökningen av lärjungeantalet, skulle läggas till grund för beräkningen av anslagsposten till denna kassa, skulle posten upptagas till $(126\ 000 \times 28 + 300\ 000 =)$ 3,83 miljoner kronor. Om fördyringen av böcker och undervisningsmateriel samt annan av kassan bekostad materiel beräknas uppgå till samma procenttal, varmed socialstyrelsens konsumentprisindex stigit, omkring 7 procent, skulle posten ökas till 4,10 miljoner kronor. Vid en höjning av detta belopp med det genomsnittliga bidraget under de senaste tre budgetåren av byggnadsfundsmedel, 0,2 miljoner kronor, skulle posten upptagas till 4,30 miljoner kronor. Även om en ytterligare uppräknig av posten med hänsyn till inköpsstoppets verkan, osäkerheten i fråga om vissa inkomster samt behovet av en upprustning för att tillgodose eftersatta behov vore motiverad, vill överstyrelsen i brist på säkrare hållpunkter för bedömning av hur stor ökning dessa faktorer bör leda till, inskränka sig till att föreslå, att posten upptages till 4,25 miljoner kronor.

I fråga om understöds- och premiekassan är det önskvärt att nuvarande möjlighet att tillföra kassan intäkt av hyresmedel bibehålles. Därast så blir fallet, synes, såvitt nu kan bedömas, en uppräknig av det i propositionen angivna beloppet, 0,22 miljoner kronor, till 0,25 miljoner kronor tillräcklig.

Statskontoret förordar, att, i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om andra liknande anslag, medelsanvisningen till biblioteks- och materielkassan sker i form av ett reservationsanslag. Vidare ifrågasätter ämbetsverket om icke för bidragen till de övriga kassorna bör upptagas två olika anslag i riksstaten, varvid anslaget till understöds- och premiekassan bör vara obetecknat samt anslaget till expenskassan förslagsanslag. Statskontoret föreslår för sin del, att anslaget till biblioteks- och materielkassan uppföres med 4 000 000 kronor och anslaget till understöds- och premiekassan med 220 000 kronor. Mot överstyrelsens beräkning av det anslag, som erfordras för expenskassan har ämbetsverket icke någon erinran. Statskontoret har i likhet med överstyrelsen vid anslagsberäkningen utgått från att samtliga läroverkskommuner avskaffat lärjungeavgifterna från och med läsåret 1957/58. I den mån så icke blir fallet, kommer det faktiska medelsbehovet att understiga de anvisade beloppen. I samband med utfärdandet av regleringsbrev torde därför enligt statskontorets mening särskilda föreskrifter böra meddelas rörande överstyrelsens rätt att disponera anslagen till biblioteks- och materielkassan samt till understöds- och premiekassan.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra mot överstyrelsens förslag.

Departementschefen. För närvarande finns på riksstaten uppförda ett reservationsanslag om 570 000 kronor till Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning och ett förslagsanslag om 2 500 000 kronor till Allmänna

läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna. Såsom en följd av 1956 års riksdags beslut om avskaffande av elevavgifterna vid de allmänna läroverken med utgången av läsåret 1956/57 måste för nästa budgetår anvisas medel till läroverkens kassor i betydligt större utsträckning än hittills.

Med i viss mån ändrade uppgifter kommer efter reformens genomförande att kvarstå följande kassor vid de allmänna läroverken, nämligen ljus- och vedkassan, biblioteks- och materielkassan samt understöds- och premiekassan. Bestridandet av dessa kassors utgifter kommer huvudsakligen att påvåla statsverket. I propositionen 1956: 123 redovisades vissa av realskoleutredningen framlagda uppgifter rörande kassornas inkomster och utgifter för läsåret 1954/55. Med utgångspunkt i dessa uppgifter gjordes schematiska beräkningar rörande kassornas anslagsbehov.

Såsom förutsattes i nämnda proposition har överstyrelsen nu vid sina medelsberäkningar för budgetåret 1957/58 gjort vissa uppräknings av de från läsåret 1954/55 hämtade beloppen. Överstyrelsen har sålunda tagit hänsyn till elevantalets ökning och även med ledning av konsumentprisindex beaktat inträdda prishöjningar. De av överstyrelsen föreslagna anslagsbeloppen uppgår till för ljus- och vedkassorna förslagsvis 5 750 000 kronor, för biblioteks- och materielkassorna förslagsvis 4 250 000 kronor samt för understöds- och premiekassorna 250 000 kronor.

Medelsberäkningen för ljus- och vedkassorna — vilka såsom överstyrelsen föreslagit i fortsättningen bör benämnas expensskassorna — samt för understöds- och premiekassorna föranleder ingen erinran från min sida.

I fråga om biblioteks- och materielkassorna anser jag däremot en justering av överstyrelsens beräkning erforderlig. Överstyrelsen har här utgått från vissa av realskoleutredningen föreslagna belopp — 28 kronor per elev samt en konstant summa av 300 000 kronor — vilka dock utredningen avsett för det fall att elevavgifterna skulle kvarstå beträffande gymnasiet och särskilda medel till bokinköp och bokbindning såsom hittills för gymnasiets del utgå ur ett riksstatsanslag. Vid beräkning av anslagsbehovet för biblioteks- och materielkassorna torde såsom utgångspunkt böra tagas det av realskoleutredningen angivna totala medelsbehovet för dessa kassor av 4 070 000 kronor (se prop. 1956: 123 s. 112). Med beaktande av elevantalets ökning och inträdda prishöjningar samt med hänsyn till att de hittills i kassorna inlutna »övriga» inkomsterna, som till största delen utgjorts av kommunala bidrag, knappast torde kunna påräknas i nuvarande omfattning vid övergång till det avgiftsfria systemet och den därmed förenade utökningen av kommunernas skyldigheter, skulle enligt mina beräkningar erfordras ett anslag av drygt 4 400 000 kronor. Av praktiska skäl torde emellertid bidraget i detta fall böra beräknas efter visst belopp per elev. I anslutning till det av mig nyss angivna anslagsbehovet bör den för läroverksorganisationen sammanlagda anslagsramen för bidrag till biblioteks- och materielkassorna bestämmas till belopp, motsvarande 35 kronor per elev ($126\,000 \times 35 = 4\,410\,000$).

I fråga om dispositionen av medlen till läroverkens kassor torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser.

Från och med budgetåret 1957/58 bör alltså i stället för det nuvarande reservationsanslaget till Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning och förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna uppföras ett nytt anslag, vilket torde böra erhålla karaktär av förslagsanslag och benämnas Allmänna läroverken: Bidrag till läroverkens kassor. Vid mina beräkningar i det föregående har jag i likhet med skolöverstyrelsen utgått från den förutsättningen, att samtliga läroverkskommuner övergår till det avgiftsfria systemet från och med budgetåret 1957/58. I brist på närmare kännedom om i vilken utsträckning det nya systemet kan komma att vara genomfört till nästa budgetår och i avvaktan på närmare erfarenheter i övrigt beträffande den faktiska medelsåtgången, förordar jag att anslaget uppföres med ett till 10 000 000 kronor avrundat belopp, vilket i jämförelse med motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår innebär en anslagshöjning med 6 930 000 kronor. Såsom överstyrelsen förutsatt torde ur det nya anslaget jämväl få utgå medel till bokinköp och bokbindning samt fyllnadsbelopp till ljus- och vedkassorna enligt hittillsvarande regler till de läroverk, där det nuvarande kassa- och avgiftssystemet kan komma att bibehållas.

Med stöd av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till läroverkens kassor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

[202] **4. Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 8 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 8 500 kronor.

[203] **5. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 140 000	2 428 511
1956/57 (statsliggaren s. 672)	2 600 000	
1957/58 (förslag)	3 543 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av detta förslagsanslag med 943 000 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser (nu 2 354 000)	+ 928 000
2. Resekostnadsersättning och traktamente åt deltagare i praktiska lärarkurser (nu 242 000) + 15 000
	<hr/>
Summa ökning kronor	943 000

Beträffande punkten 1 erinrar överstyrelsen om att under anslagspunkten Allmänna läroverken: Avlöningar föreslagits anordnande av praktisk lärarkurs vid ytterligare fyra läroanstalter med ett beräknat antal av 65 deltagare. Den begärda ökningen betingas vidare av den allmänna lönehöjningen. Till stöd för den under punkten 2 yrkade uppräknningen återopas ökning av antalet lärarkandidater, höjda traktamenten och höjda biljettpriser.

Departementschefen. Den av mig vid anmälan av de allmänna läroverkens avlöningsanslag förordade utökningen av antalet läroanstalter med praktisk lärarkurs medför ökade kostnader för avlöning m. m. åt deltagare i sådana kurser. Då jag icke har någon erinran mot överstyrelsens anslagsberäkning föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 543 000 kronor, vilket innebär en höjning med 943 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 543 000 kronor.

[204] **6. Kompletteringsgymnasier**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	115 000	155 972
1956/57 (statsliggaren s. 673)	200 000	
1957/58 (förslag)	270 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för verksamheten vid statens kompletteringsgymnasium i Stockholm.

Skolöverstyrelsen förordar i anslutning till förslag av rektor vid kompletteringsgymnasiet, att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 300 000 kronor.

Härvid har bland annat beräknats medel för inplacering av den nu med arvode förenade rektorsbefattningen i lönegrad Cb 14, avlöningsgrupp II. Överstyrelsen förutsätter, att rektor ålägges undervisningsskyldighet jämlikt läroverksstadgan § 133 mom. 1 och 8 antingen vid kompletteringsgymnasiet eller, enligt överstyrelsens bestämmande i varje särskilt fall, vid allmänt läroverk. Till kostnader för arvodesanställd personal på rektorsexpeditionen beräknar överstyrelsen vidare ett belopp av 21 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en ökning med 6 000 kronor. För oförutsedda utgifter upptages ett belopp av 10 500 kronor, avsett bland annat att vid behov möjliggöra för rektor att anlita en pedagogiskt utbildad person som assistent. Anslagshöjningen föranleds i övrigt huvudsakligen av beräknad ökning av elevantalet.

Statskontoret finner i och för sig vissa skäl tala för en inplacering av rektorstjänsten i Cb 14, avlöningsgrupp II, men anser att med prövningen av denna fråga bör anstå till dess ytterligare erfarenheter vunnits av gymnasiets verksamhet. Medelsökningen för förstärkning av expeditionspersonalen bör enligt ämbetsverkets mening begränsas till 3 000 kronor. För oförutsedda utgifter anses vidare ett belopp av 5 000 kronor vara tillfyllest. *Statskontoret* föreslår, att anslaget uppföres med 275 000 kronor.

Statens lönenämnd har icke något att erinra mot den av skolöverstyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen av rektorstjänsten.

Departementschefen. Jag är icke beredd att för nästa budgetår föreslå inrättande av en lönegradsplacerad rektorstjänst vid kompletteringsgymnasiet. Liksom hittills torde rektor enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande äga uppbära arvode samt ersättning för mistade löneförmåner vid tjänstledighet från innehavd lärartjänst.

I likhet med statskontoret anser jag de till avlöande av expeditionspersonal och till oförutsedda utgifter avsedda beloppen väl högt beräknade.

Enligt mina beräkningar bör detta reservationsanslag för nästa budgetår upptagas med 270 000 kronor, vilket innebär en höjning med 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kompletteringsgymnasier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

[205] **7. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk:
Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	38 100	39 619
1956/57 (statsliggaren s. 673)	40 700	
1957/58 (förslag)	58 700	

Direktionen hemställer, att detta förslagsanslag höjes med 21 500 kronor. Höjningen föranleds, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

1. Höjning av arvodet till kamreraren från 5 500 kronor till 8 250 kronor för år.
2. Höjning av arvodet till sekreteraren från 3 000 kronor till 4 500 kronor för år.
3. Förändring av en extra ordinarie kontoristtjänst till extra ordinarie kansliskrivartjänst.
4. Förändring av en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång till extra ordinarie kanslibiträdestjänst.
5. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8.
6. Anvisande av 1 300 kronor till övertidsersättningar.
7. Anvisande av 3 900 kronor till avlöande av tillfällig personal.

Såsom allmän motivering för sina anslagsäskanden anför direktionen följande.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll direktionen, att den hade för avsikt att framlägga förslag om avveckling av sin verksamhet. Denna fråga har emellertid kommit i annat läge genom det betänkande, som framlades av 1951 års skolstyrelseutredning. I Kungl. Maj:ts förslag den 7 juni 1956 angående skolväsendets lokala och regionala ledning upptages frågan om överförande av direktionens arbetsuppgifter till den föreslagna skolstyrelsen, vilket dock skulle bli beroende på resultatet av en utredning om redogöraransvaret.

Direktionen kan för närvarande endast med stora svårigheter fullgöra sina arbetsuppgifter, som undan för undan har ökat. Lagen om allmän sjukförsäkring har medfört betydande arbetsbelastning, likaså de ändrade bestämmelserna om ersättning för sjukvårdskostnader samt bestämmelserna om s. k. anvisningsläkare. Retroaktiva löneberäkningar medför alltså ett högst betydande arbete. Utan att ha varit förberedd har direktionen numera även fått uppgiften att handlägga löneutbetalningarna och ersättning för sjukvårdskostnader till befattningshavarna och ämneslärarkandidaterna vid lärarhögskolan i Stockholm. Innevarande budgetår har utbetalning av löner till personalen vid försöksgymnasiet i Kärrtorp tillkommit; nästa budgetår tillkommer eventuellt kommunala gymnasiet i Brännkyrka, som skolöverstyrelsen föreslagit till förstatligande. Personalförstärkning och viss omfördelning av arbetsuppgifterna på kansliet synes därför ofrånkomlig, om direktionens verksamhet skall fortsätta efter 1 juli 1957.

Av direktionens framställning inhämtas vidare bland annat följande.

4. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som är förenade med den nuvarande biträdestjänsten i reglerad befordringsgång, och betydande rekryteringssvårigheter har direktionen genom särskilt beslut av Kungl. Maj:ten erhållit medel att för budgetåret 1956/57 avlöna innehavaren av denna tjänst efter lönegrad Cg 11. Det synes nu nödvändigt, att denna tjänst ändras till kanslibitträdestjänst i Ce 11.

5. En ny biträdestjänst i reglerad befordringsgång erfordras med hänsyn till den stegrade omfattningen av även de mindre kvalificerade arbetsuppgifterna, såsom renskrivningsarbete, handhavande av citografplåtarkivet m. m. På grund av ansvällningen av antalet avlöningskort kan det under punkten 4 omnämnda kanslibitträdet icke längre medhinna maskinbokföringsarbetet i tid med mindre hon får hjälp. Vid sjukdomsfall och andra ledigheter för operatrisen uppstår ofta stora svårigheter att fullgöra arbetet, då bokföringsmaskinen är av alldeles speciell typ och kräver åtskillig utbildningstid för handhavandet. Det nya biträdet avses skola utbildas i maskinens handhavande och kunna tjänstgöra såsom vikarie. Det må nämnas, att semesterledigheter hittills endast med mycket stora svårigheter kunnat beredas personalen. Särskilt med hänsyn till de synnerligen stora svårigheter, som förelegat att få kompetent vikarie, måste inrättandet av denna tjänst betecknas som i högsta grad angeläget.

7. Med hänsyn till den periodvisa arbetsanhopningen äskas medel för tillfällig arbetskraft. Det är av stor betydelse, att arbetet varje månad blir färdigt i god tid. Enbart arbete å övertid är otillräckligt, vilket visat sig under en följd av år.

Statskontoret anser sig icke kunna biträda förslagen om uppflyttning av den extra ordinarie kontoristtjänsten till kansliskrivartjänst och om inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8. Däremot vill statskontoret med hänsyn till vad i ärendet anförts rörande den växande arbetsbördan för direktionen icke motsätta sig, att till övertidsersättningar och förstärkningar av den tillfälliga personalen anvisas 10 000 kronor. Spörsmålet om uppräknig av arvodena till kamrerare och sekreterare anses böra prövas i samband med en allmän översyn av dylika arvoden. Med anledning av yrkandet om ändring av en skrivbiträdestjänst i reglerad befordringsgång till kanslibiträdesbefattning i Ce 11 föreslår statskontoret, att innehavaren av förstnämnda tjänst liksom för innevarande år medgives uppbära lön efter lönegrad Cg 11.

Statens lönenämnd har ej funnit tillräckliga skäl tillstyrka den föreslagna uppflyttningen av en kontoristtjänst i Ce 13 till kansliskrivartjänst i Ce 15. Däremot har nämnden ingen erinran mot den föreslagna uppflyttningen av ett biträde i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ce 11.

Departementschefen. I propositionen 1956: 182 (s. 272) har i anslutning till 1951 års skolstyrelseutrednings förslag förordats, att den nya skolstyrelsen i vad gäller Stockholm skall träda i stället för Stockholms folkskolektion, direktionen över Stockholms stads undervisningsverk och vissa andra nu existerande organ. Huruvida de uppgifter, som nu tillkommer direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, helt skall övertagas av skolstyrelsen, måste dock bli beroende på resultatet av en utredning rörande redogöraransvaret vid utbetalningen av läroverkslärarnas löner m. m. Denna utredning pågår för närvarande. En avveckling av direktionen är sålunda ännu icke aktuell. Med hänsyn till den ökning av direktionens arbetsuppgifter, som på senare tid inträtt, bland annat genom tillkomsten av lärarhögskolan i Stockholm, blir i stället en viss — om också provisorisk — förstärkning av direktionens personal nödvändig.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 11 maj 1956 har medel ställts till direktionens förfogande för att under innevarande budgetår möjliggöra avlönande av ett biträde i Cg 11 i stället för ett biträde i reglerad befordringsgång. Jag förordar att för nästa budgetår medel beräknas för ett fortsatt sådant utbyte (p. 4). Kostnaden härför beräknar jag till 1 000 kronor. Den föreslagna förändringen av en extra ordinarie kontoristtjänst till kansliskrivartjänst anser jag mig icke böra biträda (p. 3). Med hänsyn till den erforderliga personalförstärkningens provisoriska karaktär finner jag det icke heller lämpligt att, såsom direktionen föreslagit, inrätta en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst (p. 5). Däremot föreslår jag, att ett belopp av 12 000 kronor anvisas till anställande av tillfällig personal (p. 7), och har intet att erinra mot att för övertidsersättningar beräknas en ökning med 1 300 kronor (p. 6). Vidare torde, med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor

anfört beträffande höjning av vissa arvoden, böra beräknas en höjning av anslaget med i runt tal 1 700 kronor. Slutligen tillkommer en automatisk ökning av medelsbehovet med 2 000 kronor på grund av 1956 års allmänna lönehöjning m. m. Jag räknar sålunda med att detta anslag för budgetåret 1957/58 höjes med 18 000 kronor till 58 700 kronor. Anslaget bör fördelas på olika anslagsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	10 200
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	44 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 800
	Summa kronor 65 400

Särskilda uppbördsmedel

Räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond	6 700
	Nettoutgift kronor 58 700

b) till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 58 700 kronor.

**[206] 8. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk:
Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	9 200	9 110
1956/57 (statsliggaren s. 674)	9 200	
1957/58 (förslag)	9 500	

Direktionen hemställer om en höjning av detta förslagsanslag med 250 kronor och motiverar detta med att lönerna till städpersonalen höjts.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av anslaget med 300 kronor till 9 500 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 500 kronor.

[207] 9. Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	685 000	585 000
1956/57 (statsliggaren s. 674)	505 000	
1957/58 (förslag)	335 000	

Huvuddelen av detta anslag, eller 405 000 kronor, är avsedd för den grupp läroanstalter, som direkt anges i rubriken, och återstoden för understöd med 20 000 kronor till Örebro aftonskola samt med samma belopp till envar av realskollinjerna vid de kommunala flickskolorna i Karlstad, Linköping, Uppsala och Västerås.

Skolöverstyrelsen erinrar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att överstyrelsen för såväl budgetåret 1952/53 som budgetåret 1954/55 föreslog ändrade grunder för beviljande av statsbidrag till kommunala gymnasier, innebärande bland annat att bidrag skulle utgå med 78 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning. Den föreslagna reformen har dock icke genomförts.

Överstyrelsen föreslår nu ånyo, att statsbidrag till lärarlöner vid de kommunala gymnasierna skall utgå efter samma grunder som vid de högre kommunala skolorna. Under redovisningsåret 1957/58 bör dock förskottet beräknas till 90 procent på de löpande avlöningskostnaderna. Kostnaderna för dessa statsbidrag beräknas för nästa budgetår till i runt tal 2 600 000 kronor, och ett bifall till förslaget skulle således medföra behov av en anslagshöjning med 2 095 000 kronor.

Med hänsyn till de föreslagna ändrade bidragsgrunderna avseende de kommunala gymnasierna föreslår överstyrelsen, att här ifrågavarande anslag betecknas såsom förslagsanslag samt att benämningen ändras till **Kommunala läroverk: Bidrag till vissa kommunala gymnasier.**

Därest en statsbidragsreform beträffande de kommunala gymnasierna icke anses böra genomföras, hemställer överstyrelsen alternativt om statsbidrag till dylika gymnasier med sammanlagt 270 000 kronor. Överstyrelsen förutsätter därvid, att statsbidrag till en gymnasielinje, i likhet med vad som hittills brukat ske, skall utgå först sedan studentexamen med gott resultat avlagts vid linjen, att bidrag första året bör utgå för endast en ring och därefter successivt för ytterligare en ring per år samt att bidragsbeloppet per ring bör utgöra 15 000 kronor. Vid beräkningen av beloppet 270 000 kronor har överstyrelsen förutsatt bifall till framställningen om successivt förstatligande från och med nästa budgetår av de med samreal-skolorna i Avesta, Sala, Tranås, Värnamo och Brännkyrka i Stockholm samt realskolan för gossar i Malmö förenade kommunala gymnasierna och därför icke räknat med bidrag till första ringen av dessa gymnasier. Överstyrelsens beräkningar beträffande de olika gymnasierna framgår av följande sammanställning.

Kommunala gymnasiet i	Statsbidrag kronor
Alingsås	30 000
Avesta	30 000
Kungälv	15 000
Lysekil	90 000
Sala	30 000
Sandviken	15 000
Tranås	30 000
Trollhättan	30 000
Summa kronor	270 000

Genom beslut den 1 juni 1956 förordnade Kungl. Maj:t, att statsbidrag till treåriga realskollinjer vid de kommunala flickskolorna i Karlstad, Linköping och Västerås skall från och med redovisningsåret 1957/58 utgå enligt de för högre kommunala skolor gällande bidragsgrunderna. I anslutning härtill föreslår överstyrelsen, att medel till nämnda flickskollinjer skall utgå ur anslaget Kommunala läroverk: Bidrag till högre kommunala skolor. Den privatägda treåriga realskollinjen vid kommunala flickskolan i Uppsala bör däremot inordnas under anslaget Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Understödet till Örebro aftonskola föreslås skola utgå med ett till 40 000 kronor förhöjt belopp och bestridas ur ett för ändamålet å riksstaten särskilt anvisat anslag. Vid ett genomförande av nu angivna åtgärder kommer medelsbehovet under förevarande anslag att minska med 100 000 kronor.

Statskontoret anser sig icke kunna biträda skolöverstyrelsens förslag om ändrade grunder för statsbidragen till de kommunala gymnasierna.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag om ändrade grunder för bidrag till gymnasierna under det kommunala stadium, som regelmässigt föregår förstatligandet, anser jag mig icke böra biträda. Vid oförändrade bidragsgrunder har överstyrelsen beräknat medelsbehovet för de kommunala gymnasierna till 270 000 kronor. I samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag har jag, med viss avvikelser från överstyrelsens förslag i denna fråga, förordat successivt förstatligande av de kommunala gymnasierna i Avesta, Lysekil, Sala och Tranås. Med hänsyn härtill bör det av överstyrelsen beräknade beloppet 270 000 kronor, dels minskas med 30 000 kronor (Lysekil), dels ökas med 75 000 kronor (Brännkyrka, Malmö, Värnamo). Då jag vidare icke räknar med någon ändring beträffande det nu utgående bidraget till Örebro aftonskola, torde förevarande anslag för nästa budgetår böra upptagas med (315 000 + + 20 000 =) 335 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en minskning med 170 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 335 000 kronor.

[208] **10. Kommunala läroverk: Bidrag till högre kommunala skolor.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 35 500 000 kronor. Detta anslag, som disponeras enligt bestämmelser, som finnes införda på s. 674 i statsliggaren, motsvarar fyra äldre förslagsanslag, nämligen dels under den gemensamma rubriken Kommunala läroverk ett till Bidrag till kommunala flickskolor, ett till Bidrag till kommunala realskolor och ett till Bidrag till praktiska kommunala realskolor, dels ock ett med rubriken Högre folkskolor: Understöd.

Statsbidrag till avlönande av lärare vid av Kungl. Maj:t erkända kommunala flickskolor, kommunala realskolor, praktiska kommunala realskolor och högre folkskolor utgår enligt huvudregeln med 78 procent av vederbörligt skolområdes kostnader för ändamålet enligt gällande avlöningsbestämmelser (kung. 1951:541). Bidraget utgår per redovisningsår och utbetalas dels i form av fyra förskott under löpande år, dels i form av slutlig utanordning efter årets utgång. Förskotten utgår med en viss del av de belopp, som utbetalats i statsbidrag för det senast förflutna redovisningsåret. Utbetalningssystemet innebär alltså, att storleken av de belopp, som bör anvisas under vederbörliga anslag för ett visst budgetår, beror på förhållandena vid skolorna icke under samma budgetår utan under året dessförinnan.

I besparingssyfte har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar samt om inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal realskola. Dessa bestämmelser avsluter sig till de för de allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov under anslaget av 39 100 000 kronor, vilket innebär en höjning med 3 600 000 kronor. Överstyrelsen anför, att den verkställt sina beräkningar av medelsbehovet på grundval av organisationen av skolorna under läsåret 1956/57 sådan denna beräknades bli vid den tid då överstyrelsen avgav sina anslagsäskanden. Denna organisation framgår av följande sammanställning, i vilken i förekommande fall anges även ändringar i förhållande till organisationen under läsåret 1955/56.

	Antal skolor	Antal klassavdelningar
Kommunala flickskolor	50 (+1)	821 (+41)
» realskolor	64 (+2)	361 (+34)
Praktiska kommunala realskolor	27 (+5)	437 (+26)
Högre folkskolor	3	10

I detta sammanhang redovisar överstyrelsen vidare behovet av ordinarie adjunks- och ämneslärartjänster i Ca 29, 27 och 25, av ordinarie ämnes-

lärartjänster i Ca 22 och Ca 20 samt av extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 27 och ämneslärartjänster i Ce 25.

I likhet med vad som förordats beträffande de allmänna läroverken föreslår överstyrelsen, att vissa nya förstärkningsanordningar skall få tillämpas. Överstyrelsen föreslår dock att vid undervisningen i hemkunskap delning av klassavdelning genomgående skall få förekomma även på den husliga linjen, där ämnet är praktiskt läroämne.

Slutligen föreslår överstyrelsen, att försök med ett elfte skolår skall få anställas vid en eller flera praktiska kommunala realskolor samt att statsbidrag skall kunna utgå härtill efter samma grunder som till de högre kommunala skolornas verksamhet i övrigt.

Vid anslagsberäkningen har överstyrelsen räknat ut rektorslönerna i detalj. Vad angår övriga lärare har erforderliga veckotimtal i läro- och övningsämnena omräknats till hela tjänster, varpå kostnaderna för ordinarie tjänster beräknats efter högsta och för icke-ordinarie tjänster efter lägsta löneklassen. Samtliga tjänster har därvid hänförs till ortsgrupp 3. I beräkningarna ingår även de kostnader för särskild realexamen och organiserad läxhjälp, som på sätt förutsatts i propositionen 1956: 123 skall tillkomma för läsåret 1956/57.

Departementschefen. Liksom i fråga om de allmänna läroverken anser jag mig beträffande de högre kommunala skolorna icke kunna biträda överstyrelsens förslag om rätt att tillämpa vissa nya förstärkningsanordningar. Frågan om statsbidrag till kostnaderna för försök med ett elfte skolår vid praktiska kommunala realskolor är jag icke beredd att pröva i nu förevarande sammanhang.

Den beräkning av medelsbehovet, som överstyrelsen gjort, har jag icke funnit anledning frånga. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra höjas med 3 600 000 kronor till 39 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till högre kommunala skolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 39 100 000 kronor.

[209] **11. Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	130 000	178 742
1956/57 (statsliggaren s. 681)	165 000	
1957/58 (förslag)	210 000	

Ur detta förslagsanslag utgår statsbidrag till arvoden åt skolläkare och skolsköterskor vid kommunala flickskolor, kommunala realskolor, prak-

tiska kommunala realskolor och från och med innevarande budgetår även vid högre folkskolor. Bestämmelser härom är meddelade i kungörelserna 1944: 584 och 585.

Skolöverstyrelsen uppskattar det totala medelsbehovet för nästa budgetår till 216 100 kronor, vilket innebär en ökning med 51 100 kronor. Huvuddelen av denna ökning eller 44 600 kronor föranledes av automatiskt verkande omständigheter, medan återstoden, 6 500 kronor, beror på att överstyrelsen föreslår, att deltidsanställd skolsköterska skall anställas även vid kommunala realskolor och praktiska kommunala realskolor med minst 100 elever. Enligt nu gällande bestämmelser inträder skyldigheten att anställa sköterska vid dessa skolformer vid ett elevantal av 150.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra tillstyrka förslaget om ändrade grunder för anställande av skolsköterska vid kommunal eller praktisk kommunal realskola. I anslutning till överstyrelsens beräkning av den automatiska utgiftsökningen torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med i runt tal 45 000 kronor till 210 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

[210] **12. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	7 970 000	8 192 305
1956/57 (statsliggaren s. 681)	8 820 000	
1957/58 (förslag)	9 470 000	

Ur detta förslagsanslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i beslut den 29 juni 1951, den 5 juni 1953 och den 4 juni 1954 angivna privatläroverk. Sedan Västerviks läroanstalt för flickor genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 maj 1956 förklarats erkänd såsom kommunal flickskola från och med den 1 juli 1956, är antalet ifrågavarande privatläroverk 21. Beträffande dem gäller stadgan för de statsunderstödda privatläroverken. Statsbidrag utgår med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering, med möjlighet för skola att, om särskilda skäl föreligger, efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga nu avsedda privatläroverk icke sammanlagt överstiga 78 procent av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader och fortlöpande huvudmansavgifter, i förekommande fall minskade med vissa sjukpenningsbelopp. Utöver statsbidrag enligt nu angivna bestämmelser utgår ur anslaget ett belopp av 30 000 kronor till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 590 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Automatisk ökning till följd av den allmänna lönehöjningen m. m.	+	559 000
2. Inordnande under anslaget av den privatägda treåriga realskollinjen vid kommunala flickskolan i Uppsala....	+	91 000
3. Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan	+	940 000
Summa ökning kronor		1 590 000

Statskontoret avstyrker överstyrelsens förslag om inordnande av de under punkten 3 angivna skolorna under detta anslag.

Departementschefen. Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan åtnjuter nu statsbidrag ur anslaget till Bidrag till vissa internatläroverk. Jag anser mig icke böra förorda bifall till överstyrelsens förslag om inordnande av dessa skolor under förevarande anslag (p. 3).

I propositionen 1956:123 (s. 146) framhölls, att vid ett genomförande av treårig lärogång på realskolestadiet redan existerande treåriga linjer vid vissa kommunala flickskolor i fråga om statligt anslag borde jämföras med motsvarande längre bildningslinjer. Därvid uttalades vidare bland annat, att den privatägda treåriga realskollinjen vid kommunala flickskolan i Uppsala, som nu erhåller ett årligt bidrag av 20 000 kronor ur anslaget till Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m., borde åtnjuta bidrag ur anslaget till Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Mot detta förslag uttalade riksdagen icke någon erinran. I överensstämmelse härmed bör, såsom överstyrelsen föreslagit, ett belopp av 91 000 kronor beräknas under detta anslag för bidrag till nämnda realskollinje (p. 2). Med hänsyn till automatiskt verkande omständigheter torde anslaget vidare böra uppräknas med 559 000 kronor (p. 1). För budgetåret 1957/58 torde anslaget alltså böra höjas med sammanlagt 650 000 kronor till 9 470 000 kronor.

Med stöd av vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 470 000 kronor.

[211] **13. Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk**

	Anslag
1956/57 (statsliggaren s. 685)	29 000
1957/58 (förslag)	38 000

Ur detta förslagsanslag, som uppförts på riksstaten från och med innevarande budgetår, utgår bidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterska vid vissa privatläroverk enligt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1956 meddelade bestämmelser.

Skolöverstyrelsen beräknar en automatisk höjning av anslaget med 9 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkning torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 9 000 kronor till 38 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 38 000 kronor.

[12] 14. **Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	211 000	208 020
1956/57 (statsliggaren s. 686)	425 000	
1957/58 (förslag)	562 000	

Ur detta förslagsanslag utgår statsbidrag till Restenässkolan i Ljungkile kommun, i vad avser fyraårig realskola, till Viggbyholmsskolan i Täby kommun, i vad avser fyraårigt gymnasium, till Solbacka läroverk i Daga kommun samt från och med innevarande budgetår jämväl till Sigtuna-skolan. Bidraget utgår med två kronor per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår att följande tre skolor inordnas under förevarande anslag, nämligen Anundsjöbygdens realskola i Bredbyn, Mariannelunds praktiska skola, i vad avser treårig realskola, och Ekebyholmsskolan i Rimbo, i vad avser fyraårig realskola. För dessa tre skolor beräknas de erforderliga bidragsbeloppen till respektive 57 000 kronor, 35 000 kronor och 60 000 kronor eller sammanlagt 152 000 kronor. Å andra sidan har överstyrelsen föreslagit, att de fyra internatläroverk, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget Bidrag till vissa privatläroverk. Vid bifall till sistnämnda förslag skulle medelsbehovet under förevarande anslag minska med det belopp, som för innevarande budgetår beräknas till dessa fyra läroverk, nämligen sammanlagt 425 000 kronor. Anslaget bör sålunda enligt överstyrelsens mening nedräknas med 273 000 kronor till 152 000 kronor.

Statskontoret hyser betänkligheter mot att vidga kretsen av de skolor, som i särskild ordning understöddes av statsmedel, och anser sig inte böra tillstyrka bidrag till Anundsjöbygdens realskola, Mariannelunds praktiska skola och Ekebyholmsskolan.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om bidrag till Anundsjöbygdens realskola, Mariannelunds praktiska skola och Ekebyholmsskolan.

I det föregående har jag förklarat mig icke kunna biträda förslaget om inordnande under anslaget till Bidrag till vissa privatläroverk av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan. Dessa skolor bör sålunda enligt min mening alltjämt åtnjuta bidrag ur förevarande anslag. För att bereda sistnämnda fyra skolor en viss ekonomisk lättnad vill jag dock förorda, att bidragsbeloppet, som föregående år ökades från en krona 50 öre per elev och dag av läsåret till två kronor, nu ytterligare höjes till två kronor 50 öre per elev och dag av läsåret. Med hänsyn till mina här redovisade ställningstaganden beräknar jag medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår till 562 000 kronor, vilket innebär en ökning med 137 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 562 000 kronor.

[213] 15. **Läroboksnämnden**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	45 600	45 600
1956/57 (statsliggaren s. 686)	47 000	
1957/58 (förslag)	54 000	

Läroboksnämnden beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 51 500 kronor. Nämnden utgår därvid från medelsåtgången för olika ändamål under förra budgetåret och framhåller särskilt, att antalet läroböcker, som skall granskas, stigit genom tillkomsten av de nya kursplanerna.

Vidare hemställer nämnden, att frågan om höjning av utgående arvoden till nämndens ledamöter och sekreterare överväges i samband med pågående översyn av arvoden inom statsförvaltningen samt att dagarvode även skall få utgå till av skolöverstyrelsen utsedda ledamöter.

Departementschefen. Mot nämndens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innebärande en anslagshöjning med 4 500 kronor, synes icke vara något att erinra. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde härutöver böra beräknas en ökning av anslaget med i runt tal 2 500 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 54 000 kronor, vilket innebär en höjning med 7 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 54 000 kronor.

[214] 16. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	7 500
1956/57 (statsliggaren s. 687)	15 000	
1957/58 (förslag)	9 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta förslagsanslag uppföres med oförändrat belopp.

I särskild framställning den 1 februari 1955 har *centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medge nämnden rätt att i stället för viss nu arvoderad personal anställa en kansli-skrivare i Ce 17, en kassör i Ce 15 och ett kanslibiträde i Ce 11. Till stöd härför anför nämnden bland annat följande.

På nämndens byrå har funnits anställda en sekreterare och en kassörska samt skrivbiträden, vilkas antal varierat mellan tre och fem, beroende på den växlande arbetsbelastningen under olika tider av året. Det ena av skrivbiträdena har huvudsakligen skött lärjungebrevväxlingen med utlandet. Personalen har varit arvodesanställd och erhållit lön beräknad per anställningsdag eller -månad. Dessa anställningsförhållanden har medfört svårigheter att erhalla tillräckligt kvalificerad personal och att behålla anställd personal, när fastare anställningsförhållanden erbjudits på andra områden av arbetsmarknaden. Det har sålunda i flera fall förekommit, att personal med god kännedom om de speciella arbetsuppgifterna inom nämndens arbetsområden begärt entledigande när fast anställning på annat håll erbjudits. Nämnden har då nödgats anställa rutinerade ersättare, varigenom verksamheten försvårats och fördyrats. För att råda bot för dessa otillfredsställande förhållanden har nämnden undersökt olika möjligheter och funnit att det lämpligaste vore, om viss del av personalen kunde anställas med extraordinarieförordnande.

I utlåtande över centralnämndens framställning uttalar *skolöverstyrelsen*, att det synes nödvändigt, att centralnämnden för att kunna förvärva och behålla kvalificerad personal beredes möjlighet att erbjuda densamma fastare anställningsförhållanden. Centralnämndens verksamhet, som pågått sedan år 1938, får enligt överstyrelsens mening anses vara av stadigvarande karaktär och har med ökningen av de högre skolornas elevantal fått allt större omfattning. Överstyrelsen tillstyrker medgivande att vid nämnden må för minst halvtidstjänstgöring inrättas tre extra ordinarie tjänster, varav en som förste kansli-skrivare i Ce 17 och en som kanslibiträde i Ce 11. En tjänst i 15 lönegraden för kassagöromålen vid nämnden anser sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka. För dessa göromål bör en tjänst som kontorist i Ce 13 inrättas. Överstyrelsen förutsätter, att inrättandet av extra ordinarie tjänster icke skall medföra ökning av bidragen av statsmedel till nämndens verksamhet.

Statens lönenämnd har intet att erinra mot den av *skolöverstyrelsen* föreslagna lönegradsplaceringen för ifrågavarande tjänster.

Statskontoret framhåller, att enligt den för centralnämnden gällande instruktionen kostnaderna för verksamheten skall bestridas i första hand av inflytande avgifter samt eventuellt befintliga överskottsmedel och i andra hand av de särskilda anslagsmedel, som anvisats eller må anvisas för ändamålet. Det till nämnden anvisade förslagsanslaget om 15 000 kronor utgör endast en ringa del av de till nämndens förfogande stående medlen, vilka i den för 1956 fastställda utgiftsstaten upptagits till 165 000 kronor. Med hänsyn härtill och till verksamhetens speciella natur torde enligt statskontorets uppfattning stor varsamhet böra iakttagas, då det gäller att tillskapa extra ordinarie tjänster vid nämnden. Då Kungl. Maj:t beträffande vissa andra med nämnden vad angår finansieringen jämförliga institutioner lämnat medgivande av nu ifrågavarande slag, vill ämbetsverket emellertid icke motsätta sig att de i framställningen avsedda tjänsterna inrättas som extra ordinarie. Statskontoret har icke något att erinra mot den av skolöverstyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen. Inrättandet av ifrågavarande tjänster kommer, påpekar statskontoret vidare, att medföra pensioneringskostnader, vilka, därest de uppskattas till 20 procent av vederbörande befattningshavares årslön i högsta löneklassen, för närvarande torde komma att utgöra omkring 6 300 kronor för år. På grund av vad instruktionen föreskriver rörande bestridandet av kostnaderna för nämndens verksamhet, anser ämbetsverket, att ett tillmötesgående av framställningen icke bör få medföra en ökning av statens bidrag. Statskontoret föreslår fördenskull, att det till nämnden utgående statsbidraget sänkes med 6 000 kronor, samt att anslaget till nämnden, så vitt nu kan beräknas, framdeles uppföres med 9 000 kronor.

I yttrande i anledning av remissmyndigheternas påpekanden hemställer *centralnämnden*, att inrättandet av de föreslagna extra ordinarie tjänsterna icke måtte medföra minskning i det till nämndens verksamhet utgående anslaget. Nämnden anför därvid bland annat följande.

Anslaget har utgått oförändrat med 15 000 kronor per år sedan 1949, trots att nämndens verksamhet sedan den tiden flerdubblats och dess omkostnader stigit avsevärt som en följd av taxe- och lönehöjningar. Genom iakttagande av yttersta sparsamhet och genom utnyttjande av de mindre överskott, som uppstått på nämndens feriekurser utomlands, har nämnden lyckats organisera sin verksamhet så, att någon höjning av den utgående anmälningsavgiften, 75 kronor, ej behövt företagas. Nämnden anser det synnerligen angeläget, att denna avgift kan kvarstå oförändrad eller om möjligt sänkas.

Riksräkenskapsverket uttalar, att anslaget synes ha erhållit karaktären av förslagsanslag närmast med tanke på att nämnden skulle kunna upprätthålla sin verksamhet även om under ett eller annat budgetår de beräknade inkomsterna icke skulle visa sig tillräckliga, t. ex. om verksamheten — och därmed inkomsterna av anmälningsavgifter — skulle i avsevärd grad minska. Däremot synes principen att nämndens verksamhet skall

vara i huvudsak självförsörjande enligt ämbetsverkets mening utgöra hinder för Kungl. Maj:t att genom inrättande av pensionsberättigande tjänster ikläda staten ekonomiska förpliktelser utan riksdagens medgivande eller utan motsvarande nedräkning av anslaget storlek. En minskning av anslaget med belopp motsvarande beräknade pensioneringskostnader skulle emellertid såsom nämnden anfört få till följd, att en höjning av anmälningsavgiften måste vidtagas. Därest en sådan höjning av sociala eller andra skäl icke anses böra genomföras, torde anslagsfrågan enligt riksräkenskapsverkets uppfattning alltså böra underställas riksdagens prövning.

Departementschefen. Med hänsyn till vad centralnämnden anfört rörande svårigheterna för nämnden att med nuvarande anställningsförhållanden rekrytera och bibehålla kvalificerad personal finner jag det skäligt, att möjlighet till extra ordinarie anställning beredes. Såsom statskontoret framhållit, bör viss försiktighet iakttagas i fråga om inrättande av extra ordinarie tjänster vid fristående organ av här ifrågavarande slag. Även om jag funnit mig böra förorda, att erforderliga tjänster tills vidare inrättas vid nämnden, är jag likväl av den uppfattningen, att frågan om en närmare anknytning av nämndens verksamhet till skolöverstyrelsen bör bli föremål för övervägande. Jag förutsätter därför, att centralnämnden och skolöverstyrelsen gemensamt tar upp denna fråga till behandling och redovisar sina synpunkter i saken i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1958/59. De erforderliga tre extra ordinarie tjänsterna torde i överensstämmelse med remissmyndigheternas uttalanden böra placeras såsom förste kansliskrivartjänst i Ce 17 respektive kontoristtjänst i Ce 13 och kanslibiträdestjänst i Ce 11.

Centralnämndens verksamhet skall i huvudsak vara självförsörjande. Det på riksstaten uppförda anslaget är närmast avsett att tagas i anspråk om och i den mån inkomsterna icke är tillräckliga för att bestrida nämndens kostnader. Inrättandet av extra ordinarie tjänster medför för statsverket ökade utgifter i form av pensioneringskostnader, vilka av statskontoret beräknats till omkring 6 300 kronor för år. Om statsverkets kostnader för ifrågavarande verksamhet skall hållas oförändrade, bör sålunda nämndens anslag i samband med inrättandet av tjänsterna nedräknas med omkring 6 000 kronor. Den ökning av nu utgående anmälningsavgifter — 75 kronor för familjeutbyte, inackordering och feriekurs i utlandet samt 60 kronor för lägeranordning i Sverige — som härigenom skulle bli erforderlig, beräknas enligt under hand från nämnden inhämtade uppgifter uppgå till fyra à fem kronor. Med hänsyn till den för nämndens verksamhet gällande finansieringsprincipen, vilken enligt min mening bör bestå, och till den relativt obetydliga ökning av de nuvarande anmälningsavgifterna, som kan komma i fråga, anser jag mig böra förorda, att förevarande anslag för nästa budgetår nedräknas med 6 000 kronor till 9 000 kronor.

Med återopande av vad jag här anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

[215] **17. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	17 000	18 167
1956/57 (statsliggaren s. 687)	18 000	
1957/58 (förslag)	21 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 2 700 kronor. Højningen motiveras med det ökade antalet intagningsnämnder och inträdessökande. Överstyrelsen föreslår vidare, att ur anslaget skall få utgå medel även till biträdeshjälps å rektorsexpedition, som tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första ringen. Innevarande budgetår utgår ett belopp av 1 200 kronor till biträdeshjälps vid intagning i första klassen. Det för biträdeshjälps erforderliga beloppet beräknas till sammanlagt 2 500 kronor.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag, att ur detta anslag skall få utgå medel till biträdeshjälps å rektorsexpedition jämväl vid centraliserad intagning i första ringen. Med hänsyn härtill och till att antalet inträdessökande ökat, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med i runt tal 3 000 kronor till 21 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 21 000 kronor.

[216] **18. Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	85 000	70 997
1956/57 (statsliggaren s. 688)	90 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta reservationsanslag höjes med 100 000 kronor. Højningen betingas förutom av höjda traktamenten och biljettpriser av förslag om utvidgning av kursverksamheten. Överstyrelsen anger exempel på ett flertal angelägna kurser men framhåller, att åtskilliga omständigheter kan påverka ämnesvalet och att det därför liksom för de senaste budgetåren bör ligga i överstyrelsens hand att avgöra, vilka kurser som skall anordnas.

Departementschefen. Med hänsyn till ökade kostnader för resor och traktamenten tillstyrker jag en höjning av medelsanvisningen med 10 000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag inte någon ändring beträffande ifrågasatt anslag, som sålunda för nästa budgetår torde böra uppföras med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[217] **19. Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	63 000	47 326
1956/57 (statsliggaren s. 688)	63 000	
1957/58 (förslag)	63 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för följande kurser, nämligen *dels* en större kurs i sexualundervisning och sexualhygien för folk- och småskollärare, *dels* kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare, *dels* fortbildningskurser i skolhygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor, *dels* ock kurs i sexualundervisning för lärare, främst biologilärare, vid högre skolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Ökning till följd av höjda traktamenten	+ 2 000
2. Ökning på grund av eventuell höjning av järnvägsbiljettpriser	+ 2 000
3. Höjning av arvudet för föreläsningar vid kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare med 10 kronor per föreläsning	+ 1 500
Summa ökning kronor	5 500

Arvode till föreläsare vid de under punkten 3 angivna kortare fortbildningskurserna har av Kungl. Maj:t den 22 juni 1945 fastställts till 50 kronor för läkare och 30 kronor till lärare. Vid övriga här avsedda kurser bestäms föreläsararvudet av skolöverstyrelsen. Den av överstyrelsen föreslagna arvodeshöjningen motiveras bland annat med de alltmer framträdande svårigheterna att rekrytera kvalificerade föreläsare.

Departementschefen. Det torde böra ankomma på överstyrelsen att fastställa storleken av förekommande arvoden vid samtliga här ifrågasatt kurser. Mot överstyrelsens medelsberäkning synes i och för sig icke vara något att erinra. Då emellertid på grund av att en kurs blivit inställd under budgetåret 1955/56 viss reservation uppkommit, finner jag ej anledning

att nu föreslå någon höjning av anslaget. Detta bör således upptagas med oförändrat belopp, 63 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 63 000 kronor.

[218] 20. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	84 800	93 053
1956/57 (statsliggaren s. 689)	84 800	
1957/58 (förslag)	119 800	

Genom beslut den 11 juni 1955 och den 18 maj 1956 har Kungl. Maj:t dels medgivit vissa förhöjningar av de arvoden, som utgår till heltids- och deltidsanställda språkassistenter, dels för täckande av de till följd härav uppkommande merkostnaderna anvisat medel ur för respektive budgetår uppförda förslagsanslag till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 59 100 kronor till 143 900 kronor. Höjningen fördelar sig på följande poster.

1. Ökat medelsbehov på grund av arvodesregleringar för nuvarande fyra assistenter	+ 6 350
2. Ökat medelsbehov på grund av höjning av traktamentsbeloppen åt nuvarande fyra assistenter	+ 4 800
3. Anställande av ytterligare två heltidsassistenter:	
a) arvoden	+ 27 350
b) rese- och traktamentsersättningar	+ 20 600
Summa ökning kronor	59 100

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under punkten 3 huvudsakligen följande.

Överstyrelsen vill ånyo framhålla, att överstyrelsen anser språkassistentverksamheten vara ett synnerligen viktigt stöd för undervisningen i de moderna språken. Verksamheten har till följd av skolväsendets expansion för varje år fått en relativt sett minskad omfattning. Medan antalet avdelningar i de skolor, som besökes av assistenterna, ökats med över 30 procent, är antalet assistenter oförändrat. Följden har blivit, att ett stort antal skolor ännu inte under hela den tid, som förflutit efter återupptagandet av assistentverksamheten efter krigsåren, fått mottaga besök av överstyrelsens språkassistenter. Därest överstyrelsen inte får möjlighet att förordna fler assistenter, kan man befara, att assistentverksamheten efter hand blir så uttunnad, att den kommer att förlora mycket av sin betydelse.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det angeläget att medel anvisas till en utvidgning av språkassistentverksamheten. Jag föreslår, att antalet heltidsanställda assistenter ökas från fyra till fem, vilket föranleder en höjning av anslaget med 24 000 kronor. Med hänsyn tagen jämväl till genomförda arvodesregleringar m. m. bör anslaget för nästa budgetår uppräknas med sammanlagt 35 000 kronor till 119 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 119 800 kronor.

[219] **21. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	80 000	78 725
1956/57 (statsliggaren s. 689)	80 000	
1957/58 (förslag)	88 000	

Detta reservationsanslag disponeras till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid allmänna läroverk, kommunala gymnasier, kommunala flickskolor, kommunala realskolor, praktiska kommunala realskolor och privatläroverk.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 37 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid nyssnämnda läroanstalter (nu 80 000)	+ 20 000
2. Resestipendier till andra lärare i läroämnena vid allmänna läroverk än lärare i moderna språk, särskilt vid lärarkursläroverk (nu 0)	+ 12 000
3. Resestipendier åt övningslärare vid allmänna läroverk eller liknande läroanstalter (nu 0)	+ 5 000
<u>Summa ökning kronor</u>	<u>37 000</u>

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka en till 8 000 kronor begränsad ökning av medelsanvisningen till resestipendier åt lärare i främmande levande språk. Övriga förslag om resestipendier är jag icke beredd att biträda. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 88 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 88 000 kronor.

[220] **22. Psykologisk-pedagogiska institutet.** För innevarande budgetår är på riksstaten uppförda ett förslagsanslag om 77 800 kronor med rubriken *Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar och ett förslags-*

anslag om 13 200 kronor benämnt Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader (statsliggaren s. 690).

Institutets styrelse föreslår, att nämnda avlöningsanslag för nästa budgetår ökas med 53 000 kronor. Ökningen föranleds bland annat av förslag om inrättande av nya tjänster och lönegradsuppflyttningar av vissa nu inrättade tjänster. Det nyss angivna omkostnadsanslaget bör enligt styrelsens mening uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen. Under hänvisning till mina vid anmälan av anslaget till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar redovisade ställningstaganden rörande psykologisk-pedagogiska institutet föreslår jag, att i stället för de för innevarande budgetår anvisade anslagen till Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar samt Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader för nästa budgetår på riksstaten uppföres ett nytt förslagsanslag med rubriken Psykologisk-pedagogiska institutet. Anslaget bör upptagas med ett belopp av 58 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av staten i efterföljande hemställan. Personalförteckningen för psykologisk-pedagogiska institutet bör ändras så, att den från och med nästa budgetår endast upptar en bibliotekarietjänst i Ce 27.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för psykologisk-pedagogiska institutet, som föranleds av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande stat för psykologisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

S t a t

Avlöningar

1. Arvoden och ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000	
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	38 300	
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	8 700	50 000

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	3 200	
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	4 700	8 000

Summa kronor 58 000

c) till *Psykologisk-pedagogiska institutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

[221] 23. Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	17 500	18 371
1956/57 (statsliggaren s. 690)	17 500	
1957/58 (förslag)	20 000	

Förevarande reservationsanslag är för innevarande budgetår upptaget under rubriken Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket.

Psykologisk-pedagogiska institutets styrelse föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 500 kronor till 20 000 kronor.

Departementschefen. I anslutning till vad jag vid anmälan av anslaget till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar förordad, föreslår jag, att förevarande anslag från och med nästa budgetår erhåller den inledningsvis angivna, ändrade rubriken. Jag biträder styrelsens förslag om en höjning av anslaget med 2 500 kronor till 20 000 kronor och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[222] 24. Vissa kostnader för student- och realexamina

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	722 000	631 102
1956/57 (statsliggaren s. 691)	722 000	
1957/58 (förslag)	837 000	

Det nuvarande förslagsanslaget å 722 000 kronor disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov 26 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i studentexamen samt i realexamen och praktisk realexamen 26 700
3. Övriga utgifter, *förslagsvis* 669 300

Anm.: Ur anslagsposten 3 skall bestridas kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att övervaka och leda realexamen vid enskild läroanstalt eller vid i folkskola inbyggd realskollinje, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder i enlighet med bestämmelser, som är eller må bli av Kungl. Maj:t meddelade, ävensom kostnader för ersättningar jämlikt § 82 mom. 4, § 107 avd. B. mom. 9 och § 110 mom. 5 läroverksstadgan.

Summa kronor 722 000

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 115 800 kronor, varav 3 000 kronor under anslagsposten 1, 1 300 kronor

under anslagsposten 2, 109 500 kronor under anslagsposten 3 samt såsom en ny post ett belopp av 2 000 kronor till expenser vid här ifrågavarande verksamhet. Sistnämnda kostnad, som bland annat avser tryckning av schema för censorernas resor samt ersättning till eftergranskare för transportkostnader vid återsändandet av granskade skripta, har av överstyrelsen hittills bestritts ur expensposten under överstyrelsens omkostnadsstat. Höjningen av anslagsposten 3 beror på dels ökning av antalet examinander, dels av överstyrelsen föreslagna arvodeshöjningar.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag om höjning av anslagsposterna 1 och 2 med 3 000 kronor respektive 1 300 kronor föranleder ingen erinran från min sida. Däremot anser jag mig icke böra biträda förslaget om anvisande under detta anslag av ett särskilt belopp till expenser.

Liksom föregående år föreslår överstyrelsen nu en höjning av de under anslagsposten 3 utgående arvoden och ersättningarna. En översyn av de nuvarande arvodes- och ersättningsbeloppen torde få göras i samband med den av chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förutskickade omprövningen av vissa arvoden. I avvaktan på resultatet härav och med beaktande av den automatiska utgiftsökning, som föranledes av ökat antal examinander, torde anslagsposten böra uppräknas med i runt tal 110 000 kronor eller för anslagssummans avrundning 110 700 kronor.

Enligt mina beräkningar bör sålunda förevarande anslag höjas med 115 000 kronor till 837 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 837 000 kronor.

[223] **25. Studiebidrag och stipendier.** Under åttonde huvudtiteln är för innevarande budgetår uppförda följande förslagsanslag för studiehjälpsändamål:

H 28. Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	20 200 000
I 8. Folkskolor m. m.: Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten	1 600 000
I 37. Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever . .	4 340 000
J 16. Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter	1 275 000
J 22. Studiebidrag och stipendier åt elever vid yrkesskolor . .	8 500 000
Summa kronor	35 915 000

Till Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning är därjämte anvisat ett reservationsanslag av 50 000 kronor (H 29).

Under nionde huvudtiteln är vidare till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m. för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 1 650 000 kronor (D 31).

Den statliga studiehjälpen regleras i fyra olika kungörelser, nämligen angående statlig studiehjälp åt elever vid vissa läroanstalter (1953: 530), angående statlig studiehjälp åt elever vid folkhögskolor (1953: 531), angående statlig studiehjälp åt elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt centrala verkstadsskolor (1953: 532) ävensom angående statlig studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter (1953: 515). Studiehjälpen omfattar studielån, stipendium och studiebidrag (utbildningsbidrag). Beträffande stipendier och studiebidrag gäller i huvudsak följande.

Stipendier utgår till obemedlade och mindre bemedlade elever vid

a) lärarutbildningsanstalter och fackutbildningsanstalter (tekniska fackskolor och institut, ett-åriga linjer vid handelsgymnasier, sjuksköterskeskolor m. fl.), förtecknade i en till kungörelsen 1953: 530 fogad bilaga;

b) allmänt läroverk, kommunalt gymnasium, kommunal realskola, kommunal praktisk realskola, högre folkskola, högre tekniskt läroverks gymnasium, tvåårig linje av statsunderstött handelsgymnasium, specialgymnasiet vid Hvilans folkhögskola samt sådan kommunal eller enskild under skolöverstyrelsens eller överstyrelsens för yrkesutbildning ställd läroanstalt, vars bildningsmål är jämförligt med nämnda läroanstalters;

c) kurser för förberedande utbildning vid anstalter för utbildning av skolköks-, handarbets- och lanthushållslärarinnor samt småskoleseminariet i Haparanda;

d) statens läroverk för vuxna och statliga kompletteringsgymnasier;

e) kurs med heldagsundervisning vid statsunderstödd kommunal eller enskild anstalt för yrkesundervisning eller vid central verkstadsskola;

f) Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstituts driftsledarkurs, mejeriskola, trädgårdsskola samt kurs i hovbeslag och maskinreparation, statens lantbruksskolor samt statsunderstödd lantbruksskola, lantmannaskola, lanthushållsskola och trädgårdsskola samt fruktodlingsskola, trädgårdskurs vid folkhögskola, lägre mejeriskola, kurs för ladugårdsskötare, svinskötare, kontrollassistenter och instruktörer samt hovslagarkurs vid veterinärhögskolan.

Vidare utgår stipendier till obemedlade och mindre bemedlade elever

g) för genomgång av sådan kurs vid statsunderstödd folkhögskola, vartill skolan erhåller statsbidrag;

h) för studier i klasserna 8 och 9 i sådan folkskola där enligt Kungl. Maj:ts medgivande försök med nioårig enhetsskola bedrivs, samt

i) såsom bidrag till kostnader för kursavgift till den, som genomgått minst folkskolans sjätte klass eller inhämtat motsvarande kunskaper och som enligt korrespondensmetoden bedriver enskilda studier med real- eller studentexamen som mål eller som bedriver studier med realexamen som mål

vid enskild realskola med förenad korrespondens- och muntlig undervisning på ort, där tillgång till undervisning vid statlig eller kommunal läroanstalt, ledande till realexamen, icke finnes.

Stipendier utgår icke till elever i klasserna 1⁴ och 1⁵—2⁵ av realskolan eller motsvarande klasser av övriga under b) omförmälda läroanstalter.

Stipendiebeloppen är bestämda per månad eller per läsår. I regel utgår stipendium per månad med högst 75 kronor. Elever vid lärarutbildningsanstalter erhåller stipendier, endast om de har försörjningsplikt eller ömmande skäl föreligger. Stipendiet är då högst 800 kronor per läsår. För studier vid fackutbildningsanstalter under a) beviljas stipendier endast åt elev, som deltagar i dagundervisning. Stipendier under d) utgår med högst 800 kronor per läsår. Stipendier under f) beviljas med högst 75 kronor per månad eller högst 360 kronor per läsår, allt efter undervisningens art. Stipendier under i) beviljas i regel med högst 250 kronor per läsår. Elev som deltagar i kombinerad korrespondens- och muntlig undervisning kan dock erhålla upp till 350 kronor per läsår. För sista läsåret kan elev, som deltagar i preparandkurs, erhålla stipendium med högst 450 kronor. Antalet stipendier under i), som varje elev kan erhålla, är maximerat till fyra för elev i realskolekurs och fem för elev i gymnasiekurs.

Stipendierna är behovsprövade. Vid behovsprövningen tages beträffande flertalet stipendier hänsyn till elevens och hans föräldrars ekonomiska förhållanden, antalet av elevens syskon under 18 år utan egen deklareringspliktig inkomst samt storleken av de stipendier och övriga medel, vilka står till elevens förfogande under det läsår eller den kurs stipendiet avser. De sökande som befinner sig i behov av stipendium indelas efter en vägning av dessa faktorer i åtta olika behovsklasser. Beloppen i de olika klasserna är 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70 och 75 kronor.

För elever under b) och i) gäller särskilda villkor om studielämplighet.

Stipendier under a), b), c), h) och i) beviljas och utanordnas av studiehjälpsnämnden. Stipendier under e) beviljas av överstyrelsen för yrkesutbildning och utbetalas av länsstyrelserna. Stipendier under f) beviljas och utanordnas av lantbruksstyrelsen, och stipendier under g) beviljas och utanordnas av skolöverstyrelsen.

Studiebidrag utgår utan behovsprövning och avser att utjämna skillnaden i utbildningskostnader för å ena sidan elev, vilken är bosatt å ort med undervisningsanstalt med det utbildningsmål eleven önskar uppnå och å andra sidan elev, vilken är bosatt å ort utan sådan läroanstalt.

Studiebidrag beviljas elever som avses under b), c), e), f), g) och h) och utgår för kostnader för inackordering eller för dagliga resor och måltider.

Bidraget till inackordering utgör 60 kronor för månad beträffande elever under b) ävensom för elever under e), vilka deltagar i undervisning, omfattande minst två arbetsår. Övriga erhåller för kurser om minst fyra månader ett bidrag av 30 kronor i månaden, om de är inackorderade på elevhem. Kan sådan inackordering icke beredas eleven och blir inackorderingskostnaderna på grund härav väsentligt högre, utgår bidraget med högst 50 kronor per månad.

Elever som ej är inackorderade på skolorten kan erhålla bidrag till dagliga resor mellan bostadsorten och skolorten, om kostnaden härför uppgår till minst 12 kronor för månad. Bidrag beviljas med det belopp, i fulla kronor räknat, varmed resekostnaden för månad överstiger 10 kronor, dock högst med 40 kronor i månaden.

Elev som ej är inackorderad på skolorten kan vidare erhålla bidrag med 14 kronor i månaden för frukostmål, som intages utom hemmet (dock ej om skolmåltid fritt tillhandahålles) samt med 6 kronor i månaden för ytterligare en måltid, som minst fyra dagar i veckan intages utom hemmet.

Vissa av de elever som avses under f) kan erhålla *utbildningsbidrag* utan behovsprövning. Bidraget utgår med 240 kronor per läsår till elev, som bevisar annan huvudkurs vid lantbruksskola än ladugårdsförmanskurs och maskinskötarkurs ävensom till elev vid lägre mejeriskola, 600 kronor till elev i ettårig ladugårdsförmanskurs och 300 kronor till elev i praktisk svin-skötarkurs.

Studiebidrag och utbildningsbidrag beviljas av rektor för vederbörande undervisningsanstalt. Erforderliga medel rekvireras av rektor hos länsstyrelsen. Beträffande studiebidrag, som avses under e) och g) äger dock rekvisition av medel rum hos respektive lantbruksstyrelsen och skolöverstyrelsen.

Utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t kan *icke-svenska elever* erhålla studiehjälp endast vid obligatorisk skolgång i försöksdistrikten. Enligt praxis äger icke-svenska elever efter medgivande av Kungl. Maj:t erhålla studiehjälp vid folkhögskolor, yrkesskolor och lantbruksundervisningsanstalter. Beträffande folkhögskolorna och yrkesskolorna är vidare medgivet, att vid vardera skolförmen må årligen utgå studiehjälp åt högst 100 elever från Danmark, Finland, Norge och Island.

A n s l a g s ä s k a n d e n

Såvitt gäller de fem förstnämnda förslagsanslagen under åttonde huvudtiteln å tillhopa 35 915 000 kronor hemställer *studiehjälpsnämnden*, *skolöverstyrelsen* och *överstyrelsen för yrkesutbildning* om höjningar med tillhopa 10 585 000 kronor. Härav avser ett belopp av 2 565 000 kronor automatisk ökning av medelsbehovet med hänsyn till beräknad ökning av antalet elever, ett belopp av 410 000 kronor merkostnader för genomförande av framlagda förslag om vidgad rätt till studiehjälp åt icke-svenska elever samt ett belopp av 7 610 000 kronor merkostnader för genomförande av förslag om vissa uppräknningar av studiehjälpsbeloppen.

Beträffande reservationsanslaget till stipendier för korrespondensstudier föreslår *studiehjälpsnämnden*, att anslaget automatiskt höjes med 100 000 kronor samt att för nästa budgetår skall få utdelas stipendier till ett sammanlagt belopp av 125 000 kronor.

Vidare föreligger till prövning de förslag som *familjeberedningen* — tillkallad inom socialdepartementet för att biträda vid handläggningen av frågan om samhällets stödåtgärder för barnfamiljerna och därmed sammanhängande spörsmål — framlagt i en den 2 oktober 1956 dagtecknad promemoria angående statlig studiehjälp.

S t u d i e h j ä l p å t i c k e - s v e n s k a e l e v e r

Studiehjälpsnämnden föreslår — efter samråd med *skolöverstyrelsen*, *överstyrelsen för yrkesutbildning* och *lantbruksstyrelsen* — att rätt till studiehjälp skall, på samma villkor som för svenska elever, gälla för icke-

svenska elever utom sådana s. k. tillresande elever vid tekniska och andra fackutbildningsanstalter, som kommit till Sverige i avsikt att genomgå viss kurs eller utbildning och efter avslutad utbildning i regel återvänder till hemlandet för fortsatt verksamhet där.

De icke-svenska eleverna grupperas nämnden i följande kategorier, nämligen finska fosterbarn (s. k. krigsbarn), andra medborgare i nordiska länder, politiska flyktingar samt övriga icke-svenska elever. Särskilt starka skäl finner nämnden föreligga för att studiehjälpsrätt medges de tre förstnämnda kategorierna, vilka tillsammans utgör den alldeles övervägande delen av de icke-svenska eleverna inom skolväsendet. För att bland annat undvika en icke önskvärd särställning för en liten grupp elever, anser nämnden övervägande skäl tala för att även de övriga icke-svenska eleverna — med angivet undantag — får rätt till studiehjälp. Merkostnaderna för förslaget beräknas till sammanlagt 410 000 kronor för studiebidrag och stipendier under anslagen H 28 och J 16 samt till 200 000 kronor under det på kapitalbudgeten uppförda anslaget till allmänna studielånefonden. Under övriga här ifrågakommande anslag beräknas ingen särskild merkostnad, enär ett genomförande av förslaget icke kan antas komma att medföra nämnvärt ökade kostnader utöver dem, som redan följer av Kungl. Maj:ts särskilda medgivanden om studiehjälp åt icke-svenska elever; vid folkhögskolorna, yrkesskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna erhöll budgetåret 1955/56 omkring 400 icke-svenska elever tillsammans närmare 290 000 kronor i studiehjälp.

Statskontoret är icke berett tillstyrka en generell utvidgning av studiehjälpsrätten för icke-svenska elever. Enligt ämbetsverkets mening bör dylik rätt i första hand kunna ifrågakomma för elever tillhörande familjer, som av svenska staten stimulerats att bosätta sig i Sverige (exempelvis utländska specialarbetare), samt för barn till utlänningar, som under beredskapsåren inflyttade hit och blivit bofasta i landet. Beträffande övriga utländska elever bör studiehjälp enligt statskontorets mening utgå endast om fullt motsvarande förmåner medges svenska studerande i respektive länder.

Utlänningskommissionen tillstyrker bifall till förslaget, såvitt gäller finska fosterbarn, flyktingar och med dem likställda samt — under förutsättning av ömsesidighet — här bosatta medborgare i de nordiska länderna. Kommissionen föreslår, att den får tillfälle att yttra sig före avgörandet av studiehjälpsansökan från utlänning, som av vederbörande skolmyndighet bedömes tillhöra kategorien »flyktingar eller med dem likställda».

Familjebereidningen anser förslaget starkt motiverat och tillstyrker det samma.

I detta sammanhang torde böra anmälas *riksdagens skrivelse* 1954: 381 i anledning av väckta motioner angående rätt för finska fosterbarn i Sverige att lika med svenska medborgare erhålla stipendium vid genomgående av svenska skolor.

Det torde vidare böra framhållas, att vid *nordiska kulturkommissionens*

plenarkonferens i Reykjavik i augusti 1955 antagits en av sektion II av kommissionen föreslagen resolution om att barn av nordiska föräldrar, som icke är medborgare i vistelselandet, skall generellt likställas med det egna landets barn och ungdom i fråga om rätt till studiehjälp. Resolutionen har förelagts det sjätte nordiska undervisningsministermötet i Reykjavik i september 1955. Kommissionens svenska avdelning har nu hemställt, att åtgärder i detta syfte måtte vidtagas genom ecklesiastikdepartementets försorg.

Förbättrad studiehjälp

Studiehjälpsmyndigheterna — *studiehjälpsnämnden, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen* — föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår en uppräknig av stipendie- och studiebidragsbeloppen med i runt tal 20 procent på sätt framgår av följande sammanställning.

	Nu	Förslag
Stipendium (per månad)	75-70-60-50	100-85-70-55
	-40-30-20-10	-45-35-25-15
Stipendium (per läsår)	800	960
	360	420
Inackorderingsbidrag (per månad)	60	75
	50	65
	30	40
Bidrag till dagliga resor (per månad) ..	40	50
Bidrag för frukostmål (per månad)	14	15
Bidrag för en andra måltid (per månad)	6	7
Utbildningsbidrag	240	300
	300	360
	600	720
Stipendium vid korrespondensstudier ..	250-350-450	300-450-600

Studiehjälpsnämnden anför till motivering för förslaget bland annat följande.

Stipendierna har varit till beloppen oförändrade sedan de bestämdes av 1953 års riksdag och detsamma gäller i huvudsak om studiebidragen, beträffande vilka dock en mindre justering av bidraget till frukostmål och något ändrade grunder för bidraget till dagliga resor godkändes av 1956 års riksdag. Sedan 1953 har emellertid stipendier och studiebidrag på grund av penningvärdets förändring förlorat i värde, och en uppräknig av beloppen är därför klart motiverad. En ytterligare höjning av beloppen är vidare angelägen såsom ett led i strävandena att stödja familjer med barn i utbildningsåren.

Familjeberedningen — som vid utarbetandet av förutnämnda promemoria haft tillgång till bland annat studiehjälpsmyndigheternas förslag — konstaterar, att den enskildes val mellan förvärvsarbete och fortsatt utbildning efter folkskolans slut alltjämt i stor utsträckning är beroende av

familjeekonomiska faktorer. Detta förhållande motiverar enligt beredningens mening, att staten i väsentligt högre grad än hittills avlastar familjerna de kostnader som är förenade med barnens studier. I den föreliggande promemorian framlägger beredningen en rad alternativ till åtgärder, genom vilka en direkt eller indirekt förbättring av studiehjälpen kan komma till stånd.

Beredningen behandlar såväl tänkbara reformer av generell innebörd som förstärkningar av det nuvarande behovsprövade stödet.

Beredningen anför, att ett *borttagande av kvarstående lärjungeavgifter* i olika slag av skolor och utbildningsanstalter skulle betyda en viss avlastning av studiekostnaderna för berörda familjer. Kostnaden för en sådan åtgärd beräknar beredningen till cirka 5 miljoner kronor, varvid bortses från redan beslutade eller planerade åtgärder.

Såsom ytterligare en möjlighet att befria barnfamiljerna från en viss väsentlig kostnadspost i samband med barnens studier nämner beredningen införande av *fria läroböcker och fri undervisningsmateriel* i högre skolor och utbildningsanstalter. Kostnaderna för en sådan reform beräknas bli av storleksordningen 14 miljoner kronor om året.

Ett tredje alternativ till generell förbättring av studiehjälpen, som beredningen framlägger, är införande av *generella grundstipendier*, vilka utan behovsprövning skulle utgå till alla i åldern 16—18 år, som fortsätter sin utbildning. Sådant stipendium, som endast borde tillkomma elever i skolor eller kurser, vid vilka undervisningen omfattar minst fyra månader, skulle lämpligen till sitt belopp bestämmas efter det allmänna barnbidragets storlek. Utbetalningen skulle verkställas av vederbörande rektor eller skolförståndare och äga rum vid slutet av varje kurs eller termin. Kostnaden för sådan stipendiegivning under budgetåret 1957/58 uppskattas av beredningen till 19 miljoner kronor.

Beredningen föreslår en höjning av *studiebidragen till inackordering* av elever, som deltar i skolor eller kurser, vid vilka undervisningen har en omfattning av minst två läsår. Beloppet föreslås höjt från nuvarande 60 kronor för månad till 100 kronor för månad. Kostnadsökningen härför och för de av studiehjälpsmyndigheterna yrkade förbättringarna av studiebidragen i övrigt beräknas i förhållande till anslagen för budgetåret 1956/57 till i runt tal 10 400 000 kronor.

Beredningen behandlar vidare frågan om jämkningar i det nuvarande systemet för *behovsprövade stipendier*. Beträffande det högsta beloppet, nu 75 kronor per månad, föreslås höjning till 125 kronor per månad. Vidare förordar beredningen, att antalet behovsklasser och stipendiebelopp skall minskas till fem. Beloppen föreslås till 25, 50, 75, 100 och 125 kronor i månaden. Dessa ändringar beräknas likaledes medföra en merkostnad av sammanlagt cirka 10 400 000 kronor, i förhållande till anslagen för budgetåret 1956/57.

Ytterligare finner beredningen, att man kan diskutera en viss *justering av inkomststrecken inom behovsprövningssystemet*. Om dessa inkomststreck ändras, så att stipendium normalt kan utgå till ettbarnsfamiljer med en årsinkomst av högst 15 000 kronor mot nu 12 000 kronor och i motsvarande mån till ett större antal flerbarnsfamiljer blir kostnadsökningen, om beredningens övriga förslag till jämkningar av behovsprövningen genomföres, ytterligare omkring 6 700 000 kronor.

Slutligen behandlar beredningen frågan om den *prövning av studielämpligheten*, som vid stipendieutdelningen äger rum i fråga om elever i läroverk och därmed jämförbara läroanstalter. Beredningen finner denna prövning diskutabel från familjesocial synpunkt och framhåller, att ett betydande antal familjer genom densamma går miste om statligt stöd för täckande av barnens studiekostnader. Det kan övervägas, anser beredningen, om inte denna prövning bör modifieras eller slopas. Ett slopande av prövningen beräknas medföra, att stipendiegivningen inom läroverk m. fl. läroanstalter i det närmaste fördubblas.

Beträffande avvägningen mellan generella och behovsprövade stödformer uttalar beredningen bland annat följande.

För *generella* åtgärder kan i främsta rummet anföras utjämningspunkter. De allmänna barnbidragen är icke behovsprövade och bör därför till väsentlig del ses som instrument för utjämning av barnkostnaderna mellan familjer med barnförsörjningsbörd och utan. Man kan anse, att studiekostnaderna bör fördelas på motsvarande sätt. Om ett barn fortsätter sin utbildning efter fyllda 16 år, inträder ju inte någon förändring i familjens försörjningsbörd, som kan motivera, att familjeinkomsten minskar. Den fördelning av kostnaden för barnets vård och konsumtion som äsyftas med barnbidraget ter sig från familjeekonomisk synpunkt i detta fall lika angelägen efter 16 års ålder som före.

Till förmån för generella stödåtgärder talar också, att de i allmänhet är betydligt enklare att administrera än behovsprövade hjälpformer.

Från andra synpunkter än de nu anförda ter sig *behovsprövade stödformer* mer ändamålsenliga. De ekonomiska påfrestningarna i samband med barnets skolgång eller yrkesutbildning är avsevärt mera kännbara i familjer med små tillgångar än i familjer med tämligen goda ekonomiska villkor. Detta sammanhänger med att den skillnad i ekonomiska förutsättningar som mäts efter föräldrarnas inkomster och förmögenhet är av en helt annan natur, när barnen är vuxna och arbetsföra än när de är små. Den blir nämligen desto mera märkbar som utgifterna för barnets konsumtion stegras i de högre skolåldrarna och dess fortsatta skolgång dessutom är liktydig med att familjen måste avstå från en möjlig ökning av sin förvärvsinkomst. Så länge de tillgängliga resurserna för en kostnadsutjämning är begränsade, kan det med hänsyn härtill anses mest angeläget att koncentrera hjälpen, där den behövs bäst.

Beträffande generella grundstipendier anför familjeberedningen bland annat följande.

En fortsättning i någon form av de allmänna barnbidragen efter 16 års ålder för ungdom, som fortsätter sin utbildning, är ett önskemål som framförts från många håll. Beredningen finner dessa önskemål välgrundade. Då det huvudsakligen av administrativa skäl icke har befunnits lämpligt att för speciella kategorier höja åldersgränsen för barnbidrag, ligger det nära till hands att knyta ifrågavarande stöd till studiehjälpen i form av generella grundstipendier.

Ett införande av generella grundstipendier skulle av allt att döma inte nödvändiggöra någon omfattande administrativ apparat. Stipendierna skulle kunna rekvireras av vederbörande rektor eller skolföreståndare och utbetalas till elevens målsman kvartalsvis eller varje termin. Lämpligt vore att stipendium beräknades för varje hel månad, som eleven vistades vid undervisningsanstalten, samt utbetalades i efterskott vid terminens eller kursens slut. Frånvaro på grund av sjukdom eller annan liknande anledning borde icke föranleda minskning av stipendiet. Såsom villkor för grundstipendium bör gälla, att undervisningen vid skolan eller kursen omfattar minst fyra månader. Grundstipendiets belopp bör anslutas till det belopp, med vilket de allmänna barnbidragen skall utgå.

I fråga om studiebidragen uttalar beredningen huvudsakligen följande.

Studiebidragen bör ha till syfte att täcka de merkostnader som uppkommer genom att eleven icke har tillgång till skola på hemorten. De nuvarande beloppen torde icke helt tillgodose detta syfte. De höjningar av beloppen som föreslagits av studiehjälpsmyndigheterna synes därför i hög grad motiverade. Föreslagna måltidsbidrag och resebidrag för dagligen resande elever torde ge en väsentlig kompensation för uppkommande merkostnader för denna kategori. I fråga om studiebidragen till inackorderade elever vill familjebereidningen emellertid ifrågasätta, om beloppen kan anses tillfyllest ens efter nu föreslagen höjning.

Enligt förslag i studiehjälpsmyndigheternas petita skall inackorderingsbidraget för elever i läroverk och därmed jämförbara läroanstalter ävensom för elever i yrkesskolkurser, som omfattar minst två läsår, utgöra 75 kronor i månaden. Som en jämförelse till detta belopp må nämnas, att enbart kostnaden för möblerade rum för studenter enligt uppgift av Sveriges förenade studentkårer uppgår till följande genomsnittliga belopp per månad för innevarande läsår: Uppsala 100 kronor, Lund 85 kronor, Stockholm 125 kronor och Göteborg 100 kronor.

Mot bakgrunden av dessa uppgifter och i övrigt kända förhållanden finner familjebereidningen ett inackorderingsbidrag av 75 kronor i månaden vara i knappaste laget, i varje fall vad angår elever, som bedriver fleråriga studier utom hemorten. Beredningen vill för sin del förorda, att studiebidraget för inackordering till nämnda elevkategori höjes till 100 kronor i månaden. För elever som bevisar kurser av kortare varaktighet än två år synes däremot någon höjning utöver de av studiehjälpsmyndigheterna föreslagna beloppen inte påkallad för närvarande. Beredningen tillstyrker därför studiehjälpsorganens förslag i dessa delar.

Beträffande uppräknade av stipendiebeloppen anför beredningen bland annat följande.

Det behovsprövade stöd som enligt stipendiemyndigheternas anslagsäskanden kommer att kunna utgå i den högsta behovsklassen kan i och för